

Bölgenin destek noktası

2013 ve 2014 YILLARI MALİ DESTEK PROGRAMLARININ ETKİ ve DEĞERLENDİRME RAPORU

Bölgenin destek noktası

2013 ve 2014 YILLARI MALİ DESTEK PROGRAMLARININ ETKİ ve DEĞERLENDİRME RAPORU

İÇİNDEKİLER

- 4 YÖNETİCİ ÖZETİ
- 9 2013 YILI SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU
- 59 2013 YILI TURİZMDE REKABETÇİLİĞİN ARTIRILMASI MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU
- 97 2013 YILI TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU
- 133 2014 YILI SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU
- 179 2014 YILI ÖNCELİKLİ SEKTÖRLER MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU
- 217 KAYNAKLAR

YÖNETİCİ ÖZETİ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı, kurulmuş olduğu günden bu yana ulusal kalkınma planı ve programları ile uyumlu bir şekilde bölgesel kalkınmayı hızlandırmak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve rekabet gücünü artırmak amacıyla çeşitli mekanizmalar kullanarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bu mekanizmalar arasında en fazla bilinenlerden birisi uygulamış olduğu mali destek programlarıdır. Proje teklif çağrısı yöntemiyle uygulamaya konulan bu mali destek programları vasıtasıyla gerek kâr amacı güden gerekse kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara sağlanan finansal destekler ile bölgesel kalkınmaya hizmet etmektedir.

Ajansımızın tabi olduğu yönetmelik gereğince desteklediği proje ve faaliyetlerin istihdam, yatırım, ihracat, ithalat, turizm ve diğer yönlerden bölge kalkınması bakımından doğurduğu etki ve sonuçlarını inceleyen bu çalışmada, daha önceki yıllarda uygulanan ve başarılı bir şekilde sonuçlanan beş adet mali destek programının değerlendirilmesi yapılmıştır. 2013 yılında uygulanan Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı, Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı ve Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı ile 2014 yılında uygulanan Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı ve Öncelikli Sektörler Mali Destek Programlarına ilişkin etki ve değerlendirme raporları sırasıyla bu çalışmada yer almaktadır. İncelenen beş ayrı mali destek programının etki ve değerlendirme raporunun içeriğinde, her bir programın amacı ve ilgili programın yürütülmesine ilişkin bilgiler, ele alınan çalışmada uygulanan teorik çerçeve ve metot ve sonrasında ise elde edilen verilerin değerlendirmelerine ve önerilere yer verilmiştir. Ayrıca gerçekleştirilen çalışmaların temel dayanak noktasını teşkil eden, teorik çerçeve ve metot kısımlarında belirtilen anketlerin örnekleri de her bir program için ayrı ayrı ilgili programın raporunda ek olarak yer almaktadırlar.

Her program için hazırlanan etki ve değerlendirme raporuna ilişkin gerçekleştirilen saha çalışmalarında yüz yüze mülakat tekniğinin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler ile proje yararlanıcılarının analizi, ilgili mali destek programının analizi ile proje sonrası durum analizi gerçekleştirilmiştir. Böylelikle projesi desteklenen yararlanıcıların proje öncesi durumları ile projeleri bittikten sonraki durumlarını karşılaştırma imkânı bulunmuş, Ajansın süreç içerisindeki tutumunun yararlanıcılar gözünden değerlendirilmesine olanak sağlanmış ve desteklenen projelerden elde edilen sonuçların ve çıktılarının sürdürülebilirliği irdelenmiştir.

Buna göre, bölgemizin sosyal kalkınmasına yönelik hazırlanan, 2013 yılında 46 proje ve 2014 yılında 27 projeyi destekleyen mali destek programlarının etki ve değerlendirme sonuçlarından birkaçı şu şekildedir;

- Sosyal Kalkınma MDP'lerinde en fazla projesi yürütülen yararlanıcı grubu ortalama %77'lik oranla kamu kurumlarıdır. Bu kamu kurumları arasında en fazla yer edinen grup ise ortalama %65'lik oranla ilk ve orta öğretim eğitim kurumlarıdır.
- Bu mali destek programlarında yürütülen projelerin temel hedefleri, ortalama %54'lük oranla eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması ile işgücü niteliğinin artırılmasıdır. Bu hedeflere ulaşmak için en fazla kullanılan yöntem projelerde kullanılacak araç, malzeme ve ekipman alımıdır.
- Bahsedilen programlarda yürütülen projelerin hedef kitleleri, ortalama %35'lik oranla projeyi yürüten kurumların kendileri veya personelleridir.
- Sosyal Kalkınma MDP'lerinde yürütülen projelerin hedeflere ulaşmasındaki en etkili unsur %17'lik oranla Ajansın izleme ve destek faaliyetleri olduğu yararlanıcılar tarafından belirtilmiştir.
- Yine bu programlardaki yararlanıcıların ortalama %68'i, Ajans tarafından yürütülen izleme süreçlerinin projelerin başarıyla yürütülmesini sağladığı belirtilmiştir.
- 2013 ve 2014 yılı Sosyal Kalkınma MDP'lerinde yararlanıcıların elde ettikleri kurumsal kazanımlar arasında proje yazma ve yönetme kapasitesi ile projelerinin yürüttükleri alanda teknik bilgi düzeylerinin artması ilk sıralarda yer almaktadır.
- Bu iki program kapsamında 16.000 dezavantajlı kişiye çeşitli alanlarda eğitimler sağlandığı, 40 adet istihdam odaklı kurs açıldığı, 30 adet dezavantajlı kesimlere yönelik tesis oluşturulduğu, 60 adet yeni eğitim altyapısı kurulduğu bilgisi elde edilmiştir.
- 2013 ve 2014 yılı Sosyal Kalkınma MDP'lerinde yürütülen projelerin sürdürülebilirlik oranı ortalama %90'lara varan mertebelere sahiptir.
- Belirtilen programlardan faydalanan yararlanıcıların ortalama %41'i, Ajans desteği olmasaydı projelerinin gerçekleştirilemeyeceğini belirtmiştir.

2013 ve 2014 yılları içerisinde çıkılan ve toplamda 73 projeyi (Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması MDP'de 18 proje, Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi MDP'de 22 proje ve Öncelikli Sektörler MDP'de 33 proje) destekleyen diğer mali destek programlarının etki ve değerlendirme sonuçlarından bazıları da şu şekildedir;

- Bu mali destek programlarında en fazla projesi yürütülen yararlanıcı grubu ortalama %58 oranla KOBİ'lerdir.
- Proje yürüten yararlanıcıların 2013'ten 2016'ya kadar çalışan sayılarında ortalama %12'lik artış olmuştur. Ayrıca proje yürüten yararlanıcıların 2013'ten 2016'ya kadar ciro/bütçe miktarlarında ortalama %16'lık artış olmuştur.
- 2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması MDP'de desteklenen projelerin %33'ü turizm hizmetlerinde kalite ve çeşitliliğinin artırılması, 2013 yılı Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi MDP'de desteklenen projelerin %37'si tarıma dayalı sanayi sektöründe pazarlama, ihracat ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması ve 2014 yılı Öncelikli Sektörler MDP'de desteklenen projelerin %39'u tarıma dayalı sanayi ile tarım alet ve makine sanayinin geliştirilmesi öncelikleri, desteklenen projelerin en yüksek oranda faydalandıkları program öncelikleri olmuştur.
- Yine bu mali destek programlarında desteklenen projelerin hedeflerine ulaşmasında en etkili unsurun ortalama %27'lik oranla, projenin tüm unsurları ile iyi tasarlanmış olması yararlanıcılar tarafından ifade edilmiştir.
- Bu programlarda yararlanıcıların ortalama %38'i, Ajans tarafından yürütülen izleme süreçlerinin projelerin başarıyla yürütülmesini sağladığını bildirmiştir.
- Bahsedilen programlarda desteklenen yararlanıcılar, süreç içerisinde en fazla zorlandıkları alanın ortalama %40'lık oranla uygulamak zorunda oldukları satın alma prosedürleri olduğunu ifade etmişlerdir.
- Yine bu programlardan faydalanan yararlanıcılar, kazandıkları en fazla kurumsal kazanımın ortalama %60'lık oranla proje yazma ve yönetme konusunda kapasite artışı ile projeyi ilgilendiren alanlarda teknik bilgi ve yetenek artışı olarak ifade etmişlerdir.
- Bu programlardan faydalanan yararlanıcıların ortalama %44'ü, Ajans desteği olmasaydı projelerinin gerçekleştirilemeyeceği yönündedir.
- Bu programlar sayesinde projeleri desteklenen yararlanıcıların ortalama %40'ı, almış oldukları finansal destek haricinde, dışsal finansal kaynak kullanarak gerçekleştirdikleri projeler ile bağlantılı yeni fiziki yatırımlar da gerçekleştirmişlerdir.

- Bu projelerin sürdürülebilirlik oranı ortalama %80'lere varan mertebelindedir.
- Belirtilen projeler kapsamında desteklenen projeler ile ilgili olarak yararlanıcılardan yapılması istenilen fayda maliyet analizlerinde ise, ortalama %85 oranında proje faydasının maliyetinden yüksek olduğu görülmüştür.

Hazırlanmış olan bu etki ve değerlendirme raporlarının son kısımlarında ise elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve bu değerlendirmelere ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler temelde program tasarımının ve kapsamının güçlendirilmesi, projelerin niteliğinin yükseltilmesi ve başvuru/değerlendirme sürecinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması ile proje destek ve izleme süreçlerinin iyileştirilmesi ana başlıklarının altında toplanmaya çalışılmıştır. Genel bir değerlendirme yapılacak olunursa öne çıkan hususlar şu şekilde belirtilebilir.

- Sosyal kalkınma programlarından faydalanan yararlanıcılar, programdan her yönüyle olumlu etkilenip, ciddi manada prestij kazanmışlardır.
- Sosyal kalkınma programlarından sivil toplumun etkinliğinin artırılmasına yönelik pek faydalanılmadığı görülmüştür.
- Turizm sektörüne yönelik projelerde inşaat, tadilat, küçük ölçekli yapım işleri gibi işlerde destek oranının ya da kapsamının artırılması taleplerinde bulunulmuştur.
- Kâr amacı güden yararlanıcıların, mevcut proje yatırımlarını artırarak devam ettirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yatırımların gerçekleştirilmesinde Ajans desteğinin önemli bir katkı sağladığı bilgisi edinilmiştir.
- Genel olarak uygulanan programlardaki projelerin sürdürülebilir nitelikte olduğu tespit edilmiştir.
- Ajansın, programların uygulama süreçlerinde başarılı bir performans sergilediği görülmüştür.
- Ajansın satın alma prosedürlerinin kolaylaştırılması talepleri alınmıştır.

İlgili tüm kurum ve kuruluşların istifadesine sunulacak olan bu çalışmanın bölgemize değer kazandırması ve bundan sonra gerçekleştirilecek diğer çalışmalara referans teşkil etmesi temenni edilmektedir.

Bölgenin destek noktası

2013 YILI SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

2013 YILI
SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Şubat 2016

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	12
ÇİZELGELER	13
GRAFİKLER	14
1. GİRİŞ	15
2. SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI	16
2.1. Programın Amacı ve Kapsamı	16
2.2. Programın Yürütülmesi	17
3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT	17
4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME	21
4.1. Programda Destek Alan Proje Sahiplerinin Analizi	21
4.2. Program, Öncelikler ve Hedeflerin Analizi	25
4.3. Başvuru, Proje Uygulama Süreçleri ve Destek Sisteminin Analizi	30
4.4. Programın Etkinliği, Çıktılar ve Kazanımlar	35
4.5. Programın Etkisi ve Sürdürülebilirlik	37
5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER	43
5.1. Öneriler	44
6. EKLER: ANKET SORULARI	46

ÇİZELGELER

Çizelge 1. Projelerin İller Bazında Dağılımı	21
Çizelge 2. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği	22
Çizelge 3. Destek Alan Proje Sahiplerinin Alt Faaliyet Dallarına Göre Sınıflandırılması	23
Çizelge 4. 2013 SKMDP Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarının Dağılımı	25
Çizelge 5. Destek Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri	26
Çizelge 6. Destek Alan Projelerin Hedefleri	27
Çizelge 7. Destek Alan Yararlanıcıların Proje Hedef Kitleleri	29
Çizelge 8. Projelerin Hedeflerine Ulaşmasında Etkili Olan Unsurlar ve Önem Dereceleri	30
Çizelge 9. Kuruluşların İzleme Sürecine İlişkin Görüşlerinden Bazıları	33
Çizelge 10. GMKA Desteklerinin Diğer Kurumların Desteklerine Göre Avantajları	34
Çizelge 11. Proje İle Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar	35
Çizelge 12. Bazı Proje Çıktıları	36
Çizelge 13. Projeler İle Kurulan Altyapıda Eğitim Alan ve İş Bulan Kişi Sayısı	37
Çizelge 14. 2013 SKMDP Performans Göstergeleri	39
Çizelge 15. Projelerin Sürdürülebilirlikleri	40
Çizelge 16. Projelerin Tamamlanmasından Sonra Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu	42

GRAFİKLER

Grafik 1. 2013 Yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı Etki Analizi Analiz Deseni (Temel Adımlar)	19
Grafik 2. 2013 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı Müdahale Mantığı	20
Grafik 3. Projelerin İller Bazında Dağılımı	21
Grafik 4. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği	22
Grafik 5. Destek Alan Kamu Kurumlarının Faaliyet Alanları	23
Grafik 6. Destek Alan STK'ların Alt Faaliyet Alanı	24
Grafik 7. Destek Alan Yerel Yönetimlerin Faaliyet Alanı	24
Grafik 8. Kurum ve Kuruluşların Başvuru Öncelikleri	26
Grafik 9. Kurum ve Kuruluşların Proje Hedeflerine Ulaşma Durumu	28
Grafik10. Kurum ve Kuruluşların Başvuru Önceliklerine Ulaşmak İçin Kullandıkları Yöntemler	29
Grafik 11. Programdan Haberdar Olma Yolları	31
Grafik 12. Kuruluşların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri	32
Grafik 13. Proje Bütçesinin Dışında Kaynak Kullanılarak Gerçekleştirilen Faaliyetler	38
Grafik 14. Projelerde Elde Edilen Kazanımlarla Ulaşılan Sonuçlar / Etkiler	40
Grafik 15. Destek Almamış Olsaydınız Projeniz Nasıl Yürütülürdü?	41
Grafik 16. Projelerin Tamamlanmasından Sonra Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu	42

1. GİRİŞ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA), 14 Temmuz 2009 tarih ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Balıkesir ve Çanakkale illerinden oluşan TR22 Güney Marmara Bölgesi olarak isimlendirilen bölgede hizmet vermektedir. Merkezi Balıkesir’de bulunan ajansın Çanakkale’de yatırım destek ofisi bulunmaktadır. GMKA’nın temel amacı, 5449 sayılı Kanunun 1. maddesinde tüm kalkınma ajansları için ortak bir biçimde ifade edildiği üzere; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plan ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak, bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı, doğrudan finansman desteği olarak tanımlanan mali destek programlarına 2011 yılında başlamıştır. İlk mali destek programında sosyal kalkınma yer almamış ancak ikinci ve üçüncü mali destek programlarında sosyal kalkınma destek programı yer almıştır. 2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı (SKMDP), Balıkesir ve Çanakkale illerini kapsayan TR22 Güney Marmara Bölgesi’nde GMKA tarafından 2013 yılında yürütülmüştür. 2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı, TR22 Bölgesi’nde toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesi amacıyla planlanmış ve uygulanmış bir mali destek programıdır.

Ajans, 2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı teklif çağrısına 27 Kasım 2012’de çıkmış, proje başvurularını 15 Şubat 2013 tarihine kadar kabul etmiştir. Bu programa, Balıkesir ve Çanakkale’den toplam 162 proje başvurusu yapılmış, 46 proje asıl listeden kazanmış, 11 proje de yedek ilan edilmiştir. Asıl listeden ilan edilen tüm kurum ve kuruluşlar projelerini yürütmek üzere sözleşme imzalamışlardır. Böylece program kapsamında yedek listeden proje sözleşmesi imzalanmamıştır. Program kapsamında desteklenen projelerin tamamı, Ocak 2014 itibariyle tamamlanmıştır.

Bu çalışma, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği’nin 47. Maddesinde “Ajans bir yıl içerisinde desteklediği proje ve faaliyetlerin istihdam, yatırım, ihracat, ithalat, turizm ve diğer yönlerden bölge kalkınması bakımından doğurduğu etki ve sonuçlarını en geç iki yılda bir analiz eder ve hazırlamakla mükellef olduğu yıllık faaliyet raporlarında bu etki ve sonuçlara yer verir” şeklinde ifade edilen söz konusu etki ve sonuçları ortaya koymaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, programın etki analizine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmanın nihai çıktısı olarak hazırlanmıştır. Söz konusu etki analizi, bir taraftan ajansın bölge planı ve bu plana dayalı olarak yürütmüş olduğu destek programlarında, hedeflere ne düzeyde yaklaştığının analiz edilmesine imkan verecek, diğer taraftan ileriki yıllarda hazırlanacak destek programlarının daha etkin ve verimli olacak şekilde kurgulanmasına katkı sağlayacaktır.

Bu raporun giriş bölümünde, GMKA, mali destek programları ve 2013 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı hakkında özet bilgilere yer verilmiştir. Raporun mali destek programı bölümünde, 2013 yılı SKMDP’nin amacı ve kapsamı hakkında özet bilgi yer almakta, programın uygulama özet verileri sunulmaktadır. Çalışma yönetimi bölümünde ise etki analizi yöntemi açıklanmaktadır. Son olarak, çalışmada elde edilen bulgular grafik ve çizelgelerle aktarılmış, sonuçlar değerlendirilerek

tartışılmış ve tüm sonuçların değerlendirilmesinden hareketle, programların güçlendirilmesi, etkinlik ve etkilerinin artırılabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

2. SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI

2.1. Programın Amacı ve Kapsamı

TR22 Güney Marmara 2010-2013 Bölge Planı'nın ikinci gelişme eksenini "Beşeri Sermayenin ve Sosyal Yaşamın Geliştirilmesi" kapsamındaki gelişme politikaları; bölgesel gelişme için öngörülen iktisadi, ekolojik, kurumsal ve stratejik amaçları destekleyici ve tamamlayıcı bir özelliğe sahiptir. Üretilen sosyal politikaların temel amacı, toplumun tüm kesimlerinin eğitim ve sağlık gibi temel kamu hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanmasının sağlanması ile birlikte gelir dağılımının iyileştirilerek toplumun ekonomik refah düzeyinin yükseltilmesi ve yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Beşeri yapının geliştirilmesinde dezavantajlı grupların yaşam kalitesinin artırılması ve bu grupların öncelikle ekonomik ve sosyal hayata katılmalarının sağlanması oldukça önemlidir. Dezavantajlı olarak tanımlanan grupların temel kamu hizmetlerine ulaşmalarının kolaylaştırılması, kendilerine kabiliyetleriyle uyumlu mesleki beceriler kazandırılması, sosyal ve ekonomik hayata entegrasyonlarının sağlanması ve bütüncül bir toplum yapısının oluşturulması TR22 Bölgesi'nin sosyal yapısının güçlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı; bölgenin sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmasını sağlamak ve TR22 Güney Marmara 2010-2013 Bölge Planı'nın ikinci gelişme eksenini olan "Beşeri Sermayenin ve Sosyal Yaşamın Geliştirilmesi" kapsamında ele alınan beşeri gelişme politikalarının temel amacı çerçevesinde toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesi amacıyla planlanmış bir mali destek programıdır. Bu amaçlara ulaşmak gayesiyle destek programı kapsamında 3 öncelik belirlenmiştir. Bu öncelikler;

- Dezavantajlı grupların yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik hayata katılmalarının artırılması,
- Sivil toplumun etkinliğinin ve katılımcılığının artırılması,
- Eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesidir.

Destek Programına, kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar proje sunabilmişlerdir. Program kapsamında proje başvuruları alınmasına 27 Kasım 2013 tarihinde başlanılmış, başvurular 15 Şubat 2013 tarihinde son bulmuştur. Ajans tarafından program için ayrılan toplam bütçe 5.000.000 TL (daha sonra 6.269.269 TL'ye çıkarılmıştır) olarak belirlenmiştir. Proje başına ayrılan destek miktarı en az 50.000 TL ile en fazla 250.000 TL arasında sınırlandırılmıştır. Bütçenin geri kalanının yararlanıcı tarafından sağlanacak nakdi katkı ile finanse edilmesi istenmiş, aynı katkılar eş finansman olarak kabul edilmemiştir. Proje uygulama süresinin en fazla 6 ay olmasına müsaade edilmiştir. Desteklenecek projeler için belirlenen üç temel uygunluk kriteri; başvuru sahibi ve (varsa) ortaklıkların uygunluğu, projelerin uygunluğu ve maliyetlerin uygunluğu olarak belirlenmiştir.

Ajansa sunulan projeler öncelikle “Ön İnceleme” aşamasından geçirilmiş, bu aşamada sunulan projelerin başvuru için her türlü idari uygunluğunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Teknik ve Mali Değerlendirme aşaması olan ikinci aşamada ise her proje öncelikle en az iki bağımsız değerlendirici tarafından aşağıdaki kriterler doğrultusunda puanlandırılmıştır:

1. Başvuranın Mali ve Teknik Yönetim Kapasitesi
2. Proje Konusunun Programın Amaç ve Öncelikleriyle İlgililiği
3. Proje Faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için Önerilen Yöntem Kalitesi ve Geçerliliği
4. Projenin Sürdürülebilirliği
5. Projenin Bütçe ve Maliyet Etkinliği

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için toplam başarı puanına ek olarak, değerlendirme tablosunun ilk iki bölümünde incelenen “Mali ve Teknik Kapasite” başlığından en az 12 puan (20 puan üzerinden) ve aynı zamanda “İlgililik” başlığından en az 15 puan (25 üzerinden) alması koşulu aranmıştır. Değerlendirmenin sonunda 65 ve üzerinde puan alan başvurular başarılı projeler olarak listelenmiştir. Bu sürecin sonunda, projeler Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmiş ve nihai destek kararı Ajans Yönetim Kurulu tarafından verilmiştir.

2.2. Programın Yürütülmesi

Ajans, sözleşme imzalanmış her projeye projenin izlenmesi, değerlendirilmesi ve projenin rayında gitmesi için izleme uzmanı ataması yapmıştır. Proje uzmanları projeleri, ilk, düzenli ve anlık izleme olarak isimlendirilen izleme ziyaretleriyle takip etmişlerdir. Bu izleme ziyaretlerinde projeler, faaliyetleri kapsamında satınalma, görünürlük, sözleşme esasları kapsamında incelenmiştir.

Programın başlangıç bütçesi olan 6.270.000 TL'nin 6.264.000 TL'si desteklenmeye karar verilen projelere tahsis edilmiştir. Program sonunda, tahsis edilen bu tutarın 5.968.000 TL'sinin uygun destek miktarı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Programda, proje sahipleri kurum-kuruluşlar tarafından sağlanan eş finansman miktarı ise 822.507 TL olarak gerçekleşmiştir. Desteklenen projelerin sürelerine bakıldığında, büyük bir bölümünün (44 proje) 6 aylık süre içinde tamamlanacak şekilde planlandığı, geri kalan 2 projenin süresinin 5 ay olarak planlandığı görülmüştür.

3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT

Sosyal etki analizi, bir programın veya projenin sosyal sonuçlarının değerlendirilmesi, izlenmesi ve yönetilmesini kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte, birbirini tamamlayan niceliksel ve niteliksel analiz yöntemlerinden her biri tek başlarına kullanılabildikleri gibi birlikte de kullanılabilmektedirler. Yöntemler, projenin uygulandığı bölge, sektör, konu ve hedef grup gibi faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir.

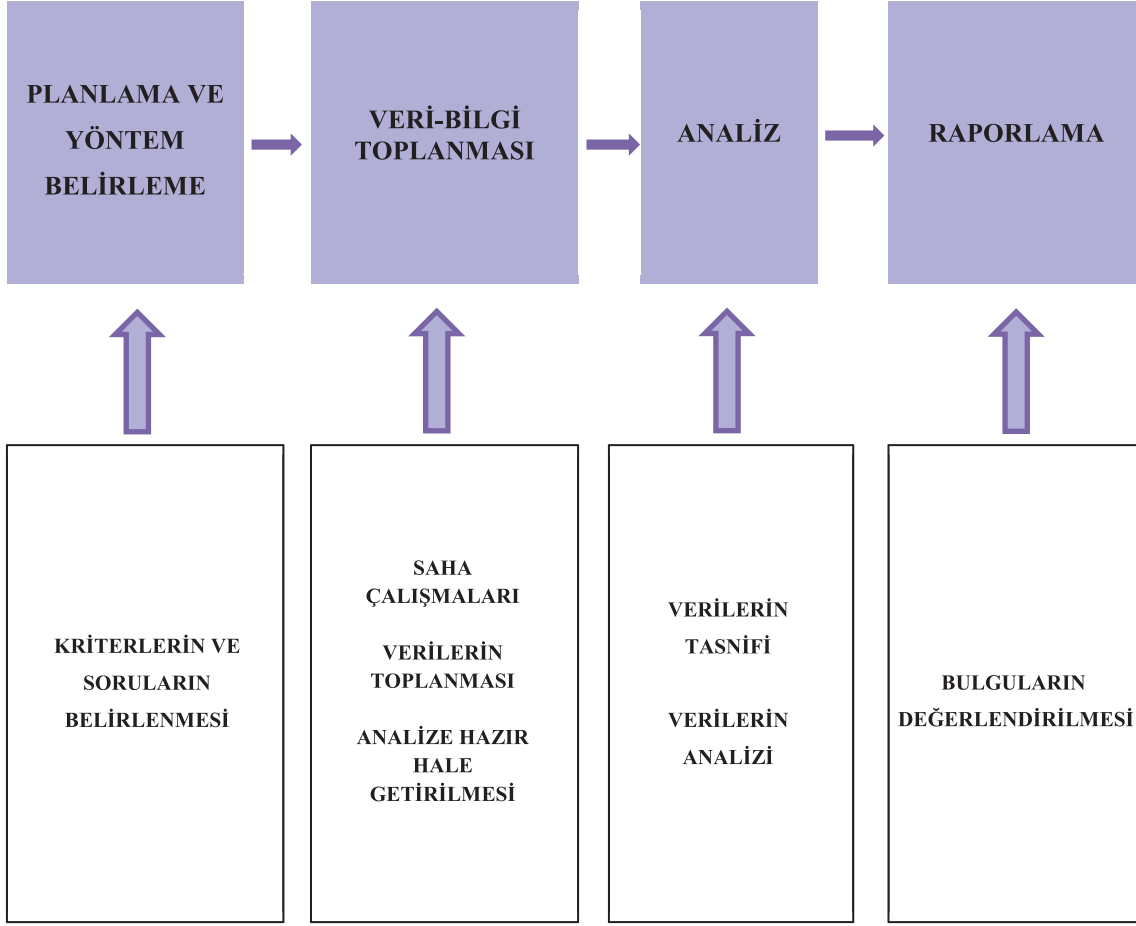
Sosyal etki çalışmalarının her bir aşamasında farklı yöntemler kullanılabilir. Sahayı ortaya koymak, literatür taraması, yapılmış çalışmaların incelenmesi, kurum ve kişilerle görüşme, istatistiklerin derlenmesi gibi pek çok aracı bir arada kullanmayı gerektirmektedir.

Etki analizi çalışmalarında, etkiyi ölçebilmek için göstergelere ihtiyaç duyulmaktadır. Göstergeler, başlangıç noktasına, hedef grubun mevcut durumuna, zamana ve kaynağa göre belirlenebilir. Sosyal etki çalışmalarında, niceliksel veri toplama yöntemleri ve anket ile niteliksel veri toplama yöntemleri ve derinlemesine görüşmeler bir arada kullanılabilir.

Bu raporda, yukarıdaki bilgiler dikkate alınarak çalışma yöntemi temel olarak; hazırlık aşaması, veri toplama araçları geliştirme ve veri toplama, verilerin tasnifi, analizi, değerlendirme ve raporlama aşamalarından oluşmuştur.

Buna göre, ilk adımda masa başı çalışmaları yapılarak mevcut bilgilerin neler olduğu, ne tür bilgilere ihtiyaç duyulduğu ve bu bilgilere ulaşmak için anket sorularının seçilmesi yapılmıştır. İkinci adımda veri toplama araçları geliştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak; program rehberi, programda yürütülen projeler, projelere ilişkin raporlar, yararlanıcı anketleri, yararlanıcılarla görüşmeler ve uzmanlarla mülakatlar veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Üçüncü aşamada, veri toplamak üzere saha araştırması yapılmış, yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiş, masa başı arşiv incelemesi ifa edilmiş ve toplanan veriler tasnif edilerek analiz edilmiştir. Son olarak, analizlerden elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve rapor haline getirilmiştir.

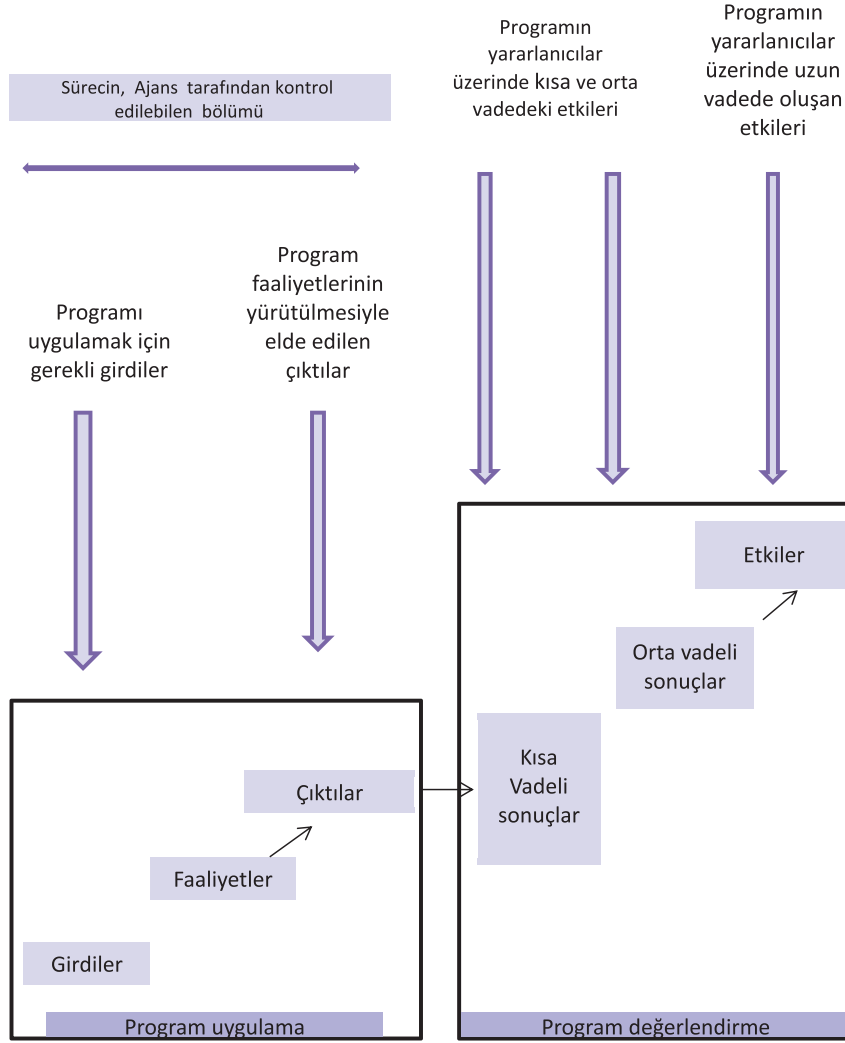

Grafik 1. 2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı etki analizi analiz deseni (temel adımlar)

2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'nın etki mantığı; Program kapsamında yürütülen projelerin tamamlanmasıyla ulaşılan çıktılarının kısa, orta ve uzun vadede meydana getirdiği sonuçların uygulanan programla arzu edilen değişimin ortaya çıkarılmasıdır. Bu programda, beklenen etki programın temel amacı olan TR22 Bölgesi'nde toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesidir.

MÜDAHALE MANTIĞI DESENİ

Grafik 2. 2013 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı müdahale mantığı

Bu çalışmada, program dokümanları, ulusal ve bölgesel planlar, ajansta tutulan veriler incelemeye en doğru yargıya ulaşılmaya gayret edilmiştir. İkili görüşmelerde, ajansın Program Yönetim ve İzleme Değerlendirme Biriminde görevli uzman ve yöneticilerin tamamı, destek almaya hak kazanmış ve projesini tamamlamış proje sahipleri ile görüşmeler yapılmıştır. Anket uygulaması, program kapsamında ajanstan mali destek alan kurum/kuruluşlara yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, destek alan 46 yararlanıcının tamamıyla anket yapılması planlanmış ancak 33 destek yararlanıcısı ile anket yapılabilmektedir. Anket çalışması, ajans uzmanlarınca yüz yüze anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Programda Destek Alan Proje Sahiplerinin Analizi

Bu programa, Balıkesir ve Çanakkale'den toplam 162 proje başvurusu yapılmış, 46 proje asıl listeden kazanmış, 11 proje ise yedek ilan edilmiştir. Destek almaya hak kazanan projelerin %25'i (13adet) Çanakkale'den, %75'i (33 adet) Balıkesir'dendir. Projelerde hem sözleşme imza aşamasında hem de uygulama sürecinde fesih olmamış 46 projenin tamamı yürütülerek tamamlanmıştır. Başka bir deyişle programın proje yürütme başarısı %100 olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 1. Projelerin İller bazında dağılımı

İl	Sayı	Yüzde (%)
Balıkesir	33	72
Çanakkale	13	28
Toplam	46	100

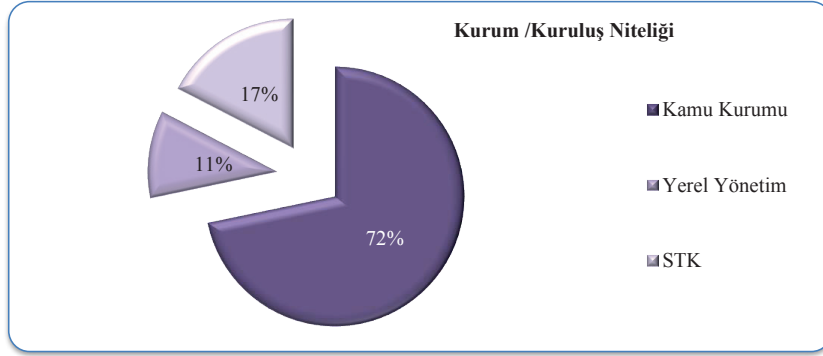

Grafik 3. Projelerin İller bazında dağılımı (%)

Sözleşme imzalanıp destek alan projelerin başvuru sahiplerine göre türleri incelendiğinde, kamu kurumları 33, sivil toplum kuruluşları (STK) 8 ve yerel yönetimler 5 proje almıştır. Çizelge 2'den görüldüğü gibi, kamu kurumlarının aldığı proje sayısı, STK ve yerel yönetimlerin kazandığı proje sayısının yaklaşık üç katıdır. Bölgedeki kamu kurumu sayısı dikkate alındığında bu oranın beklenen bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 2. Destek alan kurum ve kuruluşların niteliği

Kurum/Kuruluş Niteliği	Adet	Yüzde (%)
Kamu Kurum ve Kuruluşları	33	72
Yerel Yönetimler	5	11
Sivil Toplum Kuruluşu	8	17
Toplam	46	100

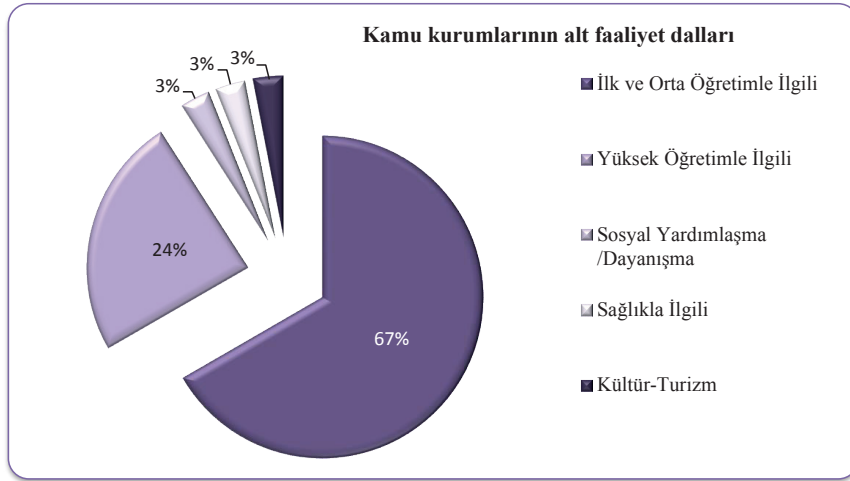

Grafik 4. Destek alan kurum ve kuruluşların niteliği (%)

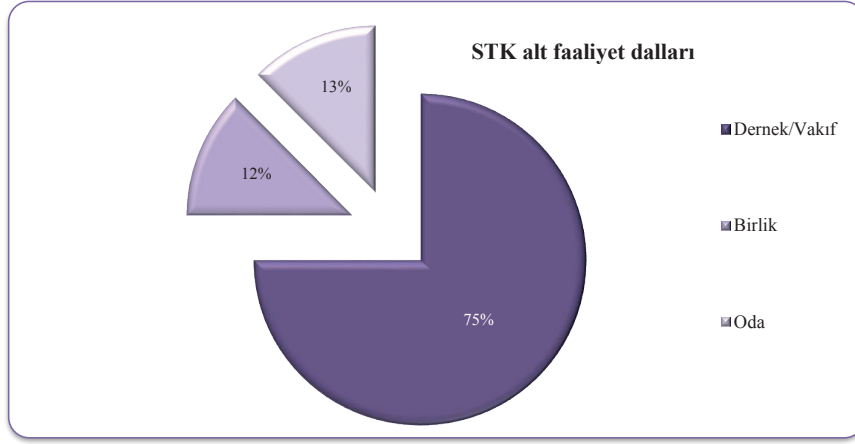
Diğer taraftan, Çizelge 2'deki destek alan proje sahiplerinin alt faaliyet dallarına göre sınıflandırılması Çizelge 3'te verilmiştir. Çizelge 3'ten görüldüğü gibi, desteklenen projelerin büyük bölümü %67'lik payla özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın taşra teşkilatları tarafından sunulan projelerdendir. Bunlarda, ilk ve orta öğretim okullarından oluşmaktadır. Aynı şekilde, kamu kurum ve kuruluşları arasında yükseköğretim kurumları da %24'lük payla 2. Sırada yer almaktadır. Bu programda, TR22 Güney Marmara Bölgesi'ndeki eğitim kurumlarının SKMDP'ye ilgileri yüksek olmuştur. İlk ve orta öğretim ile yükseköğretim kurumlarının kamu kurum ve kuruluşları içerisindeki payı %91'dir. Desteklenen STK projelerinin proje sahiplerini ilk sırada %75 ile dernek ve vakıflar oluştururken, yerel yönetimlerin proje sahiplerinin ilk sırasını %40 ile il ve ilçe belediyeleri oluşturmuştur. İl ve ilçe belediyelerinin kazanan proje dağılımdaki oranı beklenenin altındadır. Yasal zorunluluk gereği, yerel yönetimlerin ödedikleri katkı payları ve yerel kalkınmadaki konumları da dikkate alındığında bu oranın daha yüksek olması arzu edilen bir durumdur.

Çizelge 3. Destek alan proje sahiplerinin alt faaliyet dallarına göre sınıflandırılması

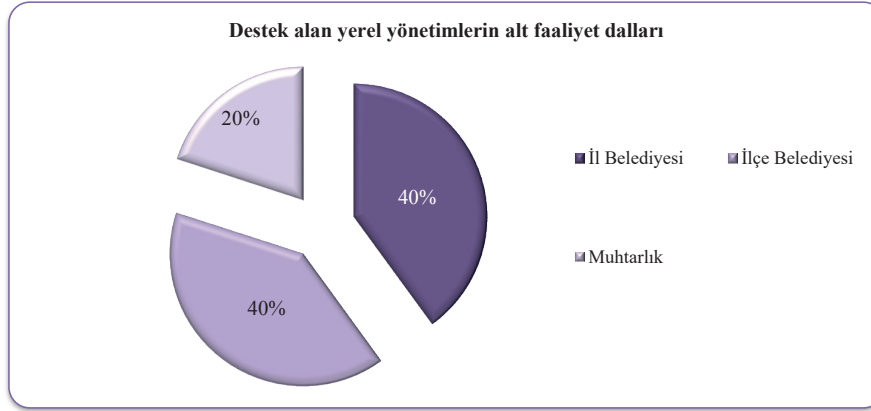
Alt Faaliyet Dalları	Sayı	Yüzde (%)
Kamu Kurum ve Kuruluşları		
İlk ve orta öğretim	22	67
Yüksek Öğretim	8	24
Sosyal yardımlaşma ve dayanışma	1	3
Sağlıkla İlgili	1	3
Kültür –Turizm	1	3
Sivil Toplum Kuruluşları		
Dernek/Vakıf	6	75
Birlik	1	12.5
Oda	1	12.5
Yerel Yönetimler		
İl Belediyesi	2	40
İlçe Belediyesi	2	40
Muhtarlık	1	20
Toplam	46	100

Grafik 5. Destek alan kamu kurumlarının faaliyet alanları (%)

Grafik 6. Destek alan STK'ların alt faaliyet alanı (%)

Grafik 7. Destek alan yerel yönetimlerin faaliyet alanı (%)

Programa başvurarak destek alan proje sahiplerinin verdikleri bilgiye göre, yararlanıcıların projelerinin çok yüksek bir oran ile kendi personelinin hazırladığı sadece %3 lük bir yararlanıcı kitlesinin projesini dışarıdan danışmanlık hizmeti ile hazırladığı anlaşılmıştır. Bu cümleden olarak, bölgedeki kurum ve kuruluşların proje hazırlama kapasitelerinin fevkalade yüksek olduğu görülmüştür. Bu kapasitede, hiç şüphesiz GMKA'nın 2011 ve 2012 yıllarında TR22 Güney Marmara Bölgesi'nde uyguladığı MDP'lerin katkısı vardır.

Yine anket sonuçlarına göre, programda destek alan yararlanıcıların %6'sı 5-10 yıl arasında %94'ü 10 yıl üzerinde faaliyet süresine sahiptir. Dolayısıyla, mevcut olan bu yüksek tecrübe proje yazma özgüvenini de beraberinde getirmiştir.

Anket sonuçlarına göre, 2013 SKMDP'de proje yürüten yararlanıcıların, proje başvurusu yaptıkları yıl baz alındığında %50'sinin kurum bütçelerinin 250 bin TL üzerinde, %5'inin 100-250 bin TL arasında, %27'sinin 50-100 bin TL arasında ve %18'inin de 0-50 bin TL arasında bütçelerinin olduğu anlaşılmıştır. Yüksek bütçeli yararlanıcılar, belediyeler, sağlık kuruluşları ve üniversitelerin ilgili fakülte veya yüksekokullarıdır.

Ajans 2013 SKMDP kayıtları üzerinde yapılan masa başı çalışmalarda, destek alan projelerin sözleşmeye bağlanan destek miktarları üzerinden bir tasnif yapıldığında en fazla %41.3'ü ile 100-150 bin TL arasında destek talep edilirken en az 150-200 bin TL arasında destek talep edilmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4. 2013 SKMDP sözleşmeye bağlanan destek miktarının dağılımı

Destek miktarı, TL	Yararlanıcı sayısı	Yüzde (%)
50.000 TL - 100.000 TL	13	28,3
100.000 TL - 150.000 TL	19	41,3
150.000 TL - 200.000 TL	6	13,0
200.000 TL - 250.000 TL	8	17,4
Toplam	46	100

4.2. Program, Öncelikler ve Hedeflerin Analizi

Ankete katılan yararlanıcıların önemli bir bölümü (%97), programın bölgedeki koşullara ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu ifade etmektedirler. Ancak, konuya ilişkin olarak %3'lük bir kesim bu konuda herhangi bir fikir belirtmemiştir.

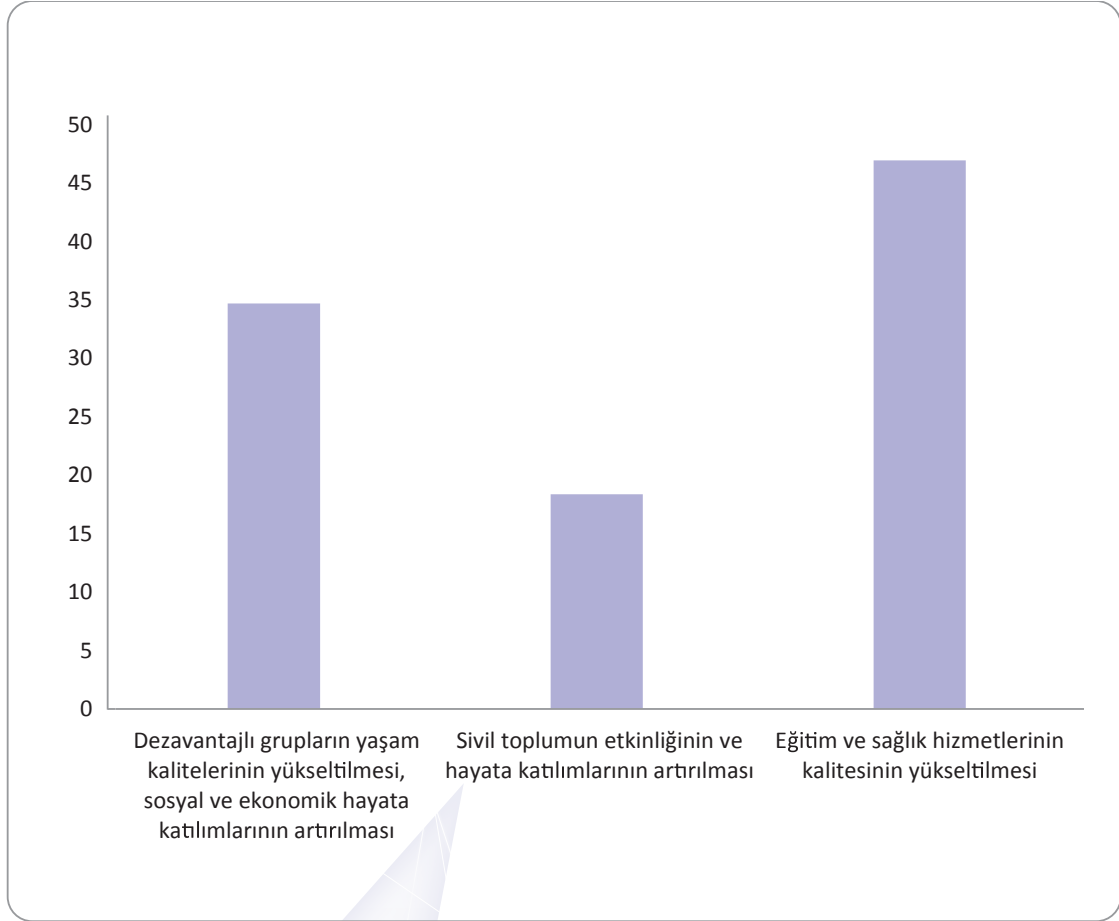
Programın finansal uygunluğu açısından anket cevaplarına bakıldığında, hibe miktarını 32 yararlanıcıdan 26'sı cazip bulurken 4 yararlanıcı fikir belirtmemiş, 2 yararlanıcı cazip bulmamıştır. Diğer taraftan, eş finansman miktarı olarak SKMDP'de uygulanan proje bütçesinin %10'luk kısmının yararlanıcı tarafından eş finansman olarak karşılanma zorunluluğu 24 yararlanıcı tarafından cazip bulunurken 8 yararlanıcı cazip bulmadığını ve eş finansmanın karşılanmasında zorluk çekildiğini belirtmiştir. Aynı şekilde, ön ödeme yüzdesi (destek oranının %20-60 arası) 25 yararlanıcı tarafından cazip bulunurken, 2 yararlanıcı fikir belirtmemiş ancak 6 yararlanıcı cazip bulmamıştır. Burada dikkat çeken husus %25'lik bir yararlanıcı kitlesinin %10'luk eş finansman miktarını cazip bulmamasıdır. Bu kitle daha çok kurum bütçesi olmayan ilk ve ortaöğretim kurumlarıdır.

Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı başvuru rehberinde, başvuru rehberinde öncelikler; “dezavantajlı grupların yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artırılması”, “sivil toplumun etkinliğinin ve hayata katılımlarının artırılması” ve eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi” olarak yer almıştı. TR22 Bölgesi'ndeki kurum ve kuruluşların SKMDP'ye başvurma nedenleri incelendiğinde, “eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi” önceliği %48 ile ilk sırada yer alırken, dezavantajlı grupların yaşam kalitelerinin yükseltilmesi sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artırılması önceliği %35 ile ikinci sırada yer almaktadır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Destek kazanan yararlanıcıların başvuru öncelikleri

Öncelikler	Adet	Yüzde (%)
Dezavantajlı grupların yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artırılması	17	34,7
Sivil toplumun etkinliğinin ve hayata katılımlarının artırılması	9	18,4
Eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi	23	46,9
Toplam	49	100

Bölgesel plan ve politikalar bağlamında ele alındığında, ajans tarafından programda belirlenen önceliklerin, TR22 2010-2013 Bölge Planı'nda belirlenen üç öncelikli gelişme alanından birisi olan “Kaliteli Sosyal Yaşam ve Nitelikli İnsan” eksenine uyumlu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla programın önceliklerinin ulusal politikaların ön planda tuttuğu ve bu politikaların başarıyla uygulanması için bölgesel düzeyde hassasiyetle ele alındığı da görülmektedir. Çünkü, programın odaklandığı alanlar ulusal politikalarla da uyumludur.

Grafik 8. Kurum ve kuruluşların başvuru öncelikleri (%)

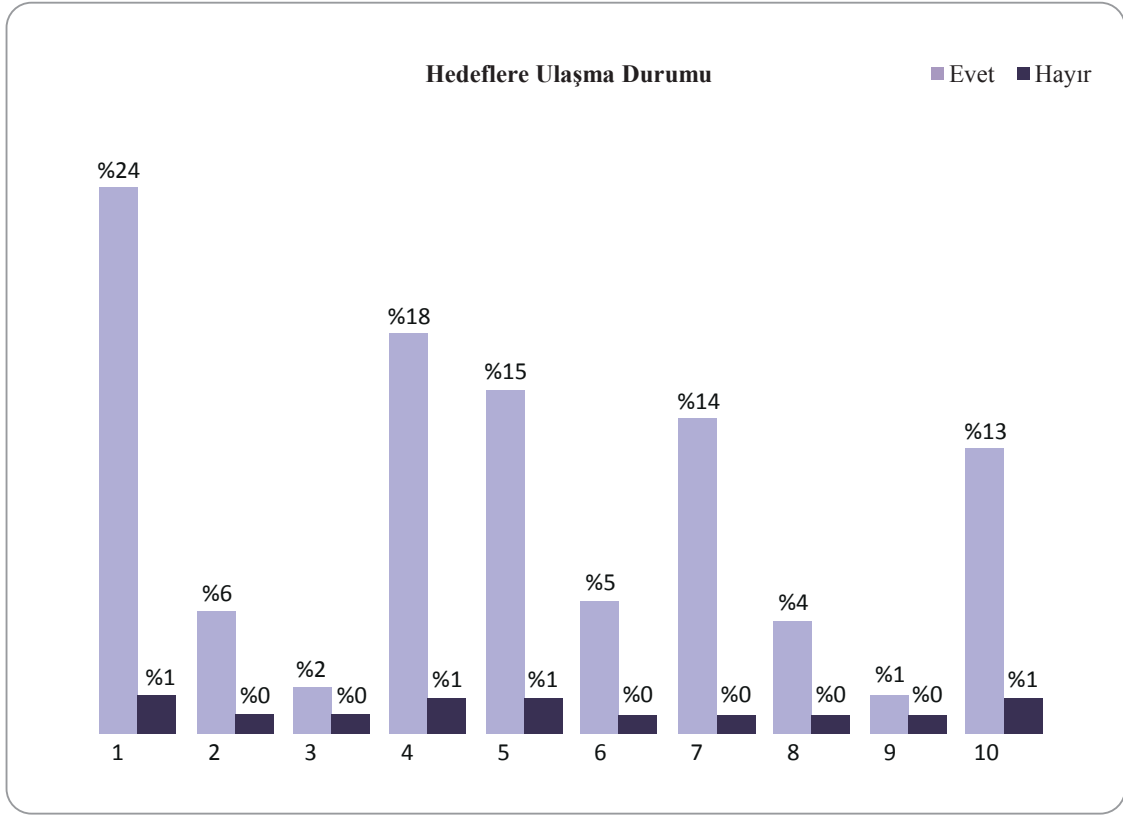

Destek alan projelerin hedeflerine bakıldığında (Çizelge 6), ilk önde gelen hedefin 24 tercih ile “Eğitimde hizmet kapasitesini/kalitesinin artırılması” olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı, “hedef kitlenin eğitiminde farkındalık düzeyini artırmak” ve “hedef kitlenin mesleki bilgi/beceri düzeyini artırmak” hedefleri takip etmiştir. Bu sıralama beklenen bir durum olup yararlanıcıların önemli bir kısmını (%68) ilk ve orta öğretim kurumları oluşturmaktadır. Bu manada, hedefler arasında ilk sırada eğitim öncelikleri yer almaktadır. Diğer taraftan, yararlanıcıların küçümsenemeyecek bir kısmı (4 tercih) “hedef kitlenin toplumla bütünleşmesini sağlamak” ve “ortak hareket etme, işbirliği ve iletişim olanaklarını geliştirmek” hedeflerini tercih etmiştir.

Çizelge 6. Destek alan projelerin hedefleri

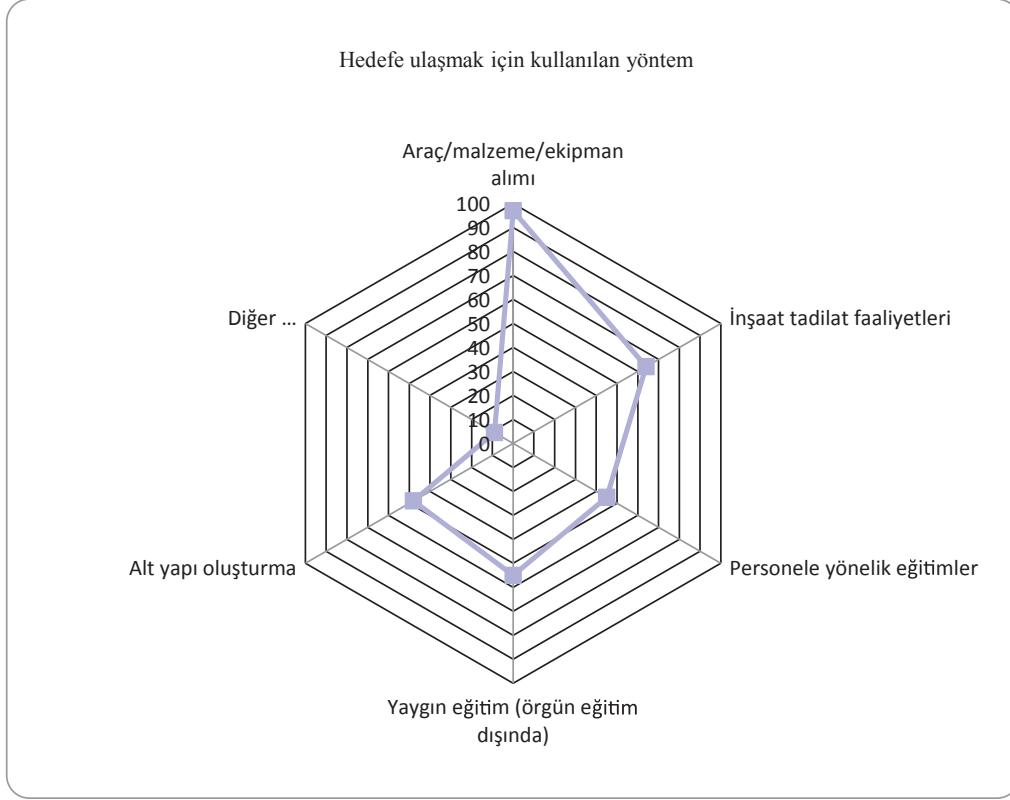
Projelerin Hedefleri	Adet	Yüzde (%)
1. Eğitimde hizmet kapasitesinin / kalitesinin artırılması	24	77
2. Sosyal hizmetlerde hizmet kapasitesinin / kalitesinin artırılması	6	19
3. Koruyucu sağlık toplum sağlığında hizmet kapasitesinde kalitenin artırılması	2	6
4. Hedef kitlenin eğitiminde farkındalık düzeyini artırmak	19	61
5. Hedef kitlenin mesleki bilgi/beceri düzeyini artırmak	16	52
6. Hedef kitlenin gelir kaynakları yaratacak /gelir getirici faaliyetler uygulamak	5	16
7. Hedef kitlenin toplumla bütünleşmesini sağlamak	14	45
8. Kampanya yürütme, gönüllülük, örgütlenme gibi alanlardaki kapasitesini geliştirmek	4	13
9. Mali ve kurumsal yönetim gibi idari / yönetsel konulardaki kapasitesini artırmak	1	3
10. Ortak hareket etme, işbirliği ve iletişim olanaklarını geliştirmek	14	45
Toplam	106	100

Destek alan projelerin hedeflerine ulaşma durumları incelendiğinde, anket sonuçlarına göre, çok yüksek bir oran ile belirlenen hedeflere ulaşıldığı tespit edilmiştir (Grafik 9). Örneğin, Çizelge 6’da 1 numaralı hedef olarak gösterilen “1. Eğitimde hizmet kapasitesinin/kalitesinin artırılması” hedefi, Grafik 9’da 1 numara ile gösterilmiş ve bu hedefin gerçekleşme durumuna 24 yararlanıcı olumlu cevap verirken 1 yararlanıcı hedefine ulaşamadığını belirtmiştir. Hedeflere ulaşma durumu, programın başarısının bir göstergesi niteliğinde olup genel amaçlara ve bölgesel kalkınma hedeflerine yaklaşımda önemli özel adımlardır.

Grafik 9. Kurum ve kuruluşların proje hedeflerine ulaşma durumu

Program kapsamında yürütülen projelerde, hedeflere ulaşmak amacıyla kullanılan yöntemlere bakıldığında araç/malzeme/donanım alımının %97 ile ilk sırada yer aldığı, bu sırayı yaygın eğitim, inşaat faaliyetleri ve alt yapı oluşturma çalışmalarının takip ettiği görülmektedir. Ayrıca, örgün eğitimin yanında “yaygın eğitim” faaliyetleri de hedeflere ulaşmada etkili olan yöntemlerden bir tanesidir. Çünkü bu programda hedef kitlenin önemli bir bölümünü öğrenciler oluşturmaktadır. Destekten yararlanan projelerde, araç/malzeme/ekipman alımına ağırlık verilmesi ve alt yapı oluşturulması yöntemlerinin ağırlıklı tercih edilmesi bölgede sosyal kalkınma adına bu alanda eksiklikler olduğunun da bir göstergesi olabilir.

Grafik 10. Kurum ve kuruluşların başvuru önceliklerine ulaşmak için kullandıkları yöntemler (%)

Destek alan yararlanıcıların proje hedef kitlelerine bakıldığında (Çizelge 7), program toplamında hedef kitle olarak ilk sırayı %25 ile dezavantajlı kesim, ikinci sırayı %22 ile kurum personeli alırken son sırayı %2 ile “Diğer” olarak tanımlanan kesim almıştır. “Kendi kurumunuz” ve “kurum personeliniz” hedef kitleleri bir arada değerlendirilebilecek bir grup olup ikisinin toplam payı yaklaşık %39’dur. Bu hedef kitle, yararlanıcıların eğitim kurum-kuruluşları ve STK ağırlıklı oldukları dikkate alındığında beklenen bir durumdur.

Çizelge 7. Destek alan yararlanıcıların proje hedef kitleleri

Hedef Kitle	Adet	Yüzde (%)
Kendi Kurumunuz	13	16,9
Kurum Personeliniz	17	22,1
Sivil toplum kuruluşları	8	10,4
Kamu kurum kuruluşları	5	6,5
Bölge Halkı	13	16,9
Dezavantajlı kesim	19	24,7
Diğer	2	2,6

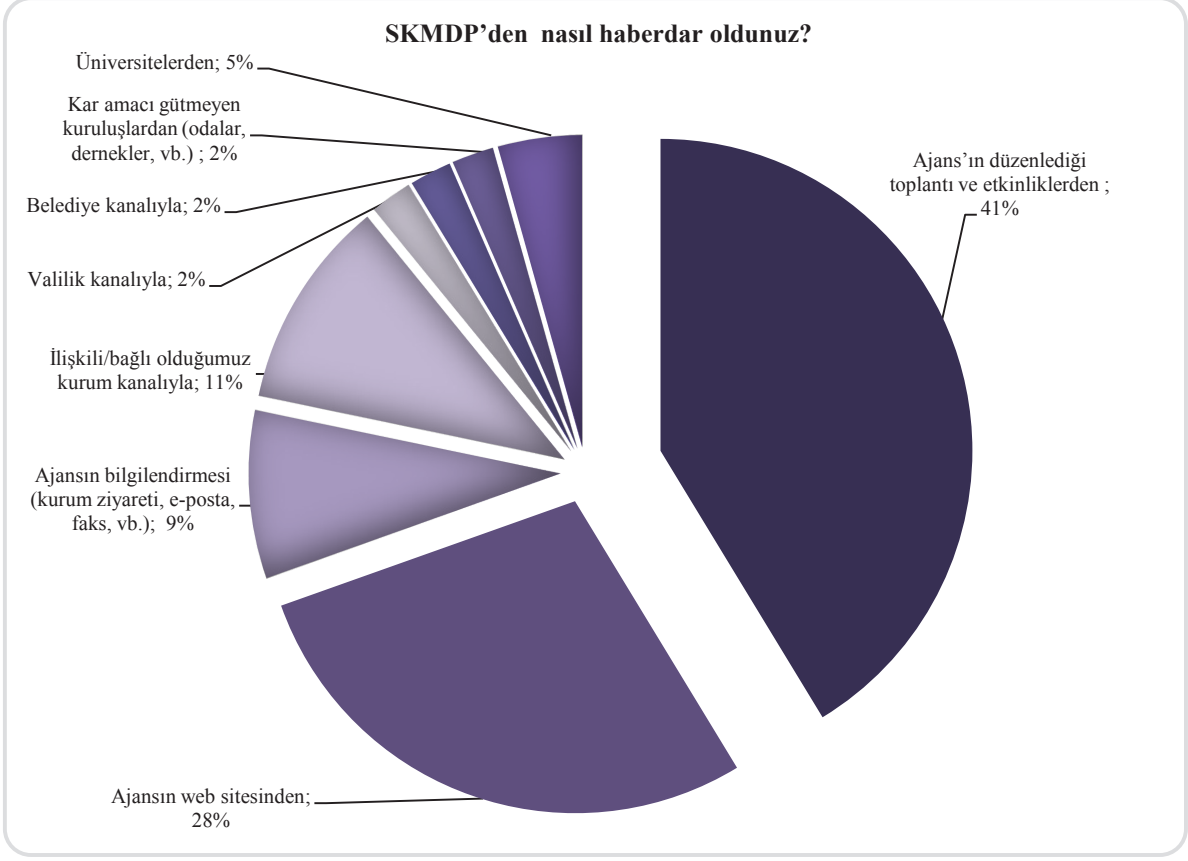
Projelerin hedeflerine ulaşması ve başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlayan unsurlar incelendiğinde, 27 yararlanıcı “projenin iyi tasarlanmış olması”nı bildirirken bunlardan 12’si 1.sırada, 5’i 2. sırada, 6’sı 3. sırada, 1’i 4. sırada ve 3’ü 5. sırada bu etkenin önem derecesini sıralamıştır. Hedeflere ulaşılmasını sağlayan unsurlardan “Ajansın İzleme ve Destek Faaliyetleri” 24 yararlanıcı tarafından ikinci sırada en çok işaretlenen unsur olmuştur. Ancak çoğunlukla 3 ve 4. sırada tercih edilen önem derecesinde değerlendirilmiştir. “İyi proje yönetimi”, 3. sırada en çok seçilen etmen olup önem derecesinin önceliği 1 ve 2. sıralardır.

Çizelge 8. Projelerin hedeflerine ulaşmasında etkili olan unsurlar ve önem dereceleri

Hedeflere ulaşmada etkili unsurlar	Toplam	1.	2.	3.	4.	5.
Kurumunuz bünyesindeki kalifiye kişiler	17	4	4	2	1	6
Kalifiye yüklenici	2	0	1	0	1	0
İyi tasarlanmış proje bütçesi	16	2	2	3	3	6
İyi proje yönetimi	22	7	7	3	4	1
Yeni/yenilikçi ekipman	12	3	2	1	2	4
Personelin proje kapsamında aldığı eğitim	7	1	2	1	2	1
Proje ortaklarının ve iştirakçilerinin (varsa) katkıları	11	1	2	3	3	2
Yerel destek(finansal ya da ayni)	6	1	1	0	1	3
Ajansın izleme ve destek faaliyetleri	24	1	2	9	9	3
Projenin tanıtımın etkili bir şekilde yapılması	12	0	4	3	3	2
Projenin iyi tasarlanmış olması	27	12	5	6	1	3
Dışsal ekonomik faktörler	2	0	0	1	0	1
Toplam	158	32	32	32	30	32

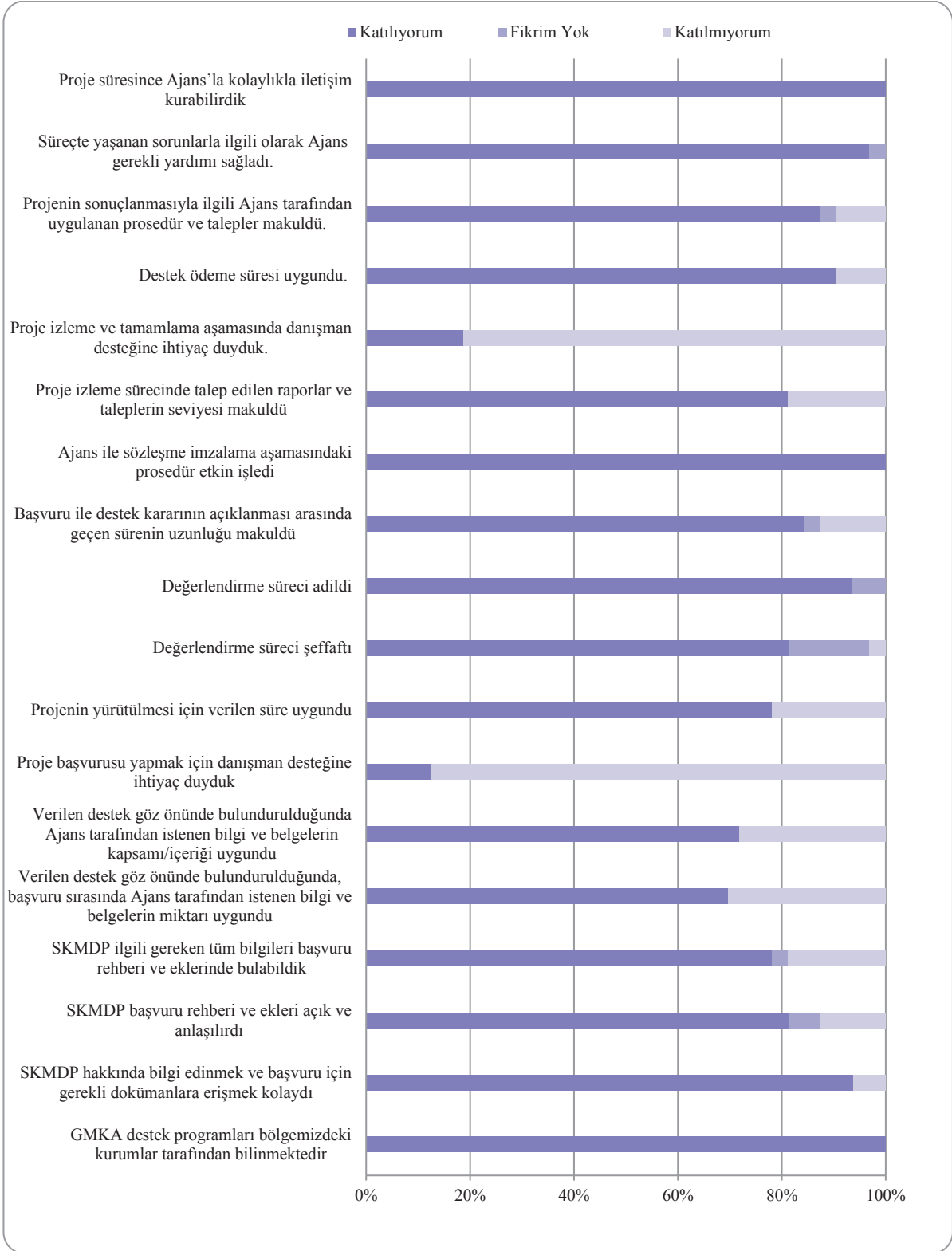
4.3. Başvuru, Proje Uygulama Süreçleri ve Destek Sisteminin Analizi

Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı’nın bölge genelinde tanıtılmasında en etkili olan yöntem, ajans tarafından gerçekleştirilen tanıtım ve etkinlik faaliyetleri olmuştur. Anket katılımcılarına birden fazla seçenek seçme hakkı verildiği bu anket sorusunda; ajansın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerinden %41, ajansın web sitesinden %26, ajansın eposta bilgilendirmesi ve kurum ziyaretinden %9 oranında işaretlenmiştir. Programdan, “bağlı buldukları kurumlarından” haberdar olanların oranı %11’dir. Programın duyurulmasında, ajansın tanıtım ve duyuru faaliyetlerinin etkin işlediği görülmektedir. Programdan, ajansın duyuru etkinlikleri vasıtasıyla haberdar olanların toplamı %78’dir. Programın yararlanıcı profilinde kâr amacı güden kuruluşlar olmadığı için “Danışmanlar” vasıtasıyla haberdar olma durumu gerçekleşmemiştir.

Grafik 11. Programdan haberdar olma yolları (%)

Programın başvuru süreçleri toplu olarak ele alındığında, kuruluşlarda başvuru süreçleriyle ilgili olumlu görüşün hakim olduğu görülmektedir (Grafik 12). Başvuru sahiplerinin en az fikir sahibi olduğu konular, sürecin adilliği ve şeffaflığı olmuştur. Ajans desteklerinin TR22 Bölgesi'nde tanınırlığı konusunda bütün yararlanıcılar hemfikirdir. Değerlendirme sürecinin şeffaflığı konusuna, yararlanıcıların %18'i katılmamış olup bunun %3'lük kısmı sürecin şeffaflığına "katılmadığını" belirtirken %15'i fikir sahibi olmadığını belirtmiştir.

Grafik 12. Kuruluşların başvuru ve değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri (%)

Anket sonuçlarıyla paralel olarak, sahada ikili yüz yüze görüşmelerde de yararlanıcılar başvuru dosyasını hazırlama konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Anket sonuçlarına göre oluşturulan Grafik 12'ye göre, sadece %12'lik kısım danışman desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Yine de bu oranın bile yüksek olduğu düşünülmektedir. Danışman desteği almalarındaki temel nedenler olarak, ajansa ilk defa proje başvurusunda bulunmaları ve başvuru sürecinin kapsamlı bir çalışma gerektirmesi, evrak yükünün fazlalığı ve karmaşıklığı şeklindeki hususlar ifade edilmiştir. Ayrıca, KAYS sistemini kullanma konusunda yetkin olmamalarından dolayı danışmanlık hizmetine ihtiyaç duydukları da düşünülmektedir. Ancak, prosedürleri ve süreçleri öğrendikleri için bundan sonraki çağrılarda danışman desteği almadan da başvuru yapabileceklerini belirtmişlerdir. Yararlanıcılar, bu sürecin daha basit ve daha cazip hale getirilmesi adına başvuru sırasında ve sonrasında istenilen bilgi ve belgelerin azaltılması yönünde temayül belirtmişlerdir. Destekten yararlanan kuruluşlar, genel olarak sözleşme sürecinde sıkıntı yaşamadıklarını belirtirler de, bu aşamada talep edilen evrakların azaltılması ihtiyacı yine bazı yararlanıcılar tarafından dile getirilmiştir. Anket sonuçlarına göre, %30'luk bir kitle fazla miktarda bilgi ve belge istendiğini düşünülmektedir. Ancak, %70'lik bir kitle de karşılıksız hibe verilmesi durumunda istenilen belge miktarının normal olduğunu ifade etmiştir.

Program destek süreçlerinin uygunluğuna ilişkin bulgular incelendiğinde, program yararlanıcılarının genel olarak tüm süreç adımları konusunda olumlu görüşe sahip olduğu görülmektedir (Grafik 12). Yararlanıcılar özellikle proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurduklarını, süreç boyunca yaşanan sorunlarla ilgili ajansın gerekli yardımı sağladığını ve sözleşme sürecindeki prosedürün etkin işlediğini düşünmektedirler. Bununla birlikte, destek sürecinde de prosedürlerin, süreçlerin ve bunlara bağlı evrak ihtiyacının basitleştirerek yalın hale getirilmesine ihtiyaç olduğuna ilişkin sinyaller alınmaktadır. Misal olarak, proje izleme sürecinde istenilen belgelerin (rapor ve ekleri) makul olmadığını düşünen %20'lik bir kitle vardır. Destek ödemelerindeki gecikmeden dolayı sıkıntı yaşandığını dile getiren yararlanıcıların oranı %10'dur.

Çizelge 9. Kuruluşların izleme sürecine ilişkin görüşlerinden bazıları

Proje izleme sürecini	Adet	Yüzde (%)
Yararlanıcı dostu	24	73
Karışık ve zor	2	6
Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor	28	85
Daha basit hale getirilebilir	9	27

Proje izleme süreci ile ilgili olarak, ankete katılan yararlanıcıların toplam işaretlenme üzerinden %85 'i mevcut sistemi uygun bulurken, %73'ü yararlanıcı dostu, %6'sı karışık ve zor, %27'si de daha basit hale getirilebileceğini vurgulamaktadır. Yine anket sonuçlarına göre destek alan yararlanıcıların %24'ü satın almadan, %14'ü proje süresi ve bütçeden zorlandığını belirtirken %16'lık bir kitlede süreçte zorlanmadığını belirtmiştir. Dikkat çekici bir hususta, %6'lık bir kesimde kendi

kurumlarının proje uygulama aşamasındaki ilgisizliğinden şikayet etmiştir. Yapılan derinlemesine görüşmelerde, proje yürütücülerinin aslında kurumlarının satın alma işleriyle projeye kadar hiç ilgilenmediklerini dolayısıyla proje kapsamında yapılan alımlarda bu ilgisizliklerinin bir bakıma cezasını çektiklerini dile getirmişlerdir. Bir diğer konu ise, özellikle kimi kamu kurumlarında proje yürütme aşamasında proje yürütücülerinin yalnız kaldığı ve eş finansman bulma konusunda zorluk çektiklerini vurgulamışlardır. Bunlara ek olarak, yapılan satın almalarda sözleşme imzalanan alt yüklenici mal alımı, yapım işleri ya da hizmet alımında iş bitiminde hizmet bedelinin ödenmesini talep etmektedir. Ancak, ajans ara veya nihai raporla birlikte hak edişe göre ödeme gerçekleştirdiği için yararlanıcı da alt yükleniciye ödeme yapamamaktadır. Dolayısıyla, yararlanıcıların bir kısmı bu ödeme sisteminden memnun olmadığını ifade etmiştir.

Objektif olarak bakıldığında, tüm dünyada proje döngüsünü yüzde yüz başarı ile tamamlayan bir proje döngü sistemi mevcut değildir. Bu cümleden olarak, 2013 SKMDP'de sözleşme imzalanan 46 projenin tamamının, belirlenen süreler içerisinde başarıyla tamamlanmasında hiç kuşkusuz GKMA'nın uyguladığı proje izleme sürecinin etkisi ve payının çok fazla olduğu düşünülmektedir. İkili görüşmelerde dikkat çeken başka bir hususta Üniversite öğretim üyeleri-görevlilerinin ajansın proje izleme sürecini “karışık ve zor” bulmalarıdır.

Çizelge 10. GMKA desteklerinin diğer kurumların desteklerine göre avantajları

GMKA desteklerinin avantajları	Adet	Yüzde (%)
Daha önce destek alınmadı	22	67
Geri ödeme olmaması	4	-
Proje hazırlama sürecinde ajans desteği	6	-
Proje uygulama sürecinde ajans desteği	6	-
Hibenin bir kısmının avans olarak verilmesi	3	-
Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması	3	-

Yapılan ankete göre, yararlanıcıların %67'si daha önce destek veya hibe almadığını belirterek hibeler arasında mukayese şansının olmadığını bildirmiştir. Anket yapılan ve daha önce başka kurumlardan destek alan 11 yararlanıcı, birden fazla seçeneği seçme şansını dahilinde 6'sı proje hazırlama sürecinde ve proje uygulama sürecinde ajansın desteğinin diğer fonlayıcı kurumların desteklerine göre faydaları olarak zikretmiştir (Çizelge 10). Hibe almadığı için değerlendirme yapmayan kitle hariç tutulduğunda, geri kalan 11 yararlanıcı üzerinden değerlendirme yapılacak olursa %55'lik bir kitle “proje hazırlama sürecinde ve proje uygulama sürecinde ajansın desteği”nin diğer fonlayıcı kurumların desteklerine göre faydaları olarak düşünülmektedir.

4.4. Programın Etkinliği, Çıktılar ve Kazanımların Analizi

Desteklenen projelerin büyük bölümünde (%67) bütçe, proje önerisinde planlandığı biçimde gerçekleşmiştir. Geri kalan projelerin %12'sinde bütçenin planlanandan düşük, %21'inde ise yüksek gerçekleştiği görülmektedir. Bütçenin planlanandan daha düşük veya daha yüksek gerçekleşmesi ihalelerdeki tekliflerle ilişkili olup ajansın yaptığı bütçe revizyonları da etkili olmuştur. Kimi proje sahipleri, elzem olan bazı bütçe kalemlerinin ajans tarafından bütçe revizyonu esnasında çıkarılmasının proje uygulama aşamasında sıkıntılara sebebiyet verdiğini ısrarla dile getirmektedir. Ancak, derinlemesine sorgulamada, esasında, bütçe revizyonunda çıkarılan bütçe kalemlerinin uygun olamayan maliyetler kapsamında çıkarılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan anketlere göre program kapsamında desteklenen yararlanıcıların %94'ü programın faydalarının maliyetlerinden fazla olduğu düşünürken %6'sı maliyetlerin faydasına eşit olduğu kanaatindedir. Başka bir değişle, bu durum, çok az bir oranda olsa, bazı yararlanıcıların projelerden bekledikleri etkiyi göremediklerini göstermektedir.

Yararlanıcıların, proje hazırlık sürecinde bekledikleri bazı öngörülerinin bekledikleri gibi gerçekleştiği düşünülmektedir. Program sonunda, proje yürütme tecrübesinin artması, işbirliği imkanlarının artması, kurumun tanınırlılığının artması, kurumun prestijinin artması öngörülen sonuçlara örnek olarak verilebilir. Yüz yüze görüşmelerde bazı yararlanıcılar, tanınırlık ve prestij artışının beklentilerinin çok üzerinde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, bazı proje yürütücüleri GMKA proje kazanma ve yürütmüş olmanın kurumları bazında önemli bir kariyer basamağı olarak değerlendirildiğini dile getirilmektedirler.

Programdan yararlanan kurumların pek çoğunda projelerden elde edilen çıktılar, hedeflenen sonuçları doğurmuştur. Projelerde elde edilen çıktılar sayesinde kazanılan kurumsal kazanımlar ve bazı sonuçlar Çizelge 11'de görülmektedir. Çizelge 11'den görüldüğü gibi proje yürüten yararlanıcıların proje çıktılarına ilave olarak proje yürüttükleri alan ve hedefledikleri kitlenin ihtiyaçlarını da daha iyi anlar ve analiz edebilir hale geldikleri görülmektedir. Tek cümle ile ifade edilecek olursa, kurumların ve proje yürütücülerinin vizyonlarının gelişmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 11. Proje ile elde edilen kurumsal kazanımlar

Kazanımlar	Adet	Yüzde
Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı.	32	100
Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı.	32	100
Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi.	26	81
Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi.	30	94
Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik.	24	75
Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı.	26	81

Programın sonunda yararlanıcı kuruluşlarda;

- a. Proje hazırlama ve yürütme kapasitesinin ve kültürünün oluştuğuna,
- b. Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin arttığına,
- c. Kurum içindeki sorunları tespit ve analiz yeteneğinin güçlendiğine,
- d. Müşterilerin/hedef kitlenin ihtiyaçlarını daha iyi anlayıp ve analiz edebilme becerisinin geliştiğine,
- e. Yönetimsel bilgi ve becerilerin güçlendiğine,
- f. Kurum dışı ilişkilerin geliştiğine dikkat çekilmektedir.

Anket yapılan destek alan yararlanıcıların verdikleri bilgilere göre 2013 SKMDP’de yürütülen projelerde küçümsenemeyecek sayıda istihdam odaklı kurs açıldığı (20 adet), program önceliklerine uygun olarak dezavantajlı gruplara yönelik olarak 98 adet eğitim, konferans ve seminer düzenlendiği, ayrıca 14 adet tesis açıldığı bildirilmektedir. Yine programın ikinci önceliğine uygun olarak STK’nın etkinliğinin artırılmasına yönelik olarak alt yapı oluşturma kapsamında 40 bin TL harcama gerçekleştirilmiştir. Son olarak, programın üç önceliğinden biri olan eğitim ve sağlıkta kalitenin artırılması önceliği kapsamında gerçekleşen çıktılar Çizelge 12’de görülmektedir. Eğitim alanında alınan eğitim makine-ekipmanı sayısı 6657 adet, yeni kurulan eğitim altyapı sayısı ve modernize edilmiş eğitim altyapısı sayısı ise 63 olarak gerçekleşmiştir. Verilen sertifika sayısı ise 1625 olup bu sertifikaların çoğu da projelerde kurulan alt yapıda verilen eğitimler neticesinde alınmıştır. Anket sonuçlarına göre, programda gerçekleşen istihdam sayısı 64 kişidir.

Çizelge 12. Bazı Proje çıktıları

Çıktılar	Adet
Eğitim alan toplam dezavantajlı kişi sayısı	9.059
İstihdam odaklı açılan kurs sayısı	20
İstihdam sayısı	64
Dezavantajlı gruplara yapılan eğitim, seminer, konferans sayısı	98
Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan tesis sayısı	14
STK alt yapı oluşturmaya yönelik harcama	40.000
Modernize edilmiş eğitim altyapısı sayısı	21
Kurulan yeni eğitim altyapı sayısı	42
Sağlık alanında modernize edilmiş altyapı sayısı	2
Sağlık alanında alınan cihaz sayısı	15
Verilen sertifika sayısı	1.625
Eğitim alanında alınan eğitim makine-ekipmanı sayısı	6.657
Diğer	443

Anket sonuçlarına göre, program sonunda, projeler sayesinde yapılan alt yapı ile 14.467 kişinin daha eğitim aldığı, yine proje sonrasında proje uygulama aşamasında elde edilen kazanımlar ile 54 kişinin daha iş bulduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi, proje süresinde gerçekleşen istihdam sayısı 64 kişi idi. Proje sonrasında gerçekleşen eğitimler ve istihdam, esasında, projelerin sürdürülebilirliği ve etkileri ile doğrudan ilişkilidir. Projeler kapsamında, yeni kurulan ve modernize edilmiş eğitim ve sağlık altyapısı, alınan makine ekipmanlar ve diğerleri elde edilen “kazanımlar ve çıktılar” olup proje sonrasında gerçekleşen faaliyetler “sonuç ve etkiler” dir.

Çizelge 13. Projeler ile kurulan altyapıda eğitim alan ve iş bulan kişi sayısı

	Proje süresinde	Proje sonrasında
Mesleki eğitim alan kişi sayısı	11.682	14.467
İş bulan kişi sayısı	64	54

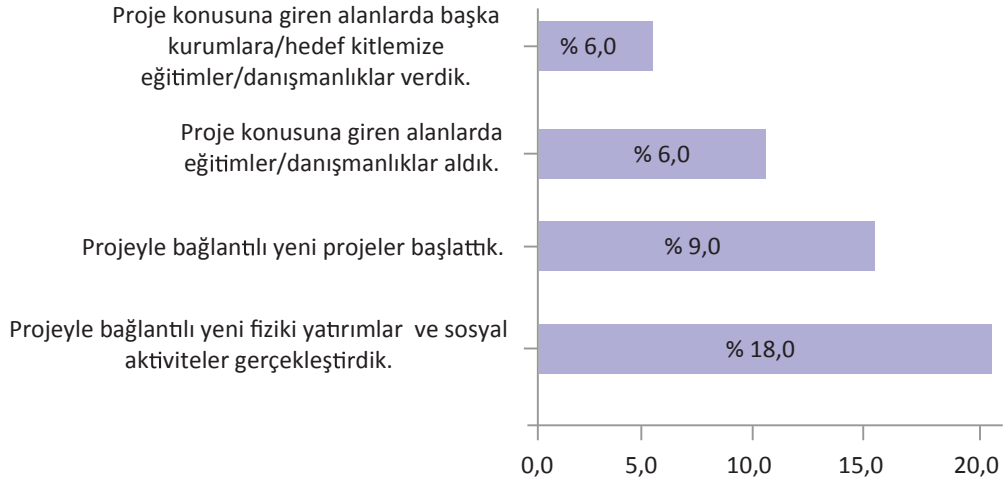
Yararlanıcı kurum ve kuruluşların, proje yürütücüsü personeli dışında Yönetici pozisyonundaki kişilerle yapılan mülakatlarda, önemli bazı değişimler gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bunlar; proje yönetme becerisi kazanma, süreç yönetimi ve ekip çalışması deneyiminde artış, daha planlı çalışma ve son olarak en önemlisi insan kalitesindeki mesleki ve teknik kapasite artışı.

Destekten yararlanan kuruluşların bir bölümü proje sayesinde proje bütçesi dışında finansal kaynak yaratarak farklı girişimlerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunların bir kısmı, projeleriyle bağlantılı yeni projeler başlattıklarını, bir kısmı yeni fiziki yatırımlar gerçekleştirdiklerini bildirirken bir kısmı da proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık hizmeti alındığını ve verildiğini ifade etmektedir.

4.5. Programın Etkisi ve Sürdürülebilirliğin Analizi

Bir programın, uygulandığı bölgede makro düzeydeki etkilerini tam olarak belirlemek ve analiz etmek kolay bir husus değildir. Çünkü, sadece uygulanan programın etkilediği, diğer etkilerden arındırılmış makro düzeyde göstergeler belirlemek nerdeyse imkansızdır. Bu cümleden olarak, GMKA'nın TR22 Güney Marmara Bölgesi'nde uyguladığı MDP'lerin etkilerinin kesin matematiksel değerler üzerinden makro göstergeler üzerinden ifadesi de mümkün değildir. Mamafih, süreç içerisinde başlangıçta TR22 Bölgesi'nde makro göstergeler belirlenmiş dahi olsa göstergelerdeki pozitif ve negatif yöndeki değişimlerin yalnızca uygulanan MDP'den kaynaklandığını söylemek de mümkün değildir. Bu nedenle, destek alan yararlanıcılar bazındaki değişimleri görebilmek ve programın bölgedeki etkisi hakkında yargılara ulaşabilmek için GMKA uyguladığı her MDP'de program bazında “Performans Göstergeleri” belirlemektedir.

Proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak yapılan faaliyetler, %

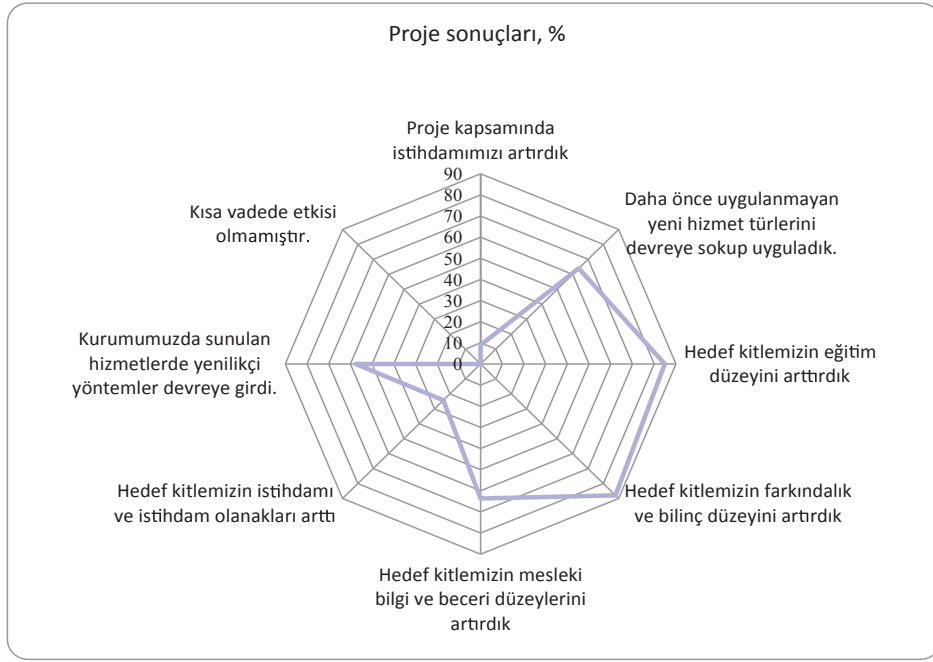
Grafik 13. Proje bütçesinin dışında kaynak kullanılarak gerçekleştirilen faaliyetler (%)

Destek yararlanıcıları, belirlenen bu göstergelerden kendi projeleri için uygun olanları seçmektedirler. Projeler tamamlandığında, seçilen göstergelerdeki ilerlemeler takip edilmekte ve tüm projelerdeki göstergeler dikkate alınarak total etkinin görüldüğü “programın performans göstergesi” olarak ifade edilebilecek bir ürün ortaya çıkmaktadır. Projeler bazında belirlenen performans göstergeleri, elbette makro düzeydeki performans göstergelerine göre çok dar kapsamlıdır. Ancak, bu performans göstergeleri dar kapsamlı da olsa net olarak belirlenen göstergedeki değişimi göstermektedir. Bu manada, 2013 SKMDP’ de kullanılan “Performans Göstergeleri” ve sonuçları Çizelge 14’te verilmiştir. Bu çizelgede dikkat edilmesi gereken en önemli husus, göstergelerdeki total gerçekleştirmelerin proje uygulama süresinde (6 ay) gerçekleşmiş olmasıdır. Bu nedenle, bazı anket sonuçlarıyla örtüşmemesinin temel sebebi bu olabilir.

Çizelge 14. 2013 SKMDP Performans Göstergeleri

2013 SKMDP Performans Göstergeleri	Toplam Gerçekleşme
Dezavantajlı gruplara sağlanan hizmetlerden faydalanan kişi sayısı, kişi	1.083.066
Dezavantajlı gruplara sağlanan sağlık hizmetleri için oluşturulan alan, m ²	88.292
Dezavantajlı gruplara yönelik farkındalığı artırıcı görsel sayısı, adet	33.235
Dezavantajlı gruplara yönelik oluşturulan sosyal alan, m ²	17.809
Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan sosyal faaliyet sayısı, adet	4.200
Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan sosyal faaliyetlere katılan kişi sayısı, kişi	11.170
Engellilerin sosyal hayata entegrasyonunu sağlayacak araç sayısı, adet	1.836
Engellilerin sosyal hayata entegrasyonunu sağlayacak ekipman sayısı, adet	2.124
Proje kapsamında eğitim gören engelli sayısı, kişi	390
Proje kapsamında istihdam edilen engelli sayısı, kişi	33
Doğal ve insan kaynaklı afetler hakkında yapılan bilinçlendirme faaliyetleri sayısı, adet	8
Gezici sağlık hizmetlerinden yararlanan hasta sayısı, kişi	0
Proje kapsamında eğitim gören genç sayısı, kişi	10.363
Proje kapsamında eğitim gören kadın sayısı, kişi	5.500
Proje kapsamında eğitim gören kişi sayısı, kişi	14.732
Proje kapsamında istihdam edilen genç sayısı, kişi	13
Proje kapsamında istihdam edilen kadın sayısı, kişi	73
Proje kapsamında işbirliği yapan STK sayısı, adet	25
Proje kapsamında tam zamanlı istihdam edilen kişi sayısı, kişi	9
Proje kapsamında verilen, resmi geçerliliği olan sertifika sayısı	1.200
Proje kapsamında yarı zamanlı istihdam edilen kişi sayısı, kişi	6
Uygulanan yeni eğitim metotları sayısı, adet	48
İstihdam odaklı kurslara katılan kadın ve genç işsiz sayısı, kişi	660

Yapılan anket sonuçlarına göre hazırlanan Grafik 14'ün, Çizelge 14 ile gayet uyumlu olduğu görülmektedir. Performans göstergelerinin önemli bir kısmı eğitim, sağlık, istihdam, sosyal alan, dezavantajlı gruplara yönelik hizmetler ve STK aktivitelerinden oluşmaktadır. Grafik 14, bu göstergelerle ilişkili yargıların, anketle test edilerek doğrulanmış olduğunun bir kanıtıdır. Yukarıda zikredildiği gibi, gösterge sonuçları ve ankette ulaşılan yargılar uyum halindedir. Grafik 14, aslında projelerde ulaşılan çıktıların TR22 Güney Marmara Bölgesi'nde bir etkiye dönüştüğünün bir göstergesidir.

Grafik 14. Projelerde elde edilen kazanımlarla ulaşılan sonuçlar / etkiler (%)

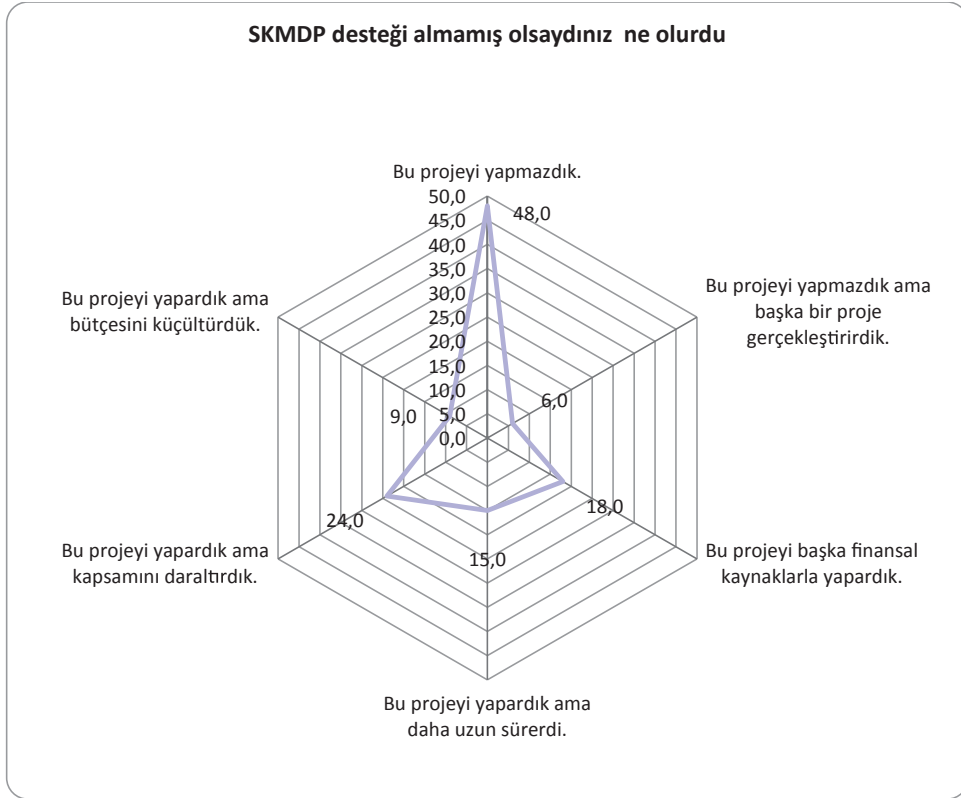
2013 SKMDP’de yürütülen projelerin ve projelerde kurum-kuruluşlarda oluşturulan alt yapıların sürdürülebilirliğine ilişkin yapılan anket sonuçları Çizelge 15’te verilmiştir. Çizelge 15’ten de görüldüğü gibi, birden fazla seçenek tercih etme şansı olan ankette; “Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor” anket sorusuna destek yararlanıcılarının %91’i olumlu yönde katılmıştır. Aynı zamanda, projelerinin ya da proje faaliyetlerinin yerel veya bölgesel düzeyde örnek alınıp uygulandığının bir göstergesi olan “Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı” anket sorusuna destek yararlanıcıların %85’i olumlu yönde katılmıştır. Bu destek programında yürütülen projeler sayesinde “ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifika” sahibi olan destek yararlanıcı sayısı 6’dır.

Çizelge 15. Projelerin Sürdürülebilirlikleri

Projenin Sürdürülebilirliği	Yüzde (%)
Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor	91
Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı	85
Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı	12
Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu	6
Proje sürdürülebilir olmadı	0,0
İlk yıl devam etti, sonraki yıllarda sürdürülebilir olmadı	0,0

Program yararlanıcılarının yaklaşık yarısı (%48) ajans desteği olmadan projeyi gerçekleştirebileceklerini bildirmişlerdir. Ancak daha uzun vadeye yayacaklarını dile getirmişlerdir. Öte yandan, projelerini ajans desteği olmadan yapabileceklerini bildiren yararlanıcılar, anket üzerinde yer alan ve Grafik 15’te gözüken 5 seçenek üzerinde 24 tercih yapmıştır. Aynı yararlanıcı, bu tercihler içerisinde birden fazla seçenek işaretleme şansına sahip olmuştur. Bu bilgiler ışığında, yararlanıcıların %24’ü proje yapardık ama kapsamını küçültürdük derken, %18’i bu projeyi başka finansal kaynaklardan yapardık seçeneğini işaretlemiştir. Yararlanıcıların %52’sinin projelerini ajans desteği olmadan da yürütmeye yönelik düşüncelerini bildirirken aynı zamanda projelerin ciddi manada bir ihtiyaçtan hazırlandığının da dolaylı olarak bir göstergesidir.

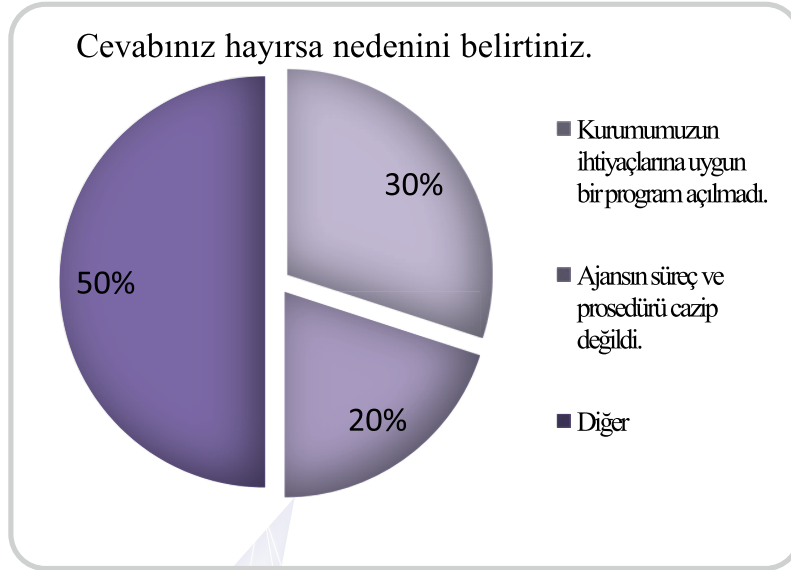
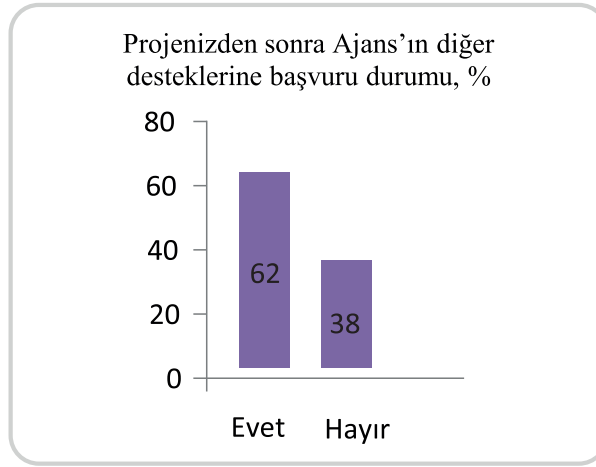

Grafik 15. Destek almamış olsaydınız projeniz nasıl yürütülürdü? (%)

Sosyal Kalkınma MDP’den sonra ajansın diğer desteklerine başvurma konusundaki temayülü öğrenmek için sorulan anket sorusunun cevaplarına göre yararlanıcıların %62’si ajansın desteklerine başvurduklarını %38’ide başvuru yapmadıklarını belirtmiştir. Bu sonuç, aynı zamanda ajansın katalizatör fonksiyonunu da göstermektedir. Çünkü, destek alan yararlanıcılar ajansın itici ivme gücünü gördükleri için tekrar destek almaya çalışmışlardır. Başvuru yapmadığını bildiren %38’lik kesimde “Niçin” sorusuna cevabının %80’i uygun destek programının açılmadığını ve diğer nedenleri göstermiştir. Sadece iki yararlanıcı (%20), ajansın proje süreçlerini ve prosedürlerini cazip bulmadığını belirtmiştir (Çizelge 16, Grafik 16).

Çizelge 16. Projelerin tamamlanmasından sonra ajansın diğer desteklerine başvuru durumu

Cevap	Adet	Yüzde (%)
Evet	20	62,5
Hayır	12	37,5
Hayır cevaplarının nedenleri		
Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı.	3	30
Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi.	0	0
Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi.	2	20
Diğer	5	50

Grafik 16. Projelerin tamamlanmasından sonra ajansın diğer desteklerine başvuru durumu (%)

5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER

2013 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'na ilişkin etki analizi çalışmasından elde edilen bulgular, programın amacı doğrultusunda başarıyla uygulandığını göstermiştir. Destekten yararlanan yararlanıcılar programdan her yönüyle olumlu etkilenmişlerdir. Bunlara ek olarak, destek alan yararlanıcılarda ciddi manada prestij ve sundukları hizmet kalitesinde önemli artış olduğu görülmektedir. Öte yandan yararlanıcıların yarıya yakınının ajans desteği olmadan da farklı çözümler geliştirerek projelerini gerçekleştirecek olduklarını ifade etmeleri, ajansın bölgede oluşturduğu proje kültürü ve özgüvenin bir göstergesi olabilir.

Bu destek programında, proje türleri programın geniş kapsamlı olmasından ötürü çeşitlilik göstermiştir. Projelerin, bir kısmı, kamusal misyonuna giren ve bu misyon gereği kurumun yürütmesi gereken faaliyetleri içeren projelerden oluştuğu görülmektedir. Ajans, kâr amacı gütmeyen kurumların, katma değeri yüksek, kamuda hizmet kalitesinde inovasyon, toplumun sosyal kalkınmasına katkı sağlayacak projeler hazırlamaları yönünde mali destek programları tasarlanması programın yaratacağı sosyo-ekonomik etkiyi de artıracaktır.

Programın uygulama süreçlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, her ne kadar genel kurallar itibarıyla iyileştirilmeye açık alanlar bulunsa da, ajansın programın uygulanmasında başarılı bir performans sergilediği ve programın etkin ve verimli biçimde yürütüldüğü yönünde kanaat oluşmuştur.

Raporun önceki bölümlerindeki bulgulardan ve yukarıdaki tespitlerden hareketle geliştirilen öneriler aşağıda sunulmaktadır. Önerilerin geliştirilirken, uluslararası iyi uygulamalardan hareketle, konuya ilişkin kamu müdahalesi mantığı yaklaşımından yararlanılmıştır (Grafik 2).

Sonuç olarak; İyi tasarlanmış bir programın uygulama süreci, uygulayıcı kuruluş tarafından kontrol altında tutulabilen bir süreçtir. Hedeflenen sonuç ve etkilerin elde edilebilmesi, uygulayıcı kuruluşun bu süreci başarıyla yürütmesine bağlıdır. Tüm bunlardan hareketle, programların tasarlanması, programda yürütülecek projelerin seçilmesi, izleme ve değerlendirme süreçlerinin niteliğinin yükseltilmesi programın başarısını ve bölgenin kalkınmasına ve gelişmesine sağlayacağı katkıyı artıracaktır.

5.1. Öneriler

1) Program tasarımının güçlendirilmesi:

- a. Ajans tarafından planlanan programların sistematik ve bilimsel bir tasarım süreci dahilinde gerekli tüm öğeleri içerecek şekilde hazırlanması,
- b. Program kapsamında odaklanılacak alanların daraltılması,
- c. Programların kurumlar arası ve çok disiplinli projeleri özendirecek niteliklere taşınarak uygulandığı bölgede sinerji oluşturması,
- d. Kamu Kurumlarının rutin faaliyet alanlarına giren projelerin uygulanan programlar kapsamında desteklenmemesi,
- e. Kamu kurumlarının öz kaynakları veya erişebildikleri diğer kaynaklarla yürütülmeyecek nitelikteki projeleri geliştirilmeleri yönünde destek programlarının tasarlanması,
- f. Bir defaya mahsus çağrılardan ibaret kısa vadeli programların gereken düzeyde sosyal kalkınmayı etkilemesi zor olduğundan aynı programın uzun süreli uygulanması,
- g. Tasarlanacak programların, ulusal destek programlarını tamamlamaları ve sinerji oluşturmalarının sağlanmasına gerekli özenin gösterilmesine devam edilmesi,

2) Projelerin niteliğinin yükseltilmesi ve başvuru/değerlendirme sürecinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması:

- a. Program çağrı dönemlerinden bağımsız olarak, hedef kitleye yönelik olarak, düzenli ve sürekli bir biçimde yeni fikir geliştirme ve proje tasarlama konularında vizyon ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin uygulanması,
- b. Program çağrısıyla birlikte hedef kitleye yönelik olarak nitelikli proje tasarımı ve proje hazırlama konularında rehberlik sağlanması,
- c. Proje başvuru formlarının, başvuru sahipleri tarafından kolaylıkla doldurulacak ve başvuru sahibini ve projeyi en iyi tanımlayan unsurları içerecek biçimde revize edilmesi,
- d. Başvuru sahibine ait yasal ve idari konulara ilişkin bilgi ve belgelerin azaltılmasına yönelik adımlar atılması,
- e. Proje değerlendirme sürecinin, projelerin niteliğini artıracak ve en yüksek niteliğe sahip projelerin seçilmesini sağlayacak şekilde revize edilmesi,

3) Proje destek ve izleme sürecinin iyileştirilmesi:

- a. Ajans satınalma prosedürlerinin revize edilmesi,
- b. Ajans desteğiyle yürütölüp başarıyla sonuçlanan projeler sonunda elde edilen çıktıların ve sonuçlarının tanıtımının bizatihi projeleri ve programı yürüten izleme uzmanlarınca yapılması, program ve süreçten uzak birimlere bırakılmaması,
- c. Etkin bir proje değerlendirme, destek ve izleme süreci için izleme uzmanlarının sürekli ve sistemli olarak tecrübe paylaşımı ve eğitim almalarının sağlanması,
- d. İzleme sürecinde yararlanıcılar tarafından gereken bilgi ve belgelerin zamanında gönderilmemesi, sözleşmeye uyulmaması durumunda ajans Hukuk Müşavirliğince gerekli işlemin zaman kaybetmeden uygulanması, böylelikle proje sürelerinin uzamasına ve program maliyetinin artarak verim ve etkinliğinin düşmesine izin verilmemesi,
- e. Eşik değerin üzerinde destek alan yararlanıcılardan proje sonunda talep edilen yeminli mali müşavir denetim raporlarının, sürece katkı sağlamaması ve proje/program maliyetlerini artırmasından dolayı devre dışı bırakılması önerilmektedir.

6. EKLER : ANKET SORULARI

GÜNEY MARMARA KALKINMA AJANSI 2013 SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU ANKETİ

A. KURUM BİLGİLERİ

...../...../2015

1. Anketi dolduranın adı	
2. Anketi dolduranın ünvanı	
3. E-mail	
4. Tel	
5. Proje sahibi kurum adı	
6. Kurumun niteliği	☐ Valilik ☐ Kaymakamlık ☐ Yerel Yönetim (Belediye, İl Özel İdaresi, Muhtarlık) ☐ Bakanlık Taşra Teşkilatı (İl ve İlçe Müdürlükleri) ☐ Kamu Kurum ve Kuruluşu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu ☐ OSB ☐ 355 sayılı Kanun kapsamındaki Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Sulama Birlikleri, Katı Atık Birlikleri vb.) ☐ Üniversite ☐ Kamu Araştırma Enstisü/İstasyonu/vb.... ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
7. Kamu ise Faaliyet Alanınız	☐ Orta öğretimle Eğitimle ilgili kamu kurumu ☐ Yüksek öğretimle ilgili kamu kurumu ☐ Sağlıkla ilgili kamu kurumu ☐ Sosyal yardımlaşmayla ilgili kamu kurumu ☐ Tarımla ilgili ilgili kamu kurumu ☐ Emniyetle ilgili kamu kurumu ☐ Diğer

8. STK ise faaliyet alanınız	☐ Kooperatif	(....) Tarım/Hayvancılık/Sulama (....) Tüketici Kop. (....) Kırsal Kalkınma Kop. (....) Esnaf /Sanatkâr Kop. (....) Diğer.....
	☐ Dernek/Vakıf	(....) Turizm / Tanıtımla ilgili (....) Yoksullukla ilgili (....) Sağlıkla ilgili (....) Engellilerle ilgili (....) Eğitimle İlgili (....) Çevreyle İlgili (....) Kadınlarla İlgili (....) Çocuklarla İlgili (....) Diğer.....
	☐ Birlik	(....) Tarım/Hayvancılık/sulama (....) Tüketici Bir. (....) Kırsal Kalkınma Bir. (....) Esnaf /Sanatkâr Bir. (....) Diğer.....
	☐ Oda	(....) Ziraat odası (....) Sanayi Odası (....) Ticaret Odası (....) Meslek Odası (....) Esnaf/Sanatkâr odası (....) Diğer.....
9. Kurumun bulunduğu İl / İlçe	☐ Balıkesir /..... ☐ Çanakkale/.....	
10. Kuruluş Tarihi	.....	
11. Toplam Faaliyet Yılı	(.....) 1-5 yıl (....) 5-10 yıl (.....) 10 ve üzeri	
12. Kurumdaki Toplam Çalışan Sayısı	2011	
	2012	
	Toplam	
13. Kurumun Bütçesi	2011	
	2012	
	2013	

B. DESTEK PROGRAMI HAKKINDA

14. Projenizi kim hazırladı?

(.....) Kurum personeli (.....) Danışman (.....) Kurumun merkez teşkilatı (.....) Bilmiyorum

15. Projenizin süresi:

..... Ay.

16. SKMDP'den nasıl haberdar oldunuz?

- Ajans'ın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerden
- Ajansın web sitesinden
- Ajansın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, vb.)
- Medya yoluyla
- Danışmanlardan
- İlişkili/bağlı olduğumuz kurum kanalıyla
- Valilik kanalıyla
- Belediye kanalıyla
- Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan (odalar, dernekler, vb.)
- Özel sektör firmalarından
- Üniversitelerden
- Diğer (lütfen belirtiniz) .....

17. Projenin, 2013 SKMDP hibe programında yer alan öncelikleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.):

☐	Dezavantajlı grupların yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artırılması
☐	Sivil toplumun etkinliğinin ve hayata katılımlarının artırılması
☐	Eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi

18. Projenin hedef kitlesini seçiniz. (birden fazla seçenek işaretlenebilir).

1. Kendi Kurumunuz
2. Kurum Personeliniz
3. Sivil toplum kuruluşları
4. Kamu kurum kuruluşları
5. Bölge Halkı
6. Dezavantajlı kesim
7. Diğer.....

6.1	☐	Engelliler
6.2	☐	Kadınlar
6.3	☐	Çalışabilir yaşlı
6.4	☐	Gençler
6.5	☐	Çocuklar
6.6	☐	Tutuklu- hükümlü
6.7	☐	Hasta/hasta yakını

19. Projenin hedeflerini ve hedeflere ulaşma durumunuzu gösteren seçeneği işaretleyin.
(birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1. Eğitimde hizmet kapasitesini/kalitesinin artırılması
2. Sosyal hizmetlerde hizmet kapasitesinin/kalitesinin artırılması
3. Koruyucu sağlık toplum sağlığında hizmet kapasitesinde ‘kalitenin artırılması
4. Hedef kitlenin eğitimini farkındalık düzeyini artırmak
5. Hedef kitlenin mesleki bilgi/beceri düzeyini artırmak
6. Hedef kitlenin gelir kaynakları yaratacak/gelir getirici faaliyetler uygulamak
7. Hedef kitlenin toplumla bütünleşmesini sağlamak
8. Kampanya yürütme, gönüllülük, örgütlenme gibi alanlardaki kapasitesini geliştirmek
9. Mali ve kurumsal yönetim gibi idari/yönetimsel konulardaki kapasitesini artırmak
10. Ortak hareket etme, işbirliği ve iletişim olanaklarını geliştirmek

Hedefe Ulaşma Durumu:

Hedef No	Evet	Hayır
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

20. Projenin hedefine ulaşmak için kullandığınız yöntemi seçiniz, (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- (....) Araç/malzeme/ekipman alımı
(.....) İnşaat tadilat faaliyetleri
(...) Personelle yönelik eğitimler
(....) Yaygın eğitim (örgün eğitim dışında)
(....) Alt yapı oluşturma
(.....) Diğer .....

21. Projenizin hedeflere ulaşmasında aşağıdakilerden hangileri etkili olmuştur? (En önemli 5 tanesini işaretleyiniz.)

1		Kurumunuz bünyesindeki kalifiye kişiler
2		Kalifiye yüklenici
3		İyi tasarlanmış proje bütçesi
4		İyi proje yönetimi
5		Yeni/yenilikçi ekipman
6		Personelin proje kapsamında aldığı eğitim
7		Proje ortaklarının ve iştirakçilerinin (varsa) katkıları
8		Yerel destek(finansal ya da aynı) (Proje ortakları İştirakçileri dışında)
9		Ajansın izleme ve destek faaliyetleri
10		Projenin tanıtımın etkili bir şekilde yapılması
11		Projenin iyi tasarlanmış olması
12		Dışsal ekonomik faktörler

22. Projeye ilişkin aşağıdaki yorumlardan uygun olanları önemine göre sıralayınız. (En önemlisi 1 olmalıdır) (Size uygun olmayanı boş bırakınız.)

- Bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık
- İlk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık
- Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız.
- Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği kurduk
- Bu proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile ajanstan başka kaynaklardan hibe aldık

23. Projenin sonuçlarını ifade eden en önemli ilk beş seçeneği işaretleyiniz.

1		Proje kapsamında istihdamımızı artırdık
2		Daha önce uygulanmayan yeni hizmet türlerini devreye sokup uyguladık.
3		Hedef kitlemizin eğitim düzeyini artırdık
4		Hedef kitlemizin farkındalık ve bilinç düzeyini artırdık
5		Hedef kitlemizin mesleki bilgi ve beceri düzeylerini artırdık
6		Hedef kitlemizin istihdamı ve istihdam olanakları arttı
7		Kurumumuzda sunulan hizmetlerde yenilikçi yöntemler devreye girdi.
8		Kısa vadede etkisi olmamıştır.

24. Projenin hazırlanması, başvuru, ve yürütülmesi sayesinde edinilen tecrübelerin sizin için önemli olan ilk üçünü işaretleyiniz.

- (...) Proje yazma yönetme ve fon kaynaklarına erişim konusunda kapasitemizi artırdık
- (...) Kampanya yürütme, savunuculuk, gönüllülük örgütlenme gibi işlevsel alanlarda kapasite geliştirdik
- (...) Mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik.
- (...) Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamu, özel ve sivil toplum kurum/kuruluşlarıyla, işbirliğini artırdık
- (...) Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımızı artırdık

25. Projenin sürdürülebilirliğine ilişkin aşağıdakilerden size en uygun olan 3 tanesi hangileridir?

- (....) Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor.
(....) Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı
(....) Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı
(....) Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu
(....) Proje sürdürülebilir olmadı.
(....) İlk yıl devam etti, sonraki yıllarda sürdürülebilir olmadı.

26. Proje süresi içinde ve proje ile sağlanan altyapı ile projeden sonraki eğitimlerden yararlanan kişi sayısı:

	Proje süresinde	Proje sonrasında
Mesleki eğitim alan kişi		
Diğer Eğitim alan kişi sayısı		
Toplam		

27. Proje faaliyetleriniz sayesinde kaç kişi iş bulabildi? (lütfen söz konusu istihdamın kaç ay sürdüğünü belirtiniz)

	Proje süresinde	Proje sonrasında
İş bulan sayısı		
Toplam		

28. Proje kapsamında eğitim verdiğiniz hedef kitleye yönelik diğer yıllardaki eğitimlere katılan toplam kişi sayısını belirtiniz:

2011:.....2012:.....

29. Proje kapsamında hizmet verdiğiniz hedef kitleye yönelik diğer yıllardaki hizmetlerinizden yararlanan toplam kişi sayısını belirtiniz.

2011:.....2012:.....

30. Proje bütçesine ek olarak yapılan yatırımlarınızın toplam maliyeti ne kadardı?

.....TL (.....) Ek yatırım yapılmadı

31. Projeniz GMKA tarafından desteklenmemiş olsaydı, projenizi nasıl gerçekleştirebilirdiniz.? (Sadece üç seçenek işaretleyiniz.)

1. (....) Proje kapsamındaki faaliyetleri aynı şekilde (aynı zamanlama, büyüklük, yer) gerçekleştirdik.
2. (....) Proje kapsamındaki faaliyetleri aynı şekilde yapardık, fakat yıllara sari olurdu.
3. (....) Proje kapsamındaki faaliyetleri daha küçük ölçekte gerçekleştirdik.
4. (....) Proje kapsamındaki faaliyetleri şimdi yapamazdık, daha sonraki bir zamana ertelerdik.
(....) Gerçekleştiremezdik.

32. Daha önce diğer kurumlardan destek aldıysanız GMKA desteklerinin diğer kurumların mali desteklerine göre faydaları nelerdir? (En önemli 3 tanesini işaretleyiniz.)

- Daha önce destek alınmadı.
 Geri ödeme olmaması
 Proje hazırlama sürecinde ajans desteği
 Proje uygulama sürecinde ajans desteği
 Hibenin bir kısmının avans olarak venmesi
 Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması

33. Ajans desteklerinden yararlanmayan kaç kuruma ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz?

.....Adet

34. Aşağıdaki görüşlerden uygun seçeneği işaretleyiniz:

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Ajansın desteğinin kurumu- ma olumlu etkisi olmuştur.					
2. Yürüttüğümüz projenin bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır.					
3. Bu destek sayesinde hizmet ulaştırabildiğimiz kişi sayısı hizmet kalitesi arttı.					
4. Bu destek sayesinde dezavantajlı grupların geliri arttı					
5. Bu destek programının bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır					
6. Bu destek programının bölgenin sivil toplum etkinliğinin gelişimine katkısı vardır.					

35. GMKA'nın proje izleme sürecini nasıl buldunuz? (size uygun iki adet işaretleyiniz)

- (.....) Yararlanıcı dostu
(.....) Karışık ve zor
(.....) Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor.
(.....) Daha basit hale getirilebilir.
(.....)Yorucu ve gereksiz

36. Proje uygulama sürecinde sizi en fazla zorlayan aşağıdakilerden hangisi oldu ?

(önem derecesine göre sıralayınız).

	Satın Alma
	Görünürlük ve tanınırlık
	Bütçe
	Sözleşme değişikliği

	Proje süresi
	Proje personel yetersizliği
	Kurumun İlgisizliği
	Ajansın ödeme metodu

37. Aşağıdaki hususları göz önünde bulundurduğunuzda SKMDP'yi finansal olarak ne kadar cazip buldunuz?			
	Cazip	Fikrim yok	Cazip değil
a. Hibe miktarı	☐	☐	☐
b. Eşfinansman miktarı	☐	☐	☐
c. Ön ödeme yüzdesi	☐	☐	☐
38. Sizce SKMDP bölgenizdeki koşullara ne ölçüde uygundu?	☐ Uygun ☐ Fikrim yok ☐ Uygun değil		
39. Proje destek başvurunuz kabul edildi mi?	☐ Evet ☐ Hayır		

C. BAŞVURUSU KABUL EDİLMEYEN KURUMLAR

40. Lütfen aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, sizin için en uygun kutucuğu seçerek belirtiniz.

	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum
Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın destek programları bölgemizdeki kurumlar tarafından bilinmektedir.	☐	☐	☐
SKMDP hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.	☐	☐	☐
SKMDP başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılırdı.	☐	☐	☐
Destekle ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.	☐	☐	☐
Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.	☐	☐	☐
Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.	☐	☐	☐
Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
Değerlendirme süreci adilci.	☐	☐	☐
Değerlendirme süreci şeffaftı.	☐	☐	☐
Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.	☐	☐	☐

D. BAŞVURUSU KABUL EDİLEN KURUMLAR

41. SKMDP' de edindiğiniz deneyimler doğrultusunda, lütfen aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, sizin için en uygun kutucuğu seçerek belirtiniz.

Katılıyorum   Fikrim Yok   Katılmıyorum

	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum
Güney Marmara Kalkınma Ajansı destek programları bölgemizdeki kurumlar tarafından bilinmektedir.	☐	☐	☐
SKMDP hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.	☐	☐	☐
SKMDP başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılirdi.	☐	☐	☐
SKMDP ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.	☐	☐	☐
Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.	☐	☐	☐
Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.	☐	☐	☐
Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
Projenin yürütülmesi için verilen süre uygundu.	☐	☐	☐
Değerlendirme süreci adilci.	☐	☐	☐
Değerlendirme süreci şeffaftı.	☐	☐	☐
Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.	☐	☐	☐
Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.	☐	☐	☐
Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü.	☐	☐	☐
Proje izleme ve tamamlama aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
Destek ödeme süresi uygundu.	☐	☐	☐
Projenin sonuçlanmasıyla ilgili ajans tarafından uygulanan prosedür ve talepler makuldü.	☐	☐	☐
Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐
Proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐

<p>42. Projenizin kabul edilen destek miktarı ne kadardı? (eş finansman hariç)</p>	<p>☐ 50.000 TL-100.000 TL arası ☐ 100.000 TL-150.000 TL arası ☐ 150.000 TL-200.000 TL arası ☐ 200.000 TL-250.000 TL arası</p>																					
<p>43. Projenizin bütçesi proje önerisinde planlanla karşılaştırılınca nasıl gerçekleşti?</p>	<p>☐ Planlanandan düşük ☐ Planlananla aynı ☐ Planlanandan yüksek</p>																					
<p>44. Projenizin bütçenizin başta hesaplanandan düşük olmasının nedeni nedir?</p>	<p>.....</p>																					
<p>45. SKMDP sayesinde elde ettiğiniz çıktılar ve sayılarını lütfen belirtiniz. (Elde etmediğiniz çıktılar için ilgili kutucuğa bir rakam yazmanız gerekmektedir.)</p>	<p>☐ Eğitim alan toplam dezavantajlı kişi sayısı ☐ İstihdam odaklı açılan kurs sayısı ☐ İstihdam sayısı ☐ Dezavantajlı gruplara yapılan eğitim, seminer, konferans sayısı ☐ Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan tesis sayısı ☐ STK alt yapı oluşturmaya yönelik harcama ☐ Modernize edilmiş eğitim altyapısı sayısı ☐ Kurulan yeni eğitim altyapı sayısı ☐ Sağlık alanında modernize edilmiş altyapı sayısı ☐ Sağlık alanında alınan cihaz sayısı ☐ Verilen sertifika sayısı ☐ Eğitim alanında alınan eğitim makine-ekipmanı sayısı ☐ Diğer (belirtiniz) .....</p>																					
<p>46. Aşağıdaki sonuçlardan hangilerini proje başvurusu sırasında planladığınız gibi elde ettiniz, hangilerini öngörmediğiniz halde elde ettiniz?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Proje başvurusu sırasında planlandı ve elde edildi.</th> <th>Proje başvurusu sırasında öngörülmemesine rağmen elde edildi.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>İşbirliği imkanları arttı</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Proje yürütülmesi tecrübemiz arttı</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kurumumuzun tanınırlığı arttı.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kurumumuzun prestiji arttı.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Proje alanına giren konularda yayınlar ürettik.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Diğer (belirtiniz).....</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Proje başvurusu sırasında planlandı ve elde edildi.	Proje başvurusu sırasında öngörülmemesine rağmen elde edildi.	İşbirliği imkanları arttı			Proje yürütülmesi tecrübemiz arttı			Kurumumuzun tanınırlığı arttı.			Kurumumuzun prestiji arttı.			Proje alanına giren konularda yayınlar ürettik.			Diğer (belirtiniz).....		
	Proje başvurusu sırasında planlandı ve elde edildi.	Proje başvurusu sırasında öngörülmemesine rağmen elde edildi.																				
İşbirliği imkanları arttı																						
Proje yürütülmesi tecrübemiz arttı																						
Kurumumuzun tanınırlığı arttı.																						
Kurumumuzun prestiji arttı.																						
Proje alanına giren konularda yayınlar ürettik.																						
Diğer (belirtiniz).....																						

<p>47. Bu proje kurumunuzda ne tür yeni ve farklı uygulamalara, yaklaşımlara ve davranışsal değişimlere yol açtı?</p>	<p>☐ Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı.</p> <p>☐ Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı.</p> <p>☐ Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi.</p> <p>☐ Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi.</p> <p>☐ Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik.</p> <p>☐ Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı.</p> <p>☐ Diğer (belirtiniz) .....</p>												
<p>48. SKMDP desteği almamış olsaydınız sizce şunlardan hangisi olurdu?</p>	<p>☐ Bu projeyi yapmazdık.</p> <p>☐ Bu projeyi yapmazdık ama başka bir proje gerçekleştirdik.</p> <p>☐ Bu projeyi başka finansal kaynaklarla yapardık.</p> <p>☐ Öncelikle başvuracağınız finansal kaynak hangisi olurdu?</p> <p>☐ Kendi kaynaklarımızla</p> <p>☐ Uluslararası kaynaklar (AB, Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, vb.)</p> <p>☐ Diğer kamu kaynakları (Lütfen belirtiniz.....)</p> <p>☐ Bu projeyi yapardık ama daha uzun sürerdi.</p> <p>☐ Bu projeyi yapardık ama kapsamını daraltırdık.</p> <p>☐ Bu projeyi yapardık ama bütçesini küçültürdük.</p>												
<p>49. Bu proje sayesinde <u>proje bütçesinin dışında</u> finansal kaynak yaratarak başka hangi girişimlerde bulundunuz?</p>	<p>☐ Projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu.</p> <p>☐ Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar ve sosyal aktiviteler gerçekleştirdik.</p> <p>☐ Projeye bağlantılı yeni projeler başlattık.</p> <p>☐ Proje konusuna giren alanlarda eğitimler/danışmanlıklar aldık.</p> <p>☐ Proje konusuna giren alanlarda başka kurumlara/hedef kitlemize eğitimler/danışmanlıklar verdik.</p> <p>☐ Diğer (belirtiniz) .....</p>												
<p>50. SKMDP projenizin sağladığı faydayı maliyetle karşılaştırdığınızda size göre şu ifadelerden hangisi doğrudur?</p>	<p>☐ Faydası maliyetinden yüksek oldu.</p> <p>☐ Faydası maliyetine eşit oldu.</p> <p>☐ Faydası maliyetinden düşük oldu.</p>												
<p>51. Projenizi en iyi anlatan ifade aşağıdakilerden hangisidir?</p> <table border="1" data-bbox="264 1552 1166 1796"> <tr> <td>1</td> <td>Problemsiz tamamlandı.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Basit değişikliklerle tamamlandı</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Ciddi değişikliklerle tamamlandı</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Erken uyarı ve düzeltici tedbirlerle tamamlandı.</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Başarıyla tamamlandı</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Fes edildi</td> </tr> </table>		1	Problemsiz tamamlandı.	2	Basit değişikliklerle tamamlandı	3	Ciddi değişikliklerle tamamlandı	4	Erken uyarı ve düzeltici tedbirlerle tamamlandı.	5	Başarıyla tamamlandı	6	Fes edildi
1	Problemsiz tamamlandı.												
2	Basit değişikliklerle tamamlandı												
3	Ciddi değişikliklerle tamamlandı												
4	Erken uyarı ve düzeltici tedbirlerle tamamlandı.												
5	Başarıyla tamamlandı												
6	Fes edildi												

52. Projenizden sonra ajansın diğer desteklerine başvurdunuz mu?

- Evet Hayır

Cevabınız hayırsa nedenini belirtiniz.

- Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı.
 Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi.
 Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi.
 Diğer (lütfen belirtiniz) .....

53. Güney Marmara Kalkınma Ajansı, kurumunuzun ve hedef kitlenizin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek için başka ne tür destekler/yardımlar sağlayabilir?

Bölgenin destek noktası

2013 YILI TURİZMDE REKABETÇİLİĞİN ARTTIRILMASI MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

2013 YILI
TURİZMDE REKABETÇİLİĞİN ARTIRILMASI
MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Aralık 2016

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	62
ÇİZELGELER	63
GRAFİKLER	64
1. GİRİŞ	65
2. TURİZMDE REKABETÇİLİĞİN ARTIRILMASI MALİ DESTEK PROGRAMI	66
2.1. Programın Amacı ve Kapsamı	66
2.2. Programın Yürütülmesi	67
3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT	68
4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME	68
4.1. Desteklenen Firma / Kurum Analizi	68
4.2. Program ve Süreç Analizi	72
4.3. Proje Sonrası Durum Analizi	80
5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER	86
6. EKLER: ANKET SORULARI	88

ÇİZELGELER

Çizelge 1. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği	69
Çizelge 2. Destek Alan Proje Sahiplerinin Alt Faaliyet Dallarına Göre Sınıflandırılması	70
Çizelge 3. Firma / Kurum Çalışan Sayısı	70
Çizelge 4. Firma Cirosu / Kurum Bütçesi	71
Çizelge 5. 2013 TRAMDP Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarının Dağılımı	71
Çizelge 6. Ajans Destekleri Hakkında Diğer Kurum / Kuruluşlara Bilgi Verilmesi	75
Çizelge 7. Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu	81
Çizelge 8. Yararlanıcıların Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu	83
Çizelge 9. Program Performans Göstergeleri	85

GRAFİKLER

Grafik 1. Başarılı Projelerin İller Bazında Dağılımı	68
Grafik 2. Projeniz Kim Tarafından Hazırlandı.....	72
Grafik 3. Yararlanıcıların Programdan Haberdar Olma Yolları	73
Grafik 4. Destek Almaya Hak Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri	73
Grafik 5. Projede Hedeflere Ulaşmada Etkili Unsurlar.....	74
Grafik 6. Proje İzleme Sürecinin Değerlendirilmesi.....	75
Grafik 7. Proje Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	76
Grafik 8. Ajans Desteklerinin Diğer Kurumlara Göre Avantajları.....	77
Grafik 9. Kurum ve Kuruluşların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri	78
Grafik 10. Proje İle Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar	80
Grafik 11. Proje Bütçesi Dışında Finansal Kaynak Yaratılarak Yapılan Faaliyetler	81
Grafik 12. Projelerin Sürdürülebilirliği	82
Grafik 13. Projeye İlişkin Yorumlar	82
Grafik 14. Fayda / Maliyet Analizi	83

1. GİRİŞ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA), 25 Temmuz 2009 tarih ve 27299 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ulusal kalkınma planı ve programları ile uyumlu bir şekilde;

- Bölgesel kalkınmayı hızlandırmak,
- Bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak
- Rekabet gücünü artırmak amaçlarıyla TR22 Düzey 2 (Balıkesir ve Çanakkale illeri) Bölgesi'nde kurulmuştur.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı yukarıda belirtilen amaçlara katkıda bulunmak amacıyla, doğrudan finansman desteği olarak tanımlanan Mali Destek Programlarına 2011 yılında başlamıştır. 2011 yılında İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı, 2012 yılında İhracatta Yenilik ve Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları yürütülmüştür. 2013 yılında ise Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi, Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması ve Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları adıyla 3 farklı Mali Destek Programı yürütülmüştür. Bu programlardan 2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı (TRAMDP) TR22 Güney Marmara 2010-2013 Bölge Planı'nın birinci gelişme eksenini olan "Rekabet Edebilirliğin Artırılması" kapsamında belirlenen hedeflerden "Turizm Sektörünün Rekabet Gücünün Artırılması" ve "Sınai ve Ticari İşletmelerin Kurumsal Yapılarının Geliştirilmesi" ile yine planın ikinci gelişme eksenini olan "Beşeri Sermayenin ve Sosyal Yaşamın Geliştirilmesi" kapsamındaki "İnsan Kaynaklarının Bölgenin Önceliklerine Paralel Kanallara Yönlendirilmesi" hedeflerine katkıda bulunacak nitelikte hazırlanmış ve uygulanmıştır.

2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı teklif çağrısına 27 Kasım 2012'de çıkmış, proje başvuruları 15 Şubat 2013'te kapatılmıştır. Bu programa 50 proje başvurusu yapılmış olup yapılan değerlendirmeler sonucunda 20 proje başarılı olarak değerlendirilmiştir. Bir başvuru sahibi sözleşme imzalamaktan feragat etmiştir.

Teklif çağrısı dönemi sonunda proje teklif başvurularından bütün değerlendirme sürecini başarıyla geçen 19 proje sahibi ile sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme imzalanan projelerin dağılımı 5'i Balıkesir, 14'ü Çanakkale olacak şekilde gerçekleşmiştir. Tüm projeler 2014 yılı Eylül ayı itibarıyla tamamlanmıştır. Bir projenin uygulama aşamasında fesih olmasıyla program 18 adet proje ile tamamlanmıştır.

Ajansın 2013 yılında uygulamış olduğu Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı'nın sonuçlarının ve etkilerinin değerlendirilmesi, uygulanmasındaki zorluklar ya da eksikliklerin tespit edilmesi amacıyla ve Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 47. Maddesinde "Ajans bir yıl içerisinde desteklediği proje ve faaliyetlerin istihdam, yatırım, ihracat, ithalat, turizm ve diğer yönlerden bölge kalkınması bakımından doğurduğu etki ve sonuçlarını en geç iki yılda bir analiz eder ve hazırlamakla mükellef olduğu yıllık faaliyet raporlarında bu etki ve sonuçlara yer verir" şeklinde tanımlanan yükümlülük gereği bu rapor hazırlanmıştır. Ayrıca, bu rapor sonucunda elde edilen sonuçların, ajansın sonraki dönemlerde uygulayacağı mali destek programlarının çerçevesinin belirlenmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Toplamda 5 bölümden oluşan bu raporun giriş bölümünde, GMKA, mali destek programları ve 2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı hakkında özet bilgilere yer verilmiştir. Raporun mali destek programı bölümünde, 2013 yılı TRAMDP'nin amacı ve kapsamı hakkında özet bilgi yer almakta, programın uygulama özet verileri sunulmaktadır. Çalışma yöneti-

mi bölümünde ise etki analizi yöntemi açıklanmaktadır. Son olarak, çalışmada elde edilen bulgular grafik ve çizelgelere aktarılmış, sonuçlar değerlendirilerek tartışılmış ve tüm sonuçların değerlendirilmesinden hareketle, programların güçlendirilmesi, etkinlik ve etkilerinin artırılabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

2. TURİZMDE REKABETÇİLİĞİN ARTIRILMASI MALİ DESTEK PROGRAMI

2.1. Programın Amacı ve Kapsamı

TR22 Güney Marmara 2010-2013 Bölge Planı'nın birinci gelişme eksenini olan "Rekabet Edebilirliğin Artırılması" kapsamında belirlenen hedeflerden "Turizm Sektörünün Rekabet Gücünün Artırılması" ve "Sınai ve Ticari İşletmelerin Kurumsal Yapılarının Geliştirilmesi" ile yine planın ikinci gelişme eksenini olan "Beşeri Sermayenin ve Sosyal Yaşamın Geliştirilmesi" kapsamındaki "İnsan Kaynaklarının Bölgenin Önceliklerine Paralel Kanallara Yönlendirilmesi" hedefleri 2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı'nın temelini oluşturmaktadır. Programın amacı ise "TR22 Düzey 2 Bölgesi'ne gelen turistlerin ortalama konaklama sürelerinin ve turizmden elde edilen gelirin artırılarak bölgenin turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine katkı sağlamaktır." olarak belirlenmiştir.

Program öncelikleri;

Öncelik 1: Bölge Turizminin Ulusal ve Uluslararası Alanda Tanıtılması

Öncelik 2: Alternatif Turizm Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Yaygınlaştırılması

Öncelik 3: Turizm Hizmetlerinde Kalite ve Çeşitliliğin Artırılması

Öncelik 4: Turizm Hizmetleri İçin Gerekli Enerji İhtiyacının Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Sağlanması'dır.

Ajansın 2013 Yılı Mali Destek Programları için belirlediği toplam tutar 16.000.000 TL olup, bu miktarın 6.000.000 TL'si Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi, 5.000.000 TL'si Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması ve 5.000.000 TL'si Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı için ayrılmıştır. Ancak Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programına yeterli sayıda proje başvurusu olmaması sebebiyle Genel Sekreterlik Olur'u ile bu destek programına ayrılan 5.000.000 TL'lik tutar 3.730.730,82¹ TL'ye düşürülmüştür.

Proje başına ayrılan destek miktarı en az 50.000 TL ile en fazla 450.000 TL arasında sınırlandırılmıştır. Bütçenin geri kalanının yararlanıcı tarafından sağlanacak nakdi katkı ile finanse edilmesi istenmiş, aynı katkılar eş finansman olarak kabul edilmemiştir. Proje uygulama süresinin en fazla 12 ay olmasına müsaade edilmiştir. Desteklenecek projeler için belirlenen üç temel uygunluk kriteri; başvuru sahibi ve (varsa) ortaklıkların uygunluğu, projelerin uygunluğu ve maliyetlerin uygunluğu olarak belirlenmiştir.

¹ 2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı'na teklif çağrısı öncesi 5.000.000 TL kaynak aktarılmıştır. Ancak kaynağın bir kısmı bu programda yeterli sayıda başarılı proje olmaması sebebiyle 02.05.2013 tarih ve 245 sayılı Genel Sekreterlik Oluruyla başarılı durumda yeterli projesi olan 2013 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'na aktarılmıştır.

Ajansa sunulan projeler öncelikle “Ön İnceleme” aşamasından geçirilmiş, bu aşamada sunulan projelerin başvuru için her türlü idari uygunluğunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Teknik ve Mali Değerlendirme aşaması olan ikinci aşamada ise her proje öncelikle en az iki bağımsız değerlendirici tarafından aşağıdaki kriterler doğrultusunda puanlandırılmıştır:

1. Başvuranın Mali ve Teknik Yönetim Kapasitesi
2. Proje Konusunun Programın Amaç ve Öncelikleriyle İlgililiği
3. Proje Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi İçin Önerilen Yöntem Kalitesi ve Geçerliliği
4. Projenin Sürdürülebilirliği
5. Projenin Bütçe ve Maliyet Etkinliği

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için toplam başarı puanına ek olarak, değerlendirme tablosunun ilk iki bölümünde incelenen “Mali ve Teknik Kapasite” başlığından en az 12 puan (20 puan üzerinden) ve aynı zamanda “İlgililik” başlığından en az 15 puan (25 üzerinden) alması koşulu aranmıştır. Değerlendirmenin sonunda 65 ve üzerinde puan alan başvurular başarılı projeler olarak listelenmiştir. Bu sürecin sonunda, projeler Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmiş ve nihai destek kararı Ajans Yönetim Kurulu tarafından verilmiştir.

2.2. Programın Yürütülmesi

Destek almaya hak kazanan yararlanıcılarla yapılan destek sözleşmelerinin ardından projelerin izleme faaliyetlerine düzenli olarak devam edilmiş olup, izleme faaliyetleri aksatılan proje bulunmamaktadır. Sözleşme imzalanan 19 projenin hepsine yapılan ilk izlemelerin ardından, uygulama döneminde anlık izleme ve düzenli izleme ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Satın alma mevzuatı gereği ihale yapması gereken yararlanıcıların ihalesine katılımda bulunmuş olup tüm projelerde fiziksel kontrol gerçekleştirilmiştir. Proje ödemeleri, yararlanıcıların ilk faaliyetlerini rahat yapabilmeleri için hak ediş esası uygulanmaksızın yapılan ön ödemeler ile hak ediş prensibiyle uygulanan ara ve nihai ödemeler olmak üzere 3 şekilde yapılmıştır. Program kapsamında ajans destek tutarı 2.696.794,95 TL, toplam yararlanıcı eş finansman tutarı ise 2.663.520,09 TL olarak gerçekleşmiştir. Böylece bölgenin turizm potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlanması amacıyla 5.360.315,04 TL’lik bir kaynak harekete geçirilmiştir. Ajans katkısı, program başlangıç bütçesi olan 3.672.869,96 TL’ye kıyasla %73,42 gerçekleşmiştir.

İl bazında başarılı projelerdeki destek miktarı Çanakkale’de 1.574.694,63 TL, Balıkesir’de ise 1.122.100,32 TL’dir.

Desteklenen projelerin süresi genel olarak 12 ay olmakla beraber bir proje 8 aylık sürede, bir proje ise 9 aylık sürede tamamlanmıştır.

3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT

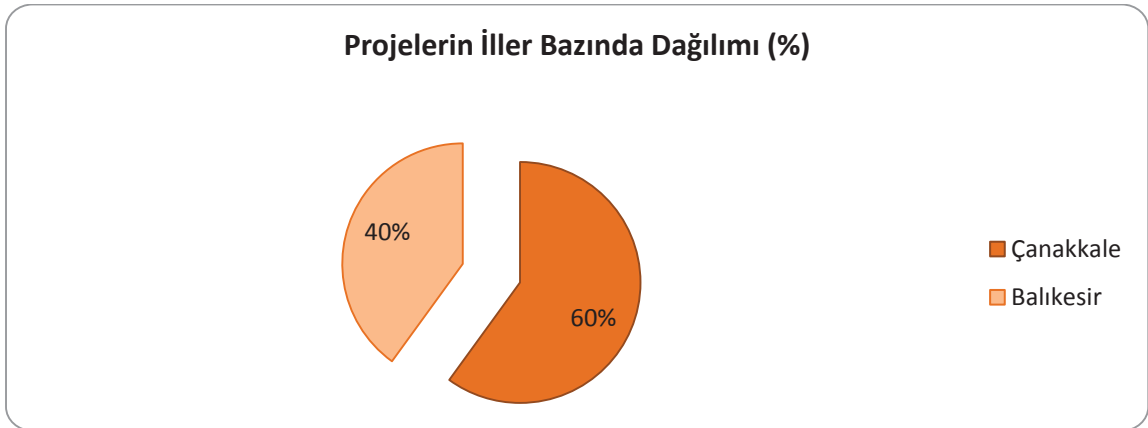
Bu çalışmada, çalışan sayıları ve bütçe/ciro büyüklüklerini de kapsayan firma bilgileri, mali destek programı uygulama dönemine ait bilgiler ve mali destek programından sonra oluşan değişiklikleri kapsayan soruların sorulduğu anket çalışmasının analizi yapılmıştır. Anket sorularının ilgililik, verimlilik, etki ve sürdürülebilirlik kriterlerini kapsayan bir şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Yapılan anket çalışmasında, ilk olarak tüm TRAMDP yararlanıcılarına bilgi amaçlı anket soruları gönderilmiştir. Sonrasında, anket çalışması yüz yüze mülakat şeklinde gerçekleştirilmiştir. Toplamda 18 projenin bulunduğu TRAMDP’de anket yapılan proje sayısı 15 olarak gerçekleşmiştir. Raporun önemli bölümlerinden birisi olan proje sonrası döneme ait değişiklikler içinde en önemlisi sayılabilecek ve uygulama döneminde de ajans tarafından takibi yapılmış olan performans göstergelerinde ise, yararlanıcıların en az %25’i tarafından seçilmiş göstergeler incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirmede, yararlanıcılar tarafından verilen cevaplar birebir yansıtılmış olup, tarafsızlık ve objektiflik kriteri de dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, hem programın olumlu sonuçlarına hem de yararlanıcı eleştirilerine yer verilmiştir.

4. PROGRAM SÜRECİ, SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Desteklenen Firma/Kurum Analizi

Bu programa toplam 50 proje başvurusu yapılmış olup yapılan değerlendirmeler sonucunda 20 proje destek almaya hak kazanmıştır. Bir proje sahibinin sözleşme imzalamaktan feragat etmesi ile program kapsamında 19 proje sahibi ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. Program dahilinde destek almaya hak kazanan projelerin %60’ı (12 adet) Çanakkale’den, %40’ı (8 adet) ise Balıkesir’denidir (Grafik 1). Bir projenin uygulama sürecinde fesih olmasıyla program 18 adet proje ile tamamlanmıştır.

Grafik 1. Başarılı Projelerin İller Bazında Dağılımı (%)

Program bazında başarılı bir şekilde yürütülen projeler, başvuru sahiplerine göre incelendiğinde bunların; 6 KOBİ, 3 kamu kurumu, 3 kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu, 2 yerel yönetim, 2 yüksekokul, 1 sivil toplum kuruluşu (STK) ve 1 Birlik olduğu görülmüştür (Çizelge 1).

Çizelge 1. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği

Kurum/Kuruluş Niteliği	Adet	Yüzde (%)
KOBİ	6	33,3
Kamu Kurum ve Kuruluşları	3	16,7
Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları (Ticaret ve Sanayi Odaları vb.)	3	16,7
Yerel Yönetimler	2	11,1
Üniversite (Yüksekokul)	2	11,1
Sivil Toplum Kuruluşları	1	5,6
Birlik	1	5,6
Toplam	18	100

Destek alan proje sahiplerinin alt faaliyet dallarına göre sınıflandırılması Çizelge 2’de verilmiş olup desteklenen projelerde birinci sırada %33,3’lük pay ile KOBİ’lerin geldiği görülmektedir. Programın amacının bölgenin turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine katkı sağlanması nedeniyle destek alan projelerin çoğunluğunun turizm alanında faaliyet gösteren özel sektör kuruluşları olması beklenen bir durum olarak değerlendirilmektedir. Turizm potansiyelinin harekete geçirilmesinde özel sektör, kamu kurumu, üniversite ve STK’lar gibi birçok bileşenin etkisi vardır. Destek alan proje sahipleri incelendiğinde programda bu dağılımın olduğu görülebilmektedir. Ticaret Odaları ise %11,1’lik pay ile ikinci sırada yer almaktadırlar. Bunun dışında kalan kuruluşların ise eşit oranda dağıldığı görülmektedir. Kamu kurumu ve kuruluşları arasındaki dağılım da Valilik, Kaymakamlık ile Halk Eğitim Merkezi ve ASO Müdürlüğü arasında eşit oranda gerçekleşmiştir.

Çizelge 2. Destek Alan Proje Sahiplerinin Alt Faaliyet Dallarına Göre Sınıflandırılması

Alt Faaliyet Dalları	Sayı	Yüzde (%)
Özel Sektör		
KOBİ	6	33,3
Kamu Kurumu ve Kuruluşları		
Valilik	1	5,6
Kaymakamlık	1	5,6
Halk Eğitim Merkezi ve ASO Müdürlüğü	1	5,6
Meslek Kuruluşu		
Ticaret Odası	2	11,1
Ticaret ve Sanayi Odası	1	5,6
Yerel Yönetimler		
İlçe Belediyesi	1	5,6
Belde Belediyesi	1	5,6
Üniversite / Yüksekokul		
Meslek Yüksekokulu	1	5,6
Yüksekokul	1	5,6
Sivil Toplum Kuruluşu		
Vakıf	1	5,6
Kooperatif ve Birlikler		
Birlik	1	5,6
Toplam	18	100

Anket sonuçlarına göre, programda destek alan yararlanıcıların %73'ü 10 yıl ve üzerinde, %20'si 5-10 yıl arasında ve %7'si ise 1-5 yıl arasında faaliyet süresine sahiptir. Bu durum programa başvuran yararlanıcıların kendi faaliyet dallarında deneyimli olduklarını göstermektedir.

Proje sahiplerinden 2013-2016 yılları arasında firma/ kurumlarında çalışan personel sayıları talep edilmiş olup elde edilen sonuçlar toplu şekilde Çizelge 3'te gösterilmektedir. Buna göre firma/ kurumlarda çalışan personel sayısının söz konusu yıllar bazında düştüğü görülmektedir. Bu sonuçlar son yıllarda turizm sektöründe yaşanan sıkıntıların bölgemize de yansımalarını göstermektedir.

Çizelge 3. Firma / Kurum Çalışan Sayısı

Yıl	Çalışan Sayısı
2013	346
2014	327
2015	336
2016	331

Yıllar itibari ile destek alan firma/kurumların toplam mali yapılarına ilişkin bilgiler Çizelge 4’de sunulmuştur. Firma/kurumların çalışan sayısının yıllar itibari ile düşmüş olmasına rağmen ciro/bütçelerinin arttığı görülmektedir. 2016 senesi henüz tamamlanmamış olduğu için anket yapıldığı tarih itibari ile geçerli olan veriler kullanılmıştır. Sene sonu itibari ile 2016 senesi verisinde artış olması öngörülmektedir.

Çizelge 4. Firma Ciro / Kurum Bütçesi

Yıl	Ciro / Bütçe
2013	51.415.932,00
2014	57.624.604,00
2015	56.858.464,00
2016	61.157.015,00

2013 TRAMDP’de proje yürüten yararlanıcıların, proje başvurusu yaptıkları yıl baz alındığında (2013) %93’ünün kurum bütçelerinin 250 bin TL üzerinde, %7’sinin ise 100-250 bin TL arasında bütçelerinin olduğu anlaşılmıştır. Yüksek bütçeli yararlanıcılar kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve üniversitelerin ilgili fakülte veya yüksekokullarıdır.

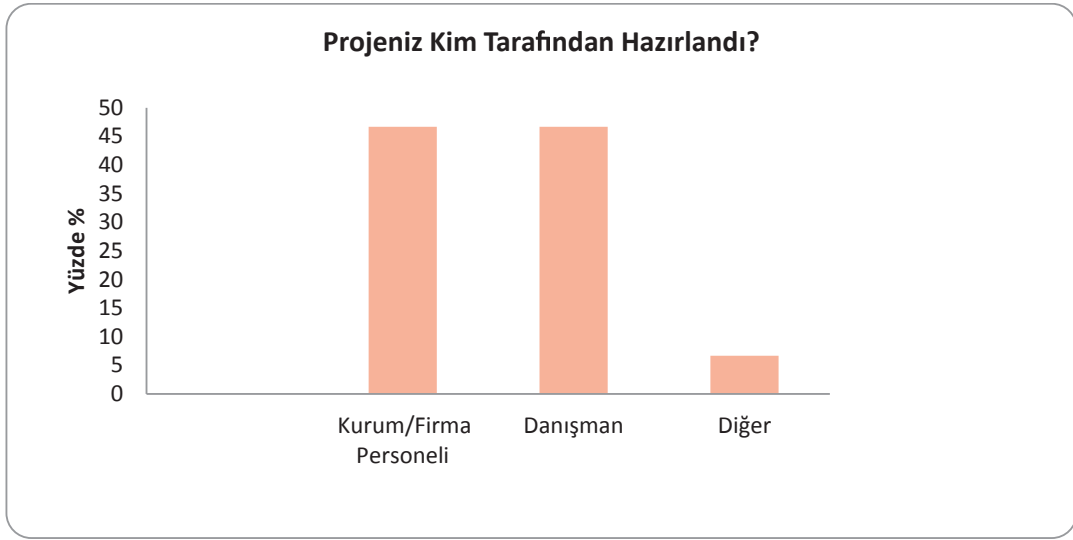
Çizelge 5. 2013 TRAMDP Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarının Dağılımı

Destek miktarı, TL	Yararlanıcı sayısı	Yüzde (%)
50.000 -100.000	6	32
100.000 -200.000	5	26
200.000 -300.000	4	21
300.000 -500.000	4	21
Toplam	19	100

2013 TRAMDP’de destek alan projelerin sözleşmeye bağlanan destek miktarları üzerinden bir tasnif yapıldığında en fazla %32 ile 50 bin - 100 bin TL ve %26 ile 100 bin - 200 bin TL arasında destek talep edilirken en az 200 bin - 300 bin TL ile 300 bin - 500 bin TL arasında destek talep edilmiştir (Çizelge 5).

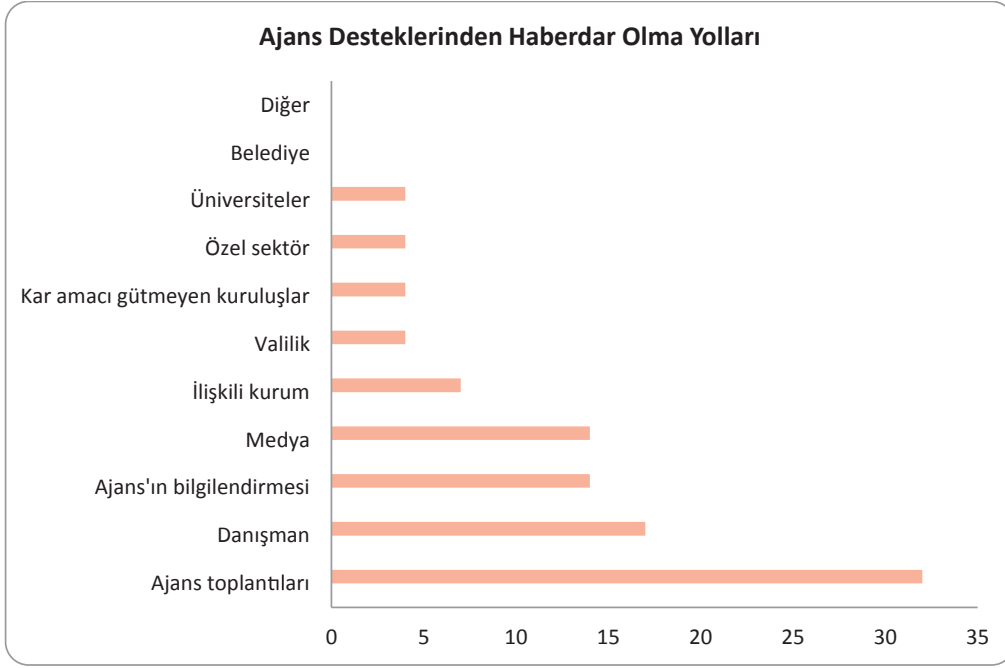
4.2. Program ve Süreç Analizi

Programa başvurarak destek alan proje sahiplerinin verdikleri bilgiye göre, yararlanıcıların %46,7'si projelerini kendisi hazırlamış, yine %46,7'si projesini danışmana hazırlatmış ve %6,7'lik dilimi ise diğer seçeneğini belirtmiştir (Grafik 2). KOBİ'lerin genel olarak projelerini danışman aracılığı ile hazırladığı, kamu kurum veya kuruluşlarının projelerinin ise daha çok kurum personeli tarafından hazırlandığı belirtilmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen yararlanıcının yanıtı incelendiğinde bu yararlanıcının bir kamu kurumu olduğu ve projesinin üniversitede görevli bir öğretim elemanı tarafından yazıldığı ortaya çıkmıştır.

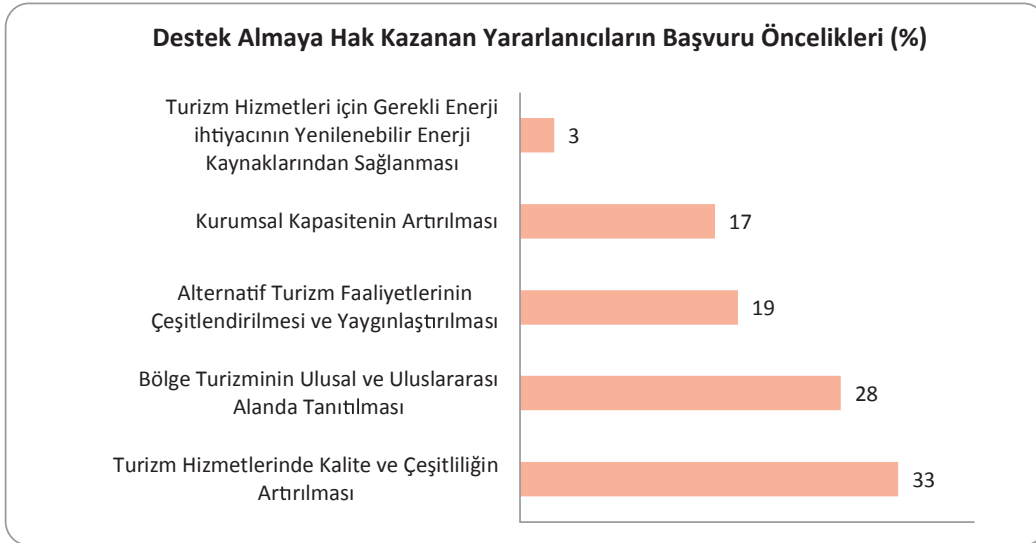

Grafik 2. Projeniz Kim Tarafından Hazırlandı (%)

Yararlanıcıların mali destek programından ne şekilde haberdar olduklarını öğrenmek amacıyla yapılan çalışmada ise ankete katılan yararlanıcıların %32'si "Ajansın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerden" yanıtını vermiştir (Grafik 3). İkinci sırada ise %17'lik oranla danışmanlar aracılığı ile haberdar olduğu belirtilmiştir. Programdan danışmanlar yoluyla haberdar olan yararlanıcıların KOBİ'ler olduğu görülmüştür. Yine "Ajans'ın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, web sitesi vb.)" ve "medya yoluyla" haberdar olunması da %14'lük oranlarda gerçekleşmiştir. Buna göre ajansın tanıtım çalışmaları yoluyla %46'luk bir yararlanıcı kitlesine ulaşıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum ajansın programı etkin bir şekilde duyurduğunu göstermektedir.

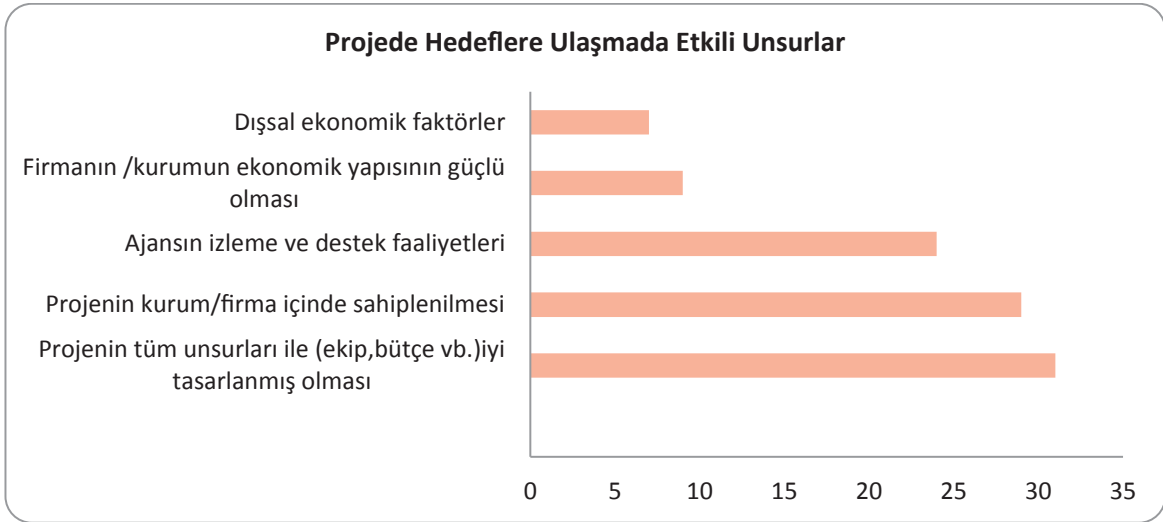

Grafik 3. Yararlanıcıların Programdan Haberdar Olma Yolları (%)

Grafik 4. Destek Almaya Hak Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri (%)

Destek almaya hak kazanan yararlanıcıların TRAMDP'ye başvuru öncelikleri incelendiğinde “Turizm Hizmetlerinde Kalite ve Çeşitliliğin Artırılması” önceliğinin %33 ile ilk sırada yer aldığı, “Bölge Turizminin Ulusal ve Uluslararası Alanda Tanıtılması” önceliğinin ise %28 ile ikinci sırada yer aldığı görülmektedir (Grafik 4). Bunları %19'luk pay ile “Alternatif Turizm Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Yaygınlaştırılması” önceliği ve %17'lik pay ile “Kurumsal Kapasitenin Artırılması” önceliği takip etmektedir. En düşük paya sahip öncelik ise %3'lük pay ile “Turizm Hizmetleri için Gerekli Enerji İhtiyacının Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Sağlanması” önceliğidir.

Grafik 5. Projede Hedeflere Ulaşmada Etkili Unsurlar (%)

Yararlanıcılar arasında projelerinin belirledikleri hedeflere ulaşmasında nelerin katkısı olduğu araştırıldığında “Projenin tüm unsurları ile iyi tasarlanmış olması” %31’lik oran ile ilk sırada yer almıştır (Grafik 5). Bunu %29’luk oran ile “Projenin kurum/firma içinde sahiplenilmesi” ve %24’lük bir oran ile “Ajansın izleme ve destek faaliyetleri” takip etmiştir. Bununla beraber “Firmanın/kurumun ekonomik yapısının güçlü olması” ve “Dışsal ekonomik faktörler” seçenekleri ise sırasıyla %9 ve %7’lik bir oranda kalmıştır. Buna göre kurum veya kuruluşların genel olarak proje tasarımında başarılı olduğu ve projelerin kurumda sahiplenildiği görülmekte ve ayrıca ajansın izleme ve destek faaliyetlerinin de bu duruma katkı sağladığı söylenebilmektedir.

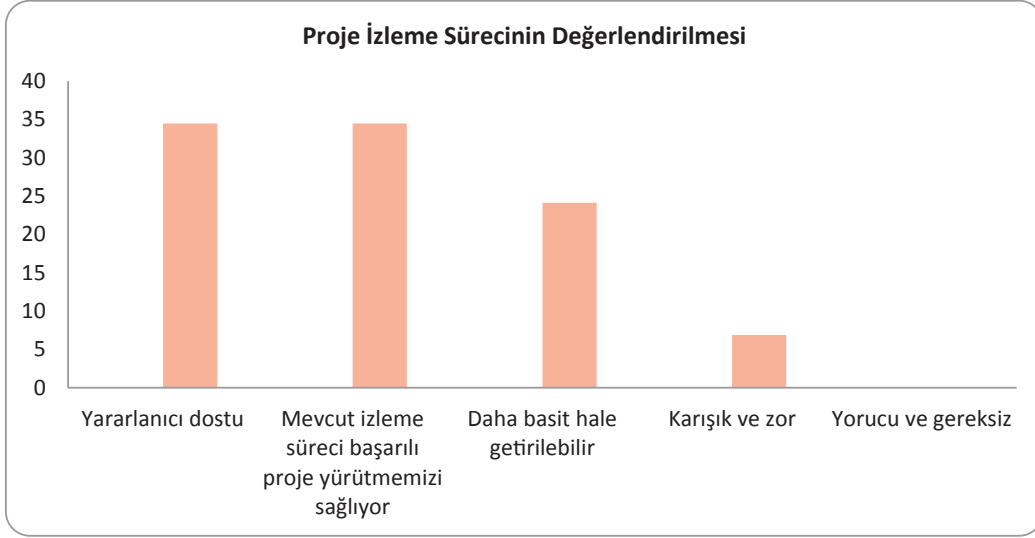
Yararlanıcılara “Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi?” sorusu sorulduğunda %93’lük büyük bir oran ile evet yanıtı verildiği, %7’lik bir oran ile de hayır yanıtı verildiği görülmektedir (Çizelge 6). Yararlanıcıların ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/firmalara ajans destekleri hakkında bilgi vermesi ajansın tanınırlığına da katkı sağlayan bir durumdur. Ajansın görünürlük kurallarının da bu duruma katkı sağladığı düşünülmektedir. Projelerin uygulandığı alanlarda kullanılan görünürlük materyallerinin ajans desteklerinden yararlanmayan kişilerde bir merak uyandırması ve destekten yararlanan yararlanıcılara soru sorması oldukça olası bir durumdur.

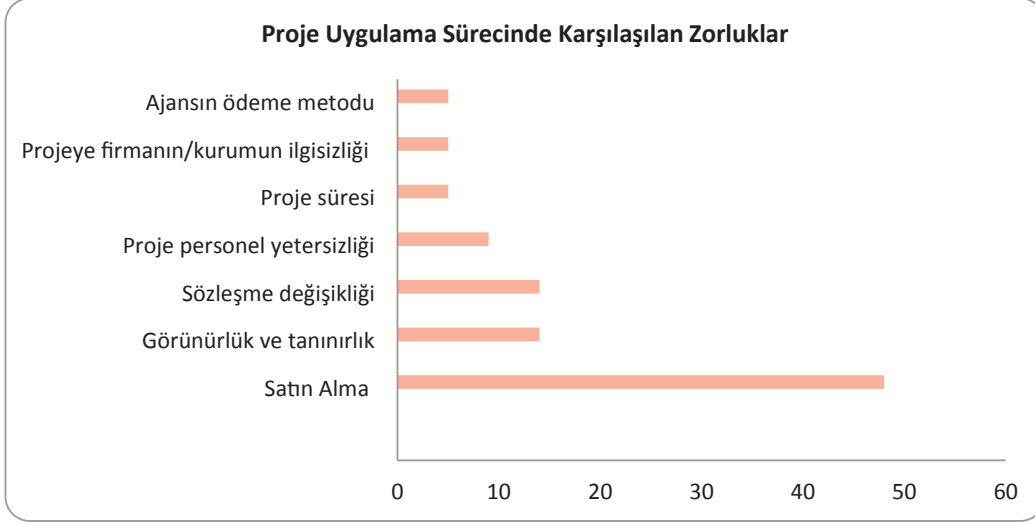
Çizelge 6. Ajans Destekleri Hakkında Diğer Kurum/Kuruluşlara Bilgi Verilmesi

Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/firmalara Ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi?	Adet	Yüzde (%)
Evet	14	93
Hayır	1	7
Toplam	15	100

Ajansın izleme yönteminin yararlanıcılarda nasıl algılandığına dair sorulan “GMKA’nın proje izleme sürecini nasıl buldunuz” sorusuna yararlanıcıların %34,5’u “Yararlanıcı dostu” ve yine yararlanıcıların %34,5’u “Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor” yanıtını vermiştir (Grafik 6). Her iki seçeneğin de olumlu olduğu göz önünde bulundurulduğunda yararlanıcıların ajansın izleme sürecinden %69’luk bir oran ile memnun olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanında “Daha basit hale getirilebilir” ve “Karışık ve zor” seçeneklerinin de sırasıyla %24,1 ve %6,9 oranında olduğu görülmektedir. Proje izleme prosedürlerinin daha basit hale getirilebilmesi durumunda memnuniyet oranının daha da artacağı görülmektedir.

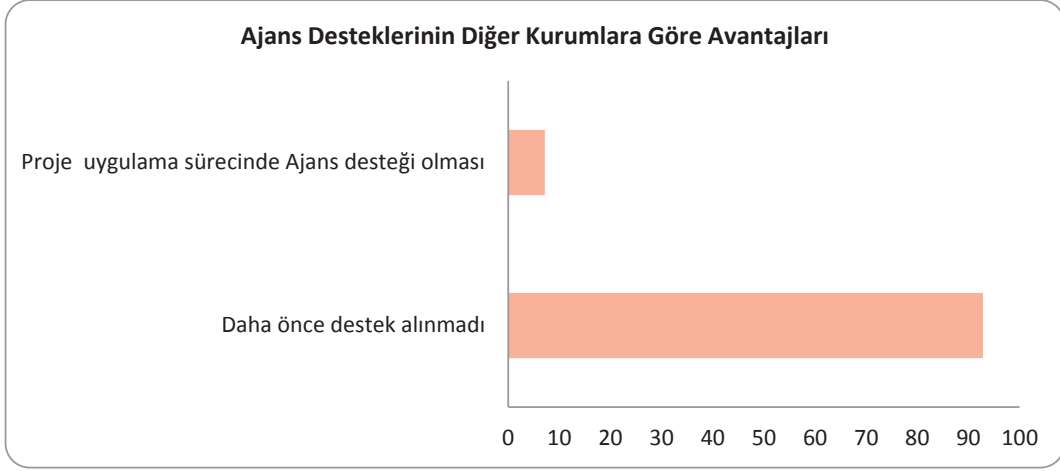
Grafik 6. Proje İzleme Sürecinin Değerlendirilmesi (%)

Grafik 7. Proje Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar (%)

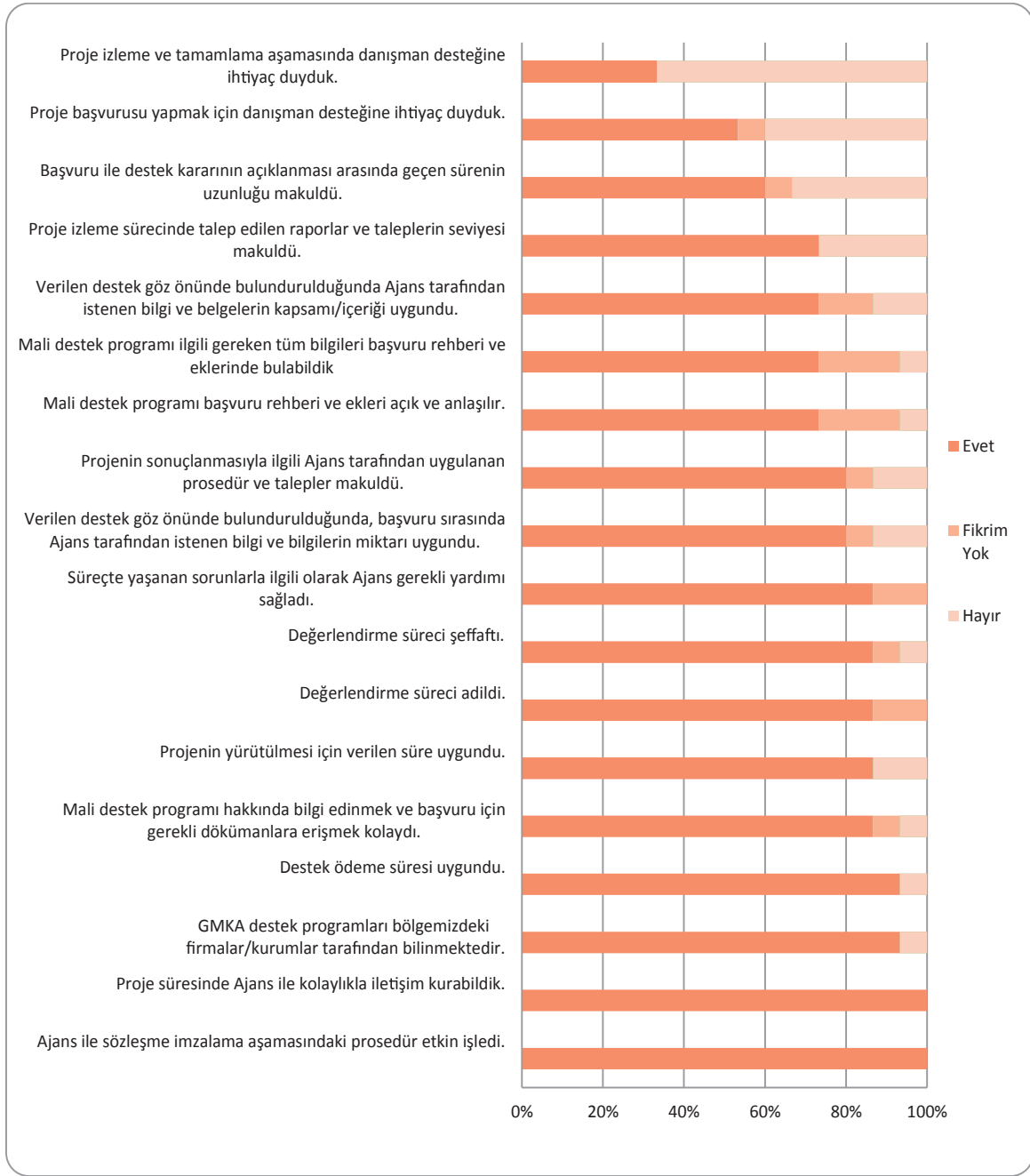
Proje izleme sürecinde yararlanıcıların en çok zorlandığı nokta %48’lik bir oran ile satın alma olmuştur (Grafik 7). Burada kâr amacı güden ve kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar arasında bir değerlendirme yapıldığında kâr amacı güden kuruluşların ajansın satın alma kurallarına tabi olması sebebiyle çeşitli aşamalarda zorlandığı ortaya çıkmıştır. Kendi satın alma kurallarına tabi olan kamu kurumlarında ise genel olarak proje personeli ile satın alma görevlisi ayrı kişiler olduğundan zaman zaman koordinasyon sıkıntısı oluşabildiği ifade edilmiştir. Satın almadan sonra en fazla zorluk çekilen diğer konular ise görünürlük ve tanınırlık %14, sözleşme değişikliği %14 ve proje personel yetersizliği %9 olmuştur. Ayrıca yararlanıcıların proje süresi, firmanın/kurumun ilgisizliği ve ajansın ödeme metodu seçeneklerine de ayrı ayrı %5’er oranda katıldıkları ortaya çıkmıştır.

Ajans desteklerinin diğer kurumların desteklerine göre avantajları sorulduğunda yararlanıcıların %93’ü daha önce destek veya hibe almadığını belirterek bu konuda bir görüş belirtemeyeceklerini bildirmiştir. Daha önce başka kurumlardan destek alan 1 yararlanıcı ise diğer kurumların destekleri ile ajans desteğini kıyasladığında proje uygulama sürecindeki ajans desteğini daha avantajlı olarak değerlendirmiştir. Ankete katılan 1 yararlanıcı ise mevcut seçenekler arasında bir seçim yapmayıp, Avrupa Birliği projelerinde yaşadıkları kur farkı sıkıntısına vurgu yapmıştır (Grafik 8).

Grafik 8. Ajans Desteklerinin Diğer Kurumlara Göre Avantajları (%)

Yararlanıcılara programın başvuru süreçlerine ilişkin sorular yöneltildiğinde çok büyük oranda ajansın bu süreci yürütmesine yönelik olumlu görüş ortaya çıktığı görülmektedir (Grafik 9). Ankete katılan yararlanıcıların %100'ü “Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi” ve “Proje süresinde ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik” ifadelerine katıldıklarını belirtmiştir. Yine süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak ajansın gerekli yardımı sağladığına katılanların oranı %87, bu konuda bir fikirlerinin olmadığını belirtenlerin oranı ise %13 olup bu ifadeye karşıt görüş belirten bir yararlanıcı bulunmamaktadır.

Grafik 9. Kurum ve Kuruluşların Başvuru Ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri (%)

Ajansın destek programlarının bölgedeki bilinirliği ile ilgili ifadeye %93 oranında olumlu görüş verilirken %7 oranında olumsuz görüş verilmiştir. Bu sonuç ajansın bölgedeki bilinirliğinin genel olarak güçlü olduğunu vurgulamaktadır.

Destek ödeme süresinin (%93) ve projenin yürütülmesi için verilen sürenin (%87) uygunluğuna da yararlanıcılar büyük oranda olumlu görüş vermiştir. Diğer yandan yararlanıcıların %13'ü projenin yürütülmesi için verilen sürenin yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Yararlanıcılar sürecin adilliği ve şeffaflığı ile ilgili ifadeye %87 oranında olumlu yanıt vermiştir. Sürecin adilliği konusunda bir fikirlerinin olmadığını belirtenlerin oranı %13 olmuştur. Sürecin şeffaflığı konusunda ise yararlanıcıların %7'si hayır yanıtını vermiş, yine %7 oranında da bir fikirlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Proje başvuru süreci ile destek kararının açıklanması arasında geçen süreyi yararlanıcıların %60'ı makul olarak değerlendirirken, %33'u makul olmadığını, %7'si ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığını ifade etmiştir.

Proje başvurusu aşaması, yürütme ve sonuçlandırma süreçlerinde ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı ve kapsamı ile ilgili olarak yöneltilen sorularda; verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarının uygun olduğunu belirten yararlanıcıların oranı %80'dir. Projenin sonuçlanması sürecinde ajans tarafından uygulanan prosedür ve taleplerin uygun olduğunu belirtenlerin oranı %80'dir. Bununla beraber proje başvuru, yürütme ve sonuçlandırma süreçlerinde ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı ve kapsamını makul bulmayan yararlanıcıların oranı da %13'tür. Yararlanıcılar proje izleme sürecinde istenen raporlar ve taleplerin seviyesini %73 oranında makul bulurken, %27 oranında makul bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde yararlanıcıların aldığı danışman desteği incelendiğinde, proje başvurusu yapmak için %53 oranında danışman desteği alındığı, proje izleme ve tamamlama aşamasında ise %33 oranında danışman desteğine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre yararlanıcıların proje başvurusu sırasında duydukları danışman desteği ihtiyacının, proje yürütülmesi sırasında %20 oranında azaldığı ortaya çıkmaktadır. Projelerin yürütülmesi sırasında yararlanıcıların ihtiyacı olan danışman desteğinin azalmasında ajansın proje izleme süreçlerinin de katkısı olduğu düşünülmektedir.

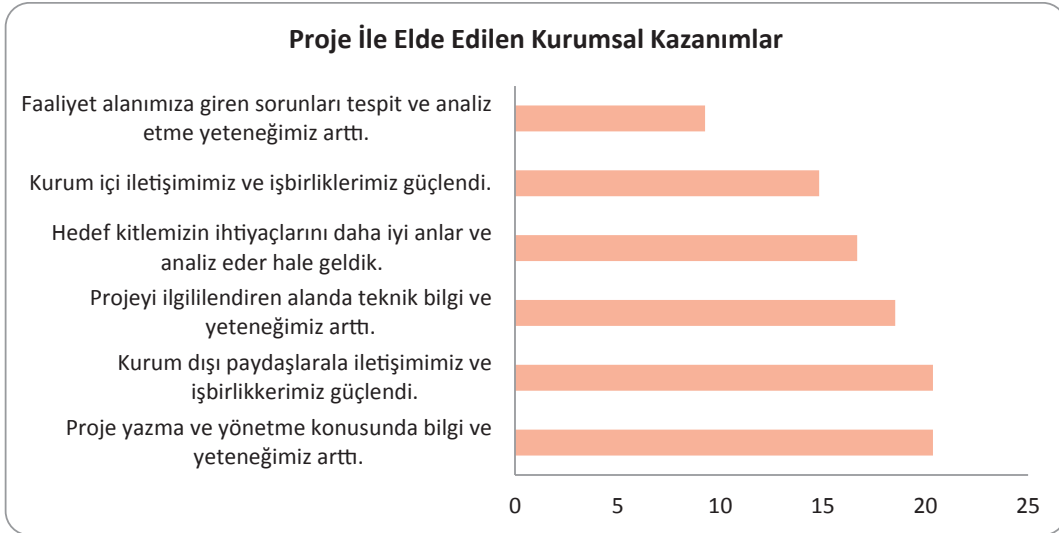
Başvuru sahiplerinin en az fikir sahibi olduğu konular "Mali destek programı başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılır." ve "Mali destek programı ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik." ifadeleridir. Bu ifadelere katılan yararlanıcıların danışman desteği ile proje başvurusu yapan KOBİ'ler olduğu görülmüştür. Başvuru süreçlerini firmaların destek aldığı danışmanlar takip ettiği için yararlanıcılar bu konuda bir fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Yapılan anket sonucunda yararlanıcıların, ajansın destek programı duyurusu, başvuru süreci, proje imzalama ve izleme süreçlerinden genel olarak memnun kaldığı görülmektedir. Mevzuat gereği yararlanıcılardan talep edilen bilgi ve belgeler ile satın alma prosedürleri dışındaki birçok noktada genel bir memnuniyet ortaya çıkmıştır.

4.3. Proje Sonrası Durum Analizi

Bu bölümde program uygulama dönemi sonrasına ilişkin yararlanıcıların davranışsal, projelerin etkililik ve sürdürülebilirlik kapsamındaki değişimleri incelenmiştir.

Ajans ile yararlanıcılar arasında yürütülmüş olan projelerin kurum veya kuruluşta ne tür etkileri olduğuna bakıldığında yararlanıcıların %20'si proje yazma ve yönetme konusunda, %19'u ise projeyi ilgilendiren alandaki teknik bilgi ve yeteneklerinin arttığını bildirmiştir (Grafik10). Bununla beraber yararlanıcıların %17'si hedef kitlelerinin ihtiyaçları konusunda deneyim kazandıklarını, %9'u ise faaliyet alanlarına giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneklerinin arttığını bildirmiştir. Yararlanıcıların bu soruyla ilgili yanıtlarının dağılımı incelendiğinde ajans ile proje yürütmenin genel olarak bu sorudaki tüm seçeneklere katkısı olduğu ortaya çıkmaktadır. Proje yazma ve yürütme kapasitesinin artması veya proje konusundaki teknik bilgi ve deneyimin artması yanında özellikle birlikte iş yapma kültürü sebebiyle hem kurum içi (%15) hem de bilhassa kurum dışı (%20) iletişim ve işbirliklerinin artması oldukça anlamlıdır.

Grafik 10. Proje İle Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar (%)

Ajans desteği alınmamış olsaydı projenin akıbetinin ne olabileceğine dair soru yöneltildiğinde yararlanıcılar %44 oranında projeyi başka finansal kaynaklar ile yapacaklarını, %37 oranında projeyi yapmayacaklarını ve yine %19 oranında projeyi daha sonra gerçekleştireceklerini bildirmişlerdir (Çizelge 7). Başka finansal kaynaklar ile ilgili olarak kendi kaynakları mı, uluslararası kaynaklar mı (AB, Dünya Bankası vb.) veya diğer kamu kaynakları mı şeklinde seçenekler sunulduğunda ise yararlanıcıların %100'ü projeyi kendi kaynakları ile yapacağını belirtmiştir. Bununla beraber projeyi kendi kaynakları ile yapacağını belirten yararlanıcıların %57'si projeyi daha uzun bir vadede, %29'u projeyi kapsam ve bütçesini daraltarak, %14'ü ise projenin aynısını gerçekleştirebileceğini belirtmiştir.

Çizelge 7. Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu

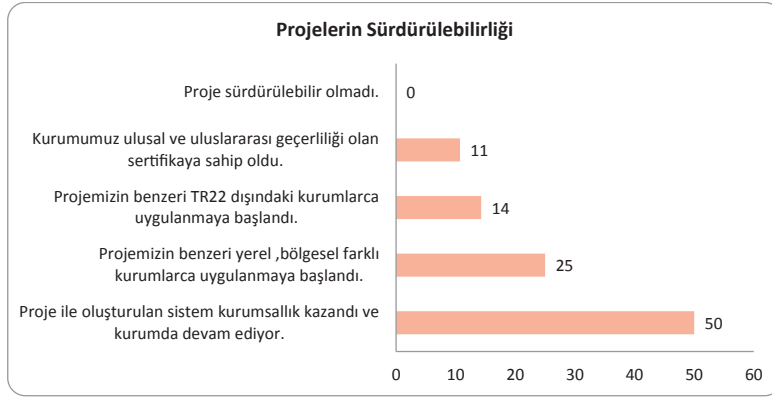
Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu	Adet	Yüzde (%)
Bu projeyi yapmazdık	7	44
Bu projeyi daha sonra gerçekleştirebilirdik	6	37
Bu projeyi başka finansal kaynaklarla yapardık	3	19
Bu projeyi kendi kaynaklarımızla;		
Aynısını yapardık	1	14
Daha uzun sürerdi	4	57
Kapsamını/bütçesini daraltırdık	2	29

Yararlanıcılara ajans ile yürütülen proje sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak başka herhangi bir girişimde bulunup bulunmadıkları sorulduğunda yararlanıcıların %38'i proje ile bağlantılı yeni fiziki yatırımlar ve sosyal aktiviteler, %19'u ise projeye bağlantılı yeni projeler gerçekleştirdiğini bildirmiştir (Grafik 11). İstihdam ile ilgili olarak ortaya çıkan sonuç ise yararlanıcıların %15'inin projedeki eğitimler ile iş bulanlar olduğunu belirtmesidir. Ayrıca proje sonrasında proje konusuna giren alanlarda eğitimler/danışmanlıklar verenlerin oranı %12, eğitimler/danışmanlıklar aldığını belirtenlerin oranı ise %8'dir. Diğer seçeneğini işaretleyen 2 yararlanıcıdan biri projeye bağlantılı tanıtım çalışmaları yaptığını diğer yararlanıcı ise projeye bağlantılı herhangi bir şey yapmadığını belirtmiştir.

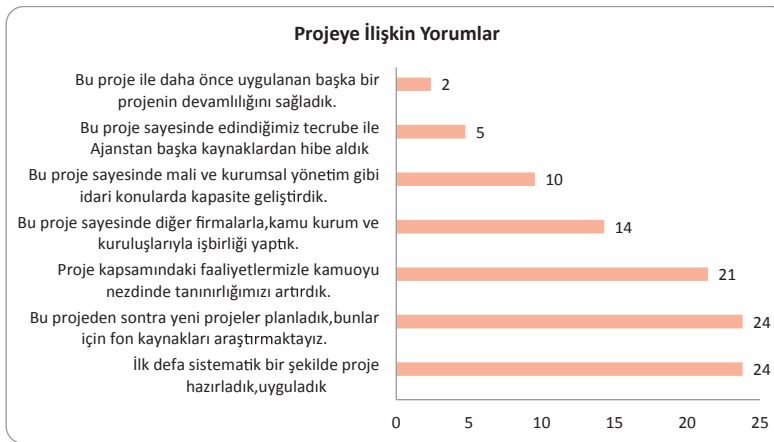
Grafik 11. Proje Bütçesi Dışında Finansal Kaynak Yaratılarak Yapılan Faaliyetler (%)

Projelerin sürdürülebilirliğine ilişkin yöneltilen soruya yararlanıcıların %50'si "Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor" seçeneğini, %25'i "Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başlandı" seçeneğini, %14'ü "Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başlandı" seçeneğini ve %11'i ise "Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikaya sahip oldu" seçeneğini işaretleyerek projelerin büyük oranda sürdürülebilir olduğuna dair görüş belirtmişlerdir (Grafik 12). Projelerinin sürdürülebilir olmadığını belirten bir yararlanıcı olmamıştır.

Grafik 12. Projelerin Sürdürülebilirliği (%)

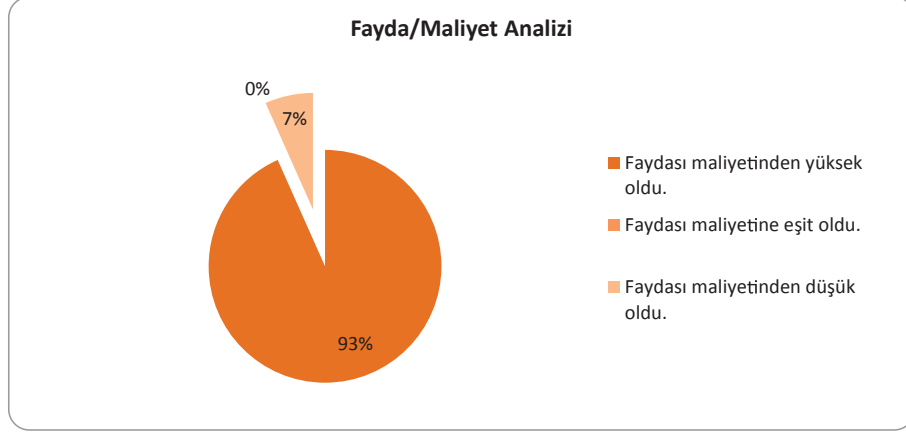
Anket çalışmasında yararlanıcılara projeye ilişkin bazı yorumları işaretlemeleri istendiğinde %24'lük bir oranla ilk defa sistematik bir şekilde proje hazırlayıp uyguladıklarını, yine %24'lük oranla bu projeden sonra yeni projeler planladıklarını ve bunlar için fon kaynakları araştırdıklarını bildirmişlerdir (Grafik 13). Proje kapsamındaki faaliyetlerle tanınırlığını artıranlar %21, işbirlikleri geliştirenler %14 ve idari konularda kapasitelerini artıranlar %10 oranında olmuştur. Proje sayesinde edindikleri tecrübe ile ajanstan başka kaynaklardan hibe aldığını belirten 2 yararlanıcı olmuştur. Ayrıca 1 yararlanıcı da bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamlılığını sağladığını bildirmiştir.

Grafik 13. Projeye İlişkin Yorumlar (%)

Yararlanıcılara projenin sağladığı faydayı maliyetiyle karşılaştırdıklarında nasıl bir sonuç ortaya çıktığı sorulduğunda yararlanıcıların %93'lük bölümü projenin faydasının maliyetinden yüksek olduğunu, %7'si ise faydasının maliyetinden düşük olduğunu bildirmiştir. Faydasının maliyetine eşit olduğunu belirten bir yararlanıcı olmamıştır (Grafik 14).

Grafik 14. Fayda / Maliyet Analizi (%)

Yararlanıcıların yürüttükleri proje sonrasında tekrar ajans desteklerine başvurma oranı %27 olup %73'lük büyük çoğunluğun tekrar başvuru yapmadığı ortaya çıkmaktadır (Çizelge 8). Ajansa tekrar başvuru yapmadığını belirten yararlanıcıların %55'i ihtiyaçlarına uygun bir program açılmaması sebebiyle tekrar destek talep etmediğini bildirmiştir. Bununla beraber hayır yanıtı verenlerin %45'lik bir dilimi sebep olarak bütçelerinin uygun olmaması, iş yoğunluğu ve başka kuruluşların destek mekanizmasına başvuru yapılmasını belirtmiştir. Ayrıca ajansa tekrar başvuru yapmadığını belirten ve %9'luk dilimi temsil eden 1 yararlanıcı sebep olarak ajans destek mekanizmasında başvuru sonuçlarının geç açıklanması göstermiştir.

Çizelge 8. Yararlanıcıların Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu

Projenizin tamamlanmasından sonra ajans desteklerine tekrar başvurduunuz mu?	Adet	Yüzde (%)
Evet	4	27
Hayır	11	73
Hayır yanıtı verenlerin nedenleri		
Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı.	6	55
Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi.	0	0
Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi.	1	9
Diğer	4	45

Programın etkileri ile ilgili olarak en önemli hususlardan birisi de programın performans göstergelerine dair değerlerdir (Çizelge 9). Yararlanıcıların projelerini gerçekleştirmeleriyle birlikte doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleşecek katkılar anlamına gelen performans göstergeleri, yararlanıcıların kendi seçtikleri ve projelerine uygun gördükleri göstergelerdir. Yararlanıcıların en az %25'inin seçtiği göstergeler yararlanıcılara sorulmuş ve bu çalışmada incelenmiştir. Program kapsamında 10 yararlanıcı tarafından seçilen “**eğitim alınması**” göstergesi kapsamında 259 adet eğitim gerçekleştirilmiş olup yararlanıcıların %67'si bu eğitimlerin projenin etkisiyle gerçekleştiğini, %33'ü ise projenin bir katkısının olmadığını bildirmiştir.

Güncel durumda eğitim alınması durumu incelendiğinde ise bu sayının oldukça düşük seviyelere indiği görülmektedir. Bununla beraber “**verilen eğitimler sonrasında istihdam edilen personel sayısı**“ göstergesinin proje bitiminde 31 kişi, güncel durumda ise 69 kişi olduğu görülmektedir. Proje kapsamında verilmiş olan eğitimler sonrasında istihdam edilen kişi sayısının iki katına ulaşmış olması verilen eğitimlerin etkinliğinin iyi olduğunu göstermektedir. Bununla beraber “**istihdam edilen kişi sayısı**” proje bitimi ile 42 kişi, güncel durumda da 27 kişi olmuştur. Projenin etkisi ile ilgili yorum yapan 4 yararlanıcı da bu konuda projenin etkisi olduğunu bildirmiştir.

Kalite ile ilgili göstergeler olan “**faaliyetler kapsamında tescil edilen eser, patent, logo, coğrafi işaret ve isim sayısı**“ proje bitiminde 5 adet, güncel durumda 5 adet olarak gerçekleşmiş olup bu soruya yanıt veren 6 yararlanıcı da bu sonuçlara ulaşmada projenin etkisi olduğunu ifade etmiştir. Diğer yandan “**kurum/kuruluş için alınan kalite belge sayısı**” göstergesinde de aynı sonuçlar karşımıza çıkmakla beraber soruyu yanıtlayan 7 yararlanıcıdan biri bu sonuçlarda ajans katkısı olmadığını bildirmiştir.

Turizm istatistikleri açısından en önemli göstergelerden sayılabilecek turist sayıları incelendiğinde “**tesise/mekâna gelen yerli turist sayısı**” proje bitiminde 14.243 kişi, güncel durumda ise artarak 30.151 kişi olmuştur. Diğer yandan “**tesise/mekâna gelen yabancı turist sayısı**” ise proje bitiminde 360, güncel veride ise 1.582 kişiye ulaşmıştır. Bu göstergelere ulaşmada projenin etkisinin olduğunu belirten yararlanıcı oranı yüksektir.

Programdaki “**tesise gelen turistlerin ortalama konaklama süresi**” göstergesinin proje bitiminde 4,4 gün, güncel veride ise 3,4 gün olduğu görülmüştür. Bu performansa ulaşmada ajans katkısı ile ilgili olarak 4 yararlanıcı olumlu görüş vermiş, 1 yararlanıcı fikri olmadığını belirtmiş ve 2 yararlanıcı ise ajans katkısı olmadığını ifade etmiştir.

Diğer yandan “**yabancı turistlerin ülke çeşitliliğindeki artış**” göstergesinin program bitiminde 40 ülke iken, güncel durumda azalarak 20 ülkeye düştüğü görülmektedir. Bu sonuca ulaşmada projenin etkisi incelendiğinde ise yararlanıcıların %57'si projenin katkısı olduğunu, %29'u bir fikrinin olmadığını, %14'ü ise projenin katkısının olmadığını söylemiştir.

Programda “**turizm sektörüne yönelik geliştirilen tesis sayısı**” göstergesi kapsamında 118 tesis geliştirilmiş olup güncel durumda da bu çalışmalara devam edildiği kaydedilmiştir. Bu soruyu yanıtlayan 8 yararlanıcıdan 6'sı bu konuda projenin katkısı olduğunu, 2'si ise bir fikrinin olmadığını bildirmiştir.

Bunun yanında 4 proje bölgenin önemli turistik değerlerinden biri olan termal turizm alanında uygulanmıştır. Çanakkale’de yürütülen 2 proje ise uluslararası alanda önemli bir turistik değer olarak geçen Cittaslow hareketi ile ilişkili olmuştur.

Sonuç olarak ajansın uygulamış olduğu 2013 TRAMDP kapsamında yapılan tanıtım faaliyetleri, verilen eğitimler ve bu eğitimler sonrasında oluşan istihdam, geliştirilen alternatif turizm faaliyetleri, tesislerdeki kalitenin artırılmasına dönük çalışmaların genel anlamda programın amacı olan bölgenin turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine katkı sağladığı görülmektedir.

Çizelge 9. Program Performans Göstergeleri

Performans Göstergesi	Sonuç		Projenin Etkisiyle		
	Proje Bitimi	Güncel Veri	Evet	Fikrim Yok	Hayır
Bölgenin tanıtımı için yaptırılan basılı materyal sayısı	97893	64193	11		1
Düzenlenen doğa sporları ve turizmi organizasyonları	9	7	7		1
Eğitim alınması	259	8	8		4
Faaliyetler kapsamında tescil edilen eser,patent,logo,coğrafi işaret ve isim sayısı	5	5	6		
Gerçekleştirilen kongre, fuar ve festival sayısı	12	4	3	1	2
İstihdam edilen kişi sayısı	42	27	4		
Kurum/kuruluş için alınan kalite belge sayısı	5	5	6		1
Projenin, tanıtımına yönelik internet ve sosyal medyada yapılan yayın sayısı	156	206	11	1	
Projeni web site üzerinden tanıtım faaliyetleri	8	9	9		1
Tesise gelen turistlerin ortalama konaklama süresi (gün)	4.4	3.4	4	1	2
Tesise/mekana gelen yerli turist sayısı	14243	30151	5	1	
Tesise/mekana gelen yabancı turist sayısı	360	1582	5	2	
Turizm sektörüne yönelik geliştirilen tesis sayısı	118	118	6	2	
Uygulama alanından turizme kazandırılan yeni aktivite sayısı	14	13	6	1	
Verilen eğitimler sonrasında istihdam edilen personel sayısı	31	69	5	1	
Yabancı turistlerin ülke çeşitliliğindeki artış	40	20	4	2	1

5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER

2013 yılı Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı bazında yapılan bu çalışması sonucunda programın “bölgenin turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine katkı sağlanması” amacı kapsamında önemli kazanımlar edindiği ve program kurgusunun başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Yararlanıcıların, ajansın destek programı duyurusu, başvuru süreci, proje imzalama ve izleme süreçlerinden genel olarak memnun kaldığı görülmektedir. Mevzuat gereği yararlanıcılardan talep edilen bilgi ve belgeler ile satın alma prosedürleri dışındaki birçok noktada genel bir memnuniyet ortaya çıkmıştır. Ayrıca ajansın proje izleme yöntemi ile ilgili olarak da yüksek bir memnuniyet oranı çıkmıştır. Proje izleme prosedürlerinin daha basit hale getirilebilmesi durumunda memnuniyet oranının daha da artacağı görülmektedir.

Yürütülmüş olan projeler ile yararlanıcıların proje yürütme ve projeyi ilgilendiren alandaki teknik bilgi ve yetenekleri artmış, hedef kitlelerinin ihtiyaçları konusunda deneyim kazanılmış, faaliyet alanlarına giren sorunları tespit ve analiz etme yetenekleri artmıştır. Ayrıca proje yürütme ile özellikle birlikte iş yapma kültürü sebebiyle hem kurum içi hem de bilhassa kurum dışı iletişim ve işbirlikleri artmıştır.

Turizm potansiyelinin harekete geçirilmesinde özel sektör, kamu kurumu, üniversite ve STK’lar gibi birçok bileşenin etkisi olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu programda destek alan proje sahipleri arasında bu dağılımın sağlanmış olması oldukça önemlidir.

Yararlanıcıların yaklaşık yarısının mali destek programından ajansın tanıtım çalışmaları yoluyla haberdar olduğu bulgusu programın tanıtımı açısından ajansın tanıtım çalışmalarının bir oranda etkili olduğunu ancak daha da yüksek oranlara ulaşması için mali destek programı tanıtımlarında daha etkin ve çeşitlilik içeren çalışmalar yapılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Program kapsamında yürütülmüş olan projeler yerel, bölgesel ve bölge dışı kurumlarca örnek alınmış ve uygulanmaya başlanmıştır.

Programdan faydalanarak destek almış olan yararlanıcıların çok büyük bir çoğunluğu ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verdiğini belirtmiş olup bu durum ajansın bölgedeki tanınırlığına da katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak; İyi tasarlanmış bir programın uygulama süreci, uygulayıcı kuruluş tarafından kontrol altında tutulabilen bir süreçtir. Hedeflenen sonuç ve etkilerin elde edilebilmesi, uygulayıcı kuruluşun bu süreci başarıyla yürütmesine bağlıdır. Tüm bunlardan hareketle, programların tasarlanması, programda yürütülecek projelerin seçilmesi, izleme ve değerlendirme süreçlerinin niteliğinin yükseltilmesi programın başarısını ve bölgenin kalkınmasına ve gelişmesine sağlayacağı katkıyı artıracaktır.

Öneriler;

Program tasarımı alanında;

- a. Bölgenin proje hazırlama ve yazma kapasitesinin artırılması için ajansın bu alandaki eğitimleri yıl boyunca uygulaması önerilmektedir. Bunun yanında mali destek programı dönemlerinde de hedef kitleye yönelik olarak daha yoğun bir eğitim programı uygulanması,
- b. Proje başvuru formlarının, başvuru sahipleri tarafından kolaylıkla doldurulacak ve başvuru sahibini ve projeyi en iyi tanımlayan unsurları içerecek biçimde revize edilmesi,
- c. Başvuru sahibine ait yasal ve idari konulara ilişkin bilgi ve belgelerin azaltılmasına yönelik adımlar atılması,
- d. Proje değerlendirme sürecinin, projelerin niteliğini artıracak ve en yüksek niteliğe sahip projelerin seçilmesini sağlayacak şekilde revize edilmesi,
- e. Başvuru ile destek kararının açılması arasındaki sürenin kısaltılması,
- f. Program tasarımı, proje değerlendirme süreci ve projenin yürütülmesi gibi aşamaların hepsinde projelerin sürdürülebilirlik oranlarının maksimum seviyelerde tutulabilmesi için özel çalışmalar yapılması,
- g. Program tanıtımına yönelik çalışmaların güçlendirilmesi,
- h. Turizm sektörüne yönelik spesifik programlara çıkılması.

Proje izleme süreci alanında;

- a. Ajans satınalma prosedürlerinde revize edilmesi,
- b. Ajans izleme prosedürleri içerisinde bulunan ara rapor, nihai rapor, sözleşme değişiklikleri gibi konularda prosedürlerin yapılabildiği oranda sadeleştirilmesi yönünde çalışmalar yapılması.

6. EKLER: ANKET SORULARI

GÜNEY MARMARA KALKINMA AJANSI 2013 TURİZMDE REKABETÇİLİĞİN ARTIRILMASI MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU ANKETİ

...../...../2016

A. FİRMA / KURUM BİLGİLERİ

1. Anketi dolduran kişinin adı soyadı	
2. Anketi dolduran kişinin ünvanı	
3. Telefon / E-mail	
4. Proje sahibi firma / kurum adı	
5. Firma / Kurum niteliği	☐ Valilik ☐ Kaymakamlık ☐ Yerel Yönetim (Belediye, İl Özel İdaresi, Muhtarlık vb.) ☐ Bölge, İl ve İlçe Müdürlükleri ☐ Üniversiteler ve Üniversitelere Bağlı Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Enstitüler, Fakültele ve Yüksekokullar ☐ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (Ticaret ve Sanayi Odaları vb.) ☐ Sivil Toplum Kuruluşları ☐ Kooperatif ve Birlikler ☐ KOBİ
6. Faaliyet Gösterilen Sektör	☐ Turizm ☐ Diğer (Kooperatif, Birlik, Kâr Amacı Gütmeyen Kurum ve Kuruluşlar vb...)
7. Firmanın / Kurumun bulunduğu il /İçe	☐ Balıkesir /..... ☐ Çanakkale/.....
8. Kuruluş Tarihi	.....
9. Toplam Faaliyet Yılı	☐ 1-5 Yıl ☐ 5-10 Yıl ☐ 10 Yıl ve Üzeri

10. Firma / Kurumdaki Toplam Çalışan Sayısı	2013	
	2014	
	2015	
	2016	
11. Firma Ciro / Kurum Bütçesi (Yaklaşık olarak belirtiniz)	2013	
	2014	
	2015	
	2016	
B. PROGRAM, SÜREÇ BİLGİLERİ		
12. Projenizi kim hazırladı?	☐ Kurum / Firma Personeli ☐ Danışman ☐ Merkez Teşkilatı / Diğer Şubeler ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)	
13. Mali destek programından nasıl haberdar oldunuz?	☐ Ajans'ın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerden ☐ Ajansın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, web sitesi vb.) ☐ Medya yoluyla ☐ Danışmanlardan ☐ İlişkili/bağlı olduğumuz kurum kanalıyla ☐ Valilik kanalıyla ☐ Belediye kanalıyla ☐ Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan (odalar, dernekler, vb.) ☐ Özel sektör firmalarından ☐ Üniversitelerden ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)	
14. Projenin hedeflerini ve hedeflere ulaşma durumunuzu gösteren seçeneği işaretleyin (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).	☐ Turizm Hizmetlerinde Kalite ve Çeşitliliğin Artırılması ☐ Bölge Turizminin Ulusal ve Uluslararası Alanda Tanıtılması ☐ Alternatif Turizm Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Yaygınlaştırılması ☐ Kurumsal Kapasitenin Artırılması ☐ Turizm Hizmetleri için Gerekli Enerji ihtiyacının Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Sağlanması ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)	

<p>15. Projenizin hedeflere ulaşmasında aşağıdakilerden hangileri etkili olmuştur? (Önem derecesine göre sıralayınız.)</p>	<p>☐ Projenin tüm unsurları ile (ekip,bütçe vb.) iyi tasarlanmış olması</p> <p>☐ Projenin kurum / firma içinde sahiplenilmesi</p> <p>☐ Firmanın / kurumun ekonomik yapısının güçlü olması</p> <p>☐ Ajansın izleme ve destek faaliyetleri</p> <p>☐ Dışsal ekonomik faktörler</p> <p>☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....</p>
<p>16. Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/ firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi?</p>	<p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır</p>
<p>17. GMKA'nın proje izleme sürecini nasıl buldunuz? (Size uygun olan 2 tanesini işaretleyiniz)</p>	<p>☐ Yararlanıcı dostu.</p> <p>☐ Karışık ve zor.</p> <p>☐ Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor.</p> <p>☐ Daha basit hale getirilebilir.</p> <p>☐ Yorucu ve gereksiz.</p>
<p>18. Proje uygulama sürecinde sizi en fazla zorlayan noktada aşağıdakilerden hangisidir ? (Önem derecesine göre sıralayınız).</p>	<p>☐ Satın Alma</p> <p>☐ Görünürlük ve tanınırlık</p> <p>☐ Sözleşme değişikliği</p> <p>☐ Proje süresi</p> <p>☐ Proje personel yetersizliği</p> <p>☐ Firmanın /Kurumun İlgisizliği</p> <p>☐ Ajansın ödeme metodu</p>
<p>19. Daha önce diğer kurumlardan destek aldıysanız GMKA desteklerinin diğer kurumların mali desteklerine göre faydaları nelerdir? (En önemli 3 tanesini işaretleyiniz.)</p>	<p>☐ Daha önce destek alınmadı.</p> <p>☐ Geri ödeme olmaması</p> <p>☐ Proje hazırlama sürecinde ajans desteği</p> <p>☐ Proje uygulama sürecinde ajans desteği</p> <p>☐ Hibenin bir kısmının avans olarak venilmesi</p> <p>☐ Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması</p>

	Evet Fikrim Yok Hayır			
<p>20. Mali Destek Programından edindiğiniz deneyimler doğrultusunda aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, size en uygun kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.</p>	Güney Marmara Kalkınma ajansı destek programları bölgemizdeki firmalar / kurumlar tarafından bilinmektedir.	☐	☐	☐
	Mali destek programı hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılırdı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.	☐	☐	☐
	Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Projenin yürütülmesi için verilen süre uygundu.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci adilci.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci şeffaftı.	☐	☐	☐
	Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.	☐	☐	☐
	Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.	☐	☐	☐
	Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü.	☐	☐	☐
	Proje izleme ve tamamlama aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Destek ödeme süresi uygundu.	☐	☐	☐
	Projenin sonuçlanmasıyla ilgili ajans tarafından uygulanan prosedür ve talepler makuldü.	☐	☐	☐
	Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐
Proje süresince ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐	

C. PROGRAM / PROJE SONRASI BİLGİLER

<p>21. Bu proje kurumunuzda ne tür yeni ve farklı uygulamalara, yaklaşımlara ve davranışsal değişimlere yol açtı?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik. ☐ Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
<p>22. Ajans desteği almamış olsaydınız sizce şunlardan hangisi olurdu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Bu projeyi yapmazdık. ☐ Bu projeyi daha sonra gerçekleştirebilirdik. ☐ Bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık. ☐ Kendi kaynaklarımızla ☐ Aynısını yapardık. ☐ Daha uzun sürerdi. ☐ Kapsamını / bütçesini daraltırdık. ☐ Uluslararası kaynaklar (AB, Dünya Bankası, vb.) ☐ Diğer kamu kaynakları .....
<p>23. Bu proje sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak başka hangi girişimlerde bulundunuz?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu. ☐ Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar ve sosyal aktiviteler gerçekleştirdik. ☐ Projeye bağlantılı yeni projeler başlattık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda eğitimler/danışmanlıklar aldık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda başka kurumlara/hedef kitlemize eğitimler/danışmanlıklar verdik. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
<p>24. Projenin sürdürülebilirliğine ilişkin aşağıdakilerden size en uygun olan 3 tanesi hangileridir?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor. ☐ Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı. ☐ Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı. ☐ Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu. ☐ Proje sürdürülebilir olmadı.

<p>25. Projeye ilişkin aşağıdaki yorumlardan uygun olanları önemine göre sıralayınız.</p> <p>(En önemli 3 tanesini işaretleyiniz)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ İlk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık. ☐ Bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık. ☐ Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız. ☐ Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği kurduk. ☐ Bu proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile ajanstan başka kaynaklardan hibe aldık. ☐ Bu proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik. ☐ Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımızı artırdık.
<p>26. Projenizin sağladığı faydayı maliyetle karşılaştırdığımızda size göre şu ifadelerden hangisi doğrudur?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Faydası maliyetinden yüksek oldu. ☐ Faydası maliyetine eşit oldu. ☐ Faydası maliyetinden düşük oldu.
<p>27. Projenizden sonra ajansın diğer desteklerine başvurduğunuz mu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Evet ☐ Hayır <p><i>Cevabınız hayırsa nedenini belirtiniz.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı. ☐ Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi ☐ Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....

28. Proje sonunda ajansa bildirdiğiniz göstergeler üzerinden, projenin bitişi ile mevcut durum (güncel veri) arasındaki farkın oluşmasında (varsa), uyguladığınız projenin etkisinin olup olmadığını değerlendiriniz.

Performans Göstergesi (Aşağıdaki göstergeler yararlanıcıların en az %25'i tarafından seçilen göstergelerdir.)	Sonuç		Projenin Etkisiyle		
	Proje Bitimi	Güncel Veri	Evet	Fikrim Yok	Hayır
Bölgenin tanıtımı için yaptırılan basılı materyal sayısı			☐	☐	☐
Düzenlenen doğa sporları ve turizmi organizasyonları*			☐	☐	☐
Eğitim Alınması**			☐	☐	☐
Faaliyetler kapsamında tescil edilen eser, patent, logo, coğrafi işaret ve isim sayısı***			☐	☐	☐
Gerçekleştirilen kongre, fuar ve festival sayısı			☐	☐	☐
İstihdam edilen kişi sayısı			☐	☐	☐
Kurum / kuruluş için alınan kalite belgesi sayısı			☐	☐	☐
Projenin, tanıtımına yönelik internet ve sosyal medyada yapılan yayın sayısı			☐	☐	☐
Projenin, website üzerinden tanıtım faaliyetleri****			☐	☐	☐
Tesise gelen turistlerin ortalama konaklama süresi			☐	☐	☐
Tesise/mekana gelen yerli turist sayısı			☐	☐	☐
Tesise/mekana gelen yabancı turist sayısı			☐	☐	☐
Turizm sektörüne yönelik geliştirilen tesis sayısı			☐	☐	☐
Uygulama alanından turizme kazandırılan yeni aktivite sayısı			☐	☐	☐
Verilen eğitimler sonrasında istihdam edilen personel sayısı			☐	☐	☐
Yabancı Turistlerin ülke çeşitliliğindeki artış			☐	☐	☐

* Programda “Proje kapsamında düzenlenen doğa sporu veya turizmi organizasyon sayısı” ve “Proje kapsamında düzenlenen doğa sporu veya turizmi organizasyonlarına katılan kişi sayısı” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

** Programda “Düzenlenen eğitimler sonucu verilen sertifika sayısı”, “Eğitim alan personel sayısı” ve “Personel niteliğini artırmaya yönelik eğitim sayısı” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

*** Programda “Faaliyetler kapsamında tescil edilen eser, patent, logo, coğrafi işaret veya isim sayısı”, “Gerçekleştirilen tescil, logo, patent sayısı” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

**** Programda “Mevcut sitelerinin geçen seneye kıyasla yıllık ziyaretçi artış oranı”, “Tanıtımına yönelik kurulan yeni website sayısı” ve “Yeni kurulacak sitelerinin yıllık ziyaretçi sayısı” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

<p>29. Projenizin hazırlık aşamasından bugüne kadar olan süreci en kısa ve çarpıcı şekilde tarif ediniz.</p>	
<p>30. GMKA, kurumunuzun ve hedef kitlenizin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek için başka ne tür destekler/yardımlar sağlayabilir?</p>	

Bölgenin destek noktası

**2013 YILI
TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ
MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU**

2013 YILI
TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ
MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Aralık 2016

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	100
ÇİZELGELER	101
GRAFİKLER	102
1. GİRİŞ	103
2. TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ MALİ DESTEK PROGRAMI	104
2.1. Programın Amacı ve Kapsamı	104
2.2. Programın Yürütülmesi	105
3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT	106
4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME	106
4.1. Desteklenen Firma / Kurum Analizi	106
4.2. Program ve Süreç Analizi	108
4.3. Proje Sonrası Durum Analizi	116
5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER	122
6. EKLER: ANKET SORULARI	124

ÇİZELGELER

Çizelge 1. Projelerin İller Bazında Dağılımı	106
Çizelge 2. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği	107
Çizelge 3. Firma / Kurum Çalışan Sayısı	108
Çizelge 4. Firma Cirosu / Kurum Bütçesi	108
Çizelge 5. Destek Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri	110
Çizelge 6. Ajans Destekleri Hakkında Diğer Kurum / Kuruluşlara Bilgi Verilmesi	112
Çizelge 7. Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu	117
Çizelge 8. Yararlanıcıların Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu	120
Çizelge 9. Program Performans Göstergeleri	122

GRAFİKLER

Grafik 1. Destek Alan Proje Sahiplerinin Sektörlere Göre Sınıflandırılması	107
Grafik 2. Projeniz Kim Tarafından Hazırlandı	109
Grafik 3. Ajans Desteklerinden Haberdar Olma Yolları	109
Grafik 4. Projelerin Hedefleri	111
Grafik 5. Projede Hedeflere Ulaşmada Etkili Unsurlar	111
Grafik 6. Proje İzleme Sürecinin Değerlendirilmesi	112
Grafik 7. Proje Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	113
Grafik 8. Ajans Desteklerinin Diğer Kurumlara Göre Avantajları	113
Grafik 9. Kuruluşların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri	115
Grafik 10. Proje ile Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar	116
Grafik 11. Proje Bütçesi Dışında Finansal Kaynak Yaratılarak Yapılan Faaliyetler	117
Grafik 12. Projenin Sürdürülebilirliği	118
Grafik 13. Projeye İlişkin Yorumlar	119
Grafik 14. Fayda Maliyet Analizi	119

1. GİRİŞ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA), 25 Temmuz 2009 tarih ve 27299 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ulusal kalkınma planı ve programları ile uyumlu bir şekilde;

- Bölgesel kalkınmayı hızlandırmak,
- Bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak
- Rekabet gücünü artırmak amaçlarıyla TR22 düzey 2 (Balıkesir ve Çanakkale illeri) Bölgesi'nde kurulmuştur.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı yukarıda belirtilen amaçlara katkıda bulunmak amacıyla, doğrudan finansman desteği olarak tanımlanan Mali Destek Programlarına 2011 yılında başlamıştır. 2011 yılında İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı, 2012 yılında İhracatta Yenilik ve Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları yürütülmüştür. 2013 yılında ise Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi, Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması ve Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları adıyla 3 farklı Mali Destek Programı yürütülmüştür. Bu programlardan 2013 yılı Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı, 2010-2013 Bölge Planı'nda yer alan rekabet edebilirliğin artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlarına katkıda bulunacak nitelikte hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi 2013 yılı Mali Destek Programı teklif çağrısına 27 Kasım 2012'de çıkmış, proje başvuruları 15 Şubat 2013'te kapatılmıştır. Bu programa, 92 proje başvurusu yapılmış, 22 proje ile sözleşme imzalanmıştır.

Teklif çağrısı dönemi sonunda proje teklif başvurulardan bütün değerlendirme sürecini başarıyla geçen 22 proje sahibi yararlanıcı ile sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme imzalanan projelerin dağılımı 18'i Balıkesir, 4'ü Çanakkale olacak şekilde gerçekleşmiştir. Tüm projeler 2014 yılı Aralık ayı itibarıyla tamamlanmıştır.

Ajansın 2013 yılında uygulamış olduğu Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı'nın sonuçlarının ve etkilerinin değerlendirilmesi, uygulanmasındaki zorluklar ya da eksikliklerin tespit edilmesi amacıyla ve Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 47. Maddesinde "Ajans bir yıl içerisinde desteklediği proje ve faaliyetlerin istihdam, yatırım, ihracat, ithalat, turizm ve diğer yönlerden bölge kalkınması bakımından doğurduğu etki ve sonuçlarını en geç iki yılda bir analiz eder ve hazırlamakla mükellef olduğu yıllık faaliyet raporlarında bu etki ve sonuçlara yer verir" şeklinde tanımlanan yükümlülük gereği bu rapor hazırlanmıştır. Ayrıca, bu rapor sonucunda elde edilen sonuçların ajansın sonraki dönemlerde uygulayacağı Mali Destek Programlarının çerçevesinin belirlenmesinde katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Toplamda 5 bölümden oluşan bu raporun giriş bölümünde, GMKA, mali destek programları ve 2013 Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı hakkında özet bilgilere yer verilmiştir. Raporun mali destek programı bölümünde, 2013 yılı TDSGMDP'nin amacı ve kapsamı hakkında özet bilgi yer almakta, programın uygulama özet verileri sunulmaktadır. Çalışma yönetimi bölümünde ise etki analizi yöntemi açıklanmaktadır. Son olarak, çalışmada elde edilen

bulgular grafik ve çizelgelere aktarılmış, sonuçlar değerlendirilerek tartışılmış ve tüm sonuçların değerlendirilmesinden hareketle, programların güçlendirilmesi, etkinlik ve etkilerinin artırılabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

2. TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ MALİ DESTEK PROGRAMI

2.1. Programın Amacı ve Kapsamı

TR22 Güney Marmara Bölgesi'nin ulusal ve uluslararası pazarlardaki etkinliğinin artırılabilmesi ve güçlü bir ekonomik yapıya sahip olabilmesi açısından öncelikli olarak önem arz eden ve Bölge'de öne çıkan tarıma dayalı sanayi sektöründeki kâr amacı güden firmaların ve kâr amacı gütmeyen kurumların rekabet edebilirliğinin artırılması gerekmektedir. Tarımda ve tarıma dayalı sanayi işletmelerinde ve kuruluşlarda bölgesel, ulusal ve uluslararası rekabet edebilirliği artırmak için yenilikçiliğin, verimliliğin, kalitenin, teknik kapasitenin ve ürün çeşitliliğinin artırılması, yurt içi ve yurt dışı pazarın ihtiyaçlarına göre sağlıklı ve güvenli üretim yapılması büyük önem arz etmektedir. Tarım ve gıda makinelerinin sektörün ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve kaliteli üretimi sağlayabilecek nitelikte üretilmesi ve sektöre uygun fiyatlarla arz edilmesi tarım-sanayi ilişkisinin güçlendirilmesi yoluyla bölgenin bu alandaki rekabet gücüne büyük ölçüde katkıda bulunacaktır. "Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı" bu amaçların hayata geçirilmesine yönelik olarak planlanmıştır. Bu manada, 2013 TDSGMDP'nin öncelikleri;

1-Tarıma dayalı sanayi sektöründe pazarlama, ihracat ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması,

2-Tarıma ve tarıma dayalı sanayi sektörüne yönelik makine, ekipman ve malzeme üreten işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması,

3-Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründeki uygulamalarla çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlanması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması,

4-Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründe ihracat, yenilikçilik, pazarlama kapasitesinin artışına katkıda bulunacak ortak kullanım alanlarının geliştirilmesi,

olarak belirlenmiştir.

Ajansın 2013 Mali Destek Programları için belirlediği toplam tutar 16.000.000 TL olup bu miktarın 6.000.000 TL'si Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi, 5.000.000 TL'si Sosyal Kalkınma ve 5.000.000 TL'si Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması Mali Destek Programı için ayrılmıştır. TDSGMDP'ye ayrılan pay, oran olarak %37,5 olup 2013 yılında en fazla destek ayrılan program olmuştur.

Proje başına ayrılan destek miktarı en az 50.000 TL ile en fazla 450.000 TL arasında sınırlandırılmıştır. Bütçenin geri kalanının yararlanıcı tarafından sağlanacak nakdi katkı ile finanse edilmesi istenmiş, aynı katkılar eş finansman olarak kabul edilmemiştir. Proje uygulama süresinin en fazla 12 ay olmasına müsaade edilmiştir. Desteklenecek projeler için belirlenen üç temel uygunluk krite-

ri; başvuru sahibi ve (varsa) ortaklıkların uygunluğu, projelerin uygunluğu ve maliyetlerin uygunluğu olarak belirlenmiştir.

Ajansa sunulan projeler öncelikle “Ön İnceleme” aşamasından geçirilmiş, bu aşamada sunulan projelerin başvuru için her türlü idari uygunluğunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Teknik ve Mali Değerlendirme aşaması olan ikinci aşamada ise her proje öncelikle en az iki bağımsız değerlendirici tarafından aşağıdaki kriterler doğrultusunda puanlandırılmıştır:

1. Başvuranın Mali ve Teknik Yönetim Kapasitesi
2. Proje Konusunun Programın Amaç ve Öncelikleriyle İlgililiği
3. Proje Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi İçin Önerilen Yöntem Kalitesi ve Geçerliliği
4. Projenin Sürdürülebilirliği
5. Projenin Bütçe ve Maliyet Etkinliği

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için toplam başarı puanına ek olarak, değerlendirme tablosunun ilk iki bölümünde incelenen “Mali ve Teknik Kapasite” başlığından en az 12 puan (20 puan üzerinden) ve aynı zamanda “İlgililik” başlığından en az 15 puan (25 üzerinden) alması koşulu aranmıştır. Değerlendirmenin sonunda 65 ve üzerinde puan alan başvurular başarılı projeler olarak listelenmiştir. Bu sürecin sonunda, projeler Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmiş ve nihai destek kararı Ajans Yönetim Kurulu tarafından verilmiştir.

2.2. Programın Yürütülmesi

Sözleşmeler imzalanmasına müteakip projelerin izleme faaliyetlerine düzenli olarak devam edilmiş olup, izleme faaliyetleri aksatılan proje bulunmamaktadır. Sözleşme imzalanan 22 projenin hepsine yapılan ilk izlemelerin ardından, uygulama döneminde anlık izleme ve düzenli izleme ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Satınalma mevzuatı gereği ihale yapması gereken yararlanıcıların ihalesine katılımında bulunmuş olup tüm projelerde fiziksel kontrol gerçekleştirilmiştir. Proje ödemeleri, yararlanıcıların ilk faaliyetlerini rahat yapabilmeleri için hak ediş esası uygulanmaksızın yapılan ön ödemeler ile hak ediş prensibiyle uygulanan ara ve nihai ödemeler olmak üzere 3 şekilde yapılmıştır. Program kapsamında ajans destek tutarı 5.809.613,35 TL olarak gerçekleştirilmiştir. Yararlanıcılar da bu miktarın üstüne 8.049.904,61 TL eş finansman sağlamıştır ve bölgede program kapsamında toplam 13.859.517,96 TL değerinde kaynak harekete geçirilmiştir. Böylece program kapsamında, ilk planlamaya göre ajans destek oranı %96,82 olarak gerçekleşmiştir.

Başarılı projelerdeki destek miktarına bakıldığında, Çanakkale projelerinin 1.030.161,37 TL, Balıkesir projelerinin ise 4.779.451,98 TL değerinde desteği kullandıkları görülmektedir.

3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT

Bu raporda, çalışan sayıları ve bütçe/ciro büyüklüklerini de kapsayan firma bilgileri, mali destek programı uygulama dönemine ait bilgileri ve mali destek programından sonra oluşan değişiklikleri kapsayan soruların sorulduğu anket çalışmasının analizi yapılmıştır. Anket sorularının ilgililik, verimlilik, etki ve sürdürülebilirlik kriterlerini kapsayan bir şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Yapılan anket çalışmasında, ilk olarak tüm TDSGMDP yararlanıcılarına bilgi amaçlı anket soruları gönderilmiştir. Sonrasında, anket çalışması yüz yüze mülakat şeklinde gerçekleştirilmiştir. Toplamda, 22 projenin bulunduğu TDSGMDP’de anket yapılan proje sayısı 20 olarak gerçekleşmiştir. Raporun önemli bölümlerinden birisi olan proje sonrası döneme ait değişiklikler içinde en önemli sayılabilecek ve uygulama döneminde de ajans tarafından takibi yapılmış olan performans göstergelerinde ise, yararlanıcıların en az %25’i tarafından seçilmiş göstergeler incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Ayrıca, yapılan değerlendirmede, yararlanıcılar tarafından verilen cevaplar birebir yansıtılmış olup, tarafsızlık ve objektiflik kriteri de dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, hem programın olumlu sonuçlarına hem de yararlanıcı eleştirilerine yer verilmiştir.

4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Desteklenen Firma/Kurum Analizi

Bu programa, 92 adet proje başvurusu yapılmış, 22 proje sahibi ile sözleşme imzalanmıştır. Program tamamlandığında, herhangi bir fesih işlemi gerçekleşmemiştir ve program %100 başarı ile tamamlanmıştır. Başarı ile tamamlanan projelerin 18’i Balıkesir’de, 4 tanesi de Çanakkale’de yürütülmüştür.

Çizelge 1. Projelerin İller Bazında Dağılımı

İl	Sayı	Yüzde (%)
Balıkesir	18	82
Çanakkale	4	18
TOPLAM	22	100

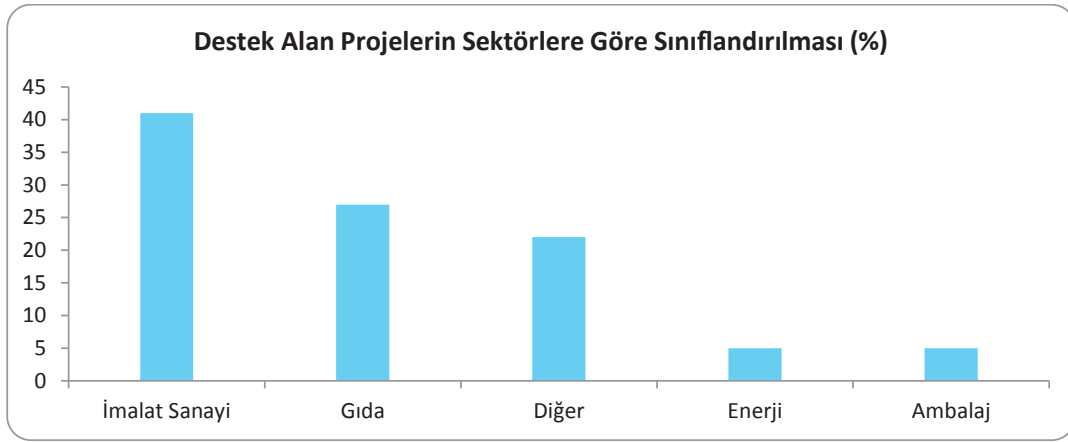
Sözleşme imzalayan kurum niteliğini incelediğimizde ise; 17 Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme (KOBİ), 3 Birlik ve Kooperatif ve 2 Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Sulama Birlikleri, Katı Atık Birlikleri vb.) ile sözleşme imzalandığı görülmektedir.

Çizelge 2. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği

Kurum/Kuruluş Niteliği	Adet	Yüzde (%)
KOBİ	17	77
Birlik ve Kooperatifler	3	14
5355 Sayılı Kanun kapsamındaki Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Sulama Birlikleri, Katı Atık Birlikleri vb.)	2	9
TOPLAM	22	100

Destek alan projelerin faaliyet gösterdiği sektörler incelendiğinde ise, %41’lik oranla tarıma dayalı imalat sanayi firmalarının ve %27 oranla gıda firmalarının bulunduğu göze çarpmaktadır. Enerji ve ambalaj sektörlerinde başarılı proje oranının düşük kaldığı açıktır. Ancak, program önceliklerinden olan “Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründeki uygulamalarla çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlanması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması” kapsamında 4 proje uygulanmıştır ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması konusunda örnek projeler olmuşlardır. Diğer başlığı altında ise kâr amacı gütmeyen birlik, kooperatif ve mahalli idare birlikleri yer almaktadır.

Grafik 1. Destek Alan Proje Sahiplerinin Sektörlere Göre Sınıflandırılması (%)

Programa başvurarak destek alan proje sahiplerinin verdikleri anket bilgisine göre, destek alanların %15’i 5-10 yıl arasında %85’i 10 yıl üzerinde faaliyet süresine sahiptir. Bu da programa başvuran yararlanıcıların sektöründe tecrübe sahibi olduğunu göstermektedir.

Anket sonuçlarına göre, 2013 TDSGMDP programında proje yürüten yararlanıcıların, anketin yapıldığı dönem baz alındığında (2016) %21’inin 0-10 arasında, %21’inin 10-25 arasında, %32’sinin 25-50 arasında %26’sının da 50 üzeri çalışan sayısının bulunduğu görülmüştür. Yıllar itibari ile personel sayılarının detayı toplu bir şekilde aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 3. Firma / Kurum Çalışan Sayısı

Yıl	Çalışan Sayısı
2013	535
2014	607
2015	688
2016	574

Çizelge'den de görüleceği gibi destek alan proje sahiplerinin firma / kurumlarındaki çalışan sayıları proje hazırlanma yılı olan 2013'ten sonra artış göstermektedir.

Anket sonuçlarına göre son tamamlanan yıl olan 2015 yılı sonu itibariyle, yararlanıcıların %16'sının 0 - 1.000.000 TL, %47'sinin 1.000.000 TL - 10.000.000 TL, %21'inin 10.000.000 TL - 25.000.000 TL ve %16'sının 25.000.000 TL ve üzeri bütçe/cirosunun olduğu görülmüştür. Yıllar itibari ile firma / kurumların mali yapılarına ilişkin bilgiler aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

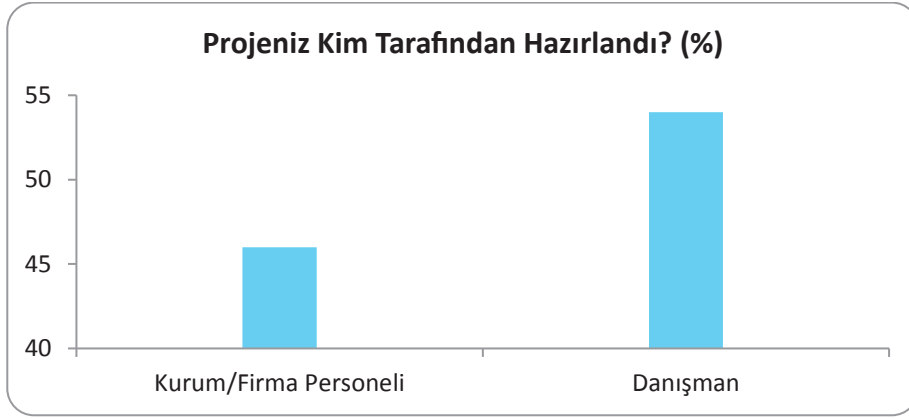
Çizelge 4. Firma Ciro / Kurum Bütçesi

Yıl	Ciro / Bütçe
2013	145.230.737,00 ₺
2014	172.797.727,00 ₺
2015	242.876.664,00 ₺
2016	176.223.829,00 ₺

Çizelgeden de görüleceği gibi destek alan proje sahiplerinin firma ciroları/ kurum bütçeleri, destek sonrasında yıllar itibari ile artış göstermektedir. 2016 senesi henüz tamamlanmamış olduğu için anket yapıldığı tarih itibari ile geçerli olan veriler kullanılmıştır. Sene sonu itibari ile 2016 senesi verisinde artış olması öngörülmektedir

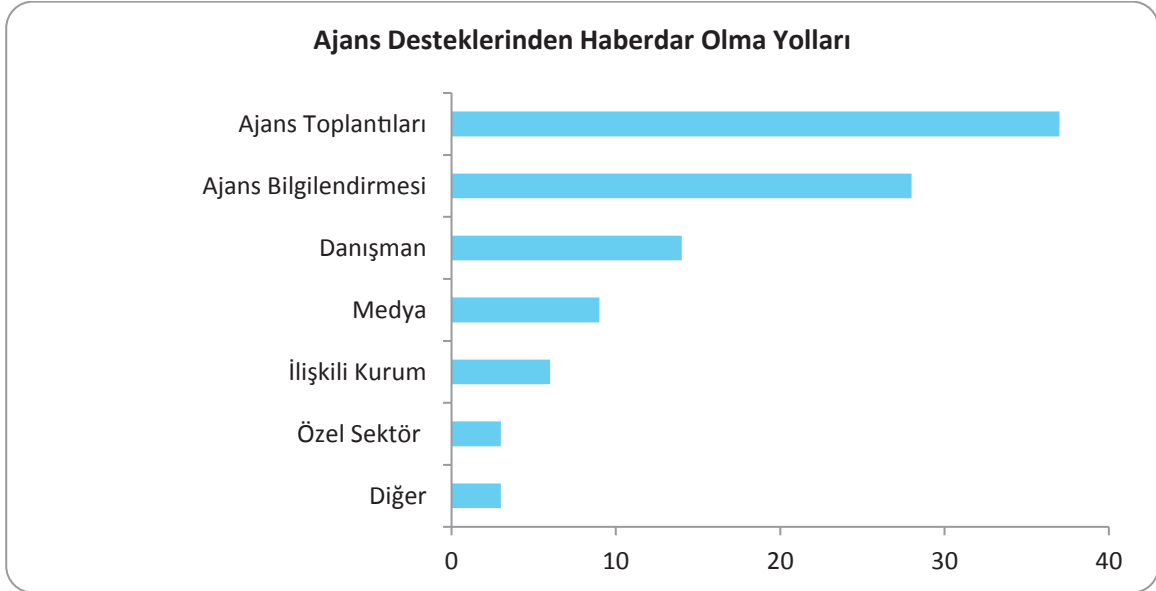
4.2. Program ve Süreç Analizi

Programla ilgili öncelikle projelerin kimler tarafından hazırlandığına cevap aranmıştır. Yapılan ankete göre projelerin %46'sı kurum/firma personeli, %54'ü danışmanlar tarafından hazırlanmıştır. Hemen hemen aynı gerçekleşen bu oranlara göre, özellikle KOBİ'ler projelerini danışmana hazırlatmışlardır. KOBİ'ler tarafından iş yoğunluğunun fazla olmasının bu duruma neden olduğu belirtilmiştir.

Grafik 2. Projeniz Kim Tarafından Hazırlandı (%)

Ajansın mali desteklerinden haberdar olma kanalları ise; %37 ajansın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinlikler, %28 ajansın bilgilendirmesi(kurum ziyareti,e-posta,faks,web sitesi vb.), %9 medya, %14 danışmanlar, %6 ilişkili/bağlı olunan kurum, %3 özel sektör firmaları, %3 diğer olarak belirtilmiştir. Toplamda %65'i bulan ajans faaliyetleri ile verilen desteklerden haberdar olunması, ajansın programlarını etkin bir şekilde duyurduğunu göstermektedir.

Grafik 3. Ajans Desteklerinden Haberdar Olma Yolları (%)

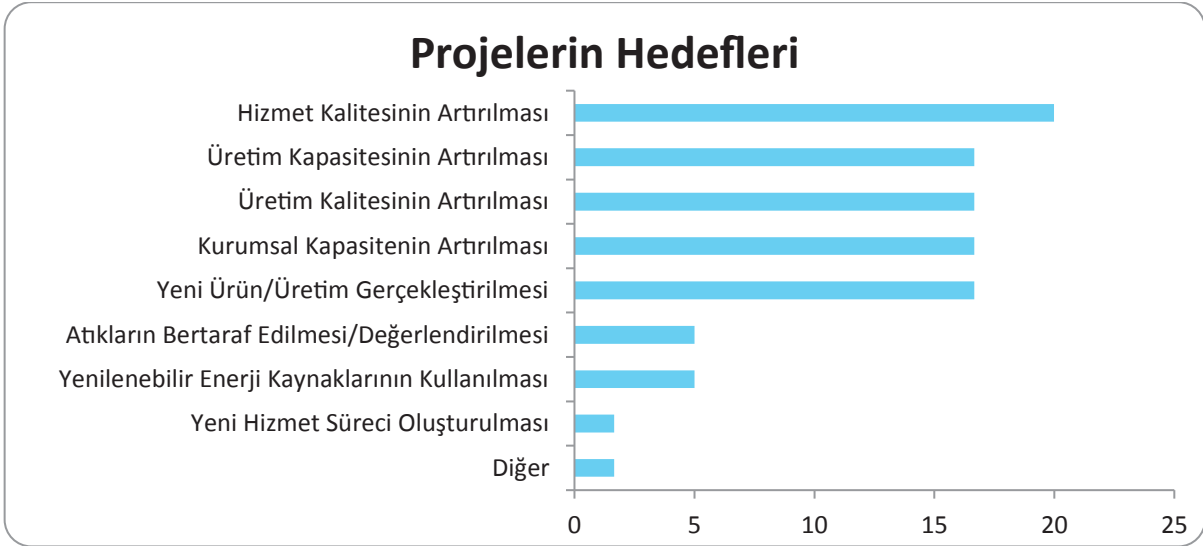
TDSGMD Programında, başvuru rehberinde öncelikler; “Tarıma dayalı sanayi sektöründe pazarlama, ihracat ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması”, “Tarıma ve tarıma dayalı sanayi sektörüne yönelik makine, ekipman ve malzeme üreten işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması”, “Tarımda

ve tarıma dayalı sanayi sektöründeki uygulamalarla çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlanması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması”, “Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründe ihracat, yenilikçilik, pazarlama kapasitesinin artışına katkıda bulunacak ortak kullanım alanlarının geliştirilmesi” olarak belirlenmiştir. TR22 Bölgesi'ndeki kurum ve kuruluşların TDSGMD programına başvurma nedenleri incelendiğinde, “Tarıma dayalı sanayi sektöründe pazarlama, ihracat ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması” önceliği %37 ile ilk sırada yer alırken, “Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründeki uygulamalarla çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlanması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması” önceliği %31 ile ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca, “Tarıma ve tarıma dayalı sanayi sektörüne yönelik makine, ekipman ve malzeme üreten işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması” önceliği %19 , “Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründe ihracat, yenilikçilik, pazarlama kapasitesinin artışına katkıda bulunacak ortak kullanım alanlarının geliştirilmesi” önceliği de %13 oranıyla yararlanıcılar tarafından seçilmiştir. Belirtilen oranlar aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge 5. Destek Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri

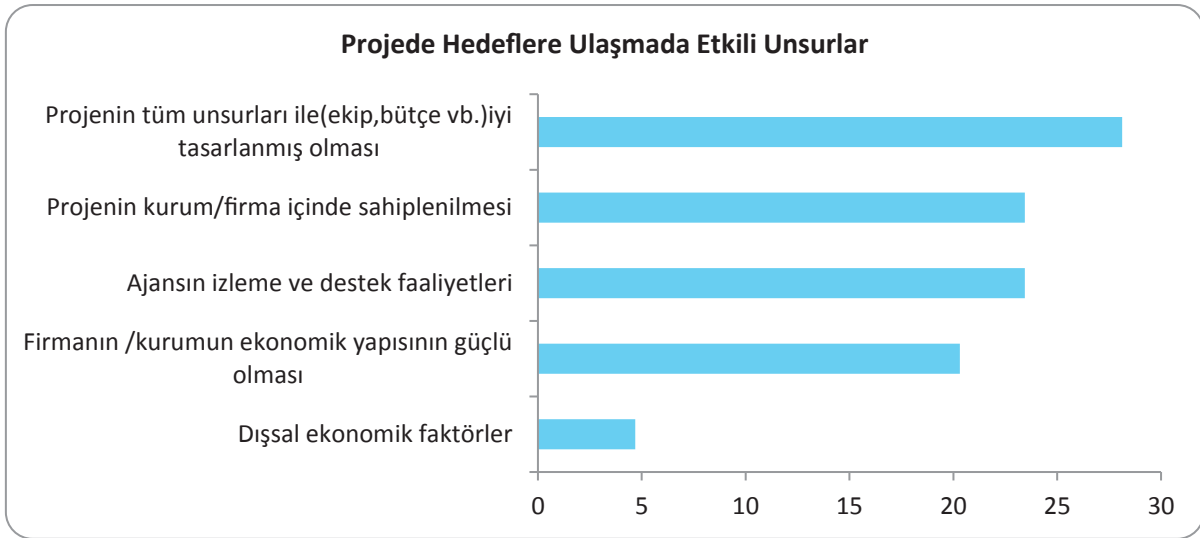
Öncelikler	Adet	Yüzde (%)
Tarıma dayalı sanayi sektöründe pazarlama, ihracat ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması	12	37
Tarıma ve tarıma dayalı sanayi sektörüne yönelik makine, ekipman ve malzeme üreten işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması	6	19
Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründeki uygulamalarla çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlanması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması	10	31
Tarımda ve tarıma dayalı sanayi sektöründe ihracat, yenilikçilik, pazarlama kapasitesinin artışına katkıda bulunacak ortak kullanım alanlarının geliştirilmesi	4	13

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, belirlenen öncelikler 2010-2013 Bölge Planı'nda yer alan rekabet edebilirliğin artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlarına katkıda bulunacak nitelikte hazırlanmış ve uygulanmıştır. Belirtilen önceliklere göre yararlanıcıların ortaya koyduğu ulaşılmış hedefler Grafik 4'te gösterilmiştir. Buna göre, yararlanıcıların en çok %20 ile “Hizmet Kalitesinin Artırılması” ve %17 ile “Üretim Kapasitesinin Artırılması”, “Üretim Kalitesinin Artırılması”, “Kurumsal Kapasitenin Artırılması” ve “Yeni Ürün Gerçekleştirilmesi” hedeflerine odaklandığı ve bu hedefleri gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu durum ajans desteklerinin daha çok kalite, kapasite ve yenilikçilik gibi katma değer sağlayan bir ekseninde gerçekleştiğini göstermektedir.

Grafik 4. Projelerin Hedefleri (%)

Grafik 4’te belirtilen hedeflere ulaşılmasında en fazla %28 ile projenin tüm unsurlarıyla iyi tasarlanmış olmasının etkili olduğu görülmüştür. %24 ile projenin kurum/firma içinde sahiplenilmesi ve ajansın izleme ve destek faaliyetlerinin ikinci planda etkili olduğu, son olarak da %20 ile firmanın/kurumun ekonomik yapısının güçlü olmasının etkili olduğu görülmüştür. Gerek bu durum, gerekse dışsal faktörlerin çok fazla etkili olmaması, başarılı projelerin planlı bir şekilde tasarlandığını ve yürütüldüğünü, ayrıca ajansın da bu hedeflere ulaşmada yadsınamaz bir katkısının olduğunu göstermektedir.

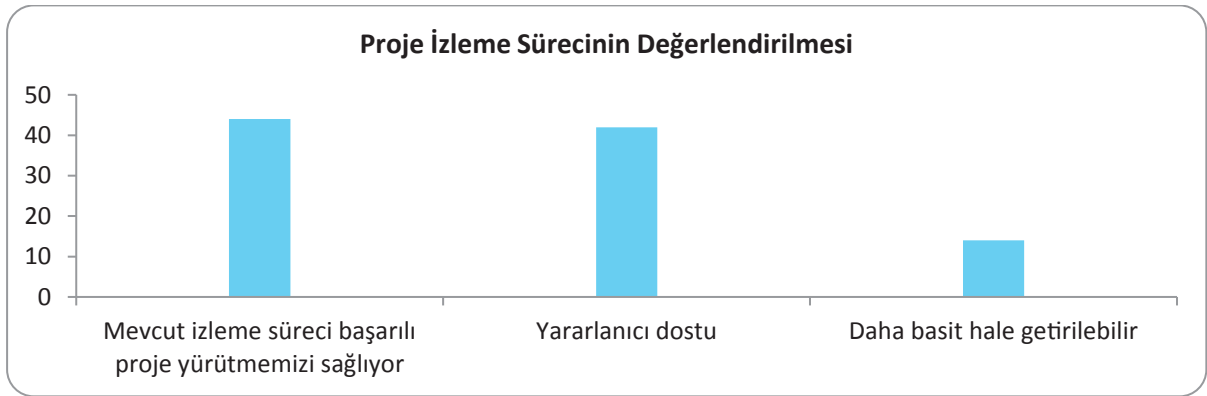
Grafik 5. Projede Hedeflere Ulaşmada Etkili Unsurlar (%)

Yararlanıcılar, proje bitiminden sonra ajans desteklerinden faydalanmayan kurumlara ajans destekleri hakkında bilgi vermiştir. Yararlanıcıların %95'i verdikleri bilgiler ile ajans desteklerinin bölge içinde tanınırlığı ve daha somut olarak görülmesine olumlu bir katkı sağlamıştır.

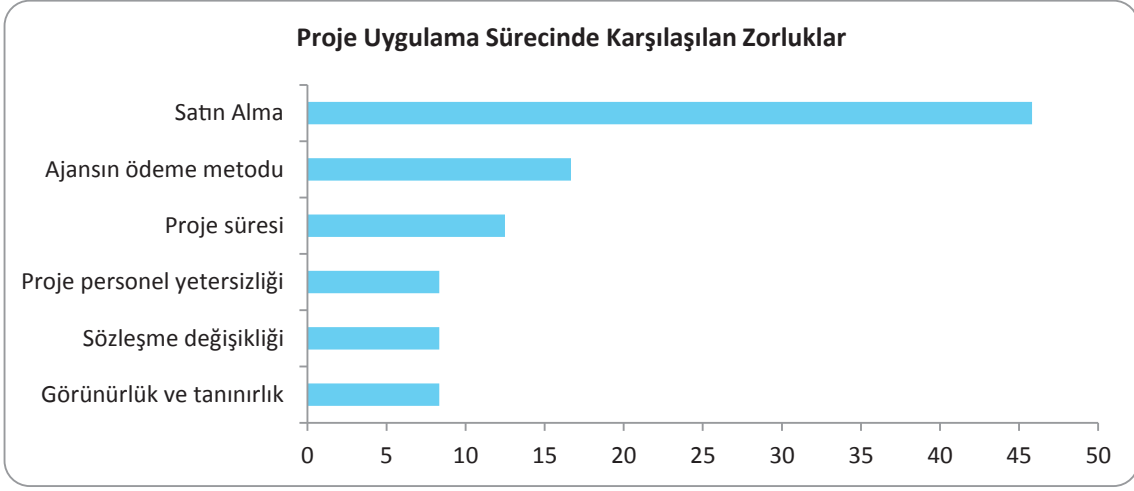
Çizelge 6. Ajans Destekleri Hakkında Diğer Kurum/Kuruluşlara Bilgi Verilmesi

Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi?	Adet	Yüzde (%)
Evet	19	95
Hayır	1	5
Toplam	20	100

Proje uygulama süresinde, ankete katılan yararlanıcılar izleme sürecini %42 oranında yararlanıcı dostu, %44 başarılı proje yürütme sürecine katkı sağlayan bir süreç ve %14 daha basit hale getirilebilecek bir süreç olarak değerlendirmiştir. İzleme süreci ile ilgili olarak “karışık ve zor” ve “yorucu ve gereksiz” seçenekleri işaretlenmemiştir. Yine uygulama süresi içinde yararlanıcıların %46’sı satınalma işlemlerinde, %17’si ajansın ödeme metodunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun, daha önce herhangi bir ihale veya doğrudan temin usulüyle satınalma yapmamış yararlanıcıları zorlamış olması hem süreç içinde hem de sonrasında ajans tarafından bilinen ve beklenen bir durumdur. Yine yapılan görüşmelerde, beklenmeyen durumlarla ilgili sözleşme değişikliği yapabilmenin zor olması veya mümkün olmaması, ajansın ön ödeme haricinde diğer ödemelerini hakediş usulüne göre yapması yararlanıcıları zorlayan durumlar olarak belirtilmiştir.

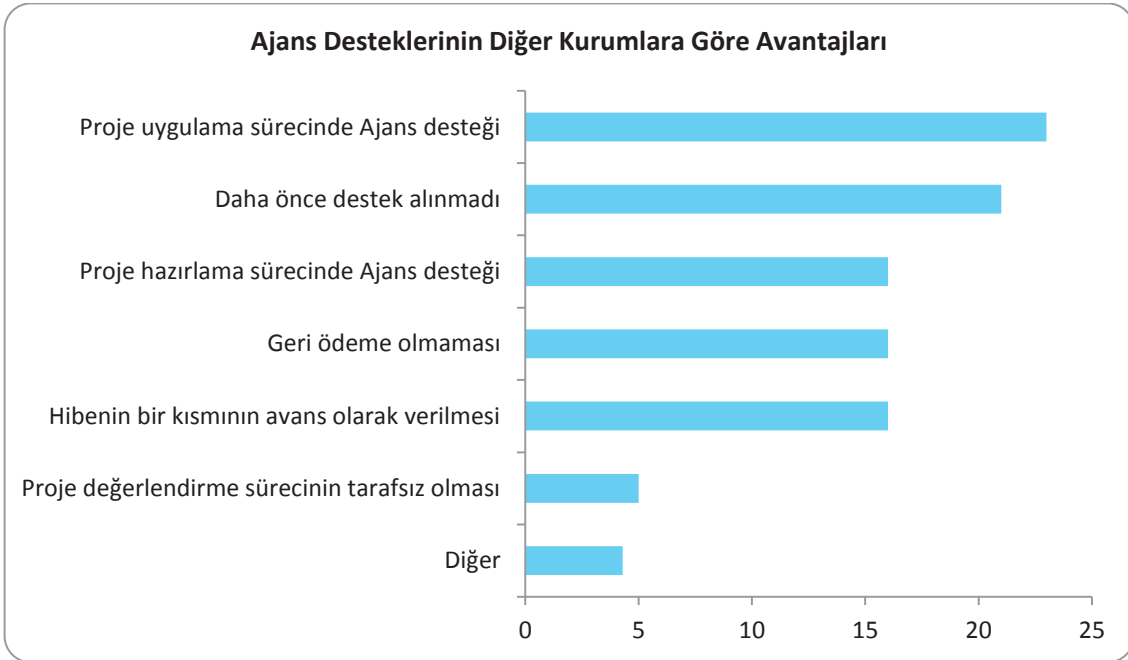

Grafik 6. Proje İzleme Sürecinin Değerlendirilmesi (%)

Grafik 7. Proje Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar (%)

Güney Marmara Kalkınma Ajansı gibi destek veren kurum ve kuruluşlar mevcuttur. 2013 TDSGMDP’de ajanstan destek alan kurum ve firmaların bir kısmı bu kuruluşlardan destek almışlardır. Anket cevaplarına göre yararlanıcıların %24’ü ajansın proje uygulama sürecindeki desteğinin diğer kuruluşlara oranla daha fazla ve avantajlı bir konumda olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, yararlanıcıların %16’sı ajans desteklerinde geri ödeme olmamasının, hibenin bir kısmının avans olarak verilmesinin ve proje hazırlama sürecinde ajans katkısının olmasının diğer kuruluşlarının desteklerine oranla avantajlı olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Grafik 8. Ajans Desteklerinin Diğer Kurumlara Göre Avantajları (%)

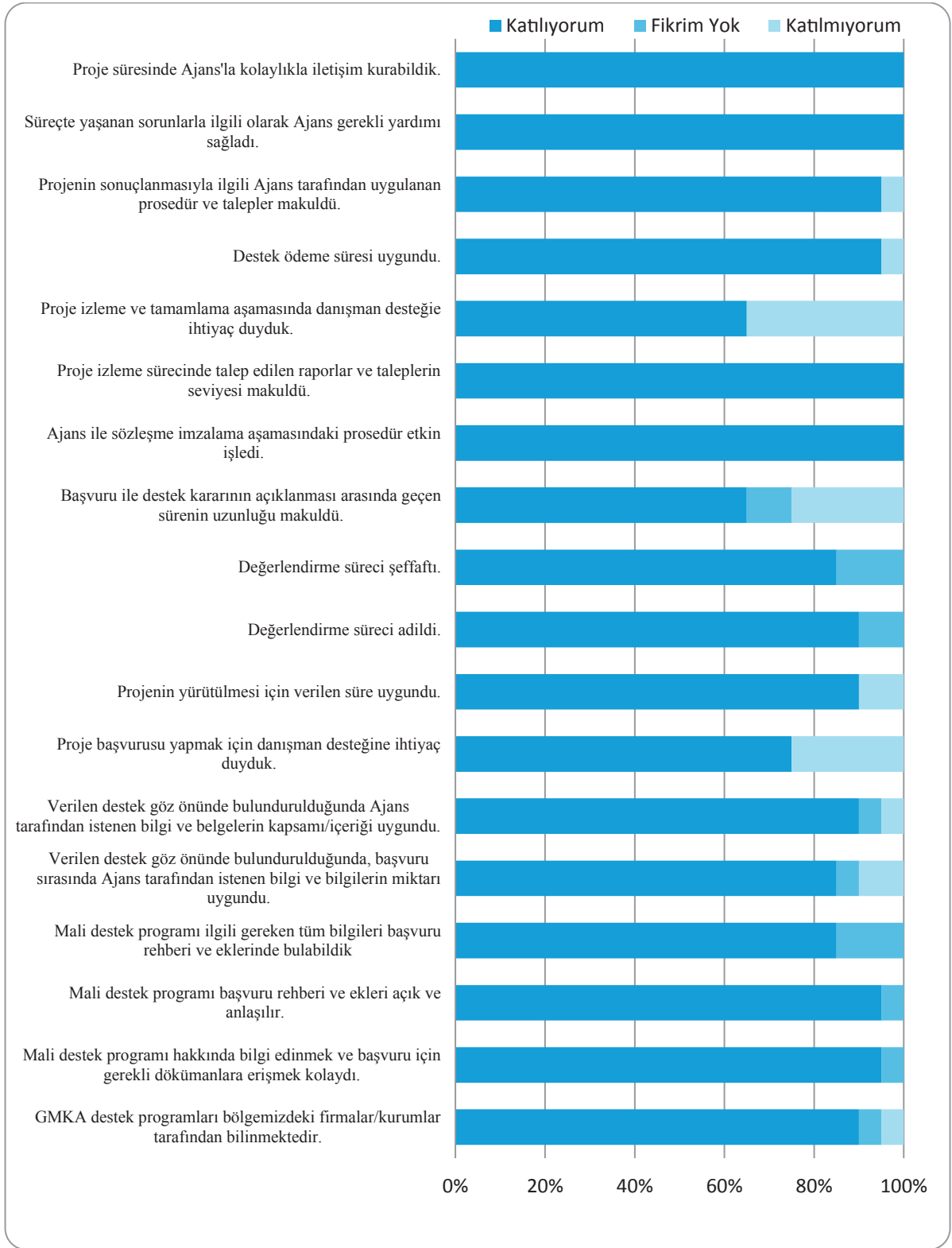
Program ve süreçlerle ilgili son aşamada, yararlanıcılardan genel hatları itibariyle proje hazırlama ve uygulama dönemine ait değerlendirme yapımları istenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, destek başvuru sürecinde en az %75 memnuniyet oranında, başvuru rehberine ulaşma, başvuru rehberini anlama ve başvuruyu hazırlamada ajans desteği ile ilgili geri dönüş alınmıştır. Uygulama sürecinde ise gerek istenen raporların seviyesi, gerek ajans yardımı ve gerekse ödeme prosedürlerinin uygulanmasında %95 oranında yararlanıcı memnuniyeti gözlemlenmiştir. Buna karşın yararlanıcılar %65 memnuniyet oranı ile, başvuru ve destek kararının açıklanması arasındaki süreyi makul bulmuştur. Zira, geçen sürede kur farkından olumsuz etkilenen projelerin fazla sayıda olması verilen desteğin anlamını azaltmaktadır. Buradan hareketle, destek kararının açıklanma süresinin kısa tutulması için gerekli adımların atılması talebinin olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Yapılan görüşmelerde, yararlanıcılar %95 oranında başvuru dökümanlarına ulaşmanın kolay olduğunu belirtmişlerdir. Aynı kitle başvuru rehberinin açık ve anlaşılır olduğu görüşündedir. Yararlanıcıların %85'i başvuru için gerekli bilgi ve belgeleri başvuru rehberlerinde bulabildiğini belirtmiştir ve istenen bilgi ve belgelerin makul olduğu görüşündedir. Buna karşın yararlanıcıların %75'i danışman desteğine ihtiyaç duymuştur. Bunun temel nedeni de, yararlanıcıların yapılan görüşmelerde belirttiği gibi iş yoğunluğunun fazlalılığı ve fazla sayıda evrak istenmesi nedeniyle proje başvurusunu istenen kalitede yapamayacakları şeklinde düşünmeleridir.

Yararlanıcıların %90'u proje süresinin uygun olduğunu düşünmektedir. Proje değerlendirmesinin adil ve şeffaf olduğuna dair yararlanıcı kanaati %85 olarak gerçekleşmiştir. Yararlanıcıların %15'i bu konuda görüş sahibi olmadığını belirtmiştir.

Yararlanıcıların tamamı sözleşme aşamasındaki prosedürlerin etkin işlediği, proje izleme sürecinde talep edilen raporların seviyesinin makul olduğu, ajansın süreçte gerekli yardımı sağladığı ve ajans ile kolay irtibat kurdukları noktasında olumlu görüşe sahiptir. Bu da sürecin sağlıklı yürütülmesine ajansın oldukça önemli bir katkıda bulunduğunu göstermektedir. Yine %95 oranında bir memnuniyetle ödeme taleplerinin sözleşmeye uygun bir şekilde karşılandığı ve proje sonuçlanmasında istenen taleplerin makul olduğu yararlanıcılar tarafından dile getirilmiştir. Tüm bunlara karşın, proje başvuru sürecinde olduğu gibi iş yoğunluğunun fazlalılığı ve fazla sayıda evrak istenmesi nedeniyle uygulama sürecindeki raporların istenen kalitede hazırlanamayacağı şeklinde düşünülmesinden dolayı yararlanıcıların %65'i danışman desteğine ihtiyaç duymuştur. Buradaki temel sebep, verilen destek düşünüldüğünde istenen belgelerin makul bulunması ancak yararlanıcıların kendi başlarına hazırlaması için yeterli süre olmadığı kanaatinin hakim olmasıdır. Bu sebeple yararlanıcılar-özellikle KOBİ'ler- dökümantasyonun biraz daha sadeleşmesinin kendileri açısından oldukça olumlu bir gelişme olacağını düşünmektedir.

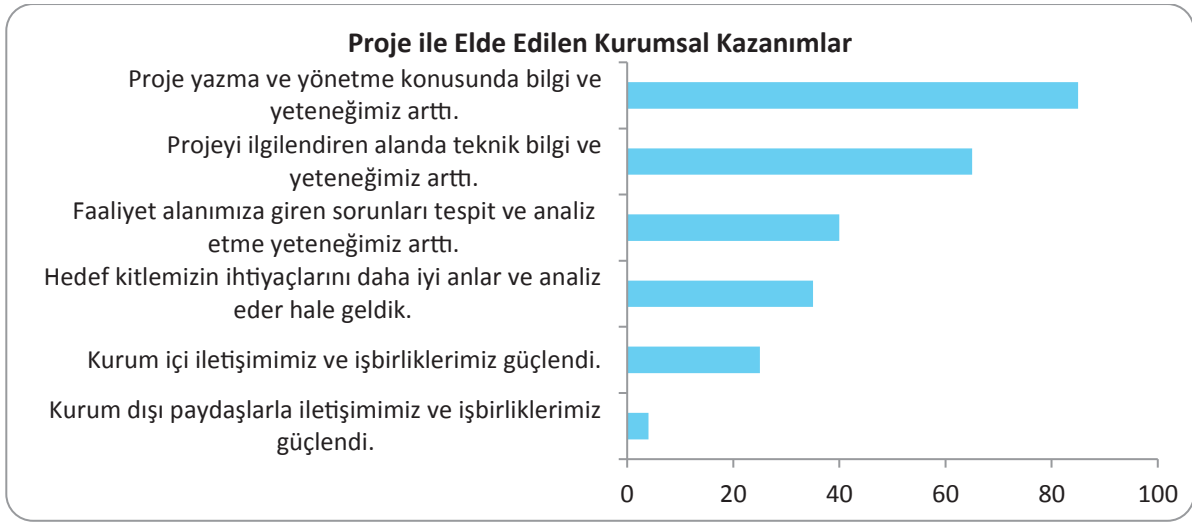

Grafik 9. Kuruluşların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri (%)

4.3. Proje Sonrası Durum Analizi

Bu bölümde, program uygulama dönemi sonrasına ilişkin yararlanıcıların davranışsal, projelerin etkililik ve sürdürülebilirlik kapsamındaki değişimleri incelenecektir.

Anket sonuçları incelendiğinde, projenin yararlanıcılarda olumlu sayılabilecek uygulamalara ve davranışsal değişimlere yol açtığı söylenebilir. Bu değişimlerin başında %85'lik oranla yararlanıcıların proje yazma konusunda bilgi ve yeteneğinin artması olmuştur. Yine bir önceki bölümde anlatılan yararlanıcıların proje yazma aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyması ile ilgili olarak, proje süresi ilerledikçe yararlanıcılar proje döngüsü mantığını anlamışlardır ve proje yazma kültürü konusunda ciddi tecrübe elde etmişlerdir. İkinci olarak, yararlanıcılar her ne kadar kendi sektörlerinde kendi bilgilerini sürekli artırırsa da %65 oranında projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin arttığı görülmüştür. Bu duruma, proje hazırlama aşamasındaki sektörün mevcut durumu araştırılırken ve uygulama aşamasında teknik şartname hazırlanırken yapılan çalışmalar katkı sağlamıştır. Bu katkı, %40'lık oranla faaliyet alanına giren sorunların tespit edilmesinde ve %35'lik oranla hedef kitlenin ihtiyaçlarının daha iyi analiz edilmesinde kendini göstermiştir. Yine yararlanıcıların %25'i kurum içi iletişimin güçlendiğini ve %20'si kurum dışı işbirliklerinin güçlendiğini belirtmiştir. Bu da kurumsallık açısından önemli sayılabilecek bir gelişme olarak görülmüştür.

Grafik 10. Proje ile Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar (%)

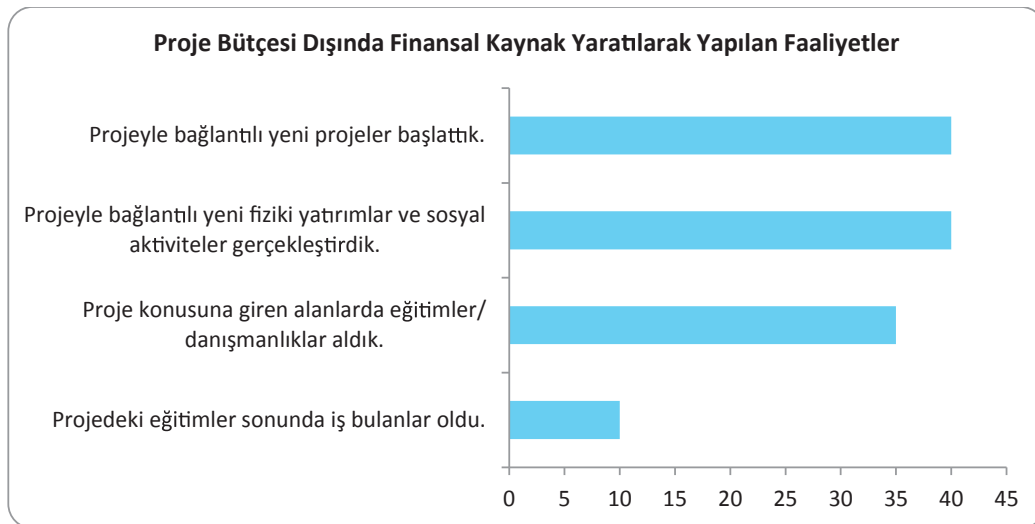
Ajans desteğinin projenin gerçekleşmesine olan etkisini ölçmek için sorulan soruya, yararlanıcıların %45'i "yapmazdık" cevabını vermiştir. Kâr amacı gütmeyen kurumlar (1'i hariç) ve bazı KOBİ'ler bu cevabı vermiştir. Bu durum, ajans desteğinin kâr amacı gütmeyen kurumlar ve bazı KOBİ'ler için projeyi gerçekleştirmelerinde ve dolayısıyla atıl durumda kalacak kaynağın harekete geçirilmesinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan sadece 1 yararlanıcı “projeyi daha sonra yapardık” diyerek yatırımı erteleyeceğini belirtmiştir. Yararlanıcıların %15’i projeyi aynen hayata geçireceğini, %30’u daha uzun sürede yapacağını, %10’u da kapsamını daraltarak projeyi uygulayacağından söz etmiştir. Bu durumda da ajans %45’e varan oranda projelerin kısmen gerçekleşmesini engellemiş (tamamının gerçekleşmesine katkıda bulunmuş) veya daha hızlı bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmuştur. KOBİ’lerin tamamı baz alındığında ise, KOBİ’lerin %80’i projeyi ajans etkisiyle gerçekleştirmiştir veya projeyi daha kapsamlı ve daha kısa sürede gerçekleştirmiştir. Bu da ajans desteklerinin kobiler için de atıl durumda bulunan harekete geçirilmesinde itici bir güç olduğunu göstermektedir.

Çizelge 7. Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu

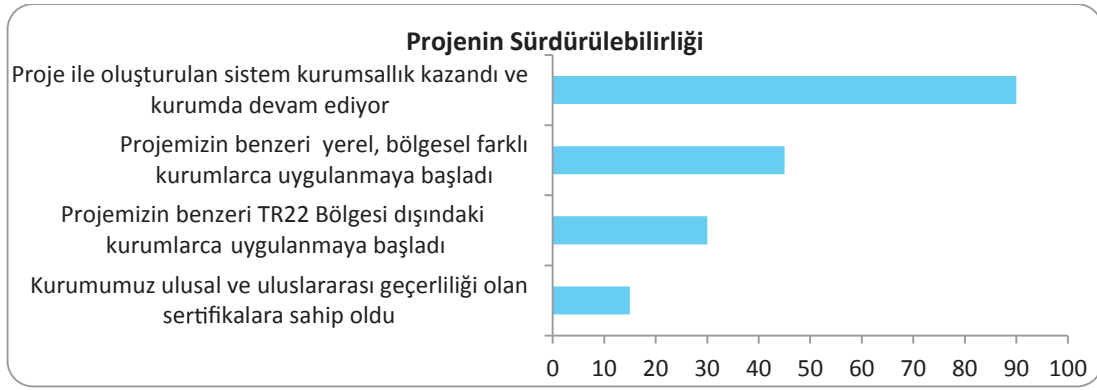
Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu	Adet	Yüzde (%)
Bu projeyi yapmazdık	9	45
Bu projeyi daha sonra gerçekleştirebilirdik	1	5
Bu projeyi kendi kaynaklarımızla;		
Aynısını yapardık	3	15
Daha uzun sürerdi	6	30
Kapsamını / bütçesini daraltırdık	2	10

Proje süresinde ve sonrasında da yararlanıcılar kaynak harcayarak, projeye ilgili girişimlerde bulunmuştur. Bu kapsamda verilen cevaplar incelendiğinde, projelerin %40’ının sonrasında yeni projelere başlanmıştır ve projeye bağlantılı çoğunluğu fiziki olmak üzere sosyal aktiviteler de gerçekleştirilmiştir. Projelerin %35’inde proje kapsamına giren alanlarda eğitim ve danışmanlıklar alınmıştır ve %10’unda bu eğitimler sonrası iş bulanlar olmuştur.

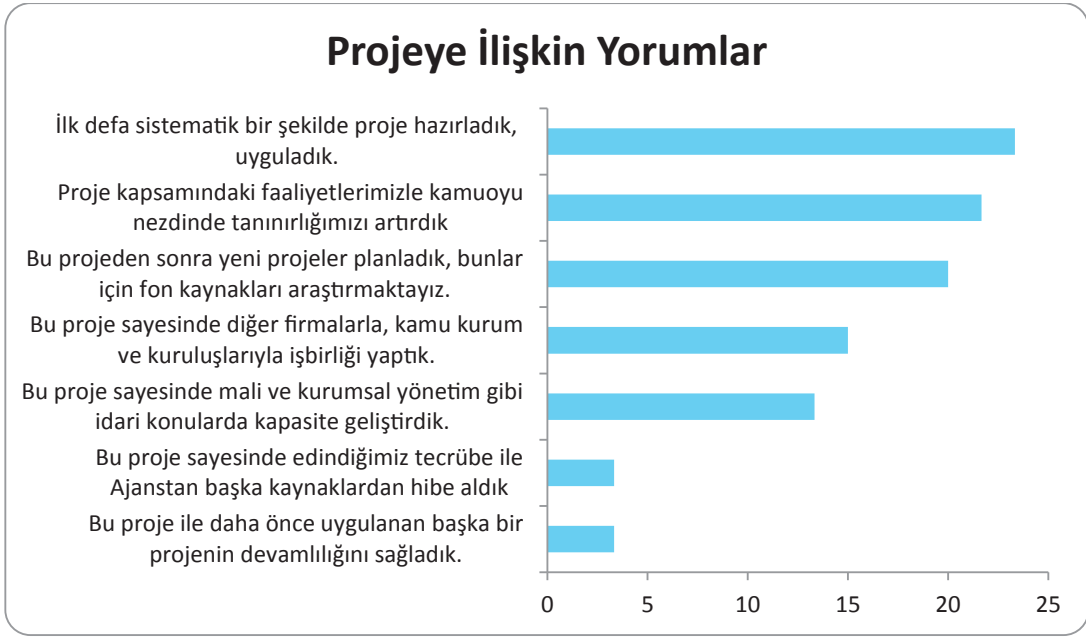
Grafik 11. Proje Bütçesi Dışında Finansal Kaynak Yaratılarak Yapılan Faaliyetler (%)

2013 TDSGMDP kapsamında tamamlanan projelerin sürdürülebilirliğine ilişkin soruya, yararlanıcıların %90'u projenin kurumsallık kazandığını ve hala devam ettiğini belirterek sürdürülebilir olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca, yararlanıcıların %45'i projelerinin benzerinin yerel, bölgesel farklı kurumlarda, %30'u da projelerinin benzerinin TR22 Bölgesi (Balıkesir, Çanakkale) dışında uygulanmaya başladığı belirterek projelerinin hem sürdürülebilirlik hem de örnek olma anlamında önemli olduğunu vurgulamışlardır. Projelerin %15'inde ulusal veya uluslararası geçerliliği olan sertifikaların alınması, projelerin kurumsallık kazandığının görülmesi ve sürdürülebilir olma anlamında iddia sahibi olduğunu göstermektedir. Ayrıca Grafik-11'de de belirtildiği gibi %40 oranında projeye bağlantılı yeni projelerin başlatılması, projelerin sürdürülebilirliği açısından önemli göstergelerdir.

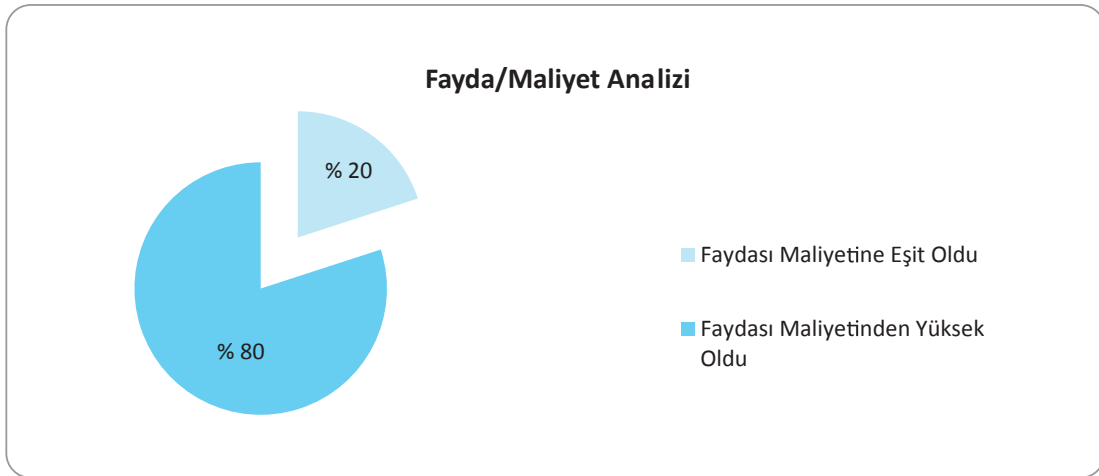
Grafik 12. Projenin Sürdürülebilirliği (%)

Proje ile ilgili çoktan seçmeli yorumların önem derecesine göre sıralanması istenen soruya yararlanıcılar %23 ile ilk defa sistematik bir proje hazırlayıp uyguladıklarını belirterek bu hususun kendileri için en önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu da davranışsal olarak yararlanıcıların proje kültürü kazandığını ve bunun kendi içlerinde önemli bir kazanım olduğu gerçeğini tam anlamıyla yansıtmaktadır. %22 oranıyla proje sayesinde kamuoyu nezdindeki tanınmayı önemli gördüklerini belirten yararlanıcılar, %20 oranıyla yeni projeler planladıklarını ve bunlar için fon kaynakları araştırdıklarının önemli olduğundan söz etmişlerdir. Yine burada, ajans desteklerinden yararlanmanın bir prestij kaynağı olduğunun altı çizilmelidir. Yeni projeler planlanması ise sürdürülebilirlik bölümüyle bağlantılı olarak, yararlanıcıların sürdürülebilirliği önemsediklerini göstermektedir. Önem arz eden bir diğer durum ise %15 ile diğer kurum ve firmalarla işbirliği yapılması olmuştur. Yine ajans projelerinde ortak bulundurma ve diğer kurumlarla iş birliği yapmanın, projenin kabulüne olan olumlu etkisi yararlanıcıların işbirliği yapmasını teşvik etmiştir. Kayda değer diğer önemli husus da %13 ile proje ile mali ve idari konularda kapasite geliştirilmesi olmuştur. %3 gibi düşük bir orana sahip olsa da yararlanıcıların projeleri ile başka bir projenin devamını sağlaması ve bu proje ile sağlanan tecrübe ile diğer fon kuruluşlarından hibe alınması sürdürülebilirliğe olan katkısı nedeniyle önemsenmelidir.

Grafik 13. Projeye İlişkin Yorumlar (%)

2013 TDSGMDP tamamlandıktan sonra üzerinden 2 yıl gibi bir süre geçmiştir. Bu süre, projelerin fayda-maliyet analizini yapabilmek için de uluslararası kabul görmüş bu durumdur. Yararlanıcılar, fayda-maliyet ile ilgili olarak %80 oranında projelerin “ faydasının maliyetinden yüksek olduğu” görüşlerini belirtmişlerdir. Yararlanıcıların %20’si faydasının maliyetine eşit olduğu düşünmekte olup, faydası maliyetin altında olduğunu düşünen yararlanıcı yoktur. Projelerin başvuru aşamasında da kabul görmesinde etkili olan performans göstergeleri belirtme zorunluluğu, ciddi oranda katma değeri yüksek olan projelerin başarılı seçilmesine neden olmuştur. Yararlanıcıların projelerine sahip çıkmaları ve sürdürülebilirliği yüksek olan projeler kurumlara ve firmalara ciddi faydalar sağlamıştır.

Grafik 14. Fayda Maliyet Analizi (%)

2013 yılındaki Mali Destek Programı'nın ardından, ajans 2014 ve 2015 yıllarında da Mali Destek Programı çağrısına çıkmıştır. 2013 TDSGMDP'de destek alan yararlanıcılardan sadece 1'i bu mali destek programlarına yeniden başvurmuştur. Bunun önemli bir nedeni projeler tamamlandıktan sonra 1 yıl boyunca ajansa başvuru yapılamamasıdır. Yararlanıcıların %35'i bahsedilen 1 yıllık bekleme süresi nedeniyle ajansa yeniden başvuru yapmadıklarını belirtmişlerdir. Yararlanıcıların %55'i kurum/firmalarının ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadığı, %5'i yani sadece 1 yararlanıcı ise açılan destek programlarının cazip olmadığı gerekçesiyle başvurmadıklarını belirtmiştir. Buradan hareketle, mevzuatla ilgili bir engel olan bekleme süresi olmaması ve ajans tarafından uygun bir program açılması durumunda, yararlanıcıların %90 oranında yeniden başvuru yapmak istedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu durum, yararlanıcıların proje kültürü konusunda ciddi oranda ilerleme kaydettiğini ve ajans desteklerinin kendileri için oldukça yararlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Çizelge 8. Yararlanıcıların Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu

Projenizin tamamlanmasından sonra ajans desteklerine tekrar başvurduğunuz mu?	Adet	Yüzde (%)
Evet	1	5
Hayır	19	95
Hayır cevaplarının nedenleri		
Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı.	11	55
Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi.	1	5
Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi.	0	20
1 yıllık bekleme süresi	7	35

Ajansın etkileri ile ilgili son olarak incelemeye değer husus da performans göstergeleridir. Yararlanıcıların projelerini gerçekleştirmeleriyle birlikte doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleşecek katkılar anlamına gelen performans göstergeleri, yararlanıcıların kendi seçtikleri ve projelerine uygun gördükleri göstergelerdir. Yararlanıcıların en az %25'inin seçtiği göstergeler yararlanıcılara sorulmuştur ve bu çalışmada incelenmiştir. Yararlanıcıların proje sonunda teslim ettikleri raporlarda, performans ilerlemelerini belirtmiştir. Bu çalışmada ise proje sonundaki verilerin güncel durumu ve bu duruma ajansla yürütülen projenin etkisi olup olmadığı incelenecektir.

Öncelikle, 13 projede “eğitim alınması” göstergesi seçilmiştir ve başarıyla uygulanmıştır. Güncel durumda ise 11 projede benzer eğitimlerin devam ettiği ve bu durumda ajans desteğinin etkili olduğu belirtilmiştir. Şüphesiz ki, ajansla yürütülen projelerinde kurum içi eğitime yönelik gerçekleştirilen faaliyetler, kurum kültürü haline gelmiştir ve devam etmektedir.

Başarıyla tamamlanan 8 projede “enerji tüketiminde %5 ile %20 oranında azalma” gerçekleştirilmiştir. Güncel durumda ise, oranların hemen hemen aynı seviyede kaldığı görülmüştür. 3 projede bu tasarrufun ajansla yürütülen projenin etkisi olduğu 2 projede ajans etkisinin olmadığı dile getirilmiştir. Ölçümü zor olan bu gösterge için 3 yararlanıcı fikrinin olmadığını söylemiştir.

Bir diğerk önemli gösterge olan, tamamıyla KOBİ'ler tarafından seçilmiş ve TDSGMDP'nin 1. önceliğı olan ve yenilikçilik kapasitesini ilgilendiren **“yeni ürün geliştirme”**, proje süresince 10 yararlanıcı tarafından toplamda 43 yeni ürün olarak gerçekleşmiştir. Projede alınan makinelerle sağlanan bu gelişme, proje sonrasında da devam etmiştir ve bu sayı 96'ya ulaşmıştır. Yararlanıcıların %90'ı bu gelişmede ajans desteğinin etkisi olduğunu belirtmiştir. Bölge için önemli bir gelişme sayılabilecek bu durumda ajans desteğinin bu denli yüksek bir etkisinin olması hem program önceliklerinden birinin amacına ulaşmasında, hem de firmaların ürün gamının genişlemesinde önemli bir araç olmuştur.

Ajans destekleri gibi tüm devlet desteklerinin ortak amaçlarından biri olan **“istihdamın artması”** 17 projede yer alan bir hedef olmuştur ve proje uygulama dönemi boyunca 107 ilave istihdam sağlanmıştır. Projede alınan makinelerle birlikte artan üretimi karşılamak için gerçekleşen ilave istihdam, projeler bittikten sonra da devam etmiştir ve toplam ilave istihdam 183 olmuştur. Bu güncel durumdaki artış 15 projede gerçekleşen artış olup, 2 projede proje sonu döneme göre personel sayısı toplamda 4 kişi azalma şeklinde gerçekleşmiştir. Artışın gerçekleştiğı tüm yararlanıcılar, bu artışta ajans desteğinin etkisi olduğunu düşünmektedir. Bölge ve ülke için büyük öneme sahip istihdam artışında, ajans desteklerinin de katkısı olması kayda değer bir durumdur.

Ajans desteğıyle tamamlanan projelerin tamamına yakınında **“makine alımı”** ve modernizasyona yönelik çalışmalar yapılmıştır. Proje sonu itibariyle toplamda 535 adet ekipman ve makine alımı gerçekleşmişken, güncel durumda bu sayı 559 olmuştur. Yapılan bu alımlar ve çalışmalar doğaldır ki işletmelerin **“kapasitesini artırmıştır”**. Yararlanıcılar artan kapasite ile **“üretim miktarlarını”** ve **“müşteri sayılarını”** da **artırmayı** başardıklarını belirtmişlerdir. Proje sonu ile 14 projede ortalama %20 ila %40 arasında kapasite artışı gerçekleşmiştir ve güncel durumda da hemen hemen aynı kapasite devam etmektedir. 11 yararlanıcı bu artışta ajans desteğinin etkisi olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, proje sonu ile 15 projede ortalama %15 ile %30 arasında üretim miktarında artış sağlanmıştır ve güncel durumda da benzer seviyelerde artış devam etmektedir. 6 yararlanıcı bu durumda ajans etkisinin olduğunu belirtmiştir. Müşteri sayısı baz alındığında, 15 projede, proje sonu itibariyle ortalama %14 oranında gerçekleşen artış, güncel durumda yaklaşık %15 olmuştur ve 11 yararlanıcı ajans desteğinin bu artışta etkisi olduğu fikrine sahiptir. Genel olarak, projelerde beklendiğı gibi kapasite, üretim miktarı ve müşteri sayısında artış olmuştur. Ajans destekleri tamamıyla olmasa da itici gücüyle bu artışta önemli bir rol oynamıştır. Devlet desteklerinin de amacı tam olarak budur.

Performans göstergeleri ile son olarak yapılan inceleme **“üretim maliyetlerinde sağlanan tasarruf”** ile ilgili olmuştur. Proje sonu itibariyle 12 projede ortalama %12 olarak gerçekleşen tasarruf haricinde güncel durumda ilave bir tasarruf gerçekleşmemiştir.

Performans göstergeleri genelinde ise, proje süresinde gerçekleşen kapasite, üretim miktarı ve sayısındaki artışın korunduğı, istihdam, yeni makine alımı ve geliştirilen ürün sayısının artmaya devam ettiği görülmüştür. Projelerde alınan eğitimler kurum kültürü haline gelmiştir. Bununla birlikte projelerde sağlanan enerji ve üretim maliyetlerindeki tasarruf oranı aynı seviyede devam etmektedir. Anket sonuçlarından, performans göstergelerindeki mevcut durumda ajans desteğıyle gerçekleşen projenin ciddi oranda etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Performans göstergeleri ile ilgili belirtilen hususlar Çizelge 9'da bulunmaktadır.

Çizelge 9. Program Performans Göstergeleri

Performans Göstergesi	Sonuç		Projenin Etkisiyle		
	Proje Bitimi	Güncel Veri	Evet	Fikrim Yok	Hayır
Eğitim alınması	13	11	11	0	2
Enerji tüketimindeki azalma	ort. %5-%20	ort. %5-%20	3	3	2
Geliştirilen yeni ürün sayısı	43	96	9	0	1
İstihdam edilen kişi sayısı	107	183	13	0	4
İşletmelerin üretim kapasitesinin artırılması ve modernizasyona yönelik alınan makine sayısı	535	559	12	0	3
İşletmenin kapasitesindeki artış oranı	ort. %20-%40	ort. %20-%40	11	2	1
Üretim miktarlarında sağlanan artış	ort. %15-%30	ort. %15-%30	6	3	2
Müşteri sayısındaki artış oranı	ort. %14	ort. %15	11	0	4
Üretim maliyetlerinde sağlanan tasarruf oranı	ort. %12	ort. %12	8	3	1

5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER

2013 Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı'nda sözleşme imzalanan projelerin büyük kısmında projede belirtilen hedeflerin yakalandığı, bazılarında hedefin çok üstüne çıkıldığı, bazı projelerde ise hedefin biraz altında kaldığı görülmüştür. Ajans, projelerin tamamlanmasıyla ilgili olarak üstüne düşenin fazlasını yapmıştır ve yararlanıcı memnuniyetini en üst seviyede tutmuştur. Mevzuatla ilgili engeller haricinde genel olarak talepler karşılanmış ve ajans ilgili yardımı sağlamıştır.

2013 TDSGMDP her ne kadar sadece tarıma dayalı sanayiye odaklansa da, program farklı sektörlerde firmalara ve hem kâr amacı güden hem de kâr amacı gütmeyen iki farklı profilde yararlanıcı grubuna hitap etmesi nedeniyle etkisinin ölçülmesi zor bir program olmuştur. Program süresinin üzerinden geçen 2 yılın ardından, projelerin sürdürülebilir olduğu, birçok projede mevcut yatırımların artarak devam ettiği görülmüştür. Yapılan görüşmeler neticesinde, projelerde ciddi anlamda katma değer sağlayan ilerlemelerin (hizmet kalitesi, kapasite, ürün çeşitliliği ve müşteri sayısında artış) devam ettiği ve bu ilerlemede ajans desteğinin önemli bir katkı sağladığı belirtilmiştir. Her ne kadar oranı düşük olsa da, ajans desteği olmadan da aynısını yapacağını belirten yararlanıcıların olması ajansın projeler üzerindeki doğrudan veya hızlandırıcı etkisini azaltarak dışlanmışlık etkisine neden olmaktadır. Belirtilen dışlanmışlık etkisi haricinde ve yararlanıcıların projelerle birlikte kazandığı proje kültürü de düşünüldüğünde, ajans desteğinin yararlanıcı kurum/firmalarda önemli sayılabilecek davranışsal ve sürdürülebilirliği sağlanmış bir etki meydana getirdiği söylenebilir.

2013 TDSGMDP'de yararlanıcıların hemen hemen hepsi, projelerin başından sonuna kadar geçen süreci faydalı ve etkili bir süreç olarak değerlendirmiştir. KOBİ'ler özelinde ise, satınalma ve evrak fazlalığının da olduğu ayrıca dile getirilmiştir.

Yukarıda belirten etkilerle birlikte hemen hemen her projede ajanstan ve mevzuat belirleyici olan Kalkınma Bakanlığı'ndan talep edilen ve destek mekanizmasının bazı yönlerine farklı bir bakış getiren yorumlar olmuştur. Öneri şeklinde gelen bu talepler genel hatlarıyla aşağıda belirtilmiştir.

Öneriler

- 1) Program tasarımının ve kapsamının güçlendirilmesi kapsamında:
  - a. Önceliklerin geniş bir kitleyi kapsamaması,
  - b. Destek miktarının artırılması,
  - c. Yapım işleri desteği oranının ve kapsamının artırılması.

- 2) Projelerin niteliğinin yükseltilmesi ve başvuru/değerlendirme sürecinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması kapsamında:
  - a. Program çağrısıyla birlikte hedef kitleye yönelik olarak nitelikli proje tasarımı ve proje hazırlama konularında rehberlik sağlanması,
  - b. Proje başvuru formlarının, başvuru sahipleri tarafından kolaylıkla doldurulacak ve başvuru sahibini ve projeyi en iyi tanımlayan unsurları içerecek biçimde sadeleştirilmesi,
  - c. Başvuru sahibine ait yasal ve idari konulara ilişkin bilgi ve belgelerin azaltılmasına yönelik adımlar atılması,
  - d. Proje başvurusu ve sonuçların açıklanması arasındaki sürenin kısaltılması,

- 3) Proje destek ve izleme sürecinin iyileştirilmesi kapsamında:
  - a. Projelerdeki satınalma prosedürlerinin basitleştirilmesi,
  - b. İzleme dönemindeki raporların, yararlanıcılar tarafından kolaylıkla doldurulacak ve projeyi en iyi tanımlayan unsurları içerecek biçimde sadeleştirilmesi,
  - c. Sözleşme değişikliklerinin daha kolay yapılabilmesi.

6. EKLER: ANKET SORULARI

GÜNEY MARMARA KALKINMA AJANSI 2013 TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU ANKETİ

...../...../2016

A. FİRMA / KURUM BİLGİLERİ

1. Anketi dolduranın adı		
2. Anketi dolduranın ünvanı		
3. Telefon / E-mail		
4. Proje sahibi firma / kurum adı		
5. Firma / Kurum niteliği	☐ 5355 sayılı Kanun kapsamındaki Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Sulama Birlikleri, Katı Atık Birlikleri vb.) ☐ Birlik ve Kooperatifler ☐ KOBİ	
6. Faaliyet gösterilen sektör	İmalat Sanayi ☐ Enerji ☐ Gıda ☐ Ambalaj ☐ Diğer (Kooperatif, Birlik, Kâr Amacı Gütmeyen Kurum Ve Kuruluşlar vb...)	
7. Firmanın / Kurumun bulunduğu il / İlçe	☐ Balıkesir /..... ☐ Çanakkale/.....	
8. Kuruluş tarihi	.....	
9. Toplam faaliyet yılı	☐ 1-5 Yıl ☐ 5-10 Yıl ☐ 10 Yıl ve Üzeri	
10. Firma / Kurumdaki toplam- çalışan sayısı	2013	
	2014	
	2015	
	2016	
11. Firma cirosu / Kurum bütçesi (Yaklaşık olarak belirtiniz)	2013	
	2014	
	2015	
	2016	

B. PROGRAM, SÜREÇ BİLGİLERİ	
12. Projenizi kim hazırladı?	☐ Kurum / Firma Personeli ☐ Danışman ☐ Merkez Teşkilatı / Diğer Şubeler ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
13. Mali destek programından nasıl haberdar oldunuz?	☐ Ajans'ın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerden ☐ Ajansın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, web sitesi vb.) ☐ Medya yoluyla ☐ Danışmanlardan ☐ İlişkili/bağlı olduğumuz kurum kanalıyla ☐ Valilik kanalıyla ☐ Belediye kanalıyla ☐ Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan (odalar, dernekler, vb.) ☐ Özel sektör firmalarından ☐ Üniversitelerden ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
14. Projenin hedeflerini ve hedeflere ulaşma durumunu gösteren seçeneği işaretleyin. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	☐ Hizmet Kalitesinin Artırılması ☐ Üretim Kapasitesinin Artırılması ☐ Üretim Kalitesinin Artırılması ☐ Kurumsal Kapasitenin Artırılması ☐ Yeni Ürün/Üretim Gerçekleştirilmesi ☐ Yeni Hizmet Süreci Oluşturulması ☐ Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanılması ☐ Atıkların Bertaraf Edilmesi / Değerlendirilmesi ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
15. Projenizin hedeflere ulaşmasında aşağıdakilerden hangileri etkili olmuştur? (Önem derecesine göre sıralayınız.)	☐ Projenin tüm unsurları ile (ekip,bütçe vb.) iyi tasarlanmış olması ☐ Projenin kurum / firma içinde sahiplenilmesi ☐ Firmanın / kurumun ekonomik yapısının güçlü olması ☐ Ajansın izleme ve destek faaliyetleri ☐ Dışsal ekonomik faktörler ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
16. Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/ firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi?	☐ Evet ☐ Hayır
17. GMKA nın proje izleme sürecini nasıl buldunuz? (Size uygun olan 2 tanesini işaretleyiniz)	☐ Yararlanıcı dostu ☐ Karışık ve zor ☐ Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor ☐ Daha basit hale getirilebilir ☐ Yorucu ve gereksiz

<p>18. Proje uygulama sürecinde sizi en fazla zorlayan aşağıdakilerden hangisi oldu ? (Önem derecesine göre sıralayınız).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Satın Alma ☐ Görünürlük ve tanınırlık ☐ Sözleşme değişikliği ☐ Proje süresi ☐ Proje personel yetersizliği ☐ Proj Firmanın /Kurumun İlgisizliği e süresi ☐ Ajansın ödeme metodu
<p>19. Daha önce diğer kurumlardan destek aldıysanız GMKA desteklerinin diğer kurumların mali desteklerine göre faydaları nelerdir? (En önemli 3 tanesini işaretleyiniz.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Daha önce destek alınmadı. ☐ Geri ödeme olmaması ☐ Proje hazırlama sürecinde ajans desteği ☐ Proje uygulama sürecinde ajans desteği ☐ Hibenin bir kısmının avans olarak verilmesi ☐ Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması

	Evet Fikrim Yok Hayır			
	☐	☐	☐	
<p>20. Mali Destek Programından edindiğiniz deneyimler doğrultusunda aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, size en uygun kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.</p>	Güney Marmara Kalkınma Ajansı destek programları bölgemizdeki firmalar / kurumlar tarafından bilinmektedir.	☐	☐	☐
	Mali destek programı hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılırdı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.	☐	☐	☐
	Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Projenin yürütülmesi için verilen süre uygundu.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci adilci.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci şeffaftı.	☐	☐	☐
	Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.	☐	☐	☐
	Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.	☐	☐	☐
	Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü.	☐	☐	☐
	Proje izleme ve tamamlama aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Destek ödeme süresi uygundu.	☐	☐	☐
	Projenin sonuçlanmasıyla ilgili ajans tarafından uygulanan prosedür ve talepler makuldü.	☐	☐	☐
	Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐
	Proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐

C. PROGRAM / PROJE SONRASI BİLGİLER

21. Bu proje kurumunuzda ne tür yeni ve farklı uygulamalara, yaklaşımlara ve davranışsal değişimlere yol açtı?	☐ Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik. ☐ Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
22. Ajans desteği almamış olsaydınız sizce şunlardan hangisi olurdu?	☐ Bu projeyi yapmazdık. ☐ Bu projeyi daha sonra gerçekleştirebilirdik. ☐ Bu projeyi başka finansal kaynaklarla yapardık. ☐ Kendi kaynaklarımızla ☐ Aynısını yapardık ☐ Daha uzun sürerdi. ☐ Kapsamını / bütçesini daraltırdık.. ☐ Uluslararası kaynaklar (AB, Dünya Bankası vb.) ☐ Diğer kamu kaynakları.....
23. Bu proje sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak başka hangi girişimlerde bulundunuz?	☐ Projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu. ☐ Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar ve sosyal aktiviteler gerçekleştirdik. ☐ Projeye bağlantılı yeni projeler başlattık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda eğitimler/danışmanlıklar aldık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda başka kurumlara/hedef kitlemize eğitimler/danışmanlıklar verdik. ☐ Diğer (belirtiniz) .....
24. Projenin sürdürülebilirliğine ilişkin aşağıdakilerden size en uygun olan 3 tanesi hangileridir?	☐ Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor. ☐ Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı ☐ Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı ☐ Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu ☐ Proje sürdürülebilir olmadı.

<p>25. Projeye ilişkin aşağıdaki yorumlardan uygun olanları önemine göre sıralayınız. (En önemli 3 tanesini işaretleyiniz)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ İlk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık ☐ Bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamlılığını sağladık. ☐ Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız. ☐ Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yaptık. ☐ Bu proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile ajanstan başka kaynaklardan hibe aldık ☐ Bu proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik. ☐ Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımızı artırdık
<p>26. Projenizin sağladığı faydayı maliyetle karşılaştırdığınızda size göre şu ifadelerden hangisi doğrudur?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Faydası maliyetinden yüksek oldu. ☐ Faydası maliyetine eşit oldu. ☐ Faydası maliyetinden düşük oldu.
<p>27. Projenizden sonra ajansın diğer desteklerine başvurduğunuz mu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Evet ☐ Hayır <p><i>Cevabınız hayırsa nedenini belirtiniz.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı. ☐ Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi ☐ Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....

	Performans Göstergesi (Aşağıdaki göstergeler yararlıncıların en az %25'i tarafından seçilen göstergelerdir.)	Sonuç		Projenin Etkisiyle			
		Proje Bitimi	Güncel Veri	Evet	Fikrim Yok	Hayır	
<p>28. Proje sonunda ajansa bildirdiğiniz göstergeler üzerinden, projenin bitiş ile mevcut durum(güncel veri) arasındaki farkın oluşmasında (varsa), uyguladığınız projenin etkisinin olup olmadığını değerlendiriniz.</p>	Eğitim Alınması**			☐	☐	☐	
	Enerji tüketimindeki azalma			☐	☐	☐	
	Geliştirilen yeni ürün sayısı			☐	☐	☐	
	İstihdam edilen kişi sayısı			☐	☐	☐	
	İşletmenin kapasitesindeki artış oranı			☐	☐	☐	
	İşletmelerin üretim kapasitesinin artırılması ve modernizasyonuna yönelik alınan makine sayısı			☐	☐	☐	
	Müşteri sayısındaki artış oranı**			☐	☐	☐	
	Üretim maliyetlerinde sağlanan tasarruf oranı			☐	☐	☐	
	Üretim miktarında sağlanan artış			☐	☐	☐	
	<p>* Programda “Teknik, idari ve kişisel gelişim kapasitesini arttırmaya yönelik eğitimlere katılan firma personeli sayısı”, “İşletmenin teknik ve idari kapasitesini arttırmaya yönelik eğitimlere katılan firma personeli sayısı” ve “Toplam Eğitim Süresi (Kişi*Süre)” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.</p> <p>**Programda “Yeni satış yapılan müşteri (firma) sayısı”, “müşteri sayısındaki artış oranı” ve “pazar payındaki artış oranı” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.</p>						
	<p>29. Projenizi olumlu ve olumsuz açıdan tarif edebilecek kısa bir cümle ile ifade edebilir misiniz?</p>						

30. GMKA, kurumunuzun ve hedef kitlenizin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek için başka ne tür destekler/yardımlar sağlayabilir?

Bölgenin destek noktası

2014 YILI SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

2014 YILI
SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Aralık 2016

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	136
ÇİZELGELER	137
GRAFİKLER	138
1. GİRİŞ	139
2. SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI	140
2.1. Programın Amacı ve Kapsamı	140
2.2. Programın Yürütülmesi	142
3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT	143
4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME	146
4.1. Programda Destek Alan Proje Sahiplerinin Analizi	146
4.2. Program, Öncelikler ve Hedeflerin Analizi	148
4.3. Başvuru, Proje Uygulama Süreçleri ve Destek Sisteminin Analizi	153
4.4. Programın Etkinliği, Çıktılar ve Kazanımların Analizi	157
4.5. Programın Etkisi ve Sürdürülebilirliğin Analizi	159
5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER	163
5.1. Öneriler	164
6. EKLER: ANKET SORULARI	167

ÇİZELGELER

Çizelge 1. Destek Alan Kurum ve Kuruluşların Niteliği	146
Çizelge 2. 2014 SKMDP Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarının Dağılımı	148
Çizelge 3. Destek Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri	149
Çizelge 4. Destek Alan Projelerin Hedefleri	150
Çizelge 5. Destek Alan Yararlanıcıların Proje Hedef Kitleleri	152
Çizelge 6. Kuruluşların İzleme Sürecine İlişkin Görüşleri	156
Çizelge 7. Gmka Desteklerinin Diğer Kurumların Desteklerine Göre Avantajları	156
Çizelge 8. Proje İle Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar	157
Çizelge 9. Bazı Proje Çıktıları	158
Çizelge 10. Projeler İle Kurulan Altyapıda Eğitim Alan ve İş Bulan Kişi Sayısı	158
Çizelge 11. 2014 SKMDP Performans Göstergeleri	160
Çizelge 12. Projelerin Sürdürülebilirlikleri	162
Çizelge 13. Projelerin Tamamlanmasından Sonra Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu	163

GRAFİKLER

Grafik 1. 2014 Yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı Etki Analizi Analiz Deseni (Temel Adımlar)	144
Grafik 2. 2014 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı Müdahale Mantığı	145
Grafik 3. Projelerin İller Bazında Dağılımı	146
Grafik 4. Destek Alan Kurumlarının Faaliyet Alanları	147
Grafik 5. Kurum ve Kuruluşların Başvuru Öncelikleri	150
Grafik 6. Kurum ve Kuruluşların Proje Hedeflerine Ulaşma Durumu	151
Grafik 7. Kurum ve Kuruluşların Başvuru Önceliklerine Ulaşmak İçin Kullandıkları Yöntemler	152
Grafik 8. Projelerin Hedeflerine Ulaşmasında Etkili Olan Unsurlar	153
Grafik 9. Programdan Haberdar Olma Yolları	154
Grafik 10. Kuruluşların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri	155
Grafik 11. Proje Bütçesinin Dışında Kaynak Kullanılarak Gerçekleştirilen Faaliyetler	159
Grafik 12. Projelerde Elde Edilen Kazanımlarla Ulaşılan Sonuçlar / Etkiler	161
Grafik 13. Destek Almamış Olsaydınız Projeniz Nasıl Gerçekleştirilirdi?	162

1. GİRİŞ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA), 14 Temmuz 2009 tarih ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Balıkesir ve Çanakkale illerinden oluşan TR22 Güney Marmara Bölgesi olarak isimlendirilen bölgede hizmet vermektedir. Merkezi Balıkesir’de bulunan ajansın Çanakkale’de Yatırım Destek Ofisi bulunmaktadır. GMKA’nın temel amacı, 5449 sayılı Kanunun 1. maddesinde tüm kalkınma ajansları için ortak bir biçimde ifade edildiği üzere; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plan ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak, bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır.

Yukarıda belirtilen temel amaca ulaşmak için Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından gerçekleştirilen en önemli uygulamalardan birisi mali destek programları altında yapılan projelere yönelik finansman destekleridir. Bu destekler hibe ödemesi şeklinde olup geri ödemeleri bulunmamaktadır ve kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar için proje bütçesinin %90’ına varan oranlarda yapılmaktadır.

Ajans, doğrudan finansman desteği olarak da tanımlanan söz konusu mali destek programlarına 2011 yılında başlamıştır. İlk mali destek programında sosyal kalkınma yer almamış ancak daha sonraki mali destek programlarında sosyal kalkınma destek programı sürekli yer almıştır. 2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı (SKMDP), Balıkesir ve Çanakkale illerini kapsayan TR22 Güney Marmara Bölgesi’nde GMKA tarafından 2014 yılında yürütülmüştür.

Program; kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik olan ve bölgenin beşeri sermayesinin beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi, toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin, refah düzeyinin ve etkinliğinin artırılması amacıyla hazırlanmış bir mali destek programıdır. Bu çerçevede; “Eğitim Kalitesinin ve İşgücü Niteliğinin Artırılması”, “Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” ve “Sivil Toplumun Etkinliğinin Artırılması” önceliklerine uygun projelerin başvuruları ajans tarafından kabul edilmiştir.

Bu çalışma, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği’nin 47. maddesinde “Ajans bir yıl içerisinde desteklediği proje ve faaliyetlerin istihdam, yatırım, ihracat, ithalat, turizm ve diğer yönlerden bölge kalkınması bakımından doğurduğu etki ve sonuçlarını en geç iki yılda bir analiz eder ve hazırlamakla mükellef olduğu yıllık faaliyet raporlarında bu etki ve sonuçlara yer verir” şeklinde ifade edilen söz konusu etki ve sonuçları ortaya koymaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, programın etki analizine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmanın nihai çıktısı olarak hazırlanmıştır. Söz konusu etki analizi, bir taraftan ajansın bölge planı ve bu plana dayalı olarak yürütmüş olduğu destek programlarında, hedeflere ne düzeyde yaklaştığının analiz edilmesine imkan verecek, diğer taraftan ileriki yıllarda hazırlanacak destek programlarının daha etkin ve verimli olacak şekilde kurgulanmasına katkı sağlayacaktır.

Bu raporun giriş bölümünde, GMKA, mali destek programları ve 2014 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı hakkında özet bilgilere yer verilmiştir. Raporun mali destek programı bölümünde, 2014 yılı SKMDP’nin amacı ve kapsamı hakkında özet bilgi yer almakta, programın uygulama özet verileri sunulmaktadır. Çalışma yönetimi bölümünde ise etki analizi yöntemi açıklanmaktadır. Son

olarak, çalışmada elde edilen bulgular grafik ve çizelgelerle aktarılmış, sonuçlar değerlendirilerek tartışılmış ve tüm sonuçların değerlendirilmesinden hareketle, programların güçlendirilmesi, etkinlik ve etkilerinin artırılabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

2. SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI

2.1. Programın Amacı ve Kapsamı

Güney Marmara Bölgesi için belirlenen üç temel gelişme eksenini şu şekildedir:

1. Kaliteli Sosyal Yaşam ve Nitelikli İnsan
2. Yaşanabilir Çevre ve Mekân
3. Güçlü Ekonomi ve Rekabetçi Sektörler

2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı, 2010-2013 Bölge Planı'nda ele alınan "Beşeri Sermayenin ve Sosyal Yapının Geliştirilmesi" gelişme eksenine ilişkin politikalara ve 2014-2023 Bölge Planında belirlenmiş "Kaliteli Sosyal Yaşam ve Nitelikli İnsan" stratejik amacı ve bu amaç kapsamında ele alınan hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca, programın öncelikleri dönem içerisinde yapılan saha çalışmaları ve uygulama tecrübeleri ile geliştirilmiştir.

Güney Marmara Bölgesi'nde uygulanan beşeri gelişme politikaları arasında; eğitim hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanılmasının sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması yer almaktadır. Beşeri sermayenin güçlendirilmesi için iş ve yaşama ilişkin bilgi, beceri ve yetenekleri yüksek bireylerin yetişmesi önem arz etmektedir. Özellikle değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda kişilerin istihdam edilebilirliğinin artırılması, teknik ve mesleki alanlarda örgün ve yaygın eğitim imkânları sağlanarak ihtiyaç duyulan alanlarda insan gücü yetiştirilmesi nitelikli insan yaklaşımının önemli unsurlarındandır. İnsan odaklı kalkınma yaklaşımı doğrultusunda başta eğitim hizmetlerinin kalitesinin iyileştirilmesi ve eğitim hizmetinden tüm bireylerin eşit şekilde istifade etmesi önem taşımaktadır.

Toplumun tüm kesimlerinin hayat standartlarının yükseltilmesi ve sahip olunan potansiyelin değerlendirilerek daha nitelikli birey ve güçlü toplum yapısına sahip olunması, toplumun en kırılgan kesimlerinin güçlendirilmesi ve toplumun farklı kesimleri arasında dayanışmanın geliştirilmesi önem arz etmektedir. Toplumsal hayata katılımıda güçlük çeken dezavantajlı grupların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması bütüncül bir toplum yapısının oluşturulması açısından önem taşımaktadır.

Bununla birlikte beşeri ve sosyal açıdan bölgenin kalkınmasında önemli bir role sahip sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması toplumsallaşma ve sosyal dayanışmanın pekiştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Bu gerekçelerle; bölgenin beşeri sermayesinin beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi, toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin, refah düzeyinin ve etkinliğinin artırılması amacıyla ajans tarafından hazırlanmış “2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı” kapsamında aşağıda yer alan öncelikler çerçevesinde yerel projelerin desteklenmesi öngörülmüştür;

- Eğitim Kalitesinin ve İşgücü Niteliğinin Artırılması,
- Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması,
- Sivil Toplumun Etkinliğinin Artırılması.

Destek Programına, kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar proje sunabilmişlerdir. Ajans, Programın teklif çağrısına 16 Aralık 2013 tarihinde çıkmış, proje başvurularını 30 Aralık 2013 tarihinde almaya başlamış ve internet ortamında 21 Şubat 2014 20:00:00’a kadar, matbu olarak da 28 Şubat 2014 17:00:00’a kadar başvuruları kabul etmiştir. Program çerçevesinde destek almaya hak kazanan yararlanıcılara en son olarak 30 Haziran 2015 tarihinde ajans tarafından nihai ödeme gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu program için ilan edilen destek bütçesi 3 Milyon TL olmakla birlikte, Yönetim Kurulu’nun 2014/14 sayılı kararıyla diğer programlardan aktarma yapılmak suretiyle program bütçesi 3.836.266,77 TL’ye yükseltilmiştir. Projeler için öngörülen destek asgari tutarı 45.000,00 TL, azami tutarı ise 225.000,00 TL’dir. Proje bütçelerine yönelik destek asgari yüzdesi 25, azami yüzdesi ise 90 olarak belirlenmiştir. Program çerçevesinde asgari proje süresi 1 ay, azami proje süresi 9 ay olarak uygulanmıştır.

Desteklenecek projeler için belirlenen üç temel uygunluk kriteri; başvuru sahibi ve (varsa) ortaklıkların uygunluğu, projelerin uygunluğu ve maliyetlerin uygunluğu olarak belirlenmiştir. Projeler öncelikle “Ön İnceleme” aşamasından geçirilmiş, bu aşamada sunulan projelerin başvuru için her türlü idari uygunluğunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Teknik ve Mali Değerlendirme aşaması olan ikinci aşamada ise her proje öncelikle en az iki bağımsız değerlendirici tarafından aşağıdaki kriterler doğrultusunda puanlandırılmıştır:

1. Başvuranın Mali ve Teknik Yönetim Kapasitesi
2. Proje Konusunun Programın Amaç ve Öncelikleriyle İlgililiği
3. Proje Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi İçin Önerilen Yöntem Kalitesi ve Geçerliliği
4. Projenin Sürdürülebilirliği
5. Projenin Bütçe ve Maliyet Etkinliği

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için toplam başarı puanına ek olarak, değerlendirme tablosunun ilk iki bölümünde incelenen “Mali ve Teknik Kapasite” başlığından en az 12 puan (20 puan üzerinden) ve aynı zamanda “İlgililik” başlığından en az 15 puan (25 üzerinden) alması koşulu aranmıştır. Değerlendirmenin sonunda 65 ve üzerinde puan alan başvurular başarılı

projeler olarak listelenmiştir. Bu sürecin sonunda, projeler Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmiş ve nihai destek kararı Ajans Yönetim Kurulu tarafından verilmiştir.

Program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin dağılımı 23'ü Balıkesir, 4'ü Çanakkale olacak şekilde gerçekleşmiştir. Başarılı projelerdeki destek miktarına bakıldığında, Balıkesir projelerinin 3.232.316,17 TL, Çanakkale projelerinin ise 603.950,60 TL değerinde desteğe hak kazandığı görülmektedir. Destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinin statülerine bakıldığında, sadece Balıkesir'den 1 sivil toplum kuruluşu yer almakta olup, diğer yararlanıcılar 22'si Balıkesir, 4'ü Çanakkale'den olmak üzere 26 kamu kurumudur.

2.2. Programın Yürütülmesi

Yönetim Kurulu'nun 2014/14 sayılı kararıyla diğer programlardan aktarma yapılmak suretiyle 3.836.266,77 TL'ye yükseltile ve projelere tahsis edilen program bütçesinin, program sonunda 3.553.234,92 TL'sinin uygun destek miktarı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Programda, proje sahipleri kurum-kuruluşlar tarafından sağlanan eş finansman miktarı ise 484.977,81 TL olarak gerçekleşmiştir.

Proje uygulama sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçlara bağlı olarak yararlanıcılar ile 31 sözleşme değişikliği yapılmıştır. Sözleşme imzalanmış her projeye projenin izlenmesi, değerlendirilmesi ve projenin rayında gitmesi için atanan izleme uzmanları tarafından gerçekleştirilen faaliyetleri kapsamında; İlk İzleme Ziyaretleri, projenin durumuna göre sayısı belirlenen Düzenli İzleme Ziyaretleri, projenin risk ya da uygunluk durumuna göre gerçekleştirilen Anlık İzleme Ziyaretleri, makine-ekipman fiziksel kontrolleri ve ihalelere katılımlar gerçekleştirilmiştir. Amacı, uzman desteği ile yararlanıcıların projelerini yürütmesine rehberlik etmenin yanı sıra uygulamaları yerinde görmek, tedarik edilen materyalleri incelemek, görünürlük unsurlarını takip etmek olan Düzenli İzleme Ziyaretleri sayısı program için başlangıçta 59 adet olarak belirlenmiş ise de, uygulamada 64 olarak fazladan 5 izleme ziyareti şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra özellikle yapım işlerini kapsayan projeler ve/veya risk taşıyan projeler için mevzuatla belirlenmiş 22 adet Anlık İzleme Ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ayrıca; uygulama sürecinde ajans uzmanları yararlanıcılarla tüm iletişim olanakları vasıtasıyla temas halinde olup bu kapsamda 286 adet temas gerçekleştirilmiştir. Ajans satınalma usullerine göre alım yapacak olan yararlanıcıların ihale süreçleri yakından takip edilmiş, bu noktada özel olarak uzman desteği sağlamıştır.

Yararlanıcılardan program kapsamında 97 adet Yararlanıcı Beyan Raporu ile birlikte 26 adet Ara Rapor ve 27 adet Nihai Rapor alınmıştır. Program kapsamında projelerle ilgili olumsuz/yasal olmayan süreçleri gösteren bir durum tespit edilmemiş olup buna bağlı olarak Erken Uyarı Raporu/Usulsüzlük Raporu düzenlenmemiştir. Proje izleme faaliyetleri, program kapsamında destek almaya hak kazanan 27 projenin tamamının başarıyla tamamlanmasında önemli rol oynamıştır.

3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT

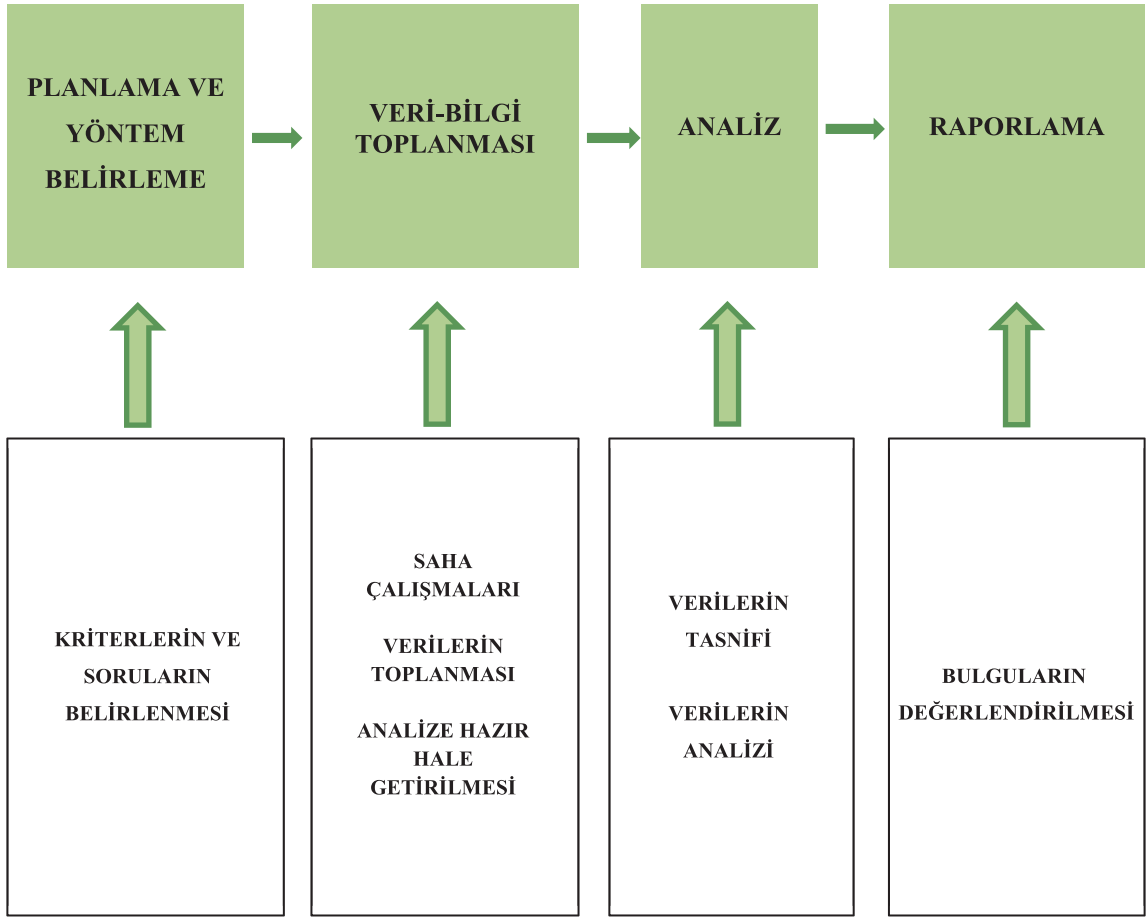
Sosyal etki analizi, bir programın veya projenin sosyal sonuçlarının değerlendirilmesi, izlenmesi ve yönetilmesini kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte, birbirini tamamlayan niceliksel ve niteliksel analiz yöntemlerinden her biri tek başlarına kullanılabilirler gibi birlikte de kullanılabilirler. Yöntemler, projenin uygulandığı bölge, sektör, konu ve hedef grup gibi faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir.

Sosyal etki çalışmalarının her bir aşamasında farklı yöntemler kullanılabilir. Sahayı ortaya koymak, literatür taraması, yapılmış çalışmaların incelenmesi, kurum ve kişilerle görüşme, istatistiklerin derlenmesi gibi pek çok aracı bir arada kullanmayı gerektirmektedir.

Etki analizi çalışmalarında, etkiyi ölçebilmek için göstergelere ihtiyaç duyulmaktadır. Göstergeler, başlangıç noktasına, hedef grubun mevcut durumuna, zamana ve kaynağa göre belirlenebilir. Sosyal etki çalışmalarında, niceliksel veri toplama yöntemleri ve anket ile niteliksel veri toplama yöntemleri ve derinlemesine görüşmeler bir arada kullanılabilir.

Bu raporda, yukarıdaki bilgiler dikkate alınarak oluşturulmuş çalışma yöntemi temel olarak; hazırlık aşaması, veri toplama araçları geliştirme ve veri toplama, verilerin tasnifi, analizi, değerlendirme ve raporlama aşamalarından oluşmuştur.

Buna göre, ilk adımda masa başı çalışmaları yapılarak mevcut bilgilerin neler olduğu, ne tür bilgilere ihtiyaç duyulduğu ve bu bilgilere ulaşmak için anket sorularının seçilmesi yapılmıştır. İkinci adımda veri toplama araçları geliştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak; program rehberi, programda yürütülen projeler, projelere ilişkin raporlar, yararlanıcı anketleri, yararlanıcılarla görüşmeler ve uzmanlarla mülakatlar veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Üçüncü aşamada, veri toplamak üzere saha araştırması yapılmış, yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiş, masa başı arşiv incelemesi ifa edilmiş ve toplanan veriler tasnif edilerek analiz edilmiştir. Son olarak, analizlerden elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve rapor haline getirilmiştir.

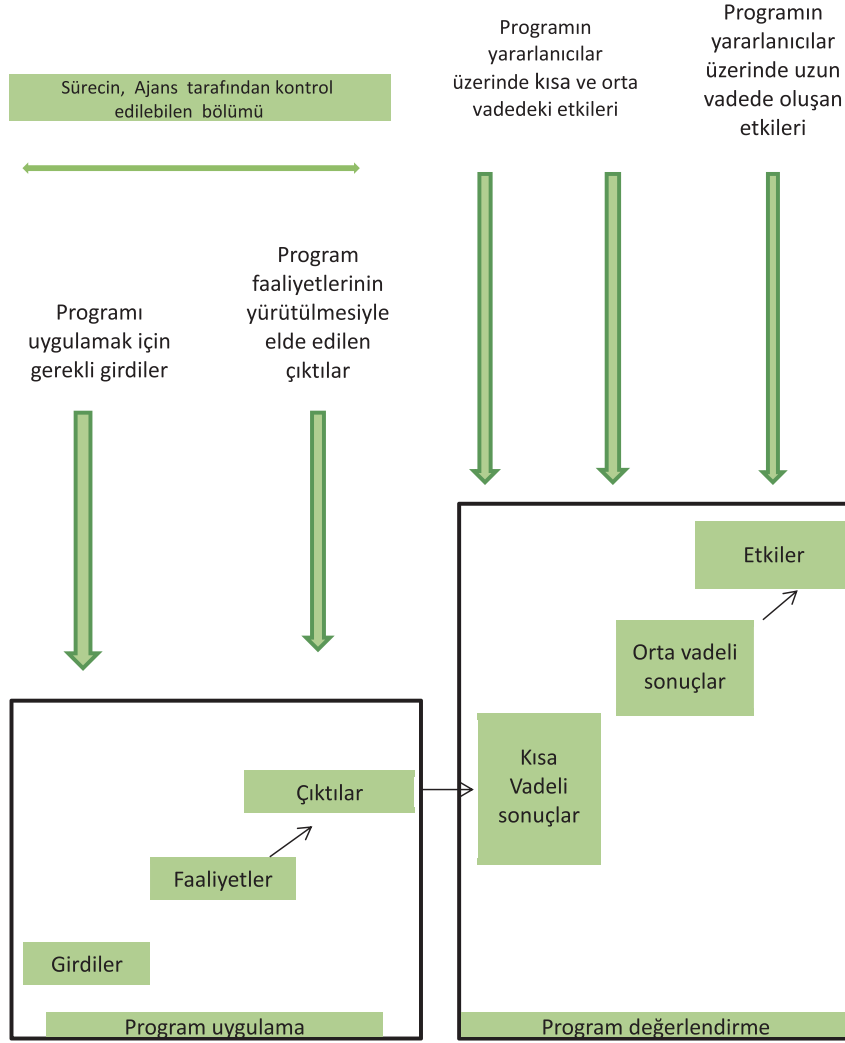

Grafik 1. 2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı etki analizi analiz deseni
(temel adımlar)

2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'nın etki mantığı; program kapsamında yürütülen projelerin tamamlanmasıyla ulaşılan çıktılarının kısa, orta ve uzun vadede meydana getirdiği sonuçların uygulanan programla arzu edilen değişimin ortaya çıkarılmasıdır. Bu programda, beklenen etki programın temel amacı olan TR22 Bölgesi'nin beşeri sermayesinin beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi, toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin, refah düzeyinin ve etkinliğinin artırılmasıdır.

MÜDAHALE MANTIĞI DESENİ

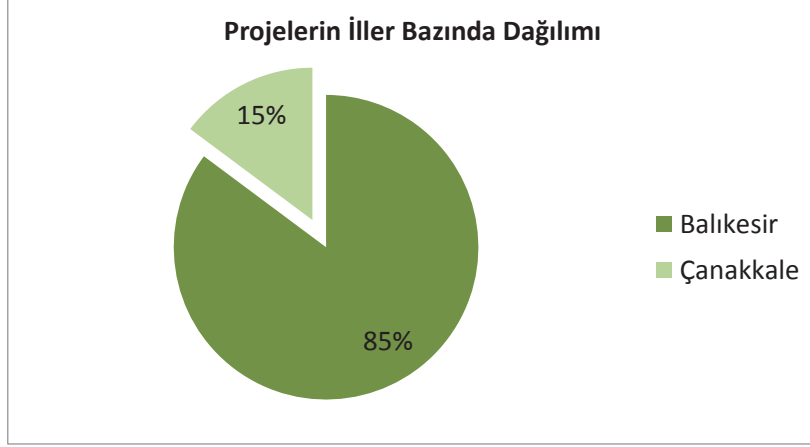
Grafik 2. 2014 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı müdahale mantığı.

Bu çalışmada, program dokümanları, ulusal ve bölgesel planlar, ajansta tutulan veriler incelemeye en doğru yargıya ulaşılmaya gayret edilmiştir. İkili görüşmelerde, Ajans'ın İzleme Değerlendirme ve Raporlama Birimi'nde görevli personelin tamamı, destek almaya hak kazanmış ve projesini tamamlamış proje sahipleri ile görüşmeler yapmıştır. Anket uygulaması, program kapsamında ajanstan mali destek alan kurum/kuruluşlara yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, destek alan 27 yararlanıcının 26'sıyla anket yapılması planlanmış, 25 destek yararlanıcısı ile anket yapılmıştır. Anket çalışması, ajans uzmanlarınca yüz yüze anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Programda Destek Alan Proje Sahiplerinin Analizi

Bu program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin %15'i (4 adet) Çanakkale'den, %85'i (23 adet) Balıkesir'dendir. Projelerde hem sözleşme imza aşamasında hem de uygulama sürecinde fesih olmamıştır. Destek almaya hak kazanan 27 projenin tamamı başarı ile gerçekleştirilmiştir.

Grafik 3. Projelerin iller bazında dağılımı (%)

Sözleşme imzalanıp destek alan projelerin başvuru sahiplerine göre türleri incelendiğinde, kamu kurumları 25, sivil toplum kuruluşları (STK) 1 ve yerel yönetimler 1 proje almıştır. Program önceliklerinden olan sivil toplumun etkinliğinin artırılması dikkate alındığında sadece 1 sivil toplum kuruluşunun destek almaya hak kazanmış olmasının olumsuz bir durum olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, "Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması" şeklinde bir önceliği olan sosyal içerikli bir mali destek programında sadece bir adet yerel yönetim kuruluşunun destek almaya hak kazanmış olması da program amacı göz önünde bulundurulduğunda olumsuz bir durum olarak değerlendirilmesi gereken bir olgudur.

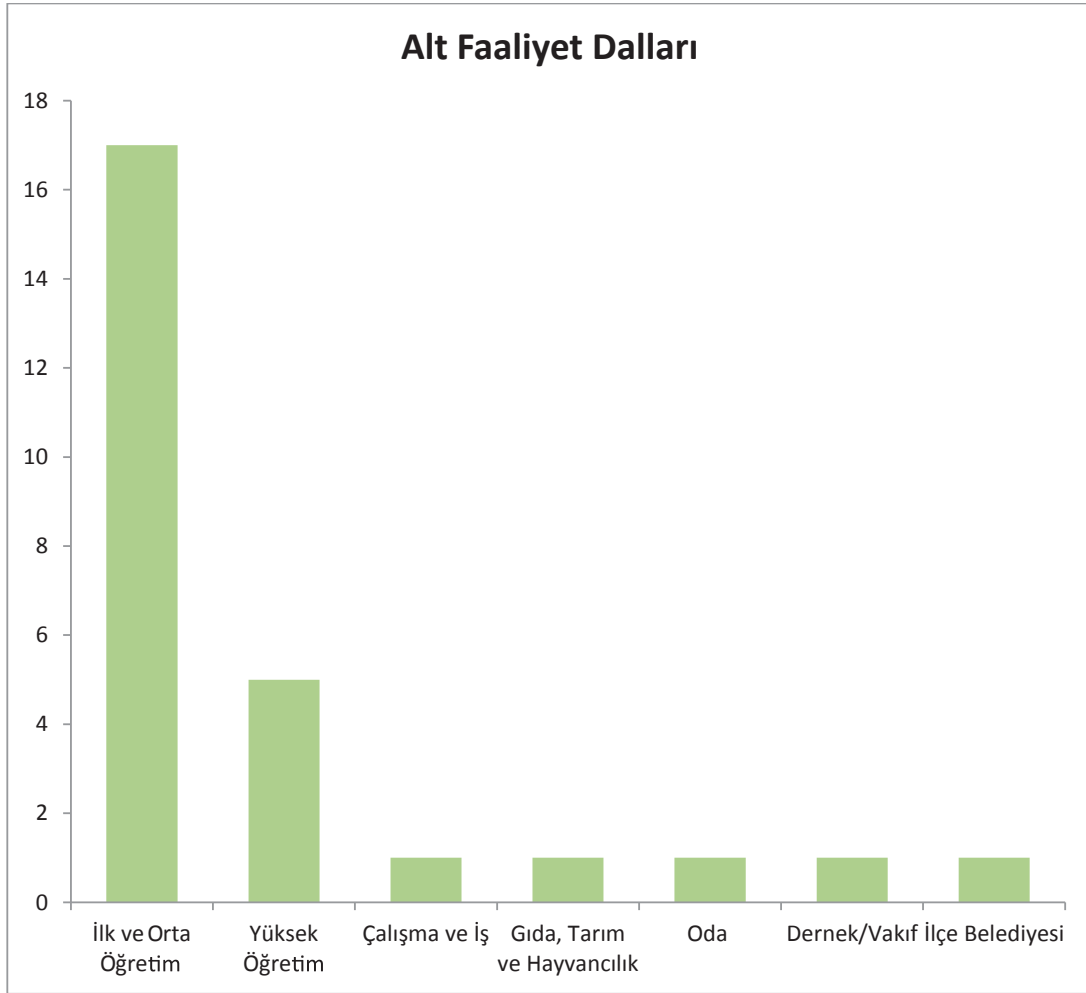
Çizelge 1. Destek alan kurum ve kuruluşların niteliği

Kurum/Kuruluş Niteliği	Adet	Yüzde (%)
Kamu Kurum ve Kuruluşları	25	82
Yerel Yönetimler	1	4
Sivil Toplum Kuruluşu	1	4
Toplam	27	100

Diğer taraftan, Çizelge 1’deki destek alan proje sahiplerinin alt faaliyet dallarına göre sınıflandırılması Grafik 4’te verilmiştir. Grafik 4’ten görüldüğü gibi, desteklenen projelerin büyük bölümü %62’lik payla özellikle Milli Eğitim Bakanlığı’nın taşra teşkilatları tarafından sunulan projelerdir. Bölgedeki il, ilçe müdürlükleri ile ilk ve orta öğretim okullarından oluşmaktadır. Aynı şekilde, kamu kurum ve kuruluşları arasında yükseköğretim kurumları da %18’lik payla 2. sırada yer almaktadır.

Bu programda da, bir önceki proje teklif çağrısında olduğu gibi TR22 Güney Marmara Bölgesi’ndeki eğitim kurumlarının SKMDP’ye ilgileri yüksek olmuştur. İlk ve orta öğretim ile yükseköğretim kurumlarının kamu kurum ve kuruluşları içerisindeki payı %80’dir. Desteklenen projeler arasında sadece 1 STK ve 1 yerel yönetim kuruluşu yer almaktadır. Yasal zorunluluk gereği, yerel yönetimlerin ödedikleri katkı payları ve yerel kalkınmadaki konumları da dikkate alındığında bu oranın daha yüksek olması arzu edilen bir durumdur.

Grafik 4. Destek alan kurumlarının faaliyet alanları

Programa başvurarak destek alan proje sahiplerinin verdikleri bilgiye göre, yararlanıcıların projelerinin çok yüksek bir oran ile kendi personelinin hazırladığı sadece %11’lik bir yararlanıcı kitlesinin projesini dışarıdan danışmanlık hizmeti ile hazırlattığı anlaşılmıştır. Bu cümleden olarak, bölgedeki kurum ve kuruluşların proje hazırlama kapasitelerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Yine anket sonuçlarına göre, programda destek alan yararlanıcıların %8’i 1-5 yıl, %8’i 5-10 yıl arasında, %84’ü 10 yıl üzerinde faaliyet süresine sahiptir. Dolayısıyla, mevcut olan bu yüksek tecrübe proje yazma özgüvenini de beraberinde getirmiştir.

Anket sonuçlarına göre, 2014 SKMD Programında proje yürüten yararlanıcıların büyük ölçüde kamu kurumu olması sebebiyle kurum bütçelerinin büyük olduğu anlaşılmıştır. Bilindiği üzere program kapsamında destek almaya hak kazanan 27 yararlanıcının 26’sı kamu kurumudur ve sadece 1 tanesi kamu kurumu olmayıp 1 sivil toplum kuruluşu (dernek) olmuştur. Bu dernek ile anket çalışması gerçekleştirilmemiştir.

Ajans 2014 SKMDP kayıtları üzerinde yapılan masa başı çalışmalarda, destek alan projelerin sözleşmeye bağlanan destek miktarları üzerinden bir tasnif yapıldığında, en fazla %33 ile 50-100 bin TL arasında destek talep edilirken en az 150-200 bin TL arasında destek talep edildiği anlaşılmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. 2014 SKMDP sözleşmeye bağlanan destek miktarının dağılımı

Destek miktarı	Yararlanıcı sayısı	Yüzde (%)
50.000 TL - 100.000 TL	9	33
100.000 TL - 150.000 TL	7	26
150.000 TL - 200.000 TL	5	19
200.000 TL - 250.000 TL	6	22
Toplam	27	100

4.2. Program, Öncelikler ve Hedeflerin Analizi

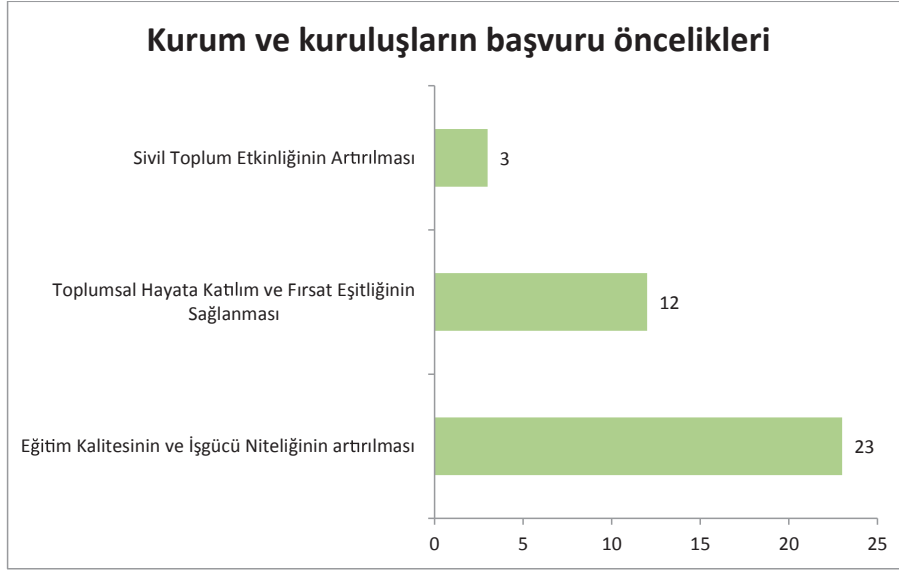
Ankete katılan yararlanıcıların tamamı (25), programın bölgedeki koşullara ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu ifade etmektedirler. Programın finansal uygunluğu açısından anket cevaplarına baktığında, hibe miktarını 25 yararlanıcıdan 24’ü cazip bulurken 1 yararlanıcı fikir belirtmemiştir. Diğer taraftan, eş finansman miktarı olarak SKMDP’de uygulanan proje bütçesinin %10’luk kısmının yararlanıcı tarafından eş finansman olarak karşılanma zorunluluğu 15 yararlanıcı tarafından cazip bulunurken 7 yararlanıcı cazip bulmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde, ön ödeme yüzdesi 24 yararlanıcı tarafından cazip bulunurken, 1 yararlanıcı tarafından cazip bulunmamıştır. Burada dikkat çeken husus %28’lik bir yararlanıcı kitlesinin %10’luk eş finansman miktarını cazip bulmamasıdır.

SKMD Programının başvuru rehberinde öncelikler; “Eğitim Kalitesinin ve İşgücü Niteliğinin Artırılması”, “Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” ve “Sivil Toplumun Etkinliğinin Artırılması” olarak yer almıştı. TR22 Bölgesi'ndeki kurum ve kuruluşların SKMDP'ye başvurma nedenleri incelendiğinde, “Eğitim Kalitesinin ve İşgücü Niteliğinin Artırılması” önceliği %60 ile ilk sırada yer alırken, “Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” önceliği %32 ile ikinci sırada yer almaktadır (Çizelge 3).

Çizelge 3: Destek kazanan yararlanıcıların başvuru öncelikleri.

Öncelikler	Adet	Yüzde %
Eğitim Kalitesinin ve İşgücü Niteliğinin Artırılması	23	60
Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması	12	32
Sivil Toplumun Etkinliğinin Artırılması	3	8
Toplam	38	100

Bilindiği üzere, 2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı 2010-2013 Bölge Planı'nda ele alınan “Beşeri Sermayenin ve Sosyal Yapının Geliştirilmesi” gelişme eksenine ilişkin politikalara ve 2014-2023 Bölge Planı'nda belirlenmiş “Kaliteli Sosyal Yaşam ve Nitelikli İnsan” stratejik amacı ve bu amaç kapsamında ele alınan hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştı. Bu bağlamda, ajans tarafından programda belirlenen önceliklerin, Bölge Planı ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Grafik 5. Kurum ve kuruluşların başvuru öncelikleri

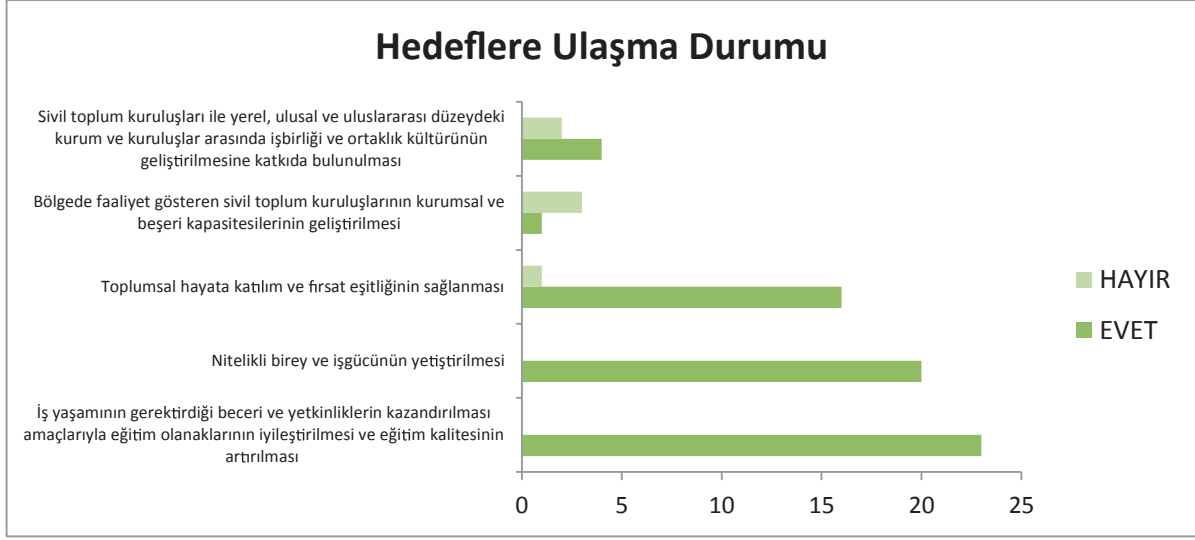
Destek alan projelerin hedeflerine bakıldığında (Çizelge 4), ilk önde gelen hedefin 23 tercih ile “İş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması amaçlarıyla eğitim olanaklarının iyileştirilmesi ve eğitim kalitesinin artırılması” olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı, “Nitelikli birey ve işgücünün yetiştirilmesi” ve “Toplumsal hayata katılım ve fırsat eşitliğinin sağlanması” hedefleri takip etmiştir.

Söz konusu sıralama beklenen bir durum olup yararlanıcıların önemli kısmını ilk ve orta öğretim kurumlarının oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Bu manada, hedefler arasında ilk sırada eğitim öncelikleri yer almaktadır. Diğer taraftan, yararlanıcıların küçümsenemeyecek bir kısmı (10 tercih) “Bölgede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurumsal ve beşeri kapasitesilerinin geliştirilmesi” ve “ortak hareket etme, işbirliği ve iletişim olanaklarının geliştirmek” hedeflerini tercih etmiştir.

Projelerin hedefleri	Adet	Yüzde (%)
1. İş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması amaçlarıyla eğitim olanaklarının iyileştirilmesi ve eğitim kalitesinin artırılması	23	33
2. Nitelikli birey ve işgücünün yetiştirilmesi	20	28
3. Toplumsal hayata katılım ve fırsat eşitliğinin sağlanması	17	24
4. Bölgede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurumsal ve beşeri kapasitesilerinin geliştirilmesi	4	6
5. Sivil toplum kuruluşları ile yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve ortaklık kültürünün geliştirilmesine katkıda bulunulması	6	9
Toplam	70	100

Çizelge 4. Destek alan projelerin hedefleri

Anket sonuçlarına göre, çok yüksek bir oran ile projelerde belirlenen hedeflere ulaşıldığı tespit edilmiştir (Grafik 6). Örneğin, Çizelge 6’da 1 numaralı hedef olarak gösterilen “İş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması amaçlarıyla eğitim olanaklarının iyileştirilmesi ve eğitim kalitesinin artırılması” hedefinin gerçekleşme durumuna tüm yararlanıcılar (23) olumlu cevap vermiştir.

Grafik 6. Kurum ve kuruluşların proje hedeflerine ulaşma durumu

Program kapsamında yürütülen projelerde, hedeflere ulaşmak amacıyla kullanılan yöntemlere bakıldığında araç/malzeme/ekipman alımının %33 ile ilk sırada yer aldığı, bu sırayı “personelere yönelik eğitimler”, “inşaat tadilat faaliyetleri” ve “yaygın eğitim” çalışmalarının takip ettiği görülmektedir. Ayrıca, “altyapı oluşturma” faaliyetleri de hedeflere ulaşmada etkili olan yöntemlerden bir tanesidir. Bu programda hedef kitlenin önemli bir bölümünü öğrenciler oluşturmaktadır. Destekten yararlanan projelerde, araç/malzeme/ekipman alımına ağırlık verilmesi bölgede sosyal kalkınma adına bu alanda eksiklikler olduğunun bir göstergesidir.

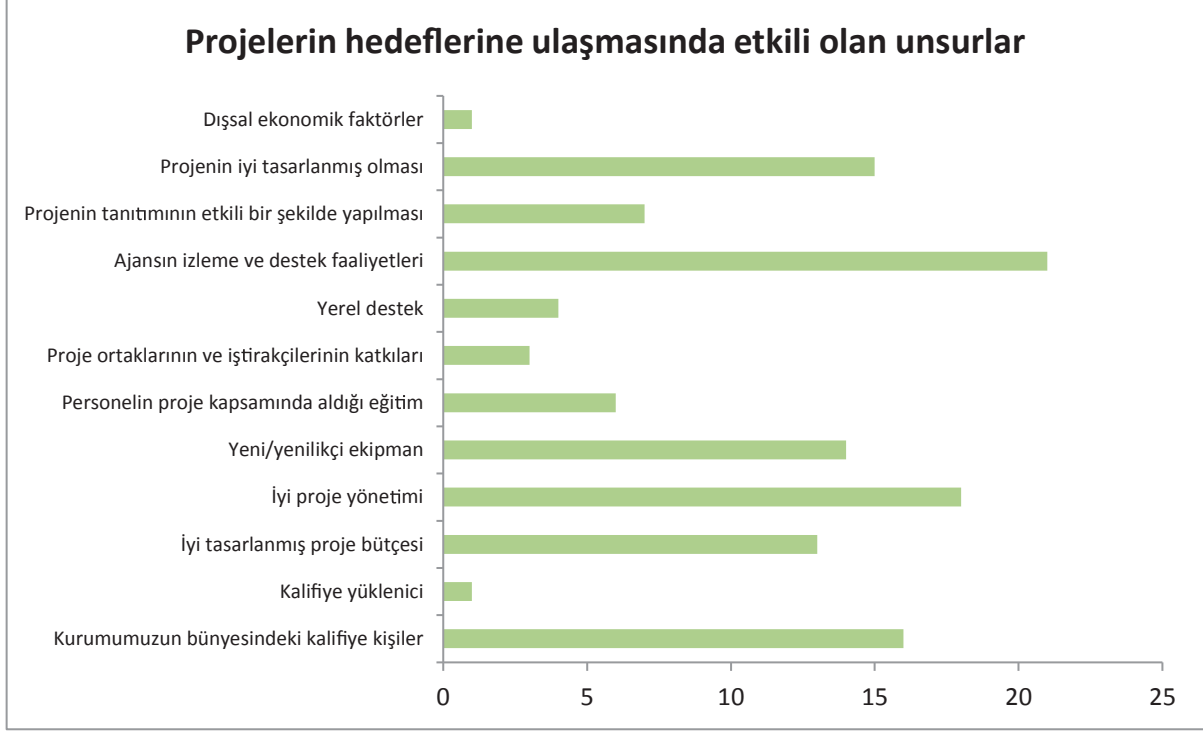
Grafik 7. Kurum ve kuruluşların başvuru önceliklerine ulaşmak için kullandıkları yöntemler

Destek alan yararlanıcıların proje hedef kitlelerine bakıldığında (Çizelge 5), program toplamında hedef kitle olarak ilk sırayı %16 ile “kurum personelimiz”, ikinci sırayı %15 ile “kendi kurumumuz” almaktadır ki, bu iki hedef kitle bir arada değerlendirilebilecek bir grup olup ikisinin toplam payı %31’dir. Bu hedef kitle, yararlanıcıların çoğunlukla eğitim kurum-kuruluşları oldukları dikkate alındığında beklenen bir durumdur.

Çizelge 5. Destek alan yararlanıcıların proje hedef kitleleri

Hedef kitle	Adet	(%)
Kendi Kurumunuz	16	15
Kurum Personeliniz	17	16
Sivil toplum kuruluşları	3	3
Kamu kurum kuruluşları	4	4
Bölge Halkı	11	10
Dezavantajlı kesim	11	10
Engelliler	11	10
Kadınlar	6	6
Gençler	13	12
Çocuklar	11	10
Tutuklu-Hükümlü	1	1
Hasta/Hasta ayakını	1	1
Diğer	3	3

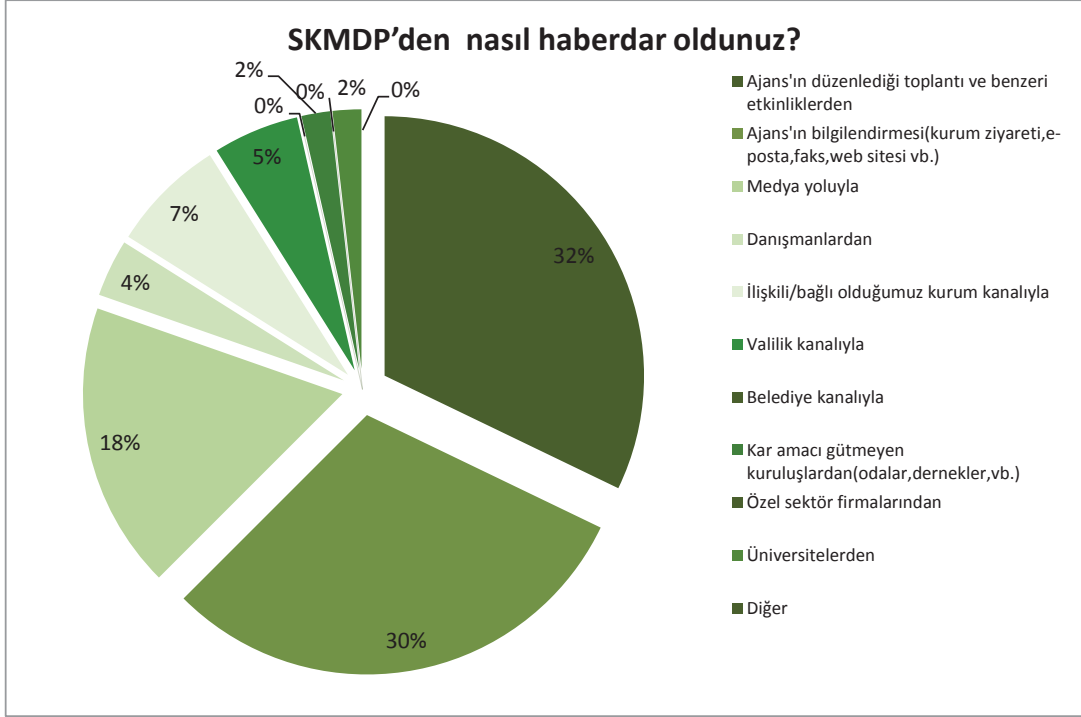
Projelerin hedeflerine ulaşması ve başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlayan unsurlar incelendiğinde, 21 yararlanıcı “Ajansın izleme ve destek faaliyetleri”ni bildirirken (%18), “İyi proje yönetimi” %15 ile ikinci sırada en çok işaretlenen unsur olmuştur (Grafik 8).

Grafik 8: Projelerin hedeflerine ulaşmasında etkili olan unsurlar (%)

4.3. Başvuru, Proje Uygulama Süreçleri ve Destek Sisteminin Analizi

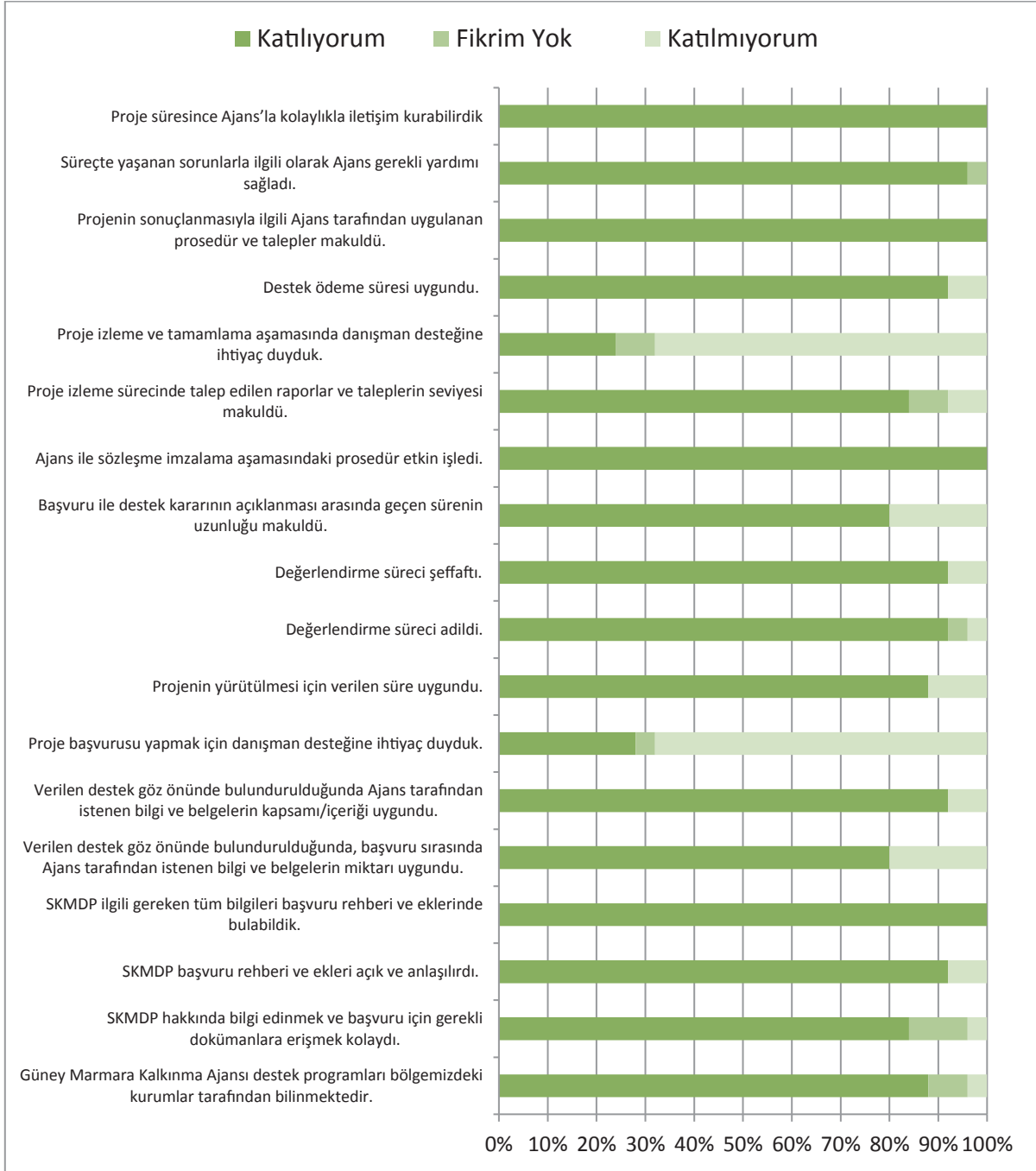
Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'nın bölge genelinde tanıtılmasında en etkili olan yöntem, ajans tarafından gerçekleştirilen tanıtım ve etkinlik faaliyetleri olmuştur. Anket katılımcılarına birden fazla seçenek seçme hakkı verildiği bu anket sorusunda; ajansın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerinden %32, ajansın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, web sitesi vb.) %30 oranında işaretlenmiştir. Programdan, medya yoluyla haberdar olanların oranı %18'dir. Programın duyurulmasında, ajansın tanıtım ve duyuru faaliyetlerinin etkin işlediği görülmektedir. Programdan, ajansın duyuru etkinlikleri vasıtasıyla haberdar olanların toplamı %62'dir. Programın yararlanıcı profilinde kâr amacı güden kuruluşlar olmadığı için “Danışmanlar” vasıtasıyla haberdar olma durumu düşüktür (%4).

Grafik 9. Programdan haberdar olma yolları (%)

Programın başvuru süreçleri toplu olarak ele alındığında, kuruluşlarda başvuru süreçleriyle ilgili olumlu görüşün hakim olduğu görülmektedir (Grafik 10). Başvuru sahiplerinin gerek proje başvurusu sürecinde gerekse izleme ve tamamlanma aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duymadıkları göze çarpmaktadır. Ajans desteklerinin TR22 Bölgesi'nde tanınırlığı konusunda neredeyse yararlanıcıların tamamı hemfikirdir. Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu yararlanıcıların %20'si tarafından makul bulunmamıştır.

Grafik 10. Kuruluşların başvuru ve değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri (%)

Program destek süreçlerinin uygunluğuna ilişkin bulgular incelendiğinde, program yararlanıcılarının genel olarak tüm süreç adımları konusunda olumlu görüşe sahip olduğu görülmektedir. Yararlanıcılar; proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurduklarını (%100), süreç boyunca yaşanan sorunlarla ilgili ajansın gerekli yardımı sağladığını (%96), proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesinin makul olduğunu (%84), destek ödeme süresi uygun olduğunu (%92) ve projenin sonuçlanmasıyla ilgili ajans tarafından uygulanan prosedür ve taleplerin makul olduğunu (%100) düşünmektedirler.

Çizelge 6. Kuruluşların izleme sürecine ilişkin görüşleri

Proje izleme sürecini nasıl buldunuz?	Adet	Yüzde (%)
Yararlanıcı dostu	15	33
Karışık ve zor	2	4
Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor	22	49
Daha basit hale getirilebilir	5	11
Yorucu ve gereksiz	1	2

Proje izleme süreci ile ilgili olarak, ankete katılan yararlanıcıların toplam işaretlenme üzerinden %49'u mevcut sistemi uygun bulurken, %33'ü yararlanıcı dostu, %4'ü karışık ve zor, %2'si yorucu ve gereksiz görmekte, %11'i de daha basit hale getirilebileceğini vurgulamaktadır. Yine anket sonuçlarına göre destek alan yararlanıcıların %27'si satın almadan, %17'si bütçeden zorlandığını belirtirken %15'i ajansın ödeme metodunda zorluk görmüştür. %8'lik bir kesim zorlanmadığını ifade etmiştir. Projelerin yürütülmesi sırasında kurumlardaki ilgisizlik ve eş finansman bulma konusundaki zorluklar özellikle kamu kurumlarındaki proje personeli tarafından sıklıkla dile getirilen hususlardır. Ayrıca, yapılan satın almalarda sözleşme imzalanan alt yüklenici mal alımı, yapım işleri ya da hizmet alımında iş bitiminde bedelinin ödenmesini talep etmektedir. Ancak, ajans ara veya nihai raporla birlikte hak edişe göre ödeme gerçekleştirdiği için yararlanıcı da alt yükleniciye ödeme yapamamaktadır. Dolayısıyla, yararlanıcıların bir kısmı bu ödeme sisteminden memnun olmadığını ifade etmiştir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, 2014 SKMDP'de sözleşme imzalanan 27 projenin tamamı süresinde tamamlanmıştır. Bu sürecin, başarıyla tamamlanmasında hiç kuşkusuz GKMA'nın uyguladığı proje izleme sürecinin etkisi ve payının çok fazla olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 7. GMKA desteklerinin diğer kurumların desteklerine göre avantajları

GMKA desteklerinin avantajları	Adet	Yüzde (%)
Daha önce destek alınmadı	19	70
Geri ödeme olmaması	4	-
Proje hazırlama sürecinde ajans desteği	3	-
Proje uygulama sürecinde ajans desteği	6	-
Hibenin bir kısmının avans olarak verilmesi	3	-
Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması	3	-

Yapılan ankete göre, yararlanıcıların %70'i daha önce destek veya hibe almadığını belirterek hibeler arasında mukayese şansının olmadığını bildirmiştir. Anket yapılan ve daha önce başka kurumlardan destek alan yararlanıcılardan, birden fazla seçeneği seçme şansı dahilinde 9'u, proje

hazırlama sürecinde ve proje uygulama sürecinde ajansın desteğinin diğer fonlayıcı kurumların desteklerine göre avantajlı olduğunu zikretmiştir (Çizelge 7).

4.4. Programın Etkinliği, Çıktılar ve Kazanımların Analizi

Desteklenen projelerin çoğunda (%56) bütçe, proje önerisinde planlandığı biçimde gerçekleşmiştir. Geri kalan projelerin %36'sında bütçenin planlanandan düşük, %8'inde ise yüksek gerçekleştiği görülmektedir. Bütçenin planlanandan daha düşük veya daha yüksek gerçekleşmesi ihalelerdeki tekliflerle ilişkili olup ajansın yaptığı bütçe revizyonları da etkili olmuştur. Kimi proje sahipleri, elzem olan bazı bütçe kalemlerinin ajans tarafından bütçe revizyonu esnasında çıkarılmasının proje uygulama aşamasında sıkıntılara sebebiyet verdiğini ısrarla dile getirmektedir.

Yapılan anketlere göre program kapsamında desteklenen yararlanıcıların %85'i projelerinin faydalarının maliyetlerinden fazla olduğu düşünürken %15'i maliyetlerin faydasına eşit olduğu kanaatindedir. Proje faydasının maliyetinden düşük olduğunu beyan eden yararlanıcı bulunmamaktadır.

Yararlanıcıların, proje hazırlık sürecinde bekledikleri bazı öngörülerinin, bekledikleri gibi gerçekleştiği düşünülmektedir. Program sonunda, proje yürütme tecrübesinin artması, işbirliği imkanlarının artması, kurumun tanınırlığının artması, kurumun prestijinin artması öngörülen sonuçlara örnek olarak verilebilir.

Programdan yararlanan kurumların pek çoğunda projelerden elde edilen çıktılar, hedeflenen sonuçları doğurmuştur. Projelerde elde edilen çıktılar sayesinde kazanılan kurumsal kazanımlar ve bazı sonuçlar Çizelge 8'de görülmektedir. Proje yürüten yararlanıcıların; "Proje yazma ve yönetme konusundaki bilgi ve yeteneklerinin artması", "Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yetenekleri artması", "Kurum içi iletişim ve işbirliklerinin güçlenmiş olması", "Kurum dışı paydaşlarla iletişim ve işbirliklerinin güçlenmiş olması", "Hedef kitlelerinin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale gelmiş olmaları" ve "Faaliyet alanlarına giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneklerinin artmış olması" hususlarını önemli kazanımlar olarak değerlendirdikleri dikkat çekmektedir.

Çizelge 8. Proje ile elde edilen kurumsal kazanımlar

Kazanımlar	Adet	Yüzde (%)
Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı.	24	19
Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı.	22	18
Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi.	21	17
Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi.	18	15
Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik.	19	15
Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı.	18	15
Diğer	1	1

Anket yapılan destek alan yararlanıcıların verdikleri bilgilere göre 2014 SKMDP’de yürütülen projelerde önemli sayıda (7097) dezavantajlı kişinin eğitim aldığı, 19 adet istihdam odaklı kurs açıldığı, yine dezavantajlı gruplara yönelik olarak 118 adet eğitim, konferans ve seminer düzenlendiği, ayrıca 15 adet tesis açıldığı görülmektedir. Anket sonuçlarına göre, programda gerçekleşen istihdam sayısı 21 kişidir. Proje çıktıklarına ilişkin bilgiler Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9. Bazı Proje çıktıları

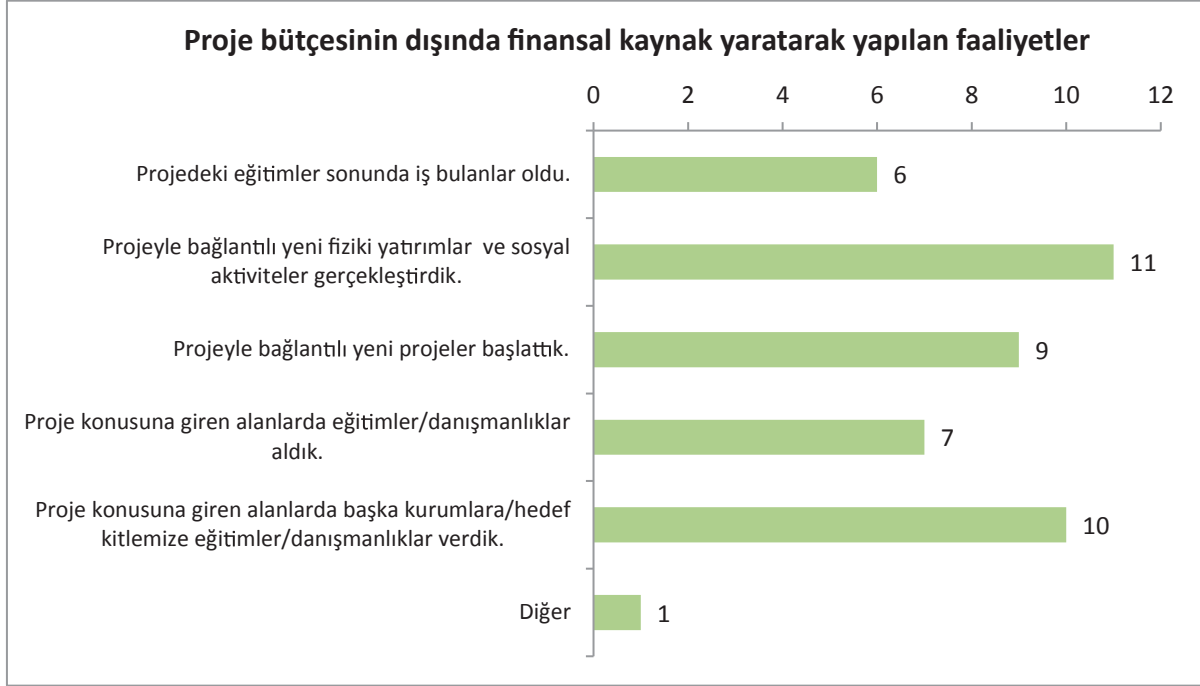
Çıktılar	Adet
Eğitim alan toplam dezavantajlı kişi sayısı	7.097
İstihdam odaklı açılan kurs sayısı	19
İstihdam sayısı	21
Dezavantajlı gruplara yapılan eğitim, seminer, konferans sayısı	118
Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan tesis sayısı	15
STK alt yapı oluşturmaya yönelik harcama	0
Modernize edilmiş eğitim altyapısı sayısı	16
Kurulan yeni eğitim altyapı sayısı	16
Sağlık alanında modernize edilmiş altyapı sayısı	36
Sağlık alanında alınan cihaz sayısı	0
Verilen sertifika sayısı	2.981
Eğitim alanında alınan eğitim makine-ekipmanı sayısı	2.290

Yukarıda belirtildiği gibi, proje süresinde gerçekleşen istihdam sayısı 21 kişi idi. Proje sonrasında 51 kişi daha istihdam olanağı bulmuştur.

Çizelge 10. Projeler ile kurulan altyapıda eğitim alan ve iş bulan kişi sayısı

	Proje süresinde	Proje sonrasında
Mesleki eğitim alan kişi sayısı	7.932	1.989
İş bulan kişi sayısı	21	51

Destekten yararlanan kuruluşların bir bölümü proje sayesinde proje bütçesi dışında finansal kaynak yaratarak farklı girişimlerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunların bir kısmı, projeleriyle bağlantılı yeni projeler başlattıklarını, bir kısmı yeni fiziki yatırımlar gerçekleştirdiklerini bildirirken bir kısmı da proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık hizmeti alındığını ve verildiğini ifade etmektedir.

Grafik 11. Proje bütçesinin dışında kaynak kullanılarak gerçekleştirilen faaliyetler.

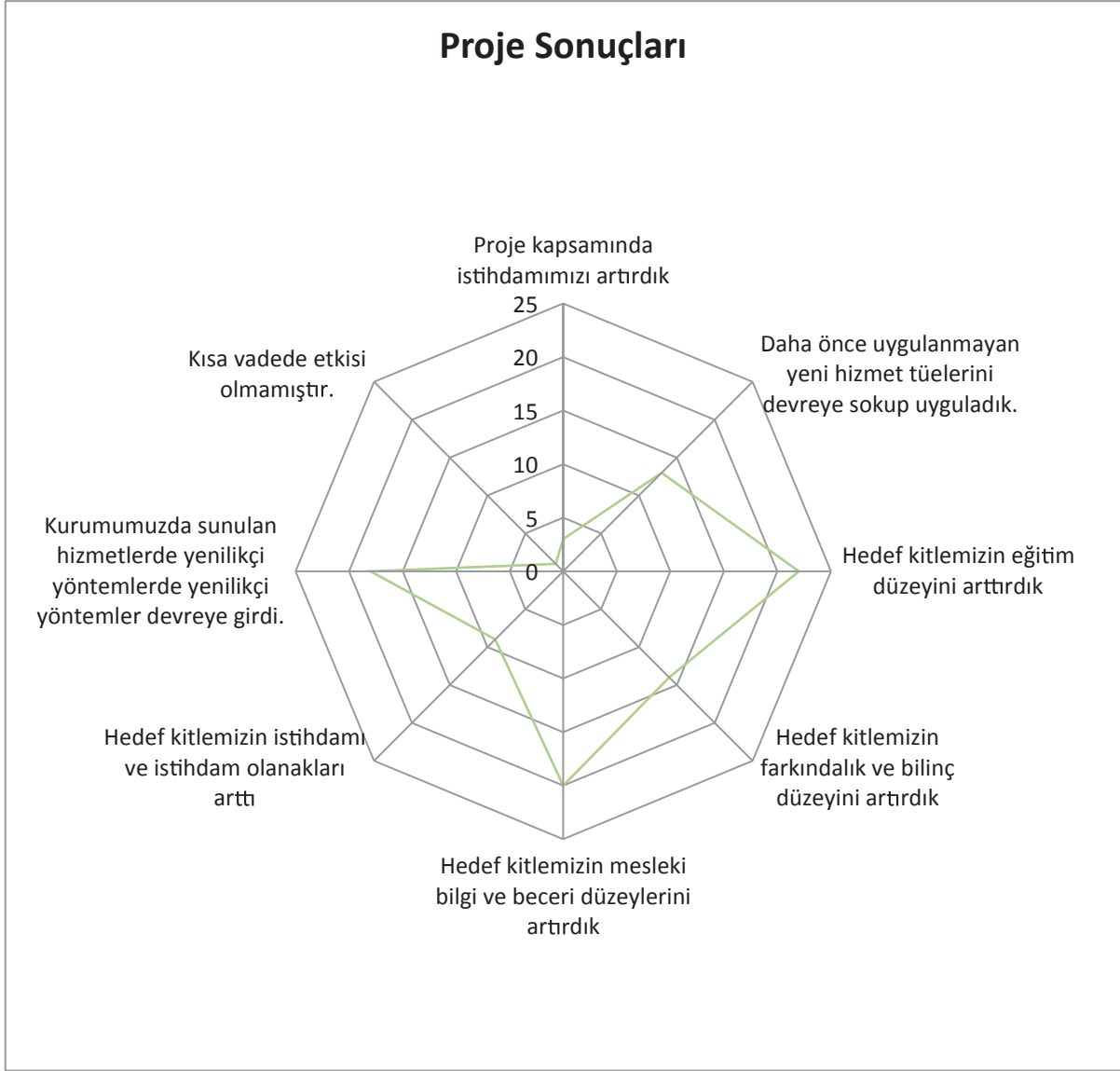
4.5. Programın Etkisi ve Sürdürülebilirliğin Analizi

Çizelge 11’de 2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı’nın performans göstergelerinin gerçekleşme yüzdeleri verilmiştir. Birkaç gösterge dışında hemen hemen bütün göstergelerde hedefe ulaşıldığı, hatta yüzde yüzü aşan oranlarda gerçekleşme olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, programın bölgedeki makro düzeyde etkilerini ölçmek zordur. Sadece program tarafından etkilenen göstergelerin tespiti kolay değildir. Ajans tarafından belirlenmiş ve her bir yararlanıcının kendi projesine uygun olanı seçmesi suretiyle işletilen performans göstergelerinde amaç, programın yararlanıcılar bazında yarattığı değişimler ile programın bölgedeki etkisi hakkında fikir sahibi olmaktır. Projeler tamamlandığında, seçilen göstergelerdeki ilerlemeler takip edilmekte ve tüm projelerdeki göstergeler dikkate alınarak total etkinin görüldüğü “programın performans göstergesi” olarak ifade edilebilecek bir ürün ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede yapılan değerlendirmede de, söz konusu programın başarılı bir şekilde neticelendiği kanısına varmak mümkün bulunmaktadır.

Çizelge 11. 2014 SKMDP Performans Göstergeleri

2014 SKMDP Performans Göstergeleri	Gerçekleşme (%)
Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan sosyal faaliyetlere katılan kişi sayısı (kişi)	%122,55
Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan sosyal faaliyet sayısı (adet)	%111,11
Proje kapsamında işbirliği yapan STK sayısı (adet)	%100,00
Dezavantajlı gruplara yönelik farkındalığı artırıcı görsel sayısı (adet)	%100,06
Uygulanan yeni eğitim metodu sayısı (adet)	%104,00
İstihdam odaklı kurslara katılan işsiz kadın sayısı (kişi)	%531,74
İstihdam odaklı kurslara katılan işsiz genç sayısı (kişi)	%160,34
İstihdam odaklı kurslara katılan işsiz engelli sayısı (kişi)	%103,03
Dezavantajlı gruplara sağlanan hizmetler için oluşturulan yeni alan (m ²)	%103,42
Doğal ve insan kaynaklı afetler hakkında yapılan bilinçlendirme faaliyetleri (adet)	%100,00
Doğal ve insan kaynaklı afetler hak. yapılan bilinçlendirme faaliyetlerine katılan (kişi)	%100,39
Proje kapsamında eğitim gören kadın sayısı (kişi)	%137,88
Proje kapsamında eğitim gören genç sayısı (kişi)	%109,01
Proje kapsamında eğitim gören engelli sayısı (kişi)	%102,82
Proje kapsamında eğitim gören kişi sayısı (kişi)	%113,64
Proje kapsamında verilen sertifika sayısı (adet)	%86,05
Proje kapsamında istihdam edilen kadın sayısı (kişi)	%100,00
Proje kapsamında istihdam edilen genç sayısı (kişi)	%20,00
Proje kapsamında istihdam edilen engelli sayısı (kişi)	%0,00
Proje kapsamında tam zamanlı istihdam edilen kişi sayısı (kişi)	%23,81
Proje kapsamında yarı zamanlı istihdam edilen kişi sayısı (kişi)	%0,00
Engellilerin sosyal hayata entegrasyonunu sağlayacak ekipman sayısı (adet)	%108,49
Sivil toplumun etkinliğinin arttırılmasına yönelik faaliyet sayısı (adet)	%95,83
Sivil toplumun etkinliğinin arttırılmasına yönelik oluşturulan alan (m ²)	%100,00
Sivil toplumun etkinliğinin arttırılmasına yönelik alınan ekipman sayısı (adet)	%111,32
Sivil toplumun etkinliğinin arttırılmasına yönelik faaliyetlere katılan kişi sayısı (kişi)	%127,52
Proje kapsamında ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılıma yönelik eğitimlere katılan kırsal bölgede yaşayan kişi sayısı (kişi)	%115,87
Proje kapsamında girişimcilik kültürünü geliştirmeye yönelik faaliyetlere katılan (kişi)	%174,47
Proje kapsamında girişimcilik kültürünü geliştirmeye yönelik faaliyet sayısı (adet)	%204,76
Dezavantajlı gruplara yönelik yenilikçi uygulama sayısı (adet)	%119,44
Dezavantajlı grupları zararlı alışkanlıklardan korumaya/kurtarmaya yön. faaliyet (adet)	%100,00

Yapılan anket sonuçlarına göre hazırlanan Grafik 12'nin, Çizelge 11 ile gayet uyumlu olduğu görülmektedir. Performans göstergelerinin önemli bir kısmı eğitim, sağlık, istihdam, sosyal alan, dezavantajlı gruplara yönelik hizmetler ve STK aktivitelerinden oluşmaktadır. Performans göstergesi sonuçları ve ankette ulaşılan yargılar programın bölgeye etkisinin değerlendirilmesinde bir birini destekleyici olmaktadır.

Grafik 12. Projelerde elde edilen kazanımlarla ulaşılan sonuçlar/etkiler.

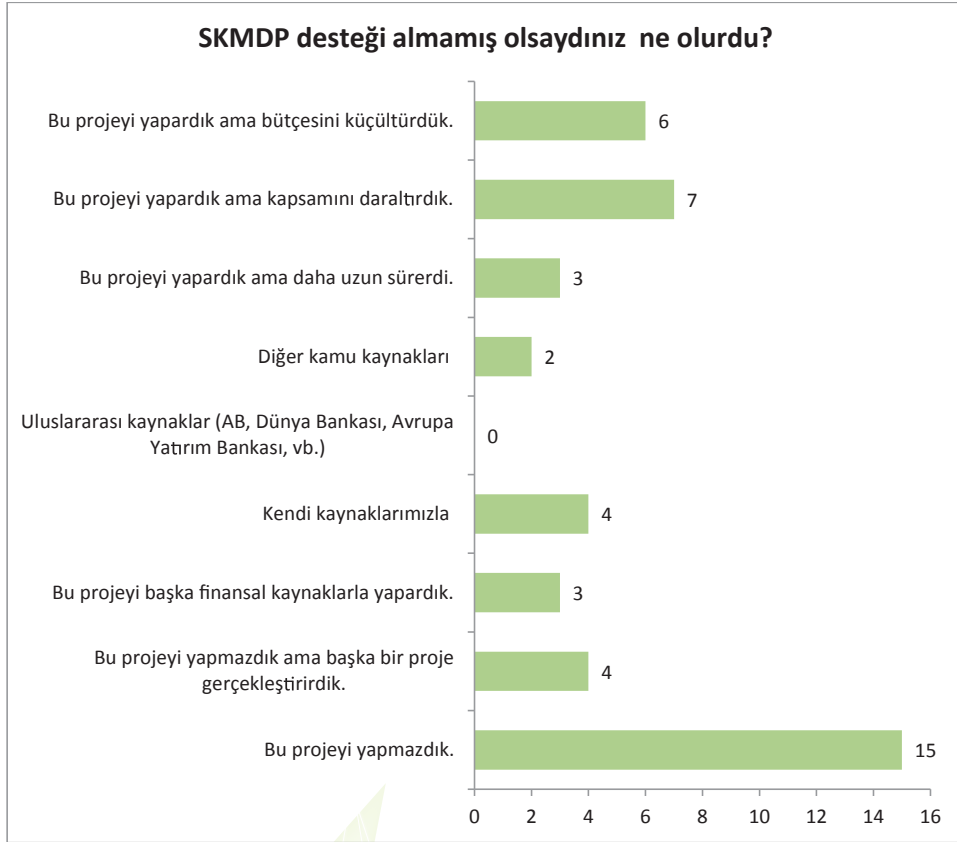
2014 SKMDP’de yürütülen projelerin ve projelerde kurum-kuruluşlarda oluşturulan alt yapıların sürdürülebilirliğine ilişkin yapılan anket sonuçları Çizelge 12’de verilmiştir. Çizelge 12’den de görüldüğü gibi, birden fazla seçenek tercih etme şansı olan ankette; “Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor” anket sorusuna destek yararlanıcılarının %43’ü olumlu yönde katılmıştır. Aynı zamanda, projelerinin ya da proje faaliyetlerinin yerel veya bölgesel düzeyde örnek alınıp uygulandığının bir göstergesi olan “Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı” anket sorusuna destek yararlanıcıların %31’i olumlu yönde katılmıştır. %16’lık kesim “Projemizin benzeri TR22 Bölgesi dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı” şeklinde bir cevap vermiştir.

Çizelge 12. Projelerin Sürdürülebilirlikleri

Projenin sürdürülebilirliği	Yüzde (%)
Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor	43
Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı	31
Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı	16
Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu	4
Proje sürdürülebilir olmadı.	2
İlk yıl devam etti, sonraki yıllarda sürdürülebilir olmadı.	4

Program yararlanıcılarının yaklaşık üçte biri (%34) ajans desteği alınmamış olsaydı projeyi yapmayacaklarını bildirmişlerdir. Projeyi yapacak olanların ise %16'sı projenin kapsamını daraltarak, %14'ü ise projenin bütçesini küçülterek yapacaklarını ifade etmişlerdir. Yararlanıcıların %66'sının projelerini ajans desteği olmadan da yürütmeye yönelik düşüncelerini bildirmeleri, aynı zamanda projelerin ciddi manada bir ihtiyaçtan hazırlandığının da dolaylı olarak bir göstergesidir.

Grafik 13. Destek almamış olsaydınız projeniz nasıl gerçekleştirilirdi? (%)

Sosyal Kalkınma Mali Destek Programından sonra ajansın diğer desteklerine başvurma konusundaki temayülü öğrenmek için sorulan anket sorusunun cevaplarına göre yararlanıcıların %28'i ajansın desteklerine başvurduklarını %72'si de başvuru yapmadıklarını belirtmiştir. Başvuru yapmadığını bildiren %72'lik kesimin "Niçin" sorusuna cevabının %33'ü uygun destek programının açılmadığı ve %67'si için diğer nedenler olduğu görülmüştür. Hiçbir yararlanıcı, ajansın proje süreçlerini ve prosedürlerini cazip bulmadığı veya destek programlarının finansal açıdan cazip olmadığı yönünde görüş belirtmemiştir (Çizelge 13).

Çizelge 13. Projelerin tamamlanmasından sonra ajansın diğer desteklerine başvuru durumu

Cevap	Adet	Yüzde (%)
Evet	7	28
Hayır	18	72
Hayır cevaplarının nedenleri		
Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı.	6	33
Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi.	0	0
Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi.	0	0
Diğer	12	67

4. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER

Balıkesir'de 23, Çanakkale'de 4 olmak üzere toplamda 27 projenin destek almaya hak kazandığı 2014 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'na ilişkin etki analizi çalışmasından elde edilen bulgular, programın amacı doğrultusunda başarıyla uygulandığını göstermiştir. Büyük ölçüde ilk ve orta öğretim kurumlarından oluşan yararlanıcılar programdan her yönüyle olumlu etkilenmişlerdir. Genelde eğitim kalitesinin artırılması amacıyla hazırlanmış olan projeler bu amaca katkı sağlamıştır. Ajansın bölgede yapmış olduğu bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri de amacına ulaşmış görülmektedir. Aynı şekilde, ajansın izleme faaliyetlerinin de söz konusu programın başarı ile tamamlanmasında büyük katkı sağladığı ifade edilebilir.

Proje türlerinin çok fazla çeşitlilik göstermeden, büyük ölçüde okulların ekipman ve tadilat ihtiyaçlarına yönelik olmuş olması olumlu değerlendirilmemektedir. Program önceliklerinden olan sivil toplumun etkinliğinin artırılması dikkate alındığında sadece bir sivil toplum kuruluşunun destek almaya hak kazanmış olması da olumsuz bir durumdur. Ajansın projelerin izlenmesinde yararlanıcılara sağlamış olduğu katkı ve destek programın başarısında önemlidir. Anketler, ajansın bu konuda yararlanıcılar nezdindeki itibarı olumlu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ajansın tabi olduğu mevzuat uyarınca; yararlanıcıların desteklenen proje ve faaliyetleri kapsamında yapacakları ihale ve satın alma faaliyetleri, harcama usul ve esasları ilgili kanunlarca belirlenen kurum ve kuruluşlar bakımından kendi mevzuatlarına göre yapılıyor olması nedeniyle ve söz konusu program kapsamında destek almaya hak kazanmış yararlanıcıların da büyük ölçüde kendi mevzuatlarına

tabi olması sonucu olarak yararlanıcıların ihale ve satınalma faaliyetleri nispeten daha kolay ve sorunsuz sonuçlanmıştır. Yine de, talep edilen bilgi ve belgelere yönelik bazı sıkıntılar da dillendirilmiştir.

Diğer taraftan, kurumların kendileri ve hedef kitlelerine yönelik ihtiyaçları için ajanstan olan beklentilerine baktığımızda bazı hususların öne çıktığı dikkat çekmektedir. Hepsi de kamu kurumu olan yararlanıcıların anket cevaplarında dikkat çeken söz konusu hususlar şunlardır; desteklenen kurum şartlarına bağlı olarak esnek uygulamaların getirilmesi, yapım işlerinin kapsamının genişletilmesi, yapım işleri destek oranının artırılması, üniversitelere yönelik eğitim kalitesinin artırılması programlarına öncelik verilmesi ve eş finansmanın kaldırılması ya da azaltılmasıdır.

Raporun önceki bölümlerindeki bulgulardan ve yukarıdaki tespitlerden hareketle geliştirilen öneriler aşağıda sunulmaktadır. Öneriler geliştirilirken, uluslararası iyi uygulamalardan hareketle, konuya ilişkin kamu müdahalesi mantığı yaklaşımından yararlanılmıştır (Grafik 2). Öneriler öncesi son olarak şunu ifade etmek gerekir ki; kısaca program yararlanıcılarının destek öncesi ve destek sonrası durumlarının karşılaştırılması ve değerlendirilmesi olarak tanımlayabileceğimiz etki analizinde, programın iyi tasarlanmış olmasının, yararlanıcılar tarafından projelerin uygulanma sürecinin, ajansın izleme ve destek faaliyetlerinin yararlanıcıların destek sonrası destek öncesine göre daha olumlu duruma gelmelerindeki önemini belirtmek gerekir.

5.1.Öneriler

1- Program tasarımının güçlendirilmesi:

- a. Programın amacı bölgenin beşeri sermayesinin beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi, toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin, refah düzeyinin ve etkinliğinin artırılması olmasına karşın programın tam anlamıyla bu amaca hizmet ettiğini belirtmek zordur. Yararlanıcılar genelde hedef kitleleri kendileri olan ilk ve orta öğretim kurumları olmuş ve projeler de genelde okulların fiziki ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğundan bölgedeki tüm kesimlerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla program biraz uzak kalmıştır. Hedef kitleleri daha geniş olan, kurum ihtiyacından ziyade beşeri ihtiyacı önceleyen projelerin desteklenmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- b. Programın üç önceliğinden birisi “Sivil Toplumun Etkinliğinin Artırılması” olmasına karşın sadece bir sivil toplum kuruluşu destek almaya hak kazanmıştır. Desteklenecek projelerde, sivil toplum kuruluşlarının bölgede daha aktif rol almasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.
- c. Projecilik kültürünün temel taşlarından olan katılımçılık ve ortaklık açısından program başarısından söz etmek biraz sıkıntılıdır. Bölge içi işbirliğinin güçlendirilmesi ve “Bölge” kavramının anlam kazanması için iki il arasında işbirliğinin artırılmasına ve tüm bölge içinde ortaklık kültürünün geliştirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.

- d. Başta çocuklar, kadınlar, engelliler, yaşlılar ve göç mağdurları olmak üzere dezavantajlı gruplara daha spesifik projelerle destek sağlanması gerekmektedir.

2- Projelerin niteliğinin yükseltilmesi ve başvuru/değerlendirme sürecinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması:

- a. Yararlanıcıların mevcut sistemi karışık ve zor, yorucu ve gereksiz görmelerine yönelik cevapları ile prosedürlerin daha basit hale getirilmesine yönelik talepleri dikkate alındığında, özellikle kamu kurumlarına yönelik destek programlarında prosedürlerin ve evrak işlerinin azaltılması için düzenlemeler yapılmalıdır.
- b. Bölgenin beşeri sermayesinin beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi, toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesinin, refah düzeyinin ve etkinliğinin artırılması amacının 9 aylık bir proje süresi ile sınırlandırılmaması gerektiğinden hareketle, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı olan projelerin desteklenmesine olanak sağlayacak sosyal içerikli programlara devam edilmelidir.
- c. Program çağrı dönemlerinden bağımsız olarak, hedef kitleye yönelik düzenli ve sürekli bir biçimde yeni fikir geliştirme ve proje tasarlama konularında vizyon ve kapasite geliştirme faaliyetlerine devam edilmelidir.
- d. Proje değerlendirme sürecinin, projelerin niteliğini artıracak ve en yüksek niteliğe sahip projelerin seçilmesini sağlayacak şekilde revize edilmesi, bu hususu teminen projelere yönelik değerlendirme tablosunda gerekli düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir.

3- Proje destek ve izleme sürecinin iyileştirilmesi:

- a. Etkin bir proje değerlendirme, destek ve izleme süreci için izleme uzmanlarının sürekli ve sistemli olarak tecrübe paylaşımı ve eğitim almalarının sağlanmasına devam edilmelidir.
- b. Proje süresince ve sonrasında kamu kurumlarında proje personeline ilişkin gerçekleşen tayin, nakil ve yer değişiklikleri projelere olumsuz etki yapmaktadır. Yine projede görevli personelin projedeki görevleri için zaman ayırma sıkıntısı söz konusudur. Kamu kurumlarında proje personelini rahatlatacak ve motivasyonunu sağlayacak düzenlemelerin yapılması gereklidir.
- c. Kamu kesiminde eşfinansman sıkıntısı dikkat çekmektedir. Ajansın ödeme metoduna yönelik itirazlar da önemlidir. Ara rapor dönemine yetişmeyen hakedişler ve kendi eşfinansmanları dışında geçici de olsa ilave kaynak imkanlarının bulunmayışı uygulamada zorluklara sebep olmaktadır. Kamu kesimi için ön ödemenin %80 oranında yapılması ve Ara Rapor talep edilmeden kalan ödemenin Nihai Rapor sonrasında yapılması, hem eşfinansman sıkıntısının giderilmesi hem de evrak işlerinin azaltılması bakımından uygun olacaktır.

- d. Destek alan yararlanıcıların satın alma süreçleri ile proje bütçesinin zorluklarına dikkat çekmeleri de önemlidir. Bu konuda bir öneri de bütçe kalemlerine ilişkindir. Çok düşük tutarlarda çok sayıda bütçe kalemi karmaşaya, verimsizliğe ve hata riskinin artmasına yol açmakta, hesaplamalarda ve KAYS girişlerinde sıkıntılara sebep olmaktadır. Bu itibarla belli bir tutarın altında (örneğin 500 TL veya 1000 TL) proje bütçesine alım yazılmaması uygun olacaktır.

6. EKLER: ANKET SORULARI

GÜNEY MARMARA KALKINMA AJANSI
2014 SOSYAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU ANKETİ

...../...../2016

A. KURUM BİLGİLERİ

1. Anketi dolduranın adı	
2. Anketi dolduranın ünvanı	
3. E-mail	
4. Tel	
5. Proje sahibi kurum adı	
6. Kurumun niteliği	☐ Yerel Yönetim (Belediye, İl Özel İdaresi, Muhtarlık) ☐ Bakanlık Taşra Teşkilatı (İl ve İlçe Müdürlükleri) ☐ Sivil Toplum Kuruluşları ☐ Üniversite ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
7. Kamu ise Faaliyet Alanınız	☐ Orta öğretimle Eğitimle ilgili kamu kurumu ☐ Yüksek öğretimle ilgili kamu kurumu ☐ Sağlıkla ilgili kamu kurumu ☐ Sosyal yardımlaşmayla ilgili kamu kurumu ☐ Tarımla ilgili ilgili kamu kurumu ☐ Diğer

8. STK ise faaliyet alanınız	☐ Kooperatif ☐ Tarım/Hayvancılık/Sulama ☐ Tüketici Kop. ☐ Kırsal Kalkınma Kop. ☐ Esnaf /Sanatkâr Kop. ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....	
	☐ Dernek/Vakıf ☐ Turizm / Tanıtımla ilgili ☐ Çevreyle İlgili ☐ Yoksullukla ilgili ☐ Eğitimle İlgili ☐ Sağlıkla ilgili ☐ Kadınlarla İlgili ☐ Engellilerle ilgili ☐ Çocuklarla İlgili ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....	
	☐ Birlik ☐ Tarım/Hayvancılık/sulama ☐ Tüketici Bir. ☐ Kırsal Kalkınma Bir. ☐ Esnaf /Sanatkâr Bir.Birlik ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....	
	☐ Oda ☐ Ziraat odası ☐ Esnaf/Sanatkâr odası ☐ Sanayi Odası ☐ Ticaret Odası ☐ Meslek Odası ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....	
9. Kurumun bulunduğu il / İlçe	☐ Balıkesir /..... ☐ Çanakkale/.....	
10. Kuruluş Tarihi	.....	
11. Toplam Faaliyet Yılı	☐ 1-5 yıl ☐ 5-10 yıl ☐ 10 ve üzeri	
12. Kurumdaki Toplam çalışan Sayısı	2014	
	2015	
	2016	
13. Kurumun Bütçesi	2014	
	2015	
	2016	

B. DESTEK PROGRAMI HAKKINDA	
14. Projenizi kim hazırladı?	☐ Kurum personeli ☐ Danışman ☐ Kurumun merkez teşkilatı ☐ Bilmiyorum
15. Projenizin süresi	☐ 6 Ay ☐ 9 Ay ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....
16. Programdan nasıl haberdar oldunuz?	☐ Ajans'ın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerden ☐ Ajansın web sitesinden ☐ Ajansın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, vb.) ☐ Medya yoluyla ☐ Danışmanlardan ☐ İlişkili/bağlı olduğumuz kurum kanalıyla ☐ Valilik kanalıyla ☐ Belediye kanalıyla ☐ Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan (odalar, dernekler, vb.) ☐ Özel sektör firmalarından ☐ Üniversitelerden ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
17. Projenin, 2014 SKMDP hibe programında yer alan öncelikleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)	☐ Eğitim Kalitesinin ve İşgücü Niteliğinin Artırılması ☐ Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması ☐ Sivil Toplumun Etkinliğinin Artırılması
18. Projenin hedef kitlesini seçiniz. (birden fazla seçenek işaretlenebilir).	☐ Kendi Kurumunuz ☐ Sivil toplum kuruluşları ☐ Dezavantajlı kesim ☐ Engelliler ☐ Kadınlar ☐ Gençler ☐ Çocuklar ☐ Tutuklu- hükümlü ☐ Hasta/hasta yakını ☐ Kurum Personeliniz ☐ Kamu kurum kuruluşları ☐ Bölge Halkı ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

		Evet	Hayır
<p>19. Projenin hedeflerini ve hedeflere ulaşma durumunuzu gösteren seçeneği işaretleyin.</p> <p>(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)</p>	İş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması amaçlarıyla eğitim olanaklarının iyileştirilmesi ve eğitim kalitesinin artırılması	☐	☐
	Nitelikli birey ve işgücünün yetiştirilmesi	☐	☐
	Toplumsal Hayata Katılım ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması	☐	☐
	Bölgede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurumsal ve beşerikapasitelerinin geliştirilmesi	☐	☐
	Sivil toplum kuruluşları ile yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve ortaklık kültürünün geliştirilmesine katkıda bulunulması	☐	☐
<p>20. Projenin hedefine ulaşmak için kullandığımız yöntemi seçiniz, (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)</p>	☐ Araç/malzeme/ekipman alımı ☐ İnşaat tadilat faaliyetleri ☐ Personele yönelik eğitimler ☐ Yaygın eğitim (örgün eğitim dışında) ☐ Alt yapı oluşturma ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....		
<p>21. Projenizin hedeflere ulaşmasında aşağıdakilerden hangileri etkili olmuştur?</p> <p>(En önemli 5 tanesini işaretleyiniz.)</p>	☐ Kurumunuz bünyesindeki kalifiye kişiler ☐ Kalifiye yüklenici ☐ İyi tasarlanmış proje bütçesi ☐ İyi proje yönetimi ☐ Yeni/yenilikçi ekipman ☐ Personelin proje kapsamında aldığı eğitim ☐ Proje ortaklarının ve iştirakçilerinin (varsa) katkıları ☐ Yerel destek(finansal ya da aynı) (Proje ortakları iştirakçileri dışında) ☐ Ajansın izleme ve destek faaliyetleri ☐ Projenin tanıtımın etkili bir şekilde yapılması ☐ Projenin iyi tasarlanmış olması ☐ Dışsal ekonomik faktörler		
<p>22. Projeye ilişkin aşağıdaki yorumlardan uygun olanları önemine göre sıralayınız. (En önemlisi 1 olmalıdır) (Size uygun olmayanı boş bırakınız.)</p>	☐ Bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık ☐ İlk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık ☐ Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız. ☐ Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği kurduk ☐ Bu proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile ajanstan başka kaynaklardan hibe aldık		

<p>23. Projenin sonuçlarını ifade eden en önemli ilk beş seçeneği işaretleyiniz</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje kapsamında istihdamımızı artırdık ☐ Daha önce uygulanmayan yeni hizmet türlerini devreye sokup uyguladık. ☐ Hedef kitlemizin eğitim düzeyini artırdık ☐ Hedef kitlemizin farkındalık ve bilinç düzeyini artırdık ☐ Hedef kitlemizin mesleki bilgi ve beceri düzeylerini artırdık ☐ Hedef kitlemizin istihdamı ve istihdam olanakları arttı ☐ Kurumumuzda sunulan hizmetlerde yenilikçi yöntemler devreye girdi. ☐ Kısa vadede etkisi olmamıştır. 												
<p>24. Projenin hazırlanması, başvuru, ve yürütülmesi sayesinde edinilen tecrübelerin sizin için önemli olan ilk üçünü işaretleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje yazma yönetme ve fon kaynaklarına erişim konusunda kapasitemizi artırdık ☐ Kampanya yürütme, savunuculuk, gönüllülük örgütlenme gibi işlevsel alanlarda kapasite geliştirdik ☐ Mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik. ☐ Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamu, özel ve sivil toplum kurum/kuruluşlarıyla, işbirliğini artırdık ☐ Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımızı artırdık 												
<p>25. Projenin sürdürülebilirliğine ilişkin aşağıdakilerden size en uygun olan 3 tanesi hangileridir?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor. ☐ Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı ☐ Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı ☐ Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu ☐ Proje sürdürülebilir olmadı. ☐ İlk yıl devam etti, sonraki yıllarda sürdürülebilir olmadı. 												
<p>26. Proje süresi içinde ve proje ile sağlanan altyapı ile projeden sonraki eğitimlerden yararlanan kişi sayısı kaçtır?</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Proje süresinde</th> <th>Proje sonrasında</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Mesleki eğitim alan kişi</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Diğer Eğitim alan kişi sayısı</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Toplam</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Proje süresinde	Proje sonrasında	Mesleki eğitim alan kişi			Diğer Eğitim alan kişi sayısı			Toplam		
	Proje süresinde	Proje sonrasında											
Mesleki eğitim alan kişi													
Diğer Eğitim alan kişi sayısı													
Toplam													
<p>27. Proje faaliyetleriniz sayesinde kaç kişi iş bulabildi?</p> <p>(lütfen söz konusu istihdamın kaç ay sürdüğünü belirtiniz)</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Proje süresinde</th> <th>Proje sonrasında</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>İş bulan sayısı</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Toplam</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Proje süresinde	Proje sonrasında	İş bulan sayısı			Toplam					
	Proje süresinde	Proje sonrasında											
İş bulan sayısı													
Toplam													

<p>28. Proje kapsamında eğitim verdiğiniz hedef kitleye yönelik diğer yıllardaki eğitimlere katılan toplam kişi sayısını belirtiniz.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kişi Sayısı</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2011</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Kişi Sayısı	2011		2012	
	Kişi Sayısı						
2011							
2012							
<p>29. Proje kapsamında hizmet verdiğiniz hedef kitleye yönelik diğer yıllardaki hizmetlerinizden yararlanan toplam kişi sayısını belirtiniz.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kişi Sayısı</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2011</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Kişi Sayısı	2011		2012	
	Kişi Sayısı						
2011							
2012							
<p>30. Proje bütçesine ek olarak yatırım yaptınız mı? Yaptınız ise toplam maliyeti nedir?</p>	<p>☐ Ek yatırım yapılmıştır. (..... TL)</p> <p>☐ Ek yatırım yapılmamıştır.</p>						
<p>31. Projeniz GMKA tarafından desteklenmemiş olsaydı, projenizi nasıl gerçekleştirebilirdiniz?</p> <p>(Sadece üç seçenek işaretleyiniz.)</p>	<p>☐ Proje kapsamındaki faaliyetleri aynı şekilde (aynı zamanlama, büyüklük, yer) gerçekleştirdik.</p> <p>☐ Proje kapsamındaki faaliyetleri aynı şekilde yapardık, fakat yıllara sari olurdu.</p> <p>☐ Proje kapsamındaki faaliyetleri daha küçük ölçekte gerçekleştirdik.</p> <p>☐ Proje kapsamındaki faaliyetleri şimdi yapamazdık, daha sonraki bir zamana ertelerdik.</p> <p>☐ Ek yatırım yapılmamıştır.</p>						
<p>32. Daha önce diğer kurumlardan destek aldıysanız GMKA desteklerinin diğer kurumların mali desteklerine göre faydaları nelerdir?</p> <p>(En önemli 3 tanesini işaretleyiniz.)</p>	<p>☐ Daha önce destek alınmadı.</p> <p>☐ Geri ödeme olmaması</p> <p>☐ Proje hazırlama sürecinde ajans desteği</p> <p>☐ Proje uygulama sürecinde ajans desteği</p> <p>☐ Hibenin bir kısmının avans olarak verilmesi</p> <p>☐ Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması</p>						
<p>33. Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi? Verdiğiniz kaç kuruma bilgi verdiniz?</p>	<p>☐ Bilgi verilmiştir. (..... Kuruma)</p> <p>☐ Bilgi verilmemiştir.</p>						

<p>34. Aşağıdaki görüşlerden uygun seçeneği işaretleyiniz:</p> <p>1. Kesinlikle katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Kesinlikle katılmıyorum</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ajansın desteğinin kurumuma olumlu etkisi olmuştur.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yürüttüğümüz projenin bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Bu destek sayesinde hizmet ulaştırabildiğimiz kişi sayısı hizmet kalitesi arttı.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Bu destek sayesinde dezavantajlı grupların geliri arttı</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Bu destek programının bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Bu destek programının bölgenin sivil toplum etkinliğinin gelişimine katkısı vardır.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>		1	2	3	4	5	Ajansın desteğinin kurumuma olumlu etkisi olmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐	Yürüttüğümüz projenin bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır.	☐	☐	☐	☐	☐	Bu destek sayesinde hizmet ulaştırabildiğimiz kişi sayısı hizmet kalitesi arttı.	☐	☐	☐	☐	☐	Bu destek sayesinde dezavantajlı grupların geliri arttı	☐	☐	☐	☐	☐	Bu destek programının bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır	☐	☐	☐	☐	☐	Bu destek programının bölgenin sivil toplum etkinliğinin gelişimine katkısı vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
		1	2	3	4	5																																					
	Ajansın desteğinin kurumuma olumlu etkisi olmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐																																					
	Yürüttüğümüz projenin bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır.	☐	☐	☐	☐	☐																																					
	Bu destek sayesinde hizmet ulaştırabildiğimiz kişi sayısı hizmet kalitesi arttı.	☐	☐	☐	☐	☐																																					
	Bu destek sayesinde dezavantajlı grupların geliri arttı	☐	☐	☐	☐	☐																																					
	Bu destek programının bölgenin sosyal gelişimine katkısı vardır	☐	☐	☐	☐	☐																																					
Bu destek programının bölgenin sivil toplum etkinliğinin gelişimine katkısı vardır.	☐	☐	☐	☐	☐																																						
<p>35. Ajansın proje izleme sürecini nasıl buldunuz? (size uygun iki adet işaretleyiniz)</p>	<p>☐ Yararlanıcı dostu ☐ Karışık ve zor ☐ Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor. ☐ Daha basit hale getirilebilir. ☐ Yorucu ve gereksiz</p>																																										
<p>36. Proje uygulama sürecinde sizi en fazla zorlayan aşağıdakilerden hangisi oldu ? (önem derecesine göre sıralayınız).</p>	<p>☐ Satın Alma ☐ Görünürlük ve tanınırlık ☐ Bütçe ☐ Sözleşme değişikliği ☐ Proje süresi ☐ Proje personel yetersizliği ☐ Kurumun İlgisizliği ☐ Ajansın ödeme metodu</p>																																										
<p>37. Aşağıdaki hususları göz önünde bulundurduğunuzda SKMDP'yi finansal olarak ne kadar cazip buldunuz?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Cazip</th> <th>Fikrim Yok</th> <th>Cazip Değil</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hibe miktarı</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Eşfinansman miktarı</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Ön ödeme yüzdesi</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>		Cazip	Fikrim Yok	Cazip Değil	Hibe miktarı	☐	☐	☐	Eşfinansman miktarı	☐	☐	☐	Ön ödeme yüzdesi	☐	☐	☐																										
	Cazip	Fikrim Yok	Cazip Değil																																								
Hibe miktarı	☐	☐	☐																																								
Eşfinansman miktarı	☐	☐	☐																																								
Ön ödeme yüzdesi	☐	☐	☐																																								
<p>38. Sizce SKMDP bölgenizdeki koşullara ne ölçüde uygundu?</p>	<p>☐ Uygun ☐ Fikrim yok ☐ Uygun değil</p>																																										

	Evet	Fikrim Yok	Hayır	
<p>39. SKMDP' de edindiğiniz deneyimler doğrultusunda, lütfen aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, sizin için en uygun kutucuğu seçerek belirtiniz.</p>	☐	☐	☐	
	Güney Marmara Kalkınma Ajansı destek programları bölgemizdeki firmalar / kurumlar tarafından bilinmektedir.	☐	☐	☐
	Mali destek programı hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılırdı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.	☐	☐	☐
	Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Projenin yürütülmesi için verilen süre uygundu.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci adil.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci şeffaftı.	☐	☐	☐
	Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.	☐	☐	☐
	Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.	☐	☐	☐
	Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü.	☐	☐	☐
	Proje izleme ve tamamlama aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Destek ödeme süresi uygundu.	☐	☐	☐
	Projenin sonuçlanmasıyla ilgili ajans tarafından uygulanan prosedür ve talepler makuldü.	☐	☐	☐
Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐	
Proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐	
<p>40. Projenizin kabul edilen destek miktarı ne kadardı? (eş finansman hariç)</p>	☐ 50.000 TL-100.000 TL arası ☐ 100.000 TL-150.000 TL arası ☐ 150.000 TL-200.000 TL arası ☐ 200.000 TL-250.000 TL arası			

<p>41. Projenizin bütçesi proje önerisinde planlananla karşılaştırılınca nasıl gerçekleşti?</p>	<p>☐ Planlanandan düşük ☐ Planlananla aynı ☐ Planlanandan yüksek</p>																					
<p>42. Projenizin bütçenizin başta hesaplanandan düşük olmasının nedeni nedir?</p>																						
<p>43. SKMDP sayesinde elde ettiğiniz çıktıları ve sayılarını lütfen belirtiniz.</p> <p>(Elde etmediğiniz çıktılar için ilgili kutucuğa bir rakam yazmanız gerekmektedir.)</p>	<p>☐ Eğitim alan toplam dezavantajlı kişi sayısı ☐ İstihdam odaklı açılan kurs sayısı ☐ İstihdam sayısı ☐ Dezavantajlı gruplara yapılan eğitim, seminer, konferans sayısı ☐ Dezavantajlı gruplara yönelik yapılan tesis sayısı ☐ STK alt yapı oluşturmaya yönelik harcama ☐ Modernize edilmiş eğitim altyapısı sayısı ☐ Kurulan yeni eğitim altyapı sayısı ☐ Dezavantajlı grupları zararlı alışkanlıklardan korumaya ya da kurtarmaya yönelik yapılan faaliyet ☐ Verilen sertifika sayısı ☐ Eğitim alanında alınan eğitim makine-ekipmanı sayısı ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....</p>																					
<p>44. Aşağıdaki sonuçlardan hangilerini proje başvurusu sırasında planladığınız gibi elde ettiniz, hangilerini öngörmediğiniz halde elde ettiniz?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Proje başvurusu sırasında planlandı ve elde edildi.</th> <th>Proje başvurusu sırasında öngörülmemesine rağmen elde edildi.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>İşbirliği imkanları arttı</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Proje yürütülmesi tecrübemiz arttı</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Kurumumuzun tanınırlığı arttı.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Kurumumuzun prestiji arttı.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Proje alanına giren konularda yayınlar ürettik.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Diğer (lütfen belirtiniz) .....</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>		Proje başvurusu sırasında planlandı ve elde edildi.	Proje başvurusu sırasında öngörülmemesine rağmen elde edildi.	İşbirliği imkanları arttı	☐	☐	Proje yürütülmesi tecrübemiz arttı	☐	☐	Kurumumuzun tanınırlığı arttı.	☐	☐	Kurumumuzun prestiji arttı.	☐	☐	Proje alanına giren konularda yayınlar ürettik.	☐	☐	Diğer (lütfen belirtiniz)	☐	☐
	Proje başvurusu sırasında planlandı ve elde edildi.	Proje başvurusu sırasında öngörülmemesine rağmen elde edildi.																				
İşbirliği imkanları arttı	☐	☐																				
Proje yürütülmesi tecrübemiz arttı	☐	☐																				
Kurumumuzun tanınırlığı arttı.	☐	☐																				
Kurumumuzun prestiji arttı.	☐	☐																				
Proje alanına giren konularda yayınlar ürettik.	☐	☐																				
Diğer (lütfen belirtiniz)	☐	☐																				
<p>45. Bu proje kurumunuzda ne tür yeni ve farklı uygulamalara, yaklaşımlara ve davranışsal değişimlere yol açtı?</p>	<p>☐ Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik. ☐ Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....</p>																					

<p>46. SKMDP desteği almamış olsaydınız sizce Şunlardan hangisi olurdu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Bu projeyi yapmazdık. ☐ Bu projeyi yapmazdık ama başka bir proje gerçekleştirdik. ☐ Bu projeyi başka finansal kaynaklarla yapardık. ☐ Öncelikle başvuracağınız finansal kaynak hangisi olurdu? ☐ Kendi kaynaklarımızla ☐ Uluslararası kaynaklar (AB, Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, vb.) ☐ Diğer kamu kaynakları (Lütfen belirtiniz.....) ☐ Bu projeyi yapardık ama daha uzun sürerdi. ☐ Bu projeyi yapardık ama kapsamını daraltırdık. ☐ Bu projeyi yapardık ama bütçesini küçültürdük.
<p>47. Bu proje sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak başka hangi girişimlerde bulundunuz?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu. ☐ Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar ve sosyal aktiviteler gerçekleştirdik. ☐ Projeye bağlantılı yeni projeler başlattık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda eğitimler/danışmanlıklar aldık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda başka kurumlara/hedef kitlemize eğitimler/danışmanlıklar verdik. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
<p>48. SKMDP projenizin sağladığı faydayı maliyetle karşılaştırdığınızda size göre Şu ifadelerden hangisi doğrudur?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Faydası maliyetinden yüksek oldu. ☐ Faydası maliyetine eşit oldu. ☐ Faydası maliyetinden düşük oldu.
<p>49. Projenizi en iyi anlatan ifade aşağıdakilerden hangisidir?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Problemsiz tamamlandı. ☐ Basit değişikliklerle tamamlandı ☐ Ciddi değişikliklerle tamamlandı ☐ Erken uyarı ve düzeltici tedbirlerle tamamlandı. ☐ Başarıyla tamamlandı ☐ Fesh edildi.
<p>50. Projenizden sonra ajansın diğer desteklerine başvurduğunuz mu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Evet ☐ Hayır <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı. ☐ Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi. ☐ Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....

51. Güney Marmara Kalkınma Ajansı, kurumunuzun ve hedef kitlenizin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek için başka ne tür destekler/yardımlar sağlayabilir?

Bölgenin destek noktası

2014 YILI ÖNCELİKLİ SEKTÖRLER MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

2014 YILI
ÖNCELİKLİ SEKTÖRLER MALİ DESTEK PROGRAMI
ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Aralık 2016

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	182
ÇİZELGELER	183
GRAFİKLER	184
1. GİRİŞ	185
2. ÖNCELİKLİ SEKTÖRLER MALİ DESTEK PROGRAMI	186
2.1. Programın Amacı ve Kapsamı	186
2.2. Programın Yürütülmesi	187
3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT	188
4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME	188
4.1. Desteklenen Firma / Kurum Analizi	188
4.2. Program ve Süreç Analizi	192
4.3. Proje Sonrası Durum Analizi	199
5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER	207
6. EKLER: ANKET SORULARI	209

ÇİZELGELER

Çizelge 1. Destek Alan Firma ve Kurumların Niteliği	189
Çizelge 2. Firma / Kurum Çalışan Sayısı	190
Çizelge 3. Firma Ciroosu / Kurum Bütçesi	191
Çizelge 4. 2014 ÖSMDP Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarının Dağılımı	191
Çizelge 5. Ajans Destekleri Hakkında Diğer Firma / Kurumlara Bilgi Verilmesi	195
Çizelge 6. Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu	201
Çizelge 7. Yararlanıcıların Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu	204
Çizelge 8. Program Performans Göstergeleri	206

GRAFİKLER

Grafik 1. Projelerin İller Bazında Dağılımı	189
Grafik 2. Destek Alan Proje Sahiplerinin Sektörlere Göre Sınıflandırılması	190
Grafik 3. Projeniz Kim Tarafından Hazırlandı	192
Grafik 4. Mali Destek Programlarından Haberdar Olma Yolları	193
Grafik 5. Destek Almaya Hak Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri	194
Grafik 6. Projede Hedeflere Ulaşmada Etkili Olan Faktörler	195
Grafik 7. Proje İzleme Sürecinin Değerlendirilmesi	196
Grafik 8. Proje Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	196
Grafik 9. Ajans Desteklerinin Diğer Kurumlara Göre Avantajları	197
Grafik10.Firma / Kurumların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri	199
Grafik 11. Proje İle Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar	200
Grafik 12. Proje Bütçesi Dışında Finansal Kaynak Yaratılarak Yapılan Faaliyetler	201
Grafik 13. Projenin Sürdürülebilirliği	202
Grafik 14. Projeye İlişkin Yorumlar	203
Grafik 15. Fayda / Maliyet Analizi	204

1. GİRİŞ

Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA), 25 Temmuz 2009 tarih ve 27299 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ulusal kalkınma planı ve programları ile uyumlu bir şekilde;

- Bölgesel kalkınmayı hızlandırmak,
- Bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak
- Rekabet gücünü artırmak amaçlarıyla TR22 Düzey 2 (Balıkesir ve Çanakkale illeri) Bölgesi’nde kurulmuştur.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı yukarıda belirtilen amaçlara katkıda bulunmak amacıyla, doğrudan finansman desteği olarak tanımlanan mali destek programlarına 2011 yılında başlamıştır. 2011 yılında İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı, 2012 yılında İhracatta Yenilik ve Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları yürütülmüştür. 2013 yılında ise Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi, Turizmde Rekabetçiliğin Artırılması ve Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları adıyla 3 farklı Mali Destek Programı yürütülmüştür. 2014 yılında ajans, sosyal kalkınma ile birlikte öncelikli sektörler alanında mali destek programına çıkmıştır. 2014 yılı Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı (ÖSMDP), Balıkesir ve Çanakkale illerini kapsayan TR22 Güney Marmara Bölgesi’nde GMKA tarafından 2014 yılında yürütülmüştür. 2014 yılı Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı, Güney Marmara Bölgesi’nin ulusal ve uluslararası pazarlardaki etkinliğinin artırılabilmesi ve güçlü bir ekonomik yapıya sahip olabilmesi açısından bölgenin öne çıkan rekabet gücünün, çevresel sürdürülebilirlik göz önünde bulundurularak artırılmasına ve bu sektörlerde yüksek katma değerli ürün/hizmet üretiminin geliştirilmesine katkı sağlaması amacıyla planlanmış ve uygulanmış bir mali destek programıdır.

Ajans, 2014 yılı Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı teklif çağrısına 16 Aralık 2013’te çıkmış, proje başvurularını 21 Şubat 2014 tarihine kadar kabul etmiştir. Bu programa, Balıkesir ve Çanakkale’den toplam 141 proje başvurusu yapılmıştır. Balıkesir’den 96 adet, Çanakkale’den 45 adet proje başvurusu gelmiştir. Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı’nın teklif çağrısı öncesi açıklanan bütçesi 11.200.000,00 TL’dir. Programa başvuru yapan projelerde talep edilen destek tutarı 45.285.064,25 TL’dir. Ajans tarafından açıklanan destek tutarının 4.04 katı oranında bölgeden destek başvurusu alınmıştır. Destek almaya hak kazanan proje sayısı 45 olarak gerçekleşmiştir. Bu projelerden 28 adeti Balıkesir, 17 adeti ise Çanakkale illerindedir. Başarılı projelerden 36 tanesi ile sözleşme imzalanmıştır. 36 projenin 25 tanesi Balıkesir, 11 tanesi de Çanakkale projesidir. Program sonunda başarı ile tamamlanan proje sayısı 33’tür. Program sürecinde 1 adet Balıkesir projesi ile 2 adet Çanakkale projesi feshedilmiştir. Program kapsamında desteklenen projelerin tamamı, Haziran 2015 tarihi itibariyle tamamlanmıştır.

Bu çalışma, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği’nin 47. Maddesinde “Ajans bir yıl içerisinde desteklediği proje ve faaliyetlerin istihdam, yatırım, ihracat, ithalat, turizm ve diğer yönlerden bölge kalkınması bakımından doğurduğu etki ve sonuçlarını en geç iki yılda bir analiz eder ve hazırlamakla mükellef olduğu yıllık faaliyet raporlarında bu etki ve sonuçlara yer

verir” şeklinde ifade edilen söz konusu etki ve sonuçları ortaya koymaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, programın etki analizine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmanın nihai çıktısı olarak hazırlanmıştır. Söz konusu etki analizi, bir taraftan ajansın bölge planı ve bu plana dayalı olarak yürütmüş olduğu destek programlarında, hedeflere ne düzeyde yaklaştığının analiz edilmesine imkan verecek, diğer taraftan ileriki yıllarda hazırlanacak destek programlarının daha etkin ve verimli olacak şekilde kurgulanmasına katkı sağlayacaktır.

Toplamda 5 bölümden oluşan bu raporun giriş bölümünde, GMKA, mali destek programları ve 2014 Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı hakkında özet bilgilere yer verilmiştir. Raporun mali destek programı bölümünde, 2014 yılı ÖSMDP’nin amacı ve kapsamı hakkında özet bilgi yer almakta, programın uygulama özet verileri sunulmaktadır. Çalışma yönetimi bölümünde ise etki analizi yöntemi açıklanmaktadır. Son olarak, çalışmada elde edilen bulgular grafik ve çizelgelerle aktarılmış, sonuçlar değerlendirilerek tartışılmış ve tüm sonuçların değerlendirilmesinden hareketle, programların güçlendirilmesi, etkinlik ve etkilerinin artırılabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

2. ÖNCELİKLİ SEKTÖRLER MALİ DESTEK PROGRAMI

2.1. Programın Amacı ve Kapsamı

Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı, 2010-2013 Bölge Planı’nda yer alan rekabet edebilirliğin artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlarına ve 2014-2023 Bölge Planı taslağında belirlenmiş olan “Güçlü Ekonomi ve Rekabetçi Sektörler” ve “Yaşanabilir Çevre ve Mekân” gelişme eksenlerine katkıda bulunacak niteliktedir.

2014 yılı Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı’nın amacı; Güney Marmara Bölgesi’nin ulusal ve uluslararası pazarlardaki etkinliğinin artırılabilmesi ve güçlü bir ekonomik yapıya sahip olabilmesi açısından, bölgenin öne çıkan sektörlerinin rekabet gücünün, çevresel sürdürülebilirlik göz önünde bulundurularak arttırılmasına ve bu sektörlerde yüksek katma değerli ürün/hizmet üretiminin geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu amaçlara ulaşmak gayesiyle destek programı kapsamında 6 öncelik belirlenmiştir. Bu öncelikler;

- Tarıma Dayalı Sanayi ile Tarım Alet ve Makinaları Sanayinin Geliştirilmesi
- Orman Ürünleri Sanayinin Güçlendirilmesi
- Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliğinde Makine-Ekipman Üretimine Yerleştirilmesi ve Yenilenebilir Enerji Uygulamalarının Yaygınlaştırılması
- Atıkların Değerlendirilmesi ve Çevreye Verdiği Zararın Azaltılması
- Bölge Turizm Olanaklarının Tanıtılması ve Alternatif Turizm Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi
- Madenlerin Çevreye Duyarlı Şekilde İşlenerek Ekonomiye Kazandırılmasıdır

Destek Programına, KOBİ olarak faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler, kamu kurumları, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları, Üniversiteler, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, kooperatifler, birlikler, bölgeler ve siteler proje sunabilmişlerdir. Program kapsamında proje başvuruları alınmasına 16 Aralık 2013 tarihinde başlanılmış, başvurular 21 Şubat 2014 tarihinde son bulmuştur. Ajans tarafından program için ayrılan toplam bütçe 11.200.000 TL olarak belirlenmiştir. Proje başına ayrılan destek miktarı en az 50.000 TL ile en fazla 500.000 TL arasında sınırlandırılmıştır. Bütçenin geri kalanının yararlanıcı tarafından sağlanacak nakdi katkı ile finanse edilmesi istenmiş, aynı katkılar eş finansman olarak kabul edilmemiştir. Proje uygulama süresinin en fazla 12 ay olmasına müsaade edilmiştir.

Ajansa sunulan projeler öncelikle “Ön İnceleme” aşamasından geçirilmiş, bu aşamada sunulan projelerin başvuru için her türlü idari uygunluğunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Teknik ve Mali Değerlendirme aşaması olan ikinci aşamada ise her proje öncelikle en az iki bağımsız değerlendirici tarafından aşağıdaki kriterler doğrultusunda puanlandırılmıştır:

1. Başvuranın Mali ve Teknik Yönetim Kapasitesi
2. Proje Konusunun Programın Amaç ve Öncelikleriyle İlgililiği
3. Proje Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi için Önerilen Yöntem Kalitesi ve Geçerliliği
4. Projenin Sürdürülebilirliği
5. Projenin Bütçe ve Maliyet Etkinliği

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için toplam başarı puanına ek olarak, değerlendirme tablosunun ilk iki bölümünde incelenen “Mali ve Teknik Kapasite” başlığından en az 12 puan (20 puan üzerinden) ve aynı zamanda “İlgililik” başlığından en az 15 puan (25 üzerinden) alması koşulu aranmıştır. Değerlendirmenin sonunda 65 ve üzerinde puan alan başvurular başarılı projeler olarak listelenmiştir. Bu sürecin sonunda, projeler Değerlendirme Komitesi tarafından incelenmiş ve nihai destek kararı Ajans Yönetim Kurulu tarafından verilmiştir.

2.2. Programın Yürütülmesi

Ajans, sözleşme imzalanmış her projeye projenin izlenmesi, değerlendirilmesi ve projenin rayında gitmesi için izleme uzmanı ataması yapmıştır. Proje uzmanları projeleri, ilk, düzenli ve anlık izleme olarak isimlendirilen izleme ziyaretleriyle takip etmişlerdir. Bu izleme ziyaretlerinde projeler, faaliyetleri kapsamında satın alma, görünürlük, sözleşme esasları kapsamında incelenmiştir.

Programın başlangıç bütçesi olan 11.200.000 TL'nin 9.085.618,85 TL'si desteklenmeye karar verilen projelere tahsis edilmiştir. Program sonunda, tahsis edilen bu tutarın 6.398.183,01 TL'sinin uygun destek miktarı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Programda, proje sahipleri kurum-kuruluşlar tarafından sağlanan eş finansman miktarı ise 8.160.979,90 TL olarak gerçekleşmiştir. Des-

teklenen projelerin sürelerine bakıldığında, büyük bir bölümünün (23 proje) 12 aylık süre içinde tamamlanacak şekilde planlandığı, geri kalan 9 projenin süresinin 9 ay, 2 projenin 10 ay ve 1'er projenin de 5 ay ve 7 ay olarak planlandığı görülmüştür.

3. TEORİK ÇERÇEVE VE METOT

Bu raporda, çalışan sayıları ve bütçe/ciro büyüklüklerini de kapsayan firma bilgileri, mali destek programı uygulama dönemine ait bilgileri ve mali destek programından sonra oluşan değişiklikleri kapsayan soruların sorulduğu anket çalışmasının analizi yapılmıştır.

Anket sorularının ilgililik, verimlilik, etki ve sürdürülebilirlik kriterlerini kapsayan bir şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiştir.

Yapılan anket çalışmasında, ilk olarak tüm ÖSMDP yararlanıcılarına bilgi amaçlı anket soruları gönderilmiştir. Sonrasında, anket çalışması yüz yüze mülakat şeklinde gerçekleştirilmiştir.

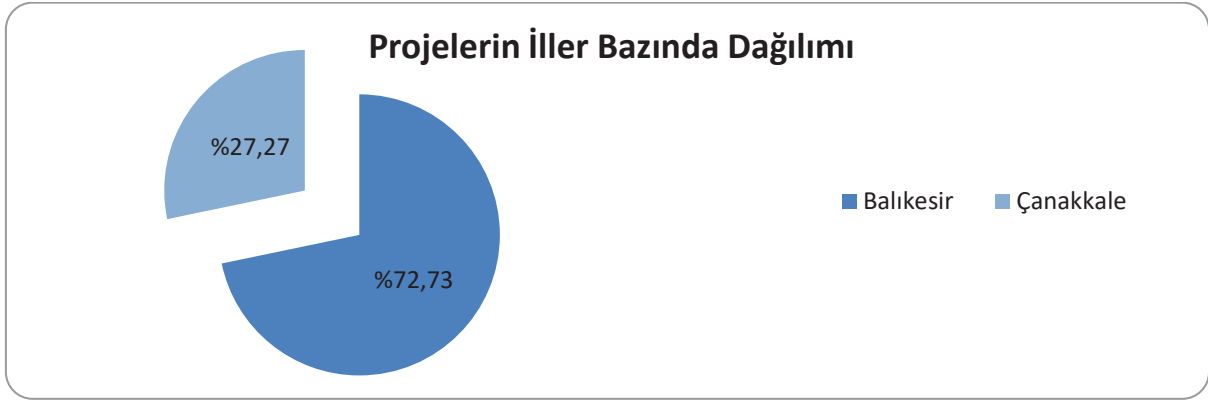
Toplamda, 33 projenin bulunduğu ÖSMDP'de anket yapılan proje sayısı 28 olarak gerçekleşmiştir. Raporun önemli bölümlerinden birisi olan proje sonrası döneme ait değişiklikler içinde en önemlisi sayılabilecek ve uygulama döneminde de ajans tarafından takibi yapılmış olan performans göstergelerinde ise, yararlanıcıların en az %25'i tarafından seçilmiş göstergeler incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Ayrıca, yapılan değerlendirmede, yararlanıcılar tarafından verilen cevaplar birebir yansıtılmış olup, tarafsızlık ve objektiflik kriteri de dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, hem programın olumlu sonuçlarına hem de yararlanıcı eleştirilerine yer verilmiştir.

4. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Programda Destek Alan Proje Sahiplerinin Analizi

Bu programa, Balıkesir ve Çanakkale'den toplam 141 proje başvurusu yapılmış, 36 proje ile sözleşme imzalanmıştır. Destek almaya hak kazanan projelerin %30'u (11 adet) Çanakkale'den, %70'i (25 adet) Balıkesir'dendir. Program uygulama sürecinde 3 adet proje fesih edilmiştir. Geri kalan 33 proje yürütülerek tamamlanmıştır. Başka bir deyişle programın proje yürütme başarısı %91,7 olarak gerçekleşmiştir. Programda destek alan proje sahiplerinin analizi projelerini başarı ile tamamlayan 33 proje üzerinden yapılmıştır.

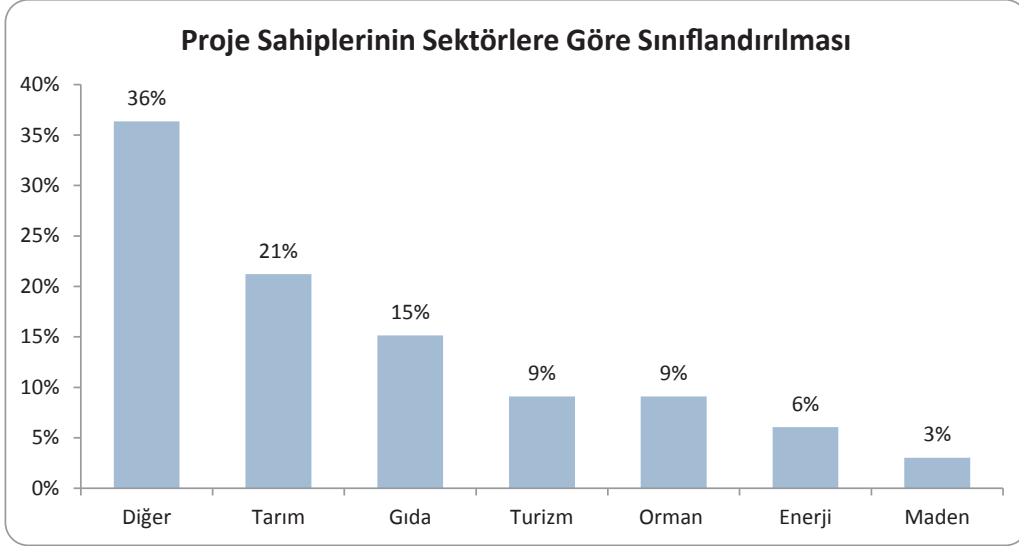
Grafik 1. Projelerin İller Bazında Dağılımı (%)

Sözleşme imzalanıp başarılı bir şekilde tamamlanan projelerin başvuru sahiplerine göre türleri incelendiğinde, KOBİ olarak faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler 21, kamu kurumları 9, sivil toplum kuruluşları (STK) 2 ve kooperatifler 1 proje almıştır. Çizelge 1’den görüldüğü gibi, KOBİ’lerin aldığı proje sayısı, diğer uygun başvuru sahiplerinin kazandığı proje sayısının yaklaşık iki katıdır. Programın amacı ve öncelik alanları dikkate alındığında bu oranın beklenen bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 1. Destek Alan Firma ve Kurumların Niteliği

Firma/Kurum Niteliği	Adet	Yüzde (%)
KOBİ	21	64
Kamu Kurum ve Kuruluşları	9	27
Sivil Toplum Kuruluşu	2	6
Kooperatifler	1	3
Toplam	33	100

Destek alan projelerin faaliyet gösterdiği sektörler incelendiğinde ise Grafik 2’den görüldüğü gibi; desteklenen projelerin büyük bölümü %21’lik payla tarım alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar tarafından sunulan projelerdendir.

Grafik 2. Destek alan proje sahiplerinin sektörlere göre sınıflandırılması (%)

Yapılan anket sonuçlarına göre programa başvurarak destek alan yararlanıcıların %14'ü 5-10 yıl arasında %86'sı 10 yıl üzerinde faaliyet süresine sahiptir. Bu da programa başvuran yararlanıcıların sektöründe tecrübe sahibi olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla, mevcut olan bu yüksek tecrübe proje yazma özgüvenini de beraberinde getirmiştir.

Proje sahiplerinden firma / kurumlarında çalışan personel sayıları projenin hazırlandığı yıldan başlayarak günümüze kadar olan süreçte talep edilmiştir. Yıllar itibari ile personel sayılarının detayı toplu bir şekilde aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 2. Firma/Kurum Çalışan Sayısı

Yıl	Çalışan Sayısı
2013	544
2014	747
2015	805
2016	799

Anket sonuçlarına göre, 2014 Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı'nda proje yürüten KOBİ niteliğindeki yararlanıcıların, anketin yapıldığı dönem baz alındığında (2016) %31'inin 0-10 arasında, %25'inin 10-25 arasında, %13'ünün 25-50 arasında ve %31'inin de 50 üzeri çalışan sayısının bulunduğu görülmüştür.

Çizelge 2’den de görüleceği gibi destek alan proje sahiplerinin firma / kurumlarındaki çalışan sayıları proje hazırlanma yılı olan 2013’ten sonra artış göstermektedir.

Proje sahiplerinden projenin hazırlandığı yıldan bugüne kadar olan süreçte firma cirosu / kurum bütçeleri bilgisi talep edilmiştir. Yıllar itibari ile destek alan firma / kurumların toplam mali yapılarına ilişkin bilgiler aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 3. Firma Ciro / Kurum Bütçesi

Yıl	Ciro / Bütçe (TL)
2013	105.088.276
2014	142.022.534
2015	162.219.132
2016	126.053.071

Çizelge’den de görüleceği gibi destek alan proje sahiplerinin firma ciroları/ kurum bütçeleri, destek sonrasında yıllar itibari ile artış göstermektedir. 2016 senesi henüz tamamlanmamış olduğu için anket yapıldığı tarih itibari ile geçerli olan veriler kullanılmıştır. Sene sonu itibari ile 2016 senesi verisinde artış olması öngörülmektedir.

Anket sonuçlarına göre son tamamlanan yıl olan 2015 yılı sonu itibariyle, yararlanıcıların %19’unun 0 - 1.000.000 TL, %50’sinin 1.000.000 TL - 10.000.000 TL, %19’unun 10.000.000 TL - 25.000.000 TL ve %12’sinin 25.000.000 TL ve üzeri bütçe/cirosunun olduğu görülmüştür.

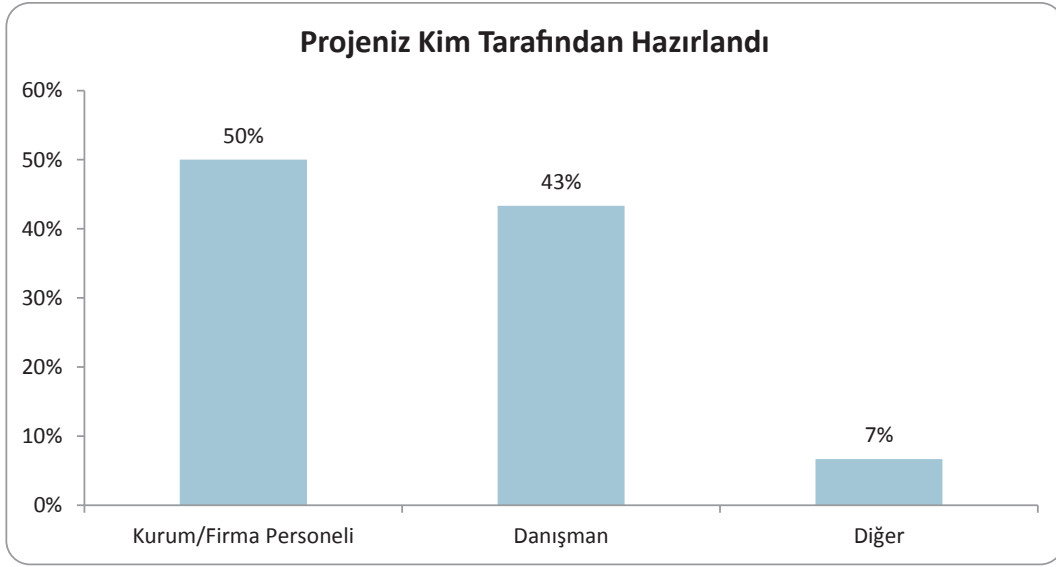
Ajans 2014 ÖSMDP’de destek alan projelerin sözleşmeye bağlanan destek miktarları üzerinden bir tasnif yapıldığında en fazla %66,6’sı ile 100-200 bin TL ve 200-300 bin TL arasında destek talep edilirken en az 50-100 bin TL ve 300-400 bin TL arasında destek talep edilmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4. 2014 ÖSMDP Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarının Dağılımı

Destek miktarı, TL	Yararlanıcı sayısı	Yüzde (%)
50.000 - 100.000	3	9,1%
100.000 - 200.000	11	33,3%
200.000 - 300.000	11	33,3%
300.000 - 400.000	2	6,1%
400.000 - 500.000	6	18,2%
Toplam	33	100

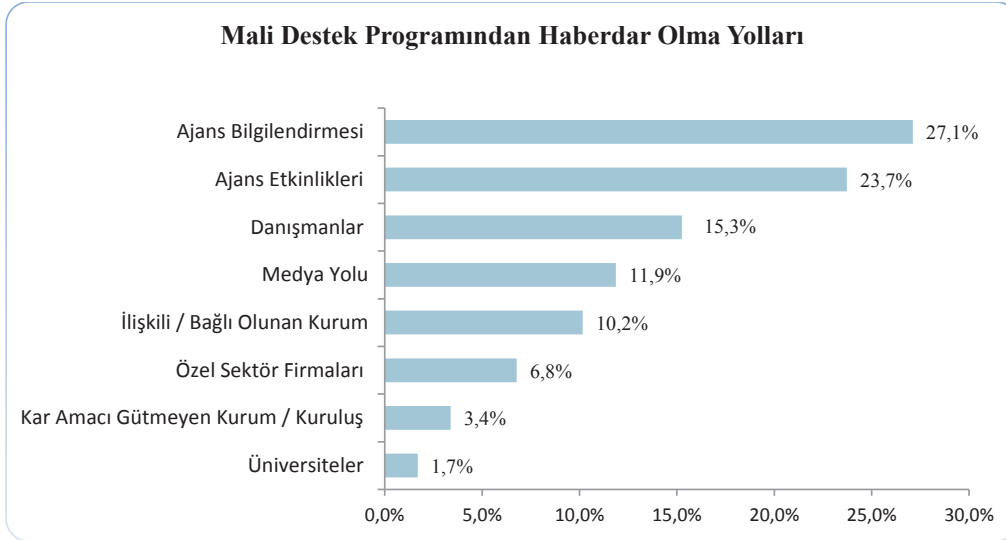
4.2. Program ve Süreç Analizi

Programla ilgili öncelikle projelerin kimler tarafından hazırlandığına cevap aranmıştır. Yapılan anketlerin sonuçları Grafik 3'te sunulmuştur. Proje sahiplerinin verdikleri bilgiye göre, yararlanıcıların %50'lik bir oran ile projelerini kendi personelinin hazırladığı, %43'lük bir oran ile de danışmanlık hizmeti alınarak hazırlatıldığı gözlemlenmiştir. Oranlar dikkate alındığında, bölgedeki kurum ve kuruluşların proje hazırlama kapasitelerinin bulunduğu görülmektedir ancak, özellikle KOBİ projeleri danışmanlar tarafından hazırlanmıştır. KOBİ'ler tarafından iş yoğunluğunun fazla olmasının bu duruma neden olduğu belirtilmiştir.

Grafik 3. Projeniz Kim Tarafından Hazırlandı (%)

Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı'nın bölge genelinde tanıtılmasında en etkili olan yöntem, ajans tarafından gerçekleştirilen tanıtım ve etkinlik faaliyetleri olmuştur. Anket katılımcılarına birden fazla seçenek seçme hakkı verildiği bu anket sorusunda; Ajans tarafından yapılan bilgilendirmeler %27, ajansın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinlikler %24, danışmanlar %15, medya yoluyla %12, ilişkili bağlı olunan kurum aracılığıyla %10, özel sektör firmalarından %7, odalar dernekler ile %3 ve üniversiteler vasıtasıyla %2 oranında işaretlenmiştir. Programın duyurulmasında, ajansın tanıtım ve duyuru faaliyetlerinin etkin işlediği görülmektedir. Programdan, ajansın duyuru etkinlikleri vasıtasıyla haberdar olanların toplamı %51'dir. Bu durum ajansın programlarını etkin bir şekilde duyurduğunu göstermektedir. Yararlanıcıların mali destek programlarından haberdar olma yollarına ilişkin bilgiler Grafik 4'te sunulmuştur.

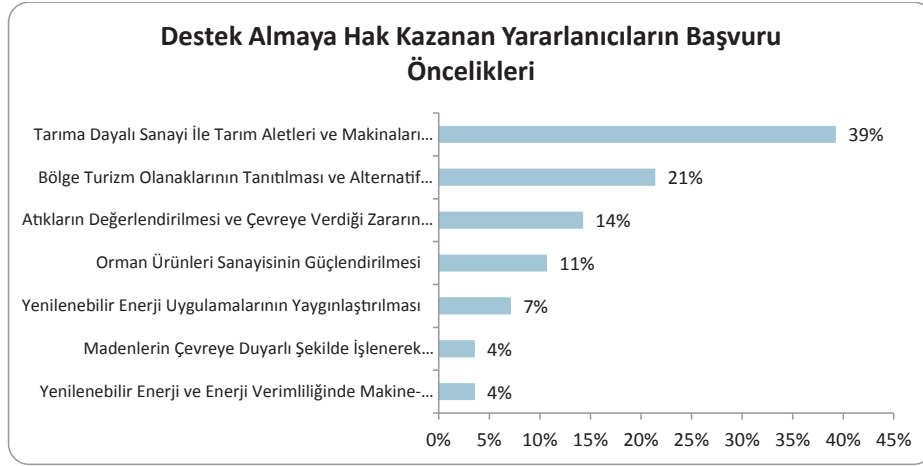

Grafik 4. Mali Destek Programlarından Haberdar Olma Yolları (%)

Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı'nda, başvuru rehberinde öncelikler; “tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi”, “orman ürünleri sanayiinin güçlendirilmesi”, “yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinde makine ekipman üretiminin yerleştirilmesi ve yenilenebilir enerji uygulamalarının yaygınlaştırılması”, “atıkların değerlendirilmesi ve çevreye verdiği zararın azaltılması”, “bölge turizm olanaklarının tanıtılması ve alternatif turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi” ve “madenlerin çevreye duyarlı şekilde işlenerek ekonomiye kazandırılması” olarak belirlenmiştir. Ajansın 2014 yılı Mali Destek Programları için belirlemiş olduğu toplam destek tutarı 14.200.000 TL olup bu tutarın 11.200.000 TL'si ÖSMDP geri kalan tutarı ise Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı için ayrılmıştır. ÖSMDP'ye ayrılan pay oran olarak %79 olup, bölgedeki öncelikli sektörler verilen ehemmiyetin bir göstergesi niteliğindedir.

TR22 Bölgesi'ndeki firma ve kurumların ÖSMDP'ye başvurma nedenleri incelendiğinde, “tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi” önceliği %32 ile ilk sırada yer alırken, “bölge turizm olanaklarının tanıtılması ve alternatif turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi önceliği %21 ile ikinci sırada yer almaktadır (Grafik 5).

Diğer kısmında yer alan proje hedefleri ise gıda ve kaliteli üretim için ekipman olarak belirtilmiştir.

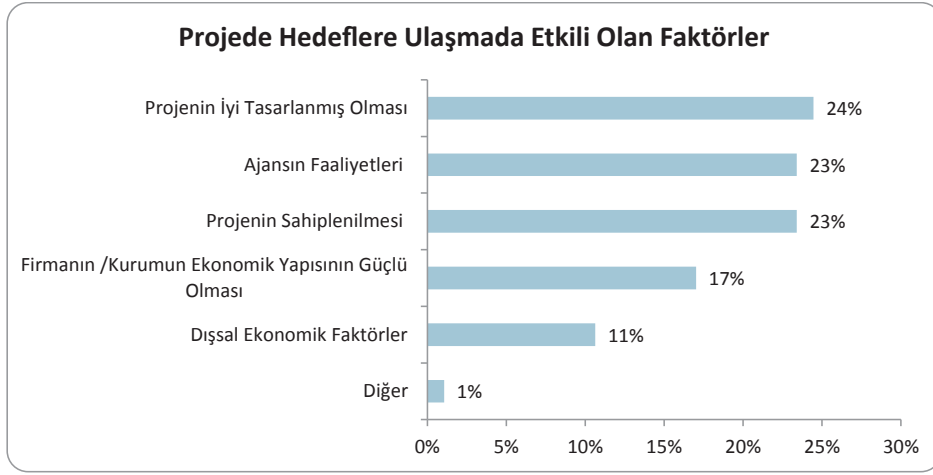

Grafik 5. Destek Almaya Hak Kazanan Yararlanıcıların Başvuru Öncelikleri (%)

Bölgesel plan ve politikalar bağlamında ele alındığında, ajans tarafından programda belirlenen önceliklerin, TR22 2010-2013 Bölge Planı'nda yer alan rekabet edebilirliğin artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlarına ve 2014-2023 Bölge Planı'nda belirlenmiş olan “Güçlü Ekonomi ve Rekabetçi Sektörler” ve “Yaşanabilir Çevre ve Mekan” gelişme eksenleri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla programın önceliklerinin ulusal politikaların ön planda tuttuğu ve bu politikaların başarıyla uygulanması için bölgesel düzeyde hassasiyetle ele alındığı da görülmektedir. Programın odaklandığı alanlar ulusal politikalarla da uyumludur.

Projelerin hedeflerine ulaşması ve başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlayan unsurlar incelendiğinde, 23 yararlanıcı “projenin iyi tasarlanmış olmasını bildirirken hedeflere ulaşılmasını sağlayan unsurlardan “projenin kurum/firma içinde sahiplenilmiş olması” seçeneği de 22 yararlanıcı tarafından işaretlenmiştir. “Ajansın İzleme ve Destek Faaliyetleri” 22 yararlanıcı tarafından en çok işaretlenen unsur olmuştur. Firmanın/kurumun ekonomik yapısının güçlü olması da yüksek seviyede seçilen unsurlardan biri olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, başarılı projelerin planlı bir şekilde tasarlandığını ve yürütüldüğünü, ayrıca ajansın da bu hedeflere ulaşmada yadsınamaz bir katkısının olduğunu göstermektedir.

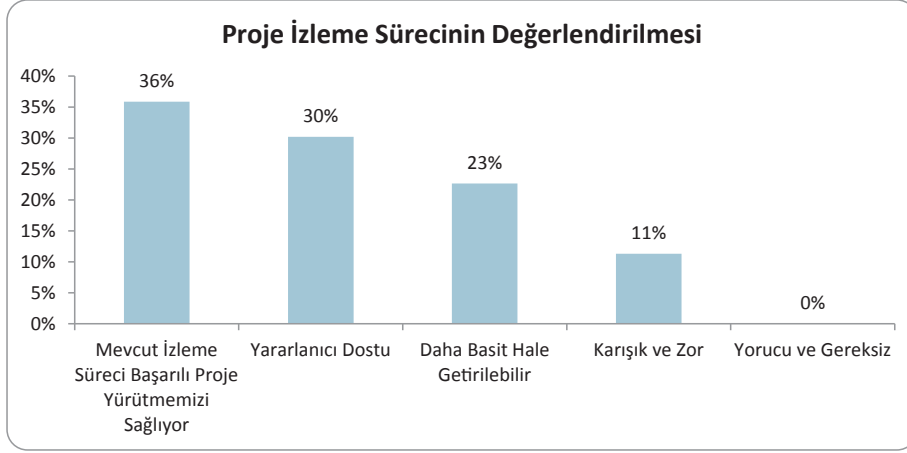
Grafik 6. Projede Hedeflere Ulaşmada Etkili Olan Faktörler (%)

Ankete katılan ÖSMDP yararlanıcılarına ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verip vermedikleri sorusu yöneltilmiş ve bu soru yöneltilen 28 yararlanıcıdan 27 tanesinin destekler hakkında diğer kurum/firmalara bilgi verdiği gözlemlenmiştir. Bu durum ajansın ve mali destek programlarının bölge içerisinde bilinirliğinin artmasına neden olmaktadır.

Çizelge 5. Ajans Destekleri Hakkında Diğer Firma/Kurumlara Bilgi Verilmesi

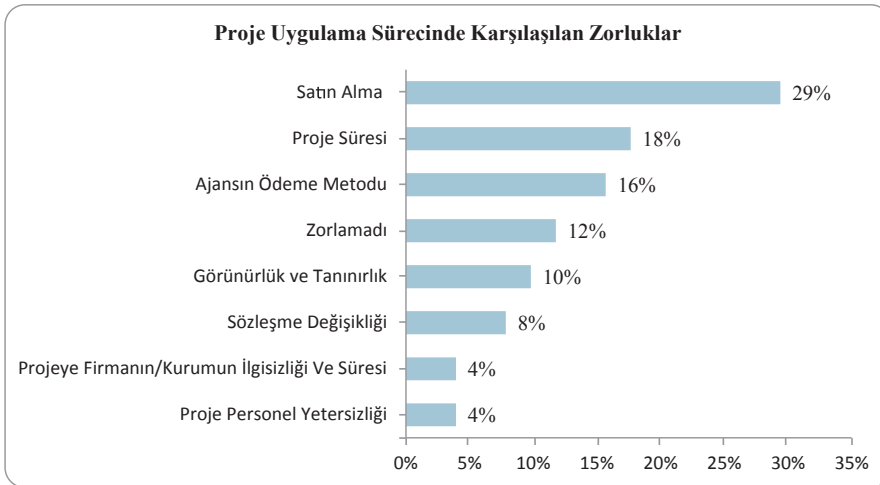
Ajans Desteklerinden Yararlanmayan Firma/Kurumlara Ajans Destekleri Hakkında Bilgi Verdiniz mi?	Adet	Yüzde (%)
Evet	27	96%
Hayır	1	4%
TOPLAM	28	100%

Yararlanıcılardan ajansın proje izleme süreci ile ilgili görüşleri alınmıştır. Proje uygulama sürecinde, ankete katılan yararlanıcılar izleme sürecini %36 oranında başarılı proje yürütme sürecine katkı sağlayan bir süreç, %30 oranında yararlanıcı dostu ve %23 oranında daha basit hale getirilebilecek bir süreç olarak değerlendirmiştir. İzleme süreci ile ilgili olarak “karışık ve zor” seçeneği 6 yararlanıcı tarafından %11 oranında işaretlenmiştir. Anket sonuçlarına göre, “yorucu ve gereksiz” seçenekleri işaretlenmemiştir.

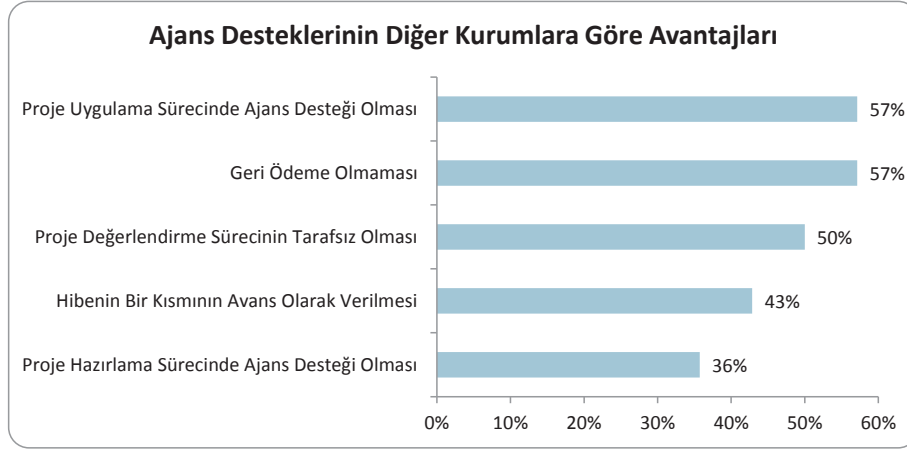
Grafik 7. Proje İzleme Sürecinin Değerlendirilmesi (%)

İzleme süreci ile ilgili olarak yararlanıcılara proje uygulama sürecinde kendilerini en fazla zorlayan konular sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre destek alan yararlanıcıların %29'u satın almadan, %18'i proje süresinden ve %16'lık kısmı da ajansın ödeme metodundan şikayetçi olduğunu belirtirken %12'lik bir kitlede süreçte zorlanmadığını belirtmiştir. Yapılan derinlemesine görüşmelerde, proje yararlanıcılarının bir kısmının projelerinin danışmanları tarafından hazırlanması nedeni ile ajansın süreçleri konusunda bilgi sahibi olmadığı, proje süresini, satın alma yöntemlerini ve ajansın ödeme metodunu proje imzasından sonra öğrenmesi nedeni ile sıkıntı yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bunlara ek olarak, yapılan satın almalarda sözleşme imzalanan alt yüklenici mal alımı, yapım işleri ya da hizmet alımında iş bitiminde hizmet bedelinin ödenmesini talep etmektedir. Ancak, ajans ara veya nihai raporla birlikte hak edişe göre ödeme gerçekleştirdiği için yararlanıcı da alt yükleniciye ödeme yapamamaktadır. Dolayısıyla, yararlanıcıların bir kısmı bu ödeme sisteminden memnun olmadığını ifade etmiştir.

Grafik 8. Proje Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar (%)

Güney Marmara Kalkınma Ajansı gibi destek veren kurum ve kuruluşlar mevcuttur. 2014 ÖSM-DP’de ajanstan destek alan kurum ve firmaların bir kısmı bu kuruluşlardan destek almışlardır. Yapılan ankette yararlanıcılara daha önce diğer kurumlardan destek alıp almadığı bilgisi sorulmuş ve destek almış ise ajans desteklerinin diğer kurumların mali desteklerine göre faydalarını belirtmeleri istenmiştir. Anket cevaplarına göre yararlanıcıların %50’si daha önce herhangi bir kurumdan destek almadığını belirterek, hibeler arasında mukayese şansının olmadığını belirtmiştir. Anket yapılan ve daha önce başka kurumlardan destek alan 14 yararlanıcı, birden fazla seçeneği seçme şansı dâhilinde, ajans desteklerinde geri ödeme olmamasının, hibenin bir kısmının avans olarak verilmesinin ve proje hazırlama sürecinde ajans katkısının olmasının diğer kuruluşlarının desteklerine kıyasla avantajlı olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Daha önce destek alan 14 yararlanıcıya GMKA avantajlarının belirtilmesi için çoklu şıklı soru sorulmuş ve bu şıklar arasından kendilerine en uygun olanları seçmeleri istenmiştir. Bu sebeple Grafik 9’da verilen cevaplar daha önce diğer kurumlardan destek alan 14 yararlanıcıya oranlanarak yüzdesel olarak sunulmuştur.

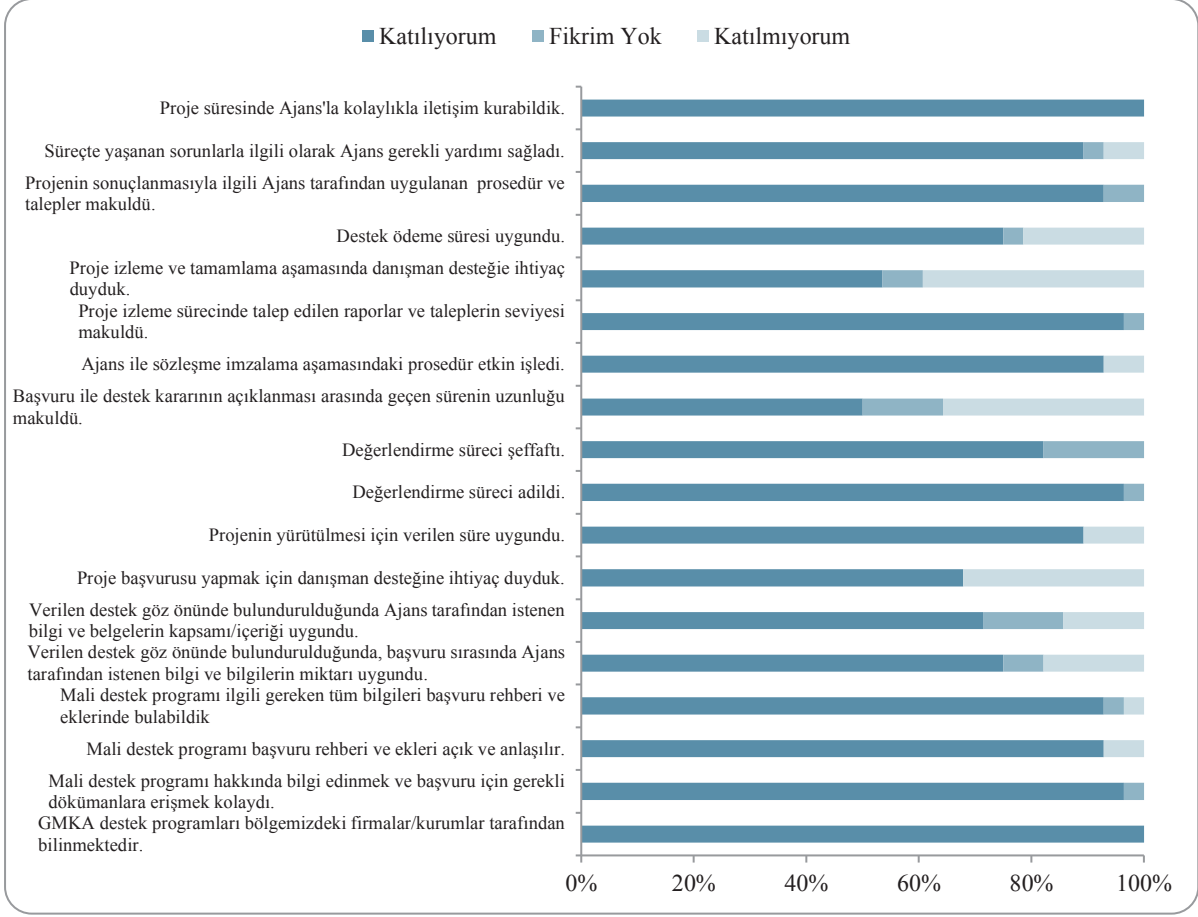
Grafik 9. Ajans Desteklerinin Diğer Kurumlara Göre Avantajları (%)

Program ve süreçlerle ilgili son aşamada, yararlanıcılardan genel hatları itibariyle proje hazırlama ve uygulama dönemine ait değerlendirme yapımları istenmiştir.

Program destek süreçlerinin uygunluğuna ilişkin bulgular incelendiğinde, program yararlanıcılarının genel olarak tüm süreç adımları konusunda olumlu görüşe sahip olduğu görülmektedir (Grafik 10). Yararlanıcılar, mali destek programı hakkında bilgi edinmenin ve başvuru için gerekli evraklara erişmenin kolay olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte 2 yararlanıcı haricinde diğer yararlanıcılar mali destek programı rehberleri ve eklerinin açık ve anlaşılır olduğunu düşünmektedirler. Buna paralel olarak, mali destek programı ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildiklerini belirtmişlerdir. Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve bilgilerin miktarının uygunluğu yararlanıcılara sorulmuş ve yararlanıcılar, bu sürecin daha basit ve daha cazip hale getirilmesi adına başvuru sırasında ve sonrasında istenilen bilgi ve belgelerin azaltılması yönünde temayül belirtmişlerdir. Anket sonuçla-

rıyla paralel olarak, sahada ikili yüz yüze görüşmelerde de yararlanıcılar başvuru dosyasını hazırlama konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Anket sonuçlarına göre oluşturulan Grafik 9'a göre, yararlanıcılardan %68'i danışman desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu oranın yüksek olduğu düşünülmektedir. Danışman desteği almalarındaki temel nedenler olarak, ajansa ilk defa proje başvurusunda bulunmaları ve başvuru sürecinin kapsamlı bir çalışma gerektirmesi, evrak yükünün fazlalığı ve karmaşıklığı şeklindeki hususlar ifade edilmiştir. Ayrıca, KAYS sistemini kullanma konusunda yetkin olmamalarından dolayı danışmanlık hizmetine ihtiyaç duydukları da düşünülmektedir. Ancak, prosedürleri ve süreçleri öğrendikleri için bundan sonraki çağrılarda danışman desteği almadan da başvuru yapabileceklerini belirtmişlerdir. Projenin yürütülmesi için verilen sürenin uygunluğu yararlanıcılara sorulmuş ve 3 yararlanıcı haricinde sürenin uygun olduğu görüşü hakim olmuştur. 3 yararlanıcıda ise durum projelerinin danışman desteği ile hazırlanmış olması nedeni ile daha kısa sürede projelerini tamamlayabilecekleri konusunda bilgi sahibi olmamalarından kaynaklanmaktadır. Proje tamamlama ile ilgili olarak ajans tarafından verilen sürenin yetersizliği ile ilgili herhangi bir geri dönüş alınmamıştır. Yararlanıcılar büyük oranda değerlendirme sürecinin adil olduğunu düşünmektedirler. Değerlendirme sürecinin şeffaflığı ile ilgili olarak 5 yararlanıcı fikrinin olmadığını belirtmiş diğerleri ise sürecin şeffaf bir şekilde işlediğini beyan etmişlerdir. Yararlanıcılara proje başvurusu ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu hakkında soru yöneltilmiş ve %50'lik oranda sürenin makul olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. %38 oranı ile sürenin uzun olduğu görüşü belirtilmiştir. Destekten yararlanan kuruluşlar, genel olarak sözleşme sürecinde sıkıntı yaşamadıklarını belirtse de, bu aşamada talep edilen evrakların azaltılması ihtiyacı yine bazı yararlanıcılar tarafından dile getirilmiştir. Yararlanıcılar özellikle proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurduklarını, süreç boyunca yaşanan sorunlarla ilgili ajansın gerekli yardımı sağladığını ve sözleşme sürecindeki prosedürün etkin işlediğini düşünmektedirler. Bununla birlikte, destek sürecinde de prosedürlerin, süreçlerin ve bunlara bağlı evrak ihtiyacının basitleştirilerek yalın hale getirilmesine ihtiyaç olduğuna ilişkin sinyaller alınmaktadır. Yararlanıcılara destek ödeme süresinin uygunluğu sorulmuş ve 6 yararlanıcı destek ödemelerindeki süre sınırlamasından kaynaklı olarak sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Programın başvuru süreçleri toplu olarak ele alındığında, kuruluşlarda başvuru süreçleriyle ilgili olumlu görüşün hâkim olduğu görülmektedir (Grafik 10). Ajans desteklerinin TR22 Bölgesi'nde tanınırlığı konusunda bütün yararlanıcılar hemfikirdir.

Grafik 10. Firma/Kurumların Başvuru ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri (%)

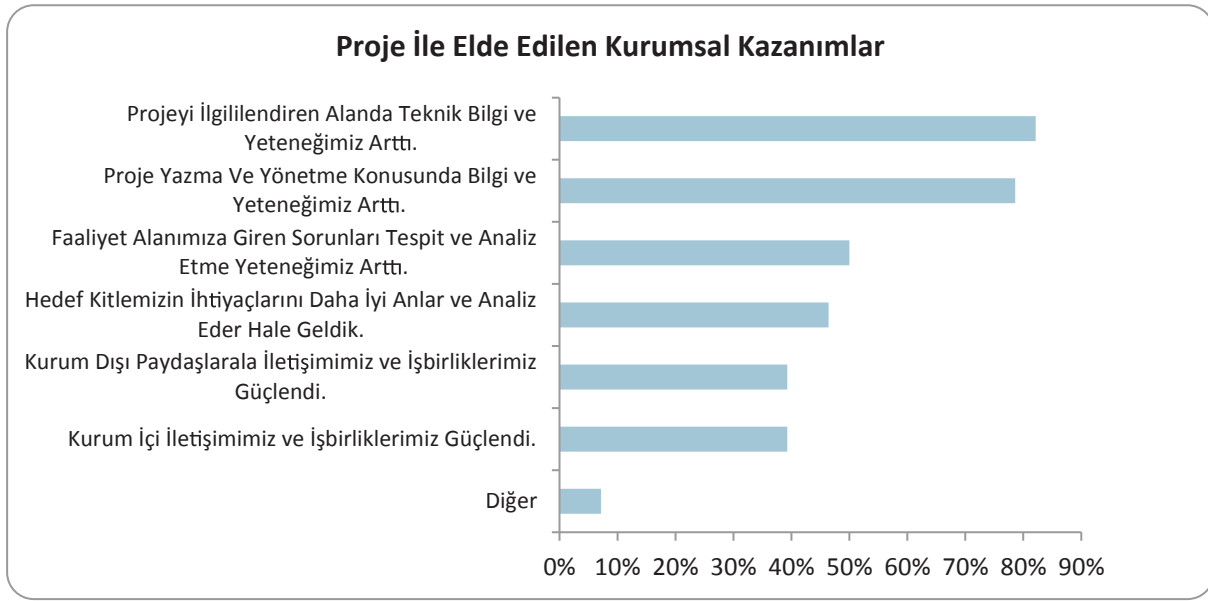
4.3. Proje Sonrası Durum Analizi

Bu bölümde bir önceki bölümde anlatılan program ve uygulama dönemi sonrasına ait döneme ilişkin yararlanıcıların davranışsal, projelerin etkililik ve sürdürülebilirlik kapsamındaki değişimleri incelenecektir.

Anket sonuçları incelendiğinde, projenin yararlanıcılarda olumlu sayılabilecek uygulamalara ve davranışsal değişimlere yol açtığı söylenebilir. Bu değişimlerin başında %79'luk oranla yararlanıcıların proje yazma konusunda bilgi ve yeteneğinin artması olmuştur. Yine bir önceki bölümde anlatılan yararlanıcıların proje yazma aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyması ile ilgili olarak, proje süresi ilerledikçe yararlanıcılar proje döngüsü mantığını anlamışlardır ve proje yazma kültürü konusunda ciddi tecrübe elde etmişlerdir. İkinci olarak, yararlanıcılar her ne kadar kendi sektörlerinde kendi bilgilerini sürekli artırırsa da %82 oranında projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğin arttığı görülmüştür. Bu duruma, proje hazırlama aşamasındaki sektörün mevcut durumu araştırılırken ve uygulama aşamasında teknik şartname hazırlanırken yapılan ciddi çalışmalar katkı sağlamıştır. Bu katkı, %50'lik oranla faaliyet alanına giren sorunların tespit edilmesinde ve %46'lık oranla hedef kitlenin ihtiyaçlarının daha iyi analiz edilmesinde kendini göstermiştir. Yine yararlanıcıların %39'u kurum içi iletişimin güçlendiğini ve aynı şekilde %39'u kurum dışı işbir-

liklerinin güçlendiğini belirtmiştir. Bu da kurumsallık açısından önemli sayılabilecek bir gelişme olarak kayda alınmıştır.

Programdan yararlanan kurumların pek çoğunda projelerden elde edilen çıktılar, hedeflenen sonuçları doğurmuştur. Projelerde elde edilen çıktılar sayesinde kazanılan kurumsal kazanımlar ve bazı sonuçlar Grafik 11’de görülmektedir. Grafik 11’de görüldüğü gibi proje yürüten yararlanıcıların proje çıktılarına ilave olarak proje yürüttükleri alan ve hedefledikleri kitlenin ihtiyaçlarını da daha iyi anlar ve analiz edebilir hale geldikleri görülmektedir. Tek cümle ile ifade edilecek olursa, kurumların ve proje yürütücülerinin vizyonlarının gelişmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 11. Proje İle Elde Edilen Kurumsal Kazanımlar (%)

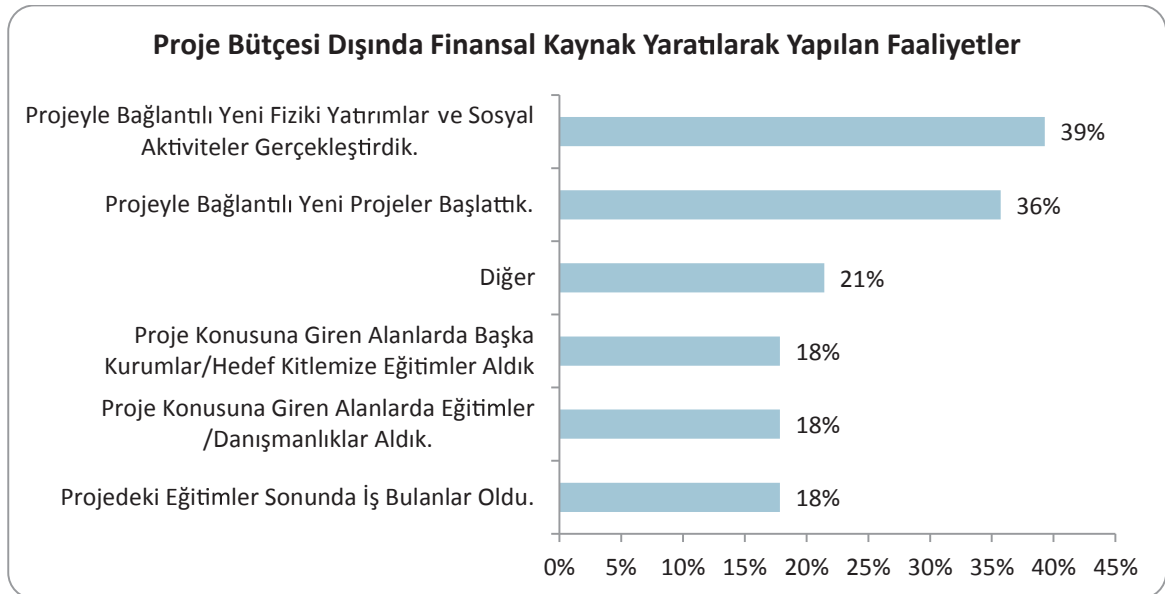
Program yararlanıcılarının %43’ü ajans desteği olmadan projeyi gerçekleştiremeyeceklerini bildirmişlerdir. Bu durum, ajans desteğinin kâr amacı gütmeyen kurumlar ve bazı KOBİ’ler için projeyi gerçekleştirmelerinde ve dolayısıyla atıl durumda kalacak kaynağın harekete geçirilmesinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir. Projelerini ajans desteği olmadan yapabileceklerini bildiren yararlanıcılardan 1 tanesi projeyi ileri bir tarihte gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. 17 yararlanıcı bu projeyi diğer finansal kaynakları kullanarak gerçekleştireceğini belirtmiştir. Bu yararlanıcılardan 1 tanesi ilgili projeyi uluslararası kaynaklar kullanarak, 3 tanesi de diğer kamu kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Geri kalan yararlanıcılar projeyi kendi kaynakları ile gerçekleştirebileceklerini beyan etmişlerdir. Projeyi kendi kaynakları ile gerçekleştirebilecek olan yararlanıcılardan çoklu seçim sunularak gerçekleştirecekleri projeyi analiz etmeleri istenmiş ve 8 yararlanıcı projenin daha uzun süreceğini, 5 yararlanıcı projenin kapsamının bütçesinin değişeceğini ve 6 yararlanıcı da aynı şekilde projelerini gerçekleştirebileceklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, yararlanıcıların %58’i projelerini ajans desteği olmadan da yürütmeye yönelik düşüncelerini belirtmektedirler. Bu durum, aynı zamanda projelerin ciddi manada bir ihtiyaçtan hazırlandığının da dolaylı olarak bir göstergesidir. Bu durum ayrıca, ajans desteklerinin atıl durumda bulunan sermayenin harekete geçirilmesinde itici bir güç olduğunun da göstergesidir.

Çizelge 6. Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu

Ajans Desteği Alınmamış Olması Durumunda Projenin Gerçekleştirilmesi Durumu	Adet	Yüzde (%)
Bu projeyi yapmazdık	12	%43
Bu projeyi daha sonra gerçekleştirebilirdik	1	%4
Bu projeyi başka finansal kaynaklarla yapardık	13	%46
Bu projeyi kendi kaynaklarımızla;		
Aynısını yapardık	17	%61
Daha uzun sürerdi	6	%21
Kapsamını/bütçesini daraltırdık	8	%29
Uluslararası Kaynaklar (AB, Dünya Bankası, vb.)	1	%4
Diğer Kamu Kaynakları	3	%11

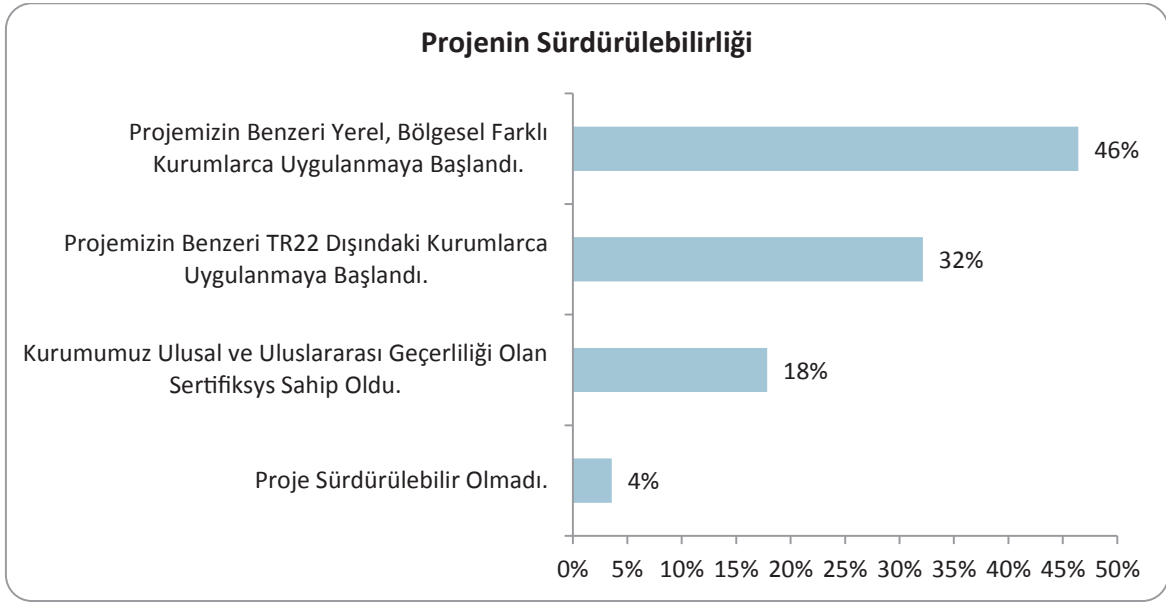
Yararlanıcılara gerçekleştirmiş oldukları proje sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak başka hangi girişimlerde buldukları sorulmuştur. Destekten yararlanan kuruluşların bir bölümü proje sayesinde proje bütçesi dışında finansal kaynak yaratarak farklı girişimlerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunların bir kısmı, projeleriyle bağlantılı yeni projeler başlattıklarını, bir kısmı yeni fiziki yatırımlar gerçekleştirdiklerini bildirirken bir kısmı da proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık hizmeti alındığını ve verildiğini ifade etmektedir.

Grafik 12’de Proje bütçesi dışında finansal kaynak yaratılarak yapılan faaliyetlerin detayı sunulmuştur. Diğer seçeneğini işaretleyen yararlanıcılar arasında yürütmüş oldukları proje sayesinde çevreyle ilgili danışmanlık hizmeti almaya başladıklarını belirtenler bulunmaktadır.

Grafik 12. Proje Bütçesi Dışında Finansal Kaynak Yaratılarak Yapılan Faaliyetler (%)

2014 ÖSMDP’de yürütülen projelerin ve projelerde firma/kurumlarda oluşturulan alt yapıların sürdürülebilirliğine ilişkin yapılan anket sonuçları Grafik 13’te verilmiştir. İlgili grafikten de görüldüğü gibi, birden fazla seçenek tercih etme şansı olan ankette; “Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor” anket sorusuna destek yararlanıcılarının %96’sı olumlu yönde katılmıştır. Aynı zamanda, projelerinin ya da proje faaliyetlerinin yerel veya bölgesel düzeyde örnek alınıp uygulandığının bir göstergesi olan “Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı” anket sorusuna destek yararlanıcıların %46’sı olumlu yönde katılmıştır. Yukarıda belirtilen durumlar, projelerin sürdürülebilirliği açısından önemli göstergelerdir.

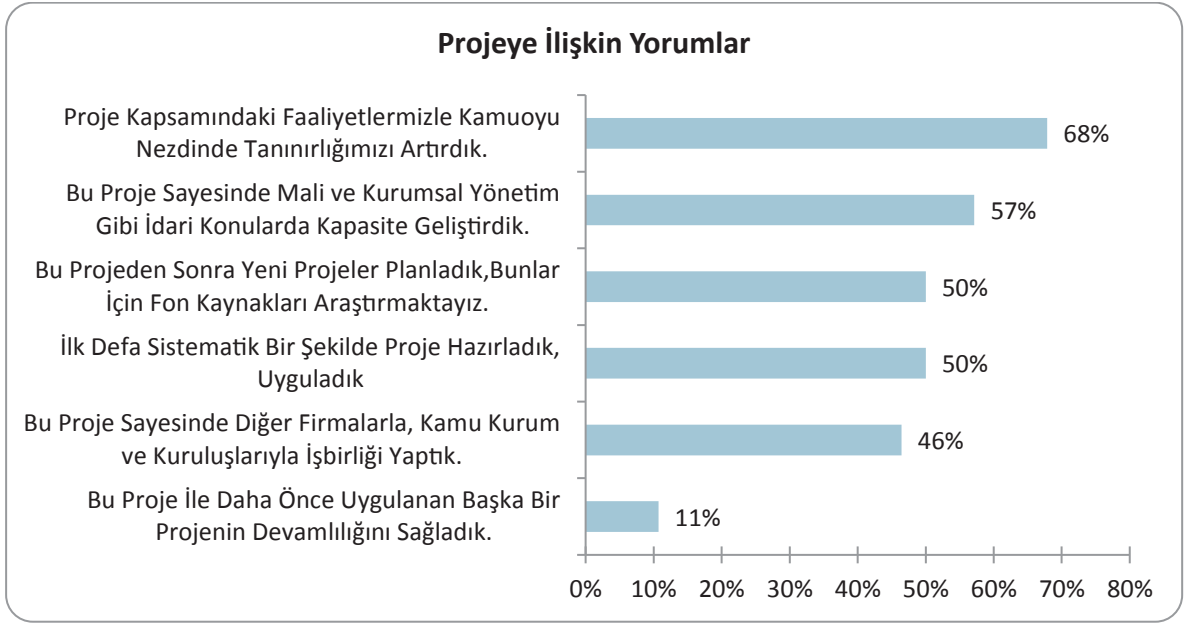

Grafik 13. Projenin Sürdürülebilirliği (%)

Yapılan anket çalışması ile yararlanıcılardan gerçekleştirmiş oldukları projelere ilişkin yorumlarda bulunmaları istenmiştir.

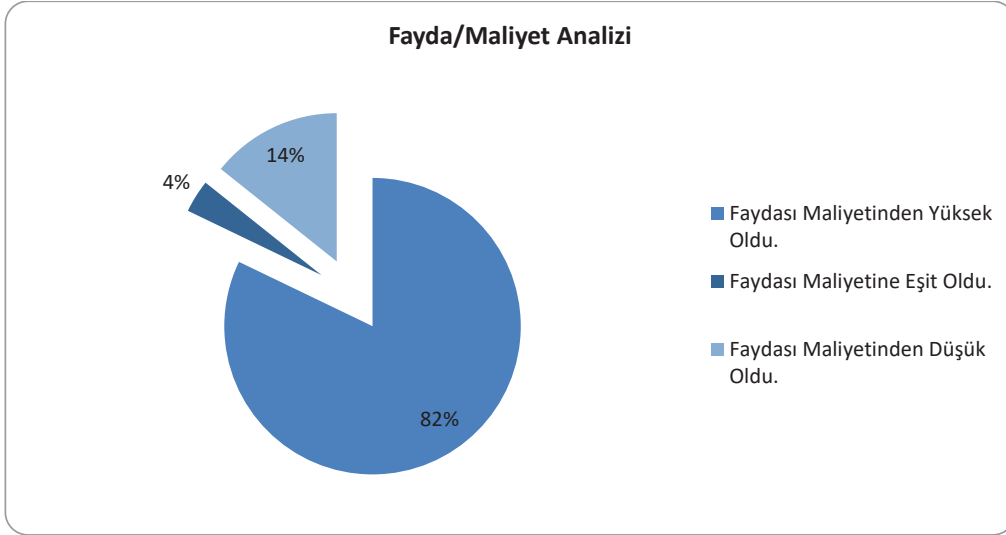
Proje sonuçları incelendiğinde yararlanıcıların %68’lik kısmının faaliyetleri ile kamuoyu nezdinde bilinirliklerini arttırdığı, %57’sinin bu proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasitelerini geliştirdiğini, %50’lik oranlarla ilk defa sistematik bir şekilde proje hazırlayıp uyguladıkları ve bu projeden sonra yeni yeni projeler planlayarak bunlar için fon kaynakları araştırdıklarını belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak yararlanıcıların %46’sı bu proje sayesinde diğer firmalarla, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaptığını belirtmiştir. Yararlanıcılardan %11’i ise bu proje ile daha önce uygulanan bir projenin devamlılığını sağladıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 14. Projeye İlişkin Yorumlar (%)

2014 ÖSMDP tamamlandıktan sonra üzerinden 1 yıl gibi bir süre geçmiştir. Yararlanıcılar, fayda-maliyet ile ilgili olarak %82 oranında projelerin “Faydasının Maliyetinden Yüksek Olduğu” görüşlerini belirtmişlerdir. Yararlanıcıların %4’ü faydasının maliyetine eşit olduğu düşünmekte olup, faydası maliyetin altında olduğunu düşünen 4 yararlanıcı bulunmaktadır. Bu durum yararlanıcı tarafından süreç içerisinde yaşanan projeden bağımsız aksaklıklardan kaynaklanmaktadır. Projelerin başvuru aşamasında da kabul görmesinde etkili olan performans göstergeleri belirtme zorunluluğu, ciddi oranda katma değeri yüksek olan projelerin başarılı seçilmesine neden olmuştur. Yararlanıcıların projelerine sahip çıkmaları ve sürdürülebilirliği yüksek olan projeler kurumlara ve firmalara ciddi faydalar sağlamıştır.

Grafik 15. Fayda/Maliyet Analizi (%)

Yararlanıcıların ÖSMDP’den sonra ajansın diğer desteklerine başvurma konusundaki temayülü öğrenmek için sorulan anket sorusunun cevaplarına göre yararlanıcıların %11’inin ajansın desteklerine başvurduklarını %89’unun da başvuru yapmadıklarını belirtmiştir. Başvuru yapmadığını bildiren %89’luk kesimde “Niçin” sorusuna cevabının %96’sı uygun destek programının açılmadığını ve diğer nedenleri göstermiştir. Sadece bir yararlanıcı (%4), ajansın proje süreçlerini ve prosedürlerini cazip bulmadığını belirtmiştir (Çizelge 7). GMKA 2016 senesi içerisinde hibe çağrısına çıkmamıştır. Yararlanıcılar projeleri tamamlandıktan sonra 1 yıl süresi içerisinde ajansa Mali Destek Programlarında proje başvurusu yapamamaktadırlar. Yararlanıcıların %96’lık oranda belirttikleri uygun destek programının açılmaması ve diğer seçeneği bu durumdan kaynaklanmaktadır. ajans desteklerine başvurduklarını belirten kesim ise kamu kurum ve kuruluşlarından oluşmaktadır. İlgili yararlanıcılar ajansın yıl içerisinde açmış olduğu teknik destek programına başvuru yapmış bulunmaktadırlar.

Çizelge 7. Yararlanıcıların Ajansın Diğer Desteklerine Başvuru Durumu

Cevap	Adet	Yüzde (%)
Evet	3	11
Hayır	25	89
Hayır Cevaplarının Nedenleri		
Kurumumuzun İhtiyaçlarına Uygun Bir Program Açılmadı.	13	52
Ajansın Süreç ve Prosedürü Cazip Değildi.	1	4
Diğer	11	44

Ajansın etkileri ile ilgili son olarak incelemeye değer husus da performans göstergeleridir. Yararlanıcıların projelerini gerçekleştirmeleriyle birlikte doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleştirilecek katkılar anlamına gelen performans göstergeleri, yararlanıcıların kendi seçtikleri ve projelerine uygun gördükleri göstergelerdir. Yararlanıcıların en az %25'inin seçtiği göstergeler yararlanıcılara sorulmuş ve bu çalışmada incelenmiştir. Yararlanıcıların proje sonunda teslim ettikleri raporlarda, performans ilerlemelerini belirtmiştir. Bu çalışmada ise proje sonundaki verilerin güncel durumu ve bu duruma ajansla yürütülen projenin etkisi olup olmadığı incelenecektir.

Öncelikle, 16 projede “**eğitim alınması**” göstergesi seçilmiştir ve başarıyla uygulanmıştır. Güncel durumda ise projelerde benzer eğitimlerin devam ettiği ve bu durumda ajans desteğinin etkili olduğu belirtilmiştir. Şüphesiz ki, ajansla yürütülen projelerinde kurum içi eğitime yönelik gerçekleştirilen faaliyetler, kurum kültürü haline gelmiştir ve devam etmektedir.

Program süresince 11 proje geliştirilen yeni ürün sayısı performans göstergesini seçmiş ve projelerin bitiminde 49 adet yeni ürün geliştirilmiştir. Yapılan anket çalışması neticesinde geliştirilen yeni ürün sayılarının artmaya devam ettiği ve toplamda 156'ya ulaştığı gözlemlenmektedir. Projede alınan makinelerle sağlanan bu gelişme, proje sonrasında da devam etmiştir. Bölge için önemli bir gelişme sayılabilecek bu durumda ajans desteğinin bu denli yüksek bir etkisinin olması hem program önceliklerinden birinin amacına ulaşmasında, hem de firmaların ürün gamının genişlemesinde önemli bir araç olmuştur.

Program süresince 19 projede toplam 115 kişi istihdam edilmiştir. Güncel veriler incelendiğinde ise projeler ile bağlantılı olarak istihdam sayısında artış yaşandığı görülmektedir. Projede alınan makinelerle birlikte artan üretimi karşılamak için gerçekleşen ilave istihdam, projeler bittikten sonra da devam etmiştir ve toplam ilave istihdam 129 olarak gerçekleşmiştir. Artışın gerçekleştiği tüm yararlanıcılar, bu artışta ajans desteğinin etkisi olduğunu düşünmektedir. Bölge ve ülke için büyük öneme sahip istihdam artışında, ajans desteklerinin de katkısı olması kayda değer bir durumdur.

Ajans desteğiyle tamamlanan projelerde işletmenin üretim kapasitesinin artırılmasına ve modernizasyona yönelik olarak makine alımları gerçekleştirilmiştir. Proje sonu itibarıyla toplamda 132 adet ekipman ve makine alımı gerçekleşmişken, güncel durumda bu sayı 184 olmuştur. Yapılan bu alımlar ve çalışmalar doğaldır ki işletmelerin “**kapasitesini artırmıştır**”. Yararlanıcılar artan kapasite ile “**üretim miktarlarını**” ve “**müşteri sayılarını**” da artırmayı başardıklarını belirtmişlerdir. Bunlara paralel olarak işletmelerin gelirlerinde artış meydana gelmiştir. Proje sonu ile 12 projede ortalama %27 oranında kapasite artışı gerçekleşmiştir ve güncel durumda da kapasite artışı devam etmektedir. Yararlanıcıların büyük bölümü, bu artışta ajans desteğinin etkisi olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, proje sonu ile 11 projede ortalama %29 oranında üretim miktarında artış sağlanmıştır ve güncel durumda da benzer seviyelerde artış devam etmektedir. Yararlanıcıların önemli bir kısmı, üretim miktarındaki artışta ajans desteğinin etkisinin olduğunu belirtmiştir. Müşteri sayısı baz alındığında, 10 projede, proje sonu itibarıyla ortalama %25 oranında gerçekleşen artış, güncel durumda yaklaşık %30 olmuştur ve yararlanıcılar ajans desteğinin bu artışta etkisi olduğu fikrine sahiptir. Genel olarak, projelerde beklendiği gibi kapasite, üretim miktarı ve müşteri sayısında artış

olmuştur. Bu artışlar doğrultusunda işletmelerin gelirlerinde artış meydana gelmiştir. Ajans destekleri tamamıyla olmasa da itici gücüyle bu artışta önemli bir rol oynamıştır. Devlet desteklerinin de amacı tam olarak budur.

Yapılan anket vasıtasıyla “**üretim maliyetlerinde sağlanan tasarruf**” performans göstergesi incelenmiştir. Proje sonu itibariyle 11 projede ortalama %21 olarak gerçekleşen tasarruf haricinde güncel durumda etkisini koruyarak devam etmiştir.

Bunlara ek olarak, firma ve kurumlar için alınan belge sayıları incelenmiş, proje bitiminde 2 olan belge sayısının üzerine herhangi bir ilave belge alınmadığı tespit edilmiştir.

Projenin websitesi üzerinden tanıtım faaliyetlerinde proje bitiminden sonra azalış gözlemlenmektedir.

Ulusal ya da uluslararası geçerliliği olan kalite standardı belge sayıları da proje bitiminden sonra herhangi bir artış göstermemiştir.

Performans göstergeleri genelinde ise, proje süresinde gerçekleşen kapasite, üretim miktarı ve sayısındaki artışın korunduğu, istihdam, yeni makine alımı ve geliştirilen ürün sayısının artmaya devam ettiği görülmüştür. Projelerde alınan eğitimler kurum kültürü haline gelmiştir. Bununla birlikte projelerde sağlanan enerji ve üretim maliyetlerindeki tasarruf oranı aynı seviyede devam etmektedir. Anket sonuçlarından, performans göstergelerindeki mevcut durumda ajans desteğiyle gerçekleşen projenin ciddi oranda etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Performans göstergeleri ile ilgili belirtilen hususlar Çizelge 8’de bulunmaktadır.

Çizelge 8. Program Performans Göstergeleri

Performans Göstergesi	Sonuç		Projenin Etkisiyle		
	Proje Bitimi	Güncel Veri	Evet	Fikrim Yok	Hayır
Eğitim Alınması	195	116	7		8
Geliştirilen Yeni Ürün Sayısı	49	156	12	1	1
İstihdam Edilen Kişi Sayısı	115	129	15	1	3
İşletmenin Gelirlerindeki Artış Oranı	ort %28	ort %30	11	1	1
İşletme Kapasitesindeki Artış Oranı	ort %27	ort %30	11		1
İşletmelerin Üretim Kapasitesinin Arttırılması ve Modernizasyona Yönelik Alınan Makine Sayısı	132	184	6		1
Kurum/Kuruluş İçin Alınan Kalite Belgesi Sayısı	2	2	2	2	2
Müşteri Sayısındaki Artış Oranı	ort %25	ort %30	12	1	1
Projenin Website Üzerinden Tanıtım Faaliyetleri	107	104	9	1	2
Ulusal Ya Da Uluslararası Geçerliliği Olan Kalite Standardı Belge Sayısı	10	8	5	2	3
Üretim Maliyetlerinde Sağlanan Tasarruf Oranı	ort %21	ort %22	10	1	1
Üretim Miktarlarında Sağlanan Artış Oranı	ort %29	ort %30	9	1	1

5. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖNERİLER

2014 Öncelikli Sektörler Mali Destek Programı'nda sözleşme imzalanan projelerin büyük kısmında projede belirtilen hedeflerin yakalandığı, bazılarında hedefin çok üstüne çıkıldığı, bazı projelerde ise hedefin biraz altında kaldığı görülmüştür. Ajans, projelerin tamamlanmasıyla ilgili olarak üstüne düşenin fazlasını yapmıştır ve yararlanıcı memnuniyetini en üst seviyede tutmuştur. Mevzuatla ilgili engeller haricinde genel olarak talepler karşılanmış ve ajans ilgili yardımcı sağlamıştır.

Yapılan anketler neticesinde, program süresinin üzerinden geçen 1 yılın ardından, projelerin sürdürülebilir olduğu, birçok projede mevcut yatırımların artarak devam ettiği görülmüştür. Yapılan görüşmeler neticesinde, projelerde ciddi anlamda katma değer sağlayan ilerlemelerin (hizmet kalitesi, kapasite, ürün çeşitliliği ve müşteri sayısında artış) devam ettiği ve bu ilerlemede ajans desteğinin önemli bir katkı sağladığı belirtilmiştir. Yararlanıcıların projelerle birlikte kazandığı proje kültürü de düşünüldüğünde, ajans desteğinin yararlanıcı kurum/firmalarda önemli sayılabilecek davranışsal ve sürdürülebilirliği sağlanmış bir etki meydana getirdiği söylenebilir.

Bunlara ek olarak, destek alan yararlanıcılarda ciddi manada prestij ve sundukları hizmet kalitesinde önemli artış olduğu görülmektedir. Öte yandan yararlanıcıların ajans desteği olmadan da farklı çözümler geliştirerek projelerini gerçekleştirecek olduklarını ifade etmeleri, ajansın bölgede oluşturduğu proje kültürü ve özgüvenin bir göstergesi olabilir.

Programın uygulama süreçlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, her ne kadar genel kurallar itibarıyla iyileştirilmeye açık alanlar bulunsa da, ajansın programın uygulanmasında başarılı bir performans sergilediği ve programın etkin ve verimli biçimde yürütüldüğü yönünde kanaat oluşmuştur.

2014 ÖSMDP'de yararlanıcıların hemen hemen hepsi, projelerin başından sonuna kadar geçen süreci faydalı ve etkili bir süreç olarak değerlendirmiştir. KOBİ'ler özelinde ise, satın alma ve evrak fazlalığının da olduğu ayrıca dile getirilmiştir.

Yukarıda belirten etkilerle birlikte hemen hemen her projede ajanstan ve mevzuat belirleyici olan Kalkınma Bakanlığı'ndan talep edilen ve destek mekanizmasının bazı yönlerine farklı bir bakış getiren yorumlar olmuştur. Öneri şeklinde gelen bu talepler genel hatlarıyla aşağıda belirtilmiştir.

Öneriler

- 1) Program tasarımının ve kapsamının güçlendirilmesi kapsamında :
  - a. Önceliklerin geniş bir kitleyi kapsamaması,
  - b. Destek miktarının artırılması,
  - c. Yapım işleri desteği oranının ve kapsamının artırılması

- 2) Projelerin niteliğinin yükseltilmesi ve başvuru/değerlendirme sürecinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması kapsamında :
  - a. Program çağrısıyla birlikte hedef kitleye yönelik olarak nitelikli proje tasarımı ve proje hazırlama konularında rehberlik sağlanması,
  - b. Proje başvuru formlarının, başvuru sahipleri tarafından kolaylıkla doldurulacak ve başvuru sahibini ve projeyi en iyi tanımlayan unsurları içerecek biçimde sadeleştirilmesi
  - c. Başvuru sahibine ait yasal ve idari konulara ilişkin bilgi ve belgelerin azaltılmasına yönelik adımlar atılması,
  - d. Proje başvurusu ve sonuçların açıklanması arasındaki sürenin kısaltılması,

- 3) Proje destek ve izleme sürecinin iyileştirilmesi kapsamında:
  - a. Projelerdeki satın alma prosedürlerinin basitleştirilmesi,
  - b. İzleme dönemindeki raporların, yararlanıcılar tarafından kolaylıkla doldurulacak ve projeyi en iyi tanımlayan unsurları içerecek biçimde sadeleştirilmesi
  - c. Sözleşme değişikliklerinin daha kolay yapılabilmesi

6. EKLER: ANKET SORULARI

GÜNEY MARMARA KALKINMA AJANSI 2014 ÖNCELİKLİ SEKTÖRLER MALİ DESTEK PROGRAMI ETKİ VE DEĞERLENDİRME RAPORU ANKETİ

A. FİRMA / KURUM BİLGİLERİ

1. Anketi dolduranın adı	
2. Anketi dolduranın ünvanı	
3. Telefon / E-mail	
4. Proje sahibi firma / kurum adı	
5. Firma / Kurum niteliği	☐ Bölge, İl ve İlçe Müdürlükleri ☐ Üniversiteler ve Üniversitelere Bağlı Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Enstitüler, Fakültele ve Yüksekokullar ☐ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (Ticaret ve Sanayi Odaları vb.) ☐ Sivil Toplum Kuruluşları ☐ Kooperatif ve Birlikler ☐ KOBİ
6. Faaliyet Gösterilen Sektör	☐ Tarım ☐ Turizm ☐ Gıda ☐ Maden ☐ Orman ☐ Enerji ☐ Diğer (Kooperatif, Birlik, Kâr Amacı Gütmeyen Kurum ve Kuruluşlar vb...)
7. Firmanın / Kurumun bulunduğu il /İçe	☐ Balıkesir /..... ☐ Çanakkale/.....
8. Kuruluş Tarihi	.....
9. Toplam Faaliyet Yılı	☐ 1-5 Yıl ☐ 5-10 Yıl ☐ 10 Yıl ve Üzeri

10. Firma / Kurumdaki Toplam çalışan Sayısı	2013	
	2014	
	2015	
	2016	
11. Firma Ciro / Kurum Bütçesi (Yaklaşık olarak belirtiniz)	2013	
	2014	
	2015	
	2016	
B. PROGRAM, SÜREÇ BİLGİLERİ		
12. Projenizi Kim Hazırladı?	☐ Kurum / Firma Personeli ☐ Danışman ☐ Merkez Teşkilatı / Diğer Şubeler ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)	
13. Mali destek programından nasıl haberdar oldunuz?	☐ Ajans'ın düzenlediği toplantı ve benzeri etkinliklerden ☐ Ajansın bilgilendirmesi (kurum ziyareti, e-posta, faks, web sitesi vb.) ☐ Medya yoluyla ☐ Danışmanlardan ☐ İlişkili/bağlı olduğumuz kurum kanalıyla ☐ Valilik kanalıyla ☐ Belediye kanalıyla ☐ Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan (odalar, dernekler, vb.) ☐ Özel sektör firmalarından ☐ Üniversitelerden ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)	
14. Projenin hedeflerini ve hedeflere ulaşma durumunuzu gösteren seçeneği işaretleyin. (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).	☐ Tarıma Dayalı Sanayi ile Tarım Alet ve Makinaları Sanayisinin Geliştirilmesi ☐ Orman Ürünleri Sanayisinin Güçlendirilmesi ☐ Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliğinde Makine-Ekipman Üretiminin Yerleştirilmesi ☐ Yenilenebilir Enerji Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ☐ Bölge Turizm Olanaklarının Tanıtılması ve Alternatif Turizm Faaliyetlerinin Yaygınlaştırılması ☐ Madenlerin Çevreye Duyarlı Şekilde İşlenerek Ekonomiye Kazandırılması ☐ Atıkların Değerlendirilmesi ve Çevreye Verdiği Zararın Azaltılması ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)	

<p>15.Projenizin hedeflere ulaşmasında aşağıdakilerden hangileri etkili olmuştur?</p> <p>(Önem derecesine göre sıralayınız.)</p>	<p>☐ Projenin tüm unsurları ile (ekip,bütçe vb.) iyi tasarlanmış olması</p> <p>☐ Projenin kurum / firma içinde sahiplenilmesi</p> <p>☐ Firmanın / kurumun ekonomik yapısının güçlü olması</p> <p>☐ Ajansın izleme ve destek faaliyetleri</p> <p>☐ Dışsal ekonomik faktörler</p> <p>☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....</p>
<p>16.Ajans desteklerinden yararlanmayan kurumlara/ firmalara ajans destekleri hakkında bilgi verdiniz mi?</p>	<p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır</p>
<p>17.GMKA nın proje izleme sürecini nasıl buldunuz?</p> <p>(Size uygun olan 2 tanesini işaretleyiniz)</p>	<p>☐ Yararlanıcı dostu</p> <p>☐ Karışık ve zor</p> <p>☐ Mevcut izleme süreci başarılı proje yürütmemizi sağlıyor</p> <p>☐ Daha basit hale getirilebilir</p> <p>☐ Yorucu ve gereksiz</p>
<p>18.Proje uygulama sürecinde sizi en fazla zorlayan aşağıdakilerden hangisi oldu ?</p> <p>(Önem derecesine göre sıralayınız).</p>	<p>☐ Satın Alma</p> <p>☐ Görünürlük ve tanınırlık</p> <p>☐ Sözleşme değişikliği</p> <p>☐ Proje süresi</p> <p>☐ Proje personel yetersizliği</p> <p>☐ Firmanın /Kurumun İlgisizliği</p> <p>☐ Ajansın ödeme metodu</p>
<p>19.Daha önce diğer kurumlardan destek aldıysanız GMKA desteklerinin diğer kurumların mali desteklerine göre faydalı nelerdir?</p> <p>(En önemli 3 tanesini işaretleyiniz.)</p>	<p>☐ Daha önce destek alınmadı.</p> <p>☐ Geri ödeme olmaması</p> <p>☐ Proje hazırlama sürecinde ajans desteği</p> <p>☐ Proje uygulama sürecinde ajans desteği</p> <p>☐ Hibenin bir kısmının avans olarak venlmesi</p> <p>☐ Proje değerlendirme sürecinin tarafsız olması</p>

	Evet Fikrim Yok Hayır			
<p>20. Mali Destek Programından edindiğiniz deneyimler doğrultusunda aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, size en uygun kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.</p>	Güney Marmara Kalkınma Ajansı destek programları bölgemizdeki firmalar / kurumlar tarafından bilinmektedir.	☐	☐	☐
	Mali destek programı hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılırdı.	☐	☐	☐
	Mali destek programı ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.	☐	☐	☐
	Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.	☐	☐	☐
	Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Projenin yürütülmesi için verilen süre uygundu.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci adil.	☐	☐	☐
	Değerlendirme süreci şeffaftı.	☐	☐	☐
	Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.	☐	☐	☐
	Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.	☐	☐	☐
	Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü.	☐	☐	☐
	Proje izleme ve tamamlama aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyduk.	☐	☐	☐
	Destek ödeme süresi uygundu.	☐	☐	☐
	Projenin sonuçlanmasıyla ilgili ajans tarafından uygulanan prosedür ve talepler makuldü.	☐	☐	☐
	Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐
	Proje süresince ajansla kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐

C. PROGRAM / PROJE SONRASI BİLGİLER

<p>21. Bu proje kurumunuzda ne tür yeni ve farklı uygulamalara, yaklaşımlara ve davranışsal değişimlere yol açtı?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik. ☐ Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
<p>22. Ajans desteği almamış olsaydınız sizce şunlardan hangisi olurdu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Bu projeyi yapmazdık. ☐ Bu projeyi daha sonra gerçekleştirebilirdik. ☐ Bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık. ☐ Kendi kaynaklarımızla ☐ Aynısını yapardık. ☐ Daha uzun sürerdi. ☐ Kapsamını / bütçesini daraltırdık. ☐ Uluslararası kaynaklar (AB, Dünya Bankası, vb.) ☐ Diğer kamu kaynakları .....
<p>23. Bu proje sayesinde proje bütçesinin dışında finansal kaynak yaratarak başka hangi girişimlerde bulundunuz?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu. ☐ Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar ve sosyal aktiviteler gerçekleştirdik. ☐ Projeye bağlantılı yeni projeler başlattık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda eğitimler/danışmanlıklar aldık. ☐ Proje konusuna giren alanlarda başka kurumlara/hedef kitlemize eğitimler/danışmanlıklar verdik. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....
<p>24. Projenin sürdürülebilirliğine ilişkin aşağıdakilerden size en uygun olan 3 tanesi hangileridir?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proje ile oluşturulan sistem kurumsallık kazandı ve kurumda devam ediyor. ☐ Projemizin benzeri yerel, bölgesel farklı kurumlarca uygulanmaya başladı. ☐ Projemizin benzeri TR22 dışındaki kurumlarca uygulanmaya başladı. ☐ Kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu. ☐ Proje sürdürülebilir olmadı.

<p>25. Projeye ilişkin aşağıdaki yorumlardan uygun olanları önemine göre sıralayınız.</p> <p>(En önemli 3 tanesini işaretleyiniz)</p>	<p>☐ İlk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık</p> <p>☐ Bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık</p> <p>☐ Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız.</p> <p>☐ Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği kurduk</p> <p>☐ Bu proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile ajansın başka kaynaklardan hibe aldık</p> <p>☐ Bu proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik.</p> <p>☐ Proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımızı artırdık</p>
<p>26. Projenizin sağladığı faydayı maliyetle karşılaştırdığımızda size göre şu ifadelerden hangisi doğrudur?</p>	<p>☐ Faydası maliyetinden yüksek oldu.</p> <p>☐ Faydası maliyetine eşit oldu.</p> <p>☐ Faydası maliyetinden düşük oldu.</p>
<p>27. Projenizden sonra ajansın diğer desteklerine başvurduğunuz mu?</p>	<p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır</p> <p><i>Cevabınız hayırsa nedenini belirtiniz.</i></p> <p>☐ Kurumumuzun ihtiyaçlarına uygun bir program açılmadı.</p> <p>☐ Açılan destek programları finansal açıdan cazip değildi</p> <p>☐ Ajansın süreç ve prosedürü cazip değildi</p> <p>☐ Diğer (lütfen belirtiniz) .....</p>

28. Proje sonunda ajansa bildirdiğiniz göstergeler üzerinden, projenin bitışı ile mevcut durum(güncel veri) arasındaki farkın oluşmasında (varsa), uygulamış olduğunuz projenin etkisinin olup olmadığını değerlendiriniz.

Performans Göstergesi	Sonuç		Projenin Etkisiyle		
	Proje Bitimi	Güncel Veri	Evet	Fikrim Yok	Hayır
(Aşağıdaki göstergeler yararlanıcıların en az %25'i tarafından seçilen göstergelerdir.)					
Eğitim Alınması*			☐	☐	☐
Geliştirilen yeni ürün sayısı			☐	☐	☐
İstihdam edilen kişi sayısı			☐	☐	☐
İşletmenin gelirlerindeki artış oranı			☐	☐	☐
İşletmenin kapasitesindeki artış oranı			☐	☐	☐
İşletmelerin üretim kapasitesinin artırılması ve modernizasyonuna yönelik alınan makine sayısı			☐	☐	☐
Kurum / kuruluş için alınan kalite belgesi sayısı			☐	☐	☐
Müşteri sayısındaki artış oranı**			☐	☐	☐
Projenin, website üzerinden tanıtım faaliyetleri**			☐	☐	☐
Ulusal ya da uluslararası geçerliliği olan kalite standardı belge sayısı			☐	☐	☐
Üretim maliyetlerinde sağlanan tasarruf oranı			☐	☐	☐
Üretim miktarında sağlanan artış oranı			☐	☐	☐

* Programda “Düzenlenen eğitimler sonucu verilen sertifika sayısı”, “İşletmenin teknik ve idari kapasitesini arttırmaya yönelik eğitimlere katılan firma personeli sayısı” ,“ Ürün tasarımına, ürünün niteliği ve kalitesinin artırılmasına yönelik düzenlenen eğitim sayısı” ve “Toplam eğitim süresi (Kişi*Süre)” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

** Programda “Yeni satış yapılan müşteri sayısı”“Müşteri sayısındaki artış oranı” ve “Pazar payısındaki artış oranı” performans göstergeleri ayrı ayrı göstergeler olarak belirlenmiş olmasına rağmen, bu çalışmada tek bir gösterge olarak değerlendirilerek ilgili soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

*** Programda “Proje kapsamında kurulan yeni web sitesi sayısı” göstergesi, “Projenin, website üzerinden tanıtım faaliyetleri” olarak ifade edilerek bu soruya “evet” ya da “hayır” olarak cevap verilmesi beklenmektedir.

<p>29. Projenizin hazırlık aşamasından bugüne kadar olan süreci en kısa ve çarpıcı şekilde tarif ediniz.</p>	
<p>30. GMKA, kurumunuzun ve hedef kitlenizin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek için başka ne tür destekler/yardımlar sağlayabilir?</p>	

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, R. S., Kalaycı, K. Ö., Yılmaz P. 2015. Etki Değerlendirmeye Genel Bir Bakış. Kalkınmada Anahtar Dergisi. Bilim Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı, sayı 319, sayfa 4 -7.
- Anonim, 2003. A User's Guide to Poverty and Social Impact Analysis, World Bank.
- Anonim, 2011. Çukurova Kalkınma Ajansı Mali Destek Programları Değerlendirme Raporu. Adana.
- Anonim, 2011. İZKA 2008 Yılı Mali Destek Programları Yararlanıcı Memnuniyet Araştırması Raporu. Mart İzmir.
- Anonim, 2011. İzmir Kalkınma Ajansı Etki Analizi Araştırması. İzmir Kalkınma Ajansı yayını, İzmir.
- Anonim, 2013. 2010 Yılı Ekonomik Gelişme Mali Destek Programı Etki Analizi Raporu. Karacadağ Kalkınma Ajansı, Diyarbakır.
- Anonim, 2013. 2010 Yılı Ekonomik Gelişme Mali Destek Programı Etki Analizi Raporu. Karacadağ Kalkınma Ajansı, Diyarbakır.
- Anonim, 2014. ZAFER Kalkınma Ajansı Etki Analizi raporu. Kütahya.
- Anonim, 2015. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Desteklenen Projeler Etki Değerlendirme Raporu. Ankara.
- Anonim, 2015. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Desteklenen Projeler Etki Değerlendirme Raporu. Ankara.
- Anonim , 2016. Ankara Kalkınma Ajansı 2011 Yenilikçi Uygulamalar Mali Destek Programı Değerlendirme Raporu
- Anonim, 2016. Güney Marmara Kalkınma Ajansı 2013 Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Mali Destek Programı Kapanış Raporu
- Belgin Ö. ve Karapınar, B. 2015. Ar-Ge Destekleri Etki Analizi. Kalkınmada Anahtar Dergisi, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını, sayı 319, sayfa 8- 9.
- Gergerli, A. 2015. Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Ar-ge ve Yenilikçilik Verilerinin Kıyaslanması ve Analizi. Kalkınmada Anahtar Dergisi, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yayını, sayı 319, Sayfa 11 -15.
- Şener, Ü. 2011. Kadın Çalışmalarında Sosyal Etki Analizi. Amasya'da Kadın İstihdamının Artırılması Destek Projesi. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Yayını. Ankara.

Bölgenin destek noktası

Güney Marmara Kalkınma Ajansı

Paşaalanı Mh. A. Gaffar Okkan Cd. No:36 A Karesi - Balıkesir / Türkiye

 /GMKAjansi

 /GMKAjansi

 /guzel_marmara

 /GMKATV

www.gmka.gov.tr

 : +90 266 246 10 00

 : +90 266 246 17 00

 : iletisim@gmka.gov.tr